

CARTE DE CITIRE

PENTRU

DIVISIA A II-A A SCOALEI PRIMARE RURALE

ANUL I ȘI II

DE

A. I. ODOBESCU,
fost prof. universitar.

V. GR. BORGOVAN,
prof. la Școala norm. de institutori.

MOTTO

„Cuvintele pentru gândiri; gândirile pentru inimă și viață“.

*Carte aprobată de Onor. Minister la concursul cărților didactice
prin ord. cu No. 5776 din 4 Iunie 1897*

Reaprobată în Iulie 1898 cu modificările noului program

EDITIA III

BUCUREȘTI

Editura Librăriei H. STEINBERG

3, — STRADA ȘELARI, — 3

1898

www.dacoromanica.ro

~~~~~  
**Tip. GUTENBERG, Joseph Göbl, str. Dómnei, 20. — București**  
~~~~~


A I Odobescu.

1. Sorele răsare.

* *Zorile când se arată
Stelele se risipesc ;
Iar pe zarea 'ntunecată
Albe raze se ivesc!*

*Dar curând și mândrul sóre
Iese 'n cer, de subt pământ...
Iată-l! La lumina-î mare
Ne 'nchinăm Domnului Sfint*

*Diina bună, de diminețu
se cunósce*

2. Diminéța.

* Cucurigu, gagu! cântă cocoșul din-dî-dediminéța !... Cele-lalte păsări se deșteptă pe rând, apoi, toate fac gălăgie, în curte. Ele cer de mâncare. Marița iese în ușă și, dintr'o strachină, le aruncă porumb...

Albinele încep a ieși din stup. Ele se împrăștie pe câmpii. Se aședă pe floricelele cu miros și dintr'însele sorb mîerea cea dulce. Pe florî se opresc, din sbor, și fluturași cu aripe pestrițe. Prin aer trec ciripind și păsări. Tóte împreună își caută hrana lor.

Intocmai ca ele face și omul cel harnic. El se scólă, se spală, se închină lui Dumneđeș și, îndată se apucă de muncă.

Dar școlarul cel cuminte, ce face el diminéța ?

*Diminéța? — El se scólă ;
Se îmbracă și se spală ;
Se închină și citesce
Și la școlă el pornesce.*

3. Rugăciunea Dimineții.

* *Dómne, mâna Ta înaltă
Nóptea a împrăștiat...
Mândrul sóre vesel saltă
Colo 'n zare, depărtat!*

*Mulțumită Ție, sfinte,
Când culcușul părăsim!
Fă-ne astăzi, bun Părinte,
Voia Ta s'o împlinim!*

*Tótă ziua s'o petrecem
In lucrări necontenit...
Dă-ne, Dómne, ca să facem
Tot ce tu ne-ai poruncit.*

---

4. Prânzul în Familie.

**Intr'o zi de Sfinta-Mărie-mică, adică la 8 Septembrie, afară eră cald și frumos cum e pe la începutul toamnei, Intr'un sat, un tată și o mamă, cu o fetiță și un băét

mai măricel, se întorcea de la biserică. — Bunica rămăsese acasă, cu doi copilași mai mici. Ea gătisese ceva de mâncare mai bună; căci era ziua mamei. Bătrâna aștepta cu masa pusă sub nucul cel mare din bătrâna...

Îndată ce sosiră de la biserică, toți se așezară împrejurul mesei. *Tatăl Ión* luă la dreapta sa pe *Petrică* băiețelul cel de șapte ani. Mama ridică de pe ierbă pe mititelul *Nicu*, care abia era de un an și jumătate; îl sărută și îl așeză pe brațul ei. Între mamă și tată se așeză *Linuța*, fetița cea de zece ani. În fața lor ședea bunica, bătrâna cu părul alb ca zăpada. Lângă ea veni și *Florica*, cea de patru anișori, cu perșorul bălan ca aurul. Așa împrejurul mesei, se adunase acum mai totă familia. Tata Ión se sculă în picioare și își făcu cruce. Toți făcură ca dînsul. Atunci *Linuța* cu glas limpede spuse rugăciunea mesei:

*Tu, ceresc Părinte !
Da-i să ne hrănim !
Noi, cu dulci cuvinte,
Ție-ți mulțumim !*

Așa învățase *Linuța* rugăciunea acésta dela școlă. *Zamfira*, servitoarea aduse pe masă o strachină. În năuntru era o găină fiertă, care *fumegă și miroșiă plăcut*.

Mama împărți tutulor sfertură și găină... Toți mîncară și beură și se veseliră. Nicî *Griveiă*, cănele cel mare, nu lipsi de la prînz. *Petrică* îi dedea lui tot-d'auna din rămășițele mesei.

*Deu ; familia întrunită
este cea mai fericită.*

Șerpele casei.

* A fost o dată ca nici odată, căci dacă n'ar fi fost, nu s'ar povesti...

A fost odată un tată și o mamă, cari aveau un singur

copil. Pe copil îl chiemă Petrică. Petrică eră ca de vre-o treî anişorî.

Intr'o ȓi, mama Sanda puse lui Petrică niţel lapte dulce într'o strachină. Îi dede şi un codru de mămăligă ca să dumice în lapte. Apoi mama Sanda ieşi pe-afară să-şi facă cele-l'alte treburî. Petrică îşi dumatică mămăliguţă în strachina cu lapte şi apoi se apucă să mănânce Şi cum mănca el, îată că vede un *şérpe alb*, cum se apropiă binişor de strachină... se ridică niţel şi, întinđându-şi capul până la lapte, începù să sórbă. Petrică îl lăsă în voia cea bună, până ce şérpele se sătură, când apoi plecâ iarăş pe unde a venit. Petrică, cum eră mic, nicî nu se sperîă, nicî nu spuse ceva părinţilor... Ast-fel urmâ mai multe ȓile. Când îşi mănca Petrică laptele, îi veniă şi musafirul. Şérpele însă sorbiă numai laptele gol şi lui Petrică îi rămâneaŭ numai dumaticăţî. Intr'o ȓi, ce-î venî copilului în gând, când şérpele iarăş îi sorbiă numai laptele ? El ast-fel ȓise şérpelui :

— Mă-î papă şi micaţî !
Ce sugî numai 'apte ?
Că daŭ cu 'ngura 'n cap
Şi te spuiŭ la mama ...

Atunci mamă-sa, care eră în tindă, auȓi pe copil grăind şi intrâ la el, în casă. Mare-îi fù spaîma, când vedù şérpele lângă copil. Ea chîemă repede pe bărbatul seŭ, care ucise şérpele.

După a ceea trecură câte-va ȓile şi Petrică se bolnăvi greŭ. Şi mai pe urmă şi murî.

Mare supărare cuprinse pe bieţîi părinţi. Atunci venî la ei într'o ȓi baba Ana, cea vestită în tot satul pentru descântecele şi doftoriile ce le cunoşcea. Mama Sanda îi descoperî supărarea lor.

Atunci baba Ana le spuse ce auȓise şi ea din bătrâni că *fie care casă îşi are şérpele seŭ*. Acest şérpe are şi el atâţia puî, câţi ómeni trăiesc în casă. Şi dacă cineva omórá şérpele casei, atunci móre şi el.

Bieţilor părinţi le părù atunci şi mai răŭ, că aŭ ucis şérpele ; căci acela *eră şérpele casei lor*.

6. Lumea.

** Intr'o frumoasă dimineață de toamnă: un băiețel, anume Simion, ieșise cu tatăl său afară, la câmp :

— Simiône, îi dîse tata, — ia, spune-mi tu ce veđi acum, jur împrejur de tine ?

— Eü, tată?... Vêđ pe pămînt ierbă, florî, grâne, pomî, și tot felul de copaci.

— Și mai ce ?

— Vêđ vite, oi, cai, și fel de fel de dobitoce.

— Dar colo, în apă, ce să vede ?

— Acolo, se vêd pesci, brósce și raci.

Dar, sus, în vêzduh, ce veđi ?

Vêđ sburând păsəri, fluturî, albine și tot soül de musce.

Dar mai sus, sus de tot, pe cer, ce zăresci ?

Acuma, pe cer zăresc sórele.

— Și dac'ar fi nópte, ce ai zări ?

Ași zări luna și stelele.

Ei, află, băete, că tóte acestea câte le veđi și le zăresci cu ochii : și cerul, și sórele, și luna, și stelele, și vêzduhul, și apele, și pămîntul, cu tot ce se află într'insele, tóte acestea împreună se chîemă că este lumea !...

*Iar lumea césta mare, să sciï, fétul meü,
C'a făcut'o singur, bunul Dumneđu !*

Insemnare. Când vorbesc doi ómeni împreună, cum vorbește aci tata cu fiul său, Simion, acel fel de vorbire se dîce că este un *dialog*.

---

7. Facerea Lumei.

* La început, tóte câte sînt pe lume, erau amestecate la un loc. Nu se alegea nimic limpede și curat. Pretutindenî eră numai întuneric și apă. Singur Duhul lui Dumneđu se purtă d'asupra apelor.

Atuncî Dumneđu a voit să facă lumea. El a dîs: —

—Fie lumină!—și lumina fù. Acésta a făcut'o Dumneđeù în ȃiua d'întâiù.

A *doia* ȃi, Dumneđeù a ȃis : — Facă-se ȃaria cerului! — și cerul se făcù.

A *treia* ȃi, Dumneđeù a poruncit, să se despartă apele de uscat. Uscatul l'a numit *pămînt*, și apele le-a numit *mare*. Și, îndată Dumneđeù a ȃis:—Să lésă din pămînt tot felul de lerburi și de copaci! — Și așa sa și făcut.

A *patra* ȃi, Dumneđeù a poruncit să rêsară sórele luna și stelele.

A *cincea* ȃi, Dumneđeù a făcut păsëri în vëzduh și pesci în apă.

A *șésea* ȃi, Dumneđeù a poruncit să se nască tóte cele-lalte dobitoce și fiare de pe pămînt. Și la sfârșit de tot, Dumneđeù a făcut pe omul cel d'întâiù.

Iar în ȃiua a *șéptea*, Dumneđeù s'a odihnit.

De aceea se cade și noi să ne odihnim Dumineca și să ne închinăm lui Dumneđeù.

Așa ne învăță despre *facerea lumei* cartea cea dumneđeescă, care se chîemă *Sfînta Scriptură* sau *Biblia*.

*Cer, pămînt și lumea tótă,
Tot ce veđi cu ochii róta,
Le-a făcut un Dumneđeù
Numai prin cuvîntul sêù.
El e singur, cel ce póte
Să le facă 'n lume tóte!
Cât pe lume noi trăim
Lui întâiù să-î mulțumim!*

S. Hai la școlă!

- * M'am sculat de dimineță.
M'am spălat; m'am îmbrăcat
Și din suflet m'am rugat:
Dumneđeù să ne dea vieță.
Sănătate și noroc!

Mî-a dat mama de mîncare.
Nu mî-e fóme; nu mî-e somn.
Dac'aş fi acum un domn
Invěţat cu minte mare, —
Aş lucrà aci, pe loc !

Dar, sînt copilaş, şi'n şcolă
Mult şi multe am de 'nvěţat.
Leneş nu's, nici rěsfăţat;
Nu voiü, mintea să-mî stea gólă...
Haï la şcolă, nu la joc !

---

9. Cartea de citire.

**Cartea pe care citesc, se chîemă *Carte de citire*. Cartea de citire are două scórţe: una la început şi alta la sfârşit. Ea mai are şi o mulţime de foï. Scórţele sînt cusute cu foile. Fie-care fóie are două feţe sau *pagine*. Pe foï se află tipărite litere, silabe, cuvinte, propoziţiuni, poveşti, poesióre, ghicitori şi altele.

Cartea de citire am cumpărat-o de la *librar*. Acela care face şi scrie cartea se chîemă *autorul* cărţii. — Cine este autorul cărţii nóstre de citire? — Autorul trimite cartea scrisă la *tipografie*.

În tipografie *culegătorii* culeg literile din nisce cutióre şi le aşedă în şire pe nisce table de metal. De acolo le aşedă în pagine — tot de metal, care apoi se pun în maşina de tipărit. Tipograful unge literile cu cernélă şi róstogolesce d'asupra lor un val. Apoi întinde hârtia pe maşină. Mai pe urmă strînge maşina şi așa se tipăresce. Literile sînt făcute de metal. Ele se pot pune şi se pot scóte după table. Acela care are o tipografie şi tipăresce cărţi se numesce *tipograf*. Tipograful mai tipăresce şi *diare* sau *jurnale* şi altele. De la tipograf cărţile tipărite se trimit la *legătorul de cărţi*. Legătorul légă foile în scórţe, așa cum le vedem la cartea nóstră. De la legător, cărţile se duc la *librărie*, de unde le cumpără ómenii. Cartea mea de citire costă 1 leü.

10. Ghicitóre.

* *Am o găină pestriță :
Duce vestea la Ghiorghiță.
Ghici ghicitórea mea,
Ce e?*

---

11. Adam și Eva.

* Dumneđeũ în șese ȝile, a făcut cerul și pămîntul și tóte cele ce sînt într'insele.

Intr'a șésea ȝi a luat țerină din pămînt și a făcut un chip de om. Acestui chip de om, l-a suflat Dumneđeũ în față și l-a dat vieță. El l'a numit *Adam*.

Adam eră singur pe pămînt. Dumneđeũ a vęđut că nu e bine să fie Adam singur ; el a hotărît să-l dea o soție O dată, pe când Adam dormiă, Dumneđeũ l-a făcut soție. Adam, când s'a deșteptat, s'a bucurat fórte mult ; el a numit pe soția sa *Eva*.

Adam și Eva aũ fost cei 'întăi dómenĩ. Atunci Dumneđeũ a bine cuvîntat pe Adam și pe Eva, și le-a ȝis lor așa :

— Cresceți și vę înmulțiți ! Umpleți pămîntul și 'l stăpăniți pe el !

Apoi, Dumneđeũ l-a așędat într'o grădină minunat de frumósă. Acea grădină se chemă *Raiul pămîntesc* sau *Eden*. Prin Raiũ curgeaũ ape limpeđi și ręcórose. Acolo cresceaũ tot felul de flóri mirositóre și tot soľul de pomi roditori.

Dumneđeũ le dete voie să petrecă și să se bucure de tóte bunătățile Raiului. El le spuse că acolo ei pot să trălescă fără grijă, fără bólă, fără durere și fără de mórte.

Cei d'întăi ómenĩ, cât aũ trăit în Raiũ, aũ fost cu adevęrat fericiți.

---

12. Jocul «D'a Vrăbiile».

* Copiii se aședă în curte, în deosebite locuri. Apoi, după, învouiă, unul începe să spuie din gură cântecul *Vrăbiilor*.

La isprăvit vorbitorul repede schimbă locul cu altul. Acesta repetă și el cântecul și se urmază tot așa până se isprăvesce jocul:

Iată și cântecul :

Cuibu
Cuibu-rele-le...
Tóte-păsě-rele-le...
Schimb !

Cuibu
Cuibu-rele-le..
Tóte-păsě-rele-le...
Schimb !

---

13. Româniî în munți.

** Moșii și strămoșii noștri n'aũ trăit totd'auna în pace și în linisce, cum trăim noi astă-đi. De mult, de mult, mai multe némuri cu limbă și cu obiceiuri străine se imbulizaũ în țera noastră. Acelor némuri străine li se đicea *barbari*, adică ómeni sělbatic), fiind-că pe unde ajungeaũ, prădaũ averile, ardeaũ satele și orașele, și ucideaũ pe bieții creștinî. Dintre barbariî aceia, cari năvăliaũ în țera noastră aũ fost și *Tătariî*.

Pe atunci Româniî cei mai viteji trălaũ în munți. Mai ales Româniî din munți și din țera Făgărașului eraũ vestiți pentru vitejia lor. Preste acei Români se spune că atunci domniă cel mai vitez între viteji, *Radu-Negru Vodă*.

Iată ce spun bătrâniî :

Pe muchi de prăpăstiî, p'o îngustă cărare
Ce despică munțiî cât privesci în zare,
Doi călăreți ageri ca nisce vulturi
Sbor, lăsând în urmă sate și păduri.

Ei aũ plecat nóptea de la Cãmpulung...
Peste vãii ŝi dëlurii se gãsesc ŝi-ajung
La casa domniei de la Fãgãraŝ,
Cuib de vitejie, lãgan de ostaŝi.

Domnul Radu-Negru vesel ii primi ;
Iar unul dintr'inŝii ast-fel ii vorbi :
— Luminatã dómne, mare gospodar,
Scapã-ne de jugul crudului Tatar!.

— Ŝi eũ (dice Radu) vreau sã desrobesc
Vatra pãrintescã, locul strãmoŝesc.
Fiți gata la bãlciul *Sfintului Ili*,
Cã 'n aceea nópte vë scap de urgie.

---

14. Pe cãmp.

** Intr'o dupã-amieđi, un dascãl a plecat de la școlã cu toți școlarii împreunã. Ei aũ pornit pe uliță, doi câte doi, ŝi aũ ieŝit la cãmp pe șoséua cea mare. Aũ mers cât aũ mers. In drépta ŝi in stãnga vedeau tot grãne, liveđi ŝi fãnețe. Aũ mers pãnã aũ ajuns in fața unei movile. Acolo se făceã un drumuleț, la deal.

Dascãlul strigã : Sus la dël, copii !

Și copiii veseli suirã d'a'n fuga acea movilã. Dascãlul sosi in urmã, pe podișul dëlului.

Atunci toți ședurã jos, ca sã se odihnescã.

— Copii,—le dize dascãlul,—ia, sã 'mi spuneți acum voi, ce vede fie-care de aci, din înãlțime ?

— Eũ,—dize un școlar,—de aci vëd comuna nóstrã (satul sau orașul).

— Eũ, dize altul,—vëd câmpiile cu arãturi.

— Eũ, vëđ ciréda in islaz (imaș).

— Eũ, vëđ dëlurii cu pãduri.

— Eũ, vëđ gãrla.

Dascãlul mai dize :—Dar pe cer, ce vedeți ?

— Sus, e numai cerul albastru,—rãspunse un copil.

Altul strigã : — Ba, eũ pe cer, drept in fața mea, despre pãdure, mai vëd sórele, cum s'a aplecat in jos.

— Luați aminte, copii! »—spuse dascălul — Jur împrejur, cerul se lasă în jos. El este ca o boltă mare, ca un coviltir, d'asupra pământului. *Marginea cerului se chîemă zare*; se chîemă și *orizon*. *Orizonul se arată totdeauna ca un cerc împrejurul nostru*.

Ca să scie cineva în ce loc se află și încotro are să'și îndrepteze mersul, trebuie să cunoscă laturile zarei sau ale orizonului. Cine va scîi acésta, cu greu se pôte rătăci...

Am să vă și povestesc o istorioră despre nisce copii rătăciți.

---

15. Rîuleț.

** — Rîuleț cristalin
Dulce limpede izvor !
D'unde vii și und' te duci,
Tot cîntînd mereu, glu, glu?

—Vin din stîncea cea înaltă
Și mă duc loc depărtat....
Rătăcesc pe căi sucite,
Cîntînd vesel, tra-la-la !>

---

16. Rêutatea Omenilor.

* Adam și Eva nu ascultară întru tôte de Dumneđeu. Și pentru neascultare, Dumneđeu îi gonî din Raiu. După ce Adam și Eva aũ fost gonîți din Raiu ei aũ trîit pe pîmînt numai cu griji, cu necazuri și cu dureri. Munciau greu din zori pîna în noapte și tot abia aveaũ de ajuns pentru traful lor de tôte zilele. Ah! cît de rêu le pîrea acum de bunătățile Raiului, pe care din greșela lor le perduseră!

Ei aũ cîpîtat mai mulți copii, baeți și fete. Unii din copiii lor aũ fost buni; alții aũ fost rîi. Cel mai bun a fost *Abel*, *ciobanul* și cel mai rîu *Cain*, *plugarul*. Pe al treilea fecior l'a chleamat *Set*. Abel a murit ucis, încã de tîner. Dar, Cain și Set aũ avut mai mulți copii. Aceștia incepură să nu asculte nici de po-

runcile lui Dumnezeu, nici de părinții lor. Se certați mereu între sine și se băteau. Urmașii acestora încă și mai răi se făcură.

Dumnezeu vădă că răutatea oamenilor este mare, mare de tot pe pământ. Atunci el se întristă în inima sa și duse așa : — Am să prăpădesc și să stărpesc de pe fața pământului pe oamenii acești răi, răi de tot... Să cercetez mai înainte, dacă nu cumva mai este printre dinșii vre unul bun și curat la inimă. De va fi măcar unul, care să asculte de mine, n'ăș vrea să piără un nevinovat ca acela».

Neascultarea este rea ; este păcat. Și lui Dumnezeu nu-î place omul păcătos. Dumnezeu a pedepsit pe *oamenii cei dintâi pentru răutatea lor.*

---

17. Grădina.

* Frumos, plăcut și folositor lucru este ca, pe lângă casă, să aibă omul și o grădină! — Grădina este o bucată de pământ împrejmuit. Grădinii pot să fie nu numai pe lângă casă, ci și pe câmp. Imprejmuirea se face saū cu șanț, saū cu gard, saū cu uluci, saū cu zid și, mai arare ori, cu grilaj de fer. — Intr'o parte a împrejmuirii se află porțița grădinii. Prin mijlocul grădinii se află un drum lat. Drumul este așternut cu nisip. Alte cărări mai mici duc, din drumul cel mare, până la marginile grădinii. De amândouă laturile drumului se află șiruri de agriși și de coacăzi. În grădină veđi :

perii, merii, corcodușii,	zărzării, caisii, cornii,
duđii, nucii, persecii,	și migdalii și gutuii,
vișinii, cireșii, prunii,	și scorușii, cu smochinii,

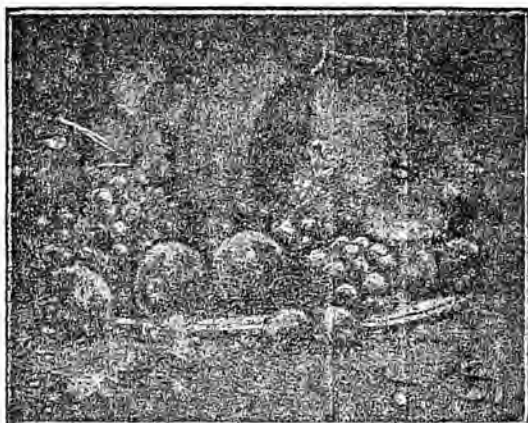
Pomișori cu fructe sunt :

agrișii și coacăzii,	m urele,
smeurii și afinii,	porumbele

și, *în cap, strugurele,*

** Se află în grdină și flori fumóse ; se află și ierbă verde și legume, de tot felul. Pe arbori se ved adesea

păsəri. Pe florı sbóră fluturı și albine. — Pe frunze și sub frunze veđi câte un melc cu casa în spate și cu

cornițele scóse. Prin iérbă, nu prea scii unde, se aude și tiráitul greerilor. În fundul grădinii se află și câte un mușuroiú de furnici. Copiú descántă :

Haí la grópa cu furnici:

Ba-í aici, ba nu-í aici! —

Când plóuă, pe jos, pe poteci și prin iérbă, veđi câte o râmă, ce se târâie dintr'un loc în altul.

În grădină lucréză tata, mama, și alți muncitorı. Copiú pot să se plimbe și să se jóce în grădină. Lor le plac pómele și florile. Ómenilor marı le place să petrecă și să se odihnescă la umbra pomilor și a copacilor din grădină.

Grădina este un loc plăcut, frumos și folositor.

---

18 Ghicitóre.

** Poți să fugi de ea prea bine;

Ea tot vine după tine;

Să o prinđi nu ı cu puțință,

Căci ea nu este ființă.

Ghici ghicitórea mea,

Ce este?

---

19. P o t o p u l .

* Dumneșeu erà gata să slârpescă de pe fața pămîntului pe ómenî, pentru rëutatea lor. Dar el își aduse aminte de un om care singur mai erà bun și drept. Pe acel om îl chîmà *Noe*.

Noe aveà trei feciorî, anume : Sem, Cam și Iafet.

Dumneșeu porunci lui Noe să gătescă o *corabie* mare, s'o învelescă și s'o închidă bine, peste tot. O asemenea corabie se chîmà și *chivot*. Dumneșeu îi mai spuse lui Noe :

— Din tóte animalele — de pe fața pămîntului — tu să alegi câte șapte pãrechî din cele curate și câte două pãrechî din cele necurate. Pe tóte aceste animale să le adăpostescî în chivot. Apoi, să intri și tu într'insul, cu feciorîl tãi și cu tot némul tãu!

Așa a și făcut Noe, care ascultà la tóte pe D-șeu.

Atunci a dat Dumneșeu o plóte mare, de a ploúat patrușeci de șile și patrușeci de noșți, d'a rãndul. Apele aú crescut peste mësura ; ele aú înecat tot pãmîntul și aú acoperit munșil cei mai înalți. Acest înec de ape aú fost *potopul cel mare*.

Intr'acest potop s'aú înecat toșii ómenîl și s'a prãpãdit tot ce erà viú pe lume. Cu viétã aú rëmas numai Noe și toșii cei ce eraú cu dinsul, în chivot.

Corabia lui Noe plutià pe d'asupra apelor.

Ast-fel a pedepsit Dumneșeu, cu potop de ape, pe ómenîl cei rëi de pe pãmînt!

---

20. Negru-Vodã.

* *Negru-Vodã ș'a lui cétã,*
Tot voinicî cu fruntea lutã
Și cu plete lungi pe spete
Și cu ghióge gróse, drepte,
Suie crésta munșilor,
Munșilor cãrunșilor.
De-acolo de pe 'nãlțime
Cu vitejî, cu argățime

Negru-Vodã eã pornesce.
Și trerënd peste holure
Voinicilor strigã tare :
— Aleli, voinicî mei,
Mãndrii puișori de smei,
Cãutași cele cãmpî
Smãlțate în iãsomî
De Iãtarî astãđi cuprinse

Și de flacări ce-s' incinse ! | Acolo-s ai noștri frați.

Toți voinicii ca brađu naltă.
Ascultați suspinul lor,
Jalea și-al lor aprig dor...
Ghiogeale vi le luați
Arcele vi le încordați...
Foc în Tătărime dați,
Și din țeră-i alungați
Și pre frați de ei scăpați !
Ostașii cum aușiaă
Iute ghiogeale apucaă,
Arcele și le-'ncordaă
Și'n Tătari că năpustiaă...
Iar în ăi de Sfint-Ilie,
Când sorele e-'n chindie,
La Câmpulung că intraă,
Ca frați bunî se-'mbrățișaa
Și țera o stăpăniaă
Și beaă și se ospătaă.

21. N u c u l .

* Nucul este cel mai mare pom din grădinile noastre. Nucii cresc și pe câmp, mai ales prin vii. El ajunge adesea până la 12 sau chiar 15 metri înălțime. Nucul, când a încetat să crească, are rădăcină mare, trunchiul foarte gros și rotund, care e acoperit cu o coje albuie și mai mult netedă decât aspră. Crăcile, împreună cu ramurile, formeză o corónă foarte mare și stufoasă. Vara nucul are foile mai mari de cât ale fie-căruil alt pom. Foile acestea au un miros plăcut.

Ce frumos este vara, să aibî un nuc mare înaintea casei, în bătătură !

Fructele nucuului, cine nu le cunoște ? — Nucile, cât sînt încă verđi, au un înveliș cărnos de asemenea verde, mustos și foarte amar. Când nucile dau în copt, și învelișul cel verde începe să cadă de la sine. Atunci rămâne coja cea vârtosă și brăzdată, sub care se află

sâmburele. Sâmburele este de asemenea mare, învelit într'o peliță fină, și, când e copt bine, este dulce. Sâmburele de nucă se poate mânca sau gol, sau se întrebuintează la fel de fel de mâncări și prăjituri.

Când umblă omul cu nuci necópte, se murdăresce pe mâni.

Nucul este un pom măreț și frumos.

*

*Ghici, unde sînt patru frați ·
Intr'o cămașă 'mbrăcați ?*

22. Punctele cardinale.

* Dascălul cu școlarii săi ieșiseră afară, la câmp. Ei se aședară pe o movilă, de unde se vedeă departe în toate părțile. Dascălul arată cu degetul *laturea* zarei, unde sórele se cam plecaseră. Atunci el vorbi într'astfel copiilor, cari îl ascultaū :

— Cam peste un cîas sórele are să sfințescă, într'acolo. Să sciți copii, *laturea* aceea a orizontului, unde sórele apune, se chîemă *Apusul* sau *Sfinșitul*.... Acum sculați-vă și întórceți-vă cu fața spre Apus !...

Să țineți minte : *Laturea* zarei din *dosul* vostru este *Răsărit* ! Pentru ce ?... Fiind-că d'intr'acolo răsare sórele diminéța,.. Haidî acum !.. La stînga împrejur !... Intórceți-vă cu fața spre Răsărit !...

Luați séma : *Laturea* zarei, de-a-*drépta* vóstră se chîemă *Mîeză-đi*; cea de-a-*stînga* vóstră se chîemă *Mîeză-nópte*.

— Aceste părți mai însemnate ale orizontului : *Răsărit*, *Apus*, *Mîeză-đi* și *Mîeză-nópte*, noi le numim *punctele cardinale* ale cerului. Orizonul, de jur împrejurul pămîntului, este ca și *temelia* cerului.

D'asupra orizontului se înalță bolta cerului.

** Voi sciți, că toate vasele de lemn aū la fund o *gardină*. Gardina este temelia vasului. Așa dar și *orizonul*, cu punctele lui cardinale, este ca și *gardina* cerului.

După acele puncte cardinale noi învățăm a scî unde ne aflăm și încotro trebuie să ne îndreptăm.

Acésta însemnăză, că învățăm a ne orientă.

Răsăritului noi îi mai dicem și *Est* (E); Apusului îi dicem și *Vest* (V); Miézei-đilei îi mai dicem și *Sud* (S); Miézei-noptii, îi mai dicem și *Nord* (N).

* Sórele erà pe sfințite. Dascălul și copiii plecară spre casă. Pe drum fie-care școlar, uítându-se în ce lature a zarei se află sórele, spuneà câte ceva. Unul diceà că pădurea e spre Vest, fiind-că sórele tocmai atunci apunea în dosul copacilor pădurii. Altul adăugà că comuna, unde ei se înapoiaů acasă, este spre Est. Al treilea diceà că gârla este la Sud, fiind-că ea curgeà de-a-drépta lor; un al patrulea spuneà că viile sînt la Nord, fiind-că ele se nălțau pe dél, în stînga lor.

Ast-fel copii se deprindeau a se orientă fiecare, pe câmp, după cele patru laturi, sau *puncte cardinale* ale zarei.

---

23. Curcubeul lui Noe.

** Potopul cel mare a ținut cu totul o sută cincî-đeci de đile. După ce ploaű 40 de đile și 40 de nopti, Dumnezeu a poruncit să înceteze ploile. Atunci, vîntul a început să bată. Apele au început să scađă. Vârfurile munților mai întău au ieșit la ivelă.

Corabia lui Noe se oprì pe un munte fórte nalt.

Noe deschise oblonul corăbiei. El trămise afară un corb, ca să vedă, dacă s'au scurs apele. Dar corbul nu s'a mai întors înapoi. El a rēmas, ca să mănânce stărvurile, care plutiau cu grămada d'asupra apelor.

Noe o trămisi atunci un porumbel. Porumbelul n'a găsit loc uscat, unde să se așeze și s'a înapoiat îndată în chivot.

După câte-va đile, Noe a mai trămisi, de-a doă-óra pe porumbel. Atunci pasērea a adus în cloc o ramură, de măslin. Noe a priceput, că apa scăđuse pe pămînt.

De-a-treia óră, Noe a dat drum porumbelului. Dar, de astă-dată, porumbelul n'a mai venit îndărăt.

Din acésta Noe a înțeles, că afară s'a svētat de tot pămîntul. Atunci el a ieșit din chivot, cu feciorii săi,

cu nevestele, cu copiii lor și cu animalele câte fuseseră adăpostite în corabie.

Indată Noe s'a închinat lui Dumnezeu și I a mulțumit, că I-a scăpat de potop, pe el și pe al lui.

Dumnezeu a binecuvîntat pe Noe și I-a făgăduit că nu va mai da alt potop, pe pămînt. Ca semn de făgăduință, Dumnezeu a întins pe cer **curcubeul**.

Acel mândru semn se arată adesea după plóie. El vestește tot-d'auna, că sórele are să Iésă laivélă.

Curcubeul a fost semnul făgăduinței ce Dumnezeu a fost dat lui Noe. . . . .

Maí șcií ghicitórea despre curcubeu? . . . . .

---

24. Păuna și mama ei

* *Păuna*. — Ah! mamă, de ce este așa cald? Nu mai e de suferit. Uită-te, cum îmi curge nădășela!

Mama. — De-o-cam dată, numai atâta îți spui, Păuno, Dumnezeu este pricina de se face așa cald! Să șcií, că ce face Dumnezeu, tot spre binele nostru îl face. Păuna tǎcù. Ea se sili să sufere căldura și, cu ceva răbdare, și isbuti a se mai ușurá.

Luna lui August trecù și, cu dinsa împreună, trecură și căldurile cele mari. În luna lui Septembrie, pe când vremea erá mai rǎcorósă, Păuna se duceá în tóte ȕilele să se plimbe prin grădină.

Pómele erau cópte. Păuna se bucurá, când vedeá așa mulțime de mere, de pere, de pierseci, de prune, tóte bune și frumoșe. Ea mǎncá dintr'insele, cu mare poftă.

Intr'una din ȕile, mergênd în grădină cu mamá-sa, fetița ȕise: — Ah! mamă ce frumoșe póme ni-a dat Dumnezeu! Mult trebuie să ne iubéscá El! Ce daruri plăcute ne face El! Ce bun e Dumnezeu!

Mama. — Adevérat ȕici, fata mea. Așa este! Dar adu-ți aminte că mai ȕilele trecute erai cât p'aci să te plângi de Dumnezeu! Adu-ți aminte când nu-ți plăceá căldura cea mare. Să șcií, draga mea, că tocmai acea

căldură mare a dat pomelor fața lor cea frumoasă. Căldura li-a dat și mirosul și gustul lor cel plăcut.

Deprinde-te dar a temuțumi cu tot ceea-ce face Dumnezeu! El scie tot-d'auna ce face și nu volesce altceva, decât numai bine tău !»

Orice face Dumnezeu,
este spre binele tău

---

25. Alți pomi de grădină.

** In grădină, pe lângă nucă, se mai află de obicei, și meri, și peri, și pruni, și cireși, și pierseci, și duți.

După nuc, *mărul* este cel mai mare și mai frumos pom de grădină. Merele sînt rotunjore și, la cele două capete, cam turtite. Ele au o cójă verde, galbenă ori roșióră. Când sînt bine cöpte merele, atunci sâmburiilor lor sînt negrii sau castanii. Merele cöpte sînt förte bune și sänätöse. Sînt mere dulci văraticе, mere crețești, mere călugăresci și merișorele cele mici, din care se fac dulcețuri.

Părul face fructe lunguiețe, cu cöda la capetul cel mai subțire. Perele sînt mai mustöse de cât merele.

Prunul, de obicei, este mai mic decât mărul și decât părul. Prunele sînt ovale, acoperite cu o peliță fină albastră-negrie, sau albastră-roșie, cu brumă sură pe ele. Miezul prunei este galben, dulce, mustos și plăcut. *Sâmburele* prunelor are o cójă vârtösă, lätăușă, netedă și cu miez dulce-amăriu.

Pomii de grădină sînt și *cireșii*, și *visini*, și *piersecii*, și *dușii*.

Sînt și meri, și peri, și cireși sălbatici, care cresc pe câmp, și prin pădure. Aceia sînt *pomii pădureți*. Din merișore și din perișore pădurețe se pôte face oțet.

Poméle sînt bucuria copiilor.

Pomi sînt arbori folositori și plăcuți.

---

26. Bogatul nemilostiv.

** Intr'un an nu se prea făcuseră bucatele, fiind-că prin Maiu și Iunie ploūase fôrte mult. In anul următor bucatele erau fôrte scumpe. Banița de porumb se plătiă. înainte de secerat, chiar și cu 10 lei.

Mai multî țeranii se duseră să cumpere porumb de la *bogatul* proprietar, din satul lor. Bogatul avea o magazie sau un grănar fôrte mare, plin cu porumb, de vîndare.

Dar proprietarul și țeranii nu se putură învoi la preț. Proprietarul ținea porumbul fôrte scump și țeranii nu aveaū atâta bani...

Țeranii plecară spre casă.

La plecare însă, un țeran mai deștept și mai îndrăsnęț așa vorbi cătră proprietar :

— Nu uită, boerule, cât de frumoșe sînt bucatele pe câmp. Cel mult într'o lună se va începe secerișul în tótă éra. Atunci bucatele se vor iefteni.

— E drept că bucatele de pe câmp sînt frumoșe, rēspunse bogatul. — Dar ia să deă numai o grindină ! Atunci s'a isprăvit cu țerinele ! Pe ale mele, în magazie, nu le va ajunge nici-o grindină ! —

Și bogatul rămase nemișcat la rugăciunile sătenilor.

El nu simți nici-o milă cu dînșii ; eră un bogat-nemilostiv.

Și ce să vezi? Abia ajunseră țerani pe la casele lor și nisce nori negri se ridicară preste sat... Se porni o furtună mare, cu fulgere și tunete îngrozitoare.

D-deu vră ca un fulger să nimerescă în vârful coperișului celui mai înalt din sat... Eră casa proprietarului!...

Casa luă îndată foc. Se aprinse și magazia cu bucate și... toate cele-lalte clădiri ale bogatului nemilostiv... Și cum eră vremea grea, oamenii își căutaă fiecare de ale sale. Nu veni și nu eră nimeni cine să stingă focul...

Casa și magazia cu bucate și tot ce aveă proprietarul arseră pină în pământ.

În spre sêră stă lângă grămeșile de cenușă, ce mai fumegaă încă, un om care își frecă mâinile și se vâcăria... Eră proprietarul, *care dimineța eră bogat și acum sărăcise...*

În Sfinta Scriptură se dice că *cu anevoie va intră bogatul în împărăția cerului.*

---

28. Mama și fetița.

* — *De ce, mamă, ca băeșii, merg și fetele la școlă ?*

Ei, acasă, n'au păpușă de ținut la sân și 'n pólă !

Pot să mergă unde vor ;

Nimeni de ei nu-î dor. —

— *Ia, m'ascultă, Ionico ! Tu 'ngrijești de păpușică.*

Nu te'ndurî s'o lași din brațe. Dar, ia spune-mi, nu 'ți-e frică,

De mult ce tot stai cu ea,

S'ajungi și tu păpușea ?

Ca să nu te faci păpușă, și să fii fată cuminte,

Să scii tot ce este bine, de învățatură țin'-te !

— *Mamă, eu la școlă plec !*

Nu voiî, capul să'l am sec !

Școlă face omul-om și
altoiul - pomul-pom

28. Nuca.

* Doi copii, Petre și Pavel găsiră odată sub nucul cel mare din bălătură o nucă mare și frumoasă.

— A mea este nuca! mie mi se cuvine!.. — țise Petre,— fiindcă eu am vedut' o mai întâiu! —

— Ba e a mea! — strigă Pavel — fiindcă eu am pus mai întâiu mâna pe dînsa, și am luat' o de jos -- În loc să se înțelégă între dînșii, ei se luară la cértă și dé la cértă, p'aci eră să ajungă la bătaie.

— Stați! — strigă un al treilea băet mai mărișor, care treceà din întîmplare p'acolo. — Eu am să vă împac! —

Țicênd acestea, stătù la mijloc și cerù să-l dea lui nuca. În mână. După ce o luă, o sparse în două și desprinse mîezul din cele două coji. Apoi țise:

— O jumătate de cójă se cuvine aceluia, care a vedut mai întâiu nuca; cea-laltă jumătate se cuvine aceluia, care a pus mai întâiu mâna pe dînsa; iar mîezul îl opresc pe séma mea, fiindcă eu v'am împacat de nu v'ați bătut.

*Când doi se cértă, al treilea câștigă!
Cine împarte. parte și face!*

---

*Patru frați, într'o cămașă îmbrăcați!
Ghic ghicitórea mea,
Ce e?*

---

29. Vița.

* Eră pe la începutul primăverii. În vița domnului Mereanu eraù de mai nainte înfipte o mulțime mare de bețe. Și eră săpată vița pentru întâiaș-dată. Chiar venise la viie, domnul Mereanu cu fiul seù, Costică, care eră cam de vre o șapte ani.

— Ah! tată! strigă Costică,—pune pe viier să scótă d'aci uriciunile aceste de vreascuri! Uite! rădăcinile cele lemnóse, ce urite sînt! Apoi córdele aceste *îndoicióse* și cu cója brăzdată, ce urite sînt, cu nodurile lor! Nicî nu

sînt în stare să stea singure, drept. De ce sînt bețele aceste? Tótă cîsta par'că-î arsă din pricina acestor gîteje!

— Lăsă-le pe loc, Costică! — răspunse tata. — Mai așteptă câte va săptămîni; atunci vei vedea ce va ieși din ele!

Cam pe la mijlocul lui Aprilie, domnul Mereanu iarăș luă pe Costică cu sine, la viie. Vițele tóte erau înverdite și înflorite. Frunzele erau mici și frumoșe, crestate pe margini. Ciorchine de flori mărunteși mirositoare atârnau de corde, care cu cîrceii lor se agățaseră de araci.

— Costică! — țise tatăl, — ȳa, culege așa frumușel, foite de aceste! Să umpli coșul acesta!

— Ce să facem cu ele, acasă? — întrebă Costică — Bucătărăsa o să înfășure cu ele perișore de carne!

Intr'una din țilele lui Iulie, domnul Mereanu merse iarăș cu Costică, la viie. Vița se încordase țepên. Frunzele se îngroșaseră. Fața lor eră verde închisă. În locul ciorchinilor de flori, acum erau numai bóbe mici, eră *aguridă*.

Costică culese și de astădată aguridă, din care, acasă, bucătărăsa gătise bucate.

Trecuseră, Iulie, August și Septemvrie, de jumătate. Atunci iarăș luă domnul Mereanu pe Costică, la viie.—Vițele acum erau *încărcate*, pe

tóte rězorele, cu ciorchine gróse și lungi. În viie erau tóte soiurile de struguri: Tămăioșe și mișchet, gordin și băsicată, cónă albă și cónă négră, razachie și cornițe, țáța vacii și multe, multe, altele.

— Ei, Costică ce ȳici? Să scótă viierul din pămînt aceste vreascuri noduroșe? Costică zâmbi și el, cam rușinat. El nu mai îndrăzniă să răspundă ceva.

Acasă, pe la sfârșitul mesii, domnul Mereanu porunciă de obiceiú să împartă struguri pe la mesenl. Dar, mai nainte, țiceă tot'dauna lui Costică:—

Costică băete!

Ghică ghicitórea mea!

Am o fată bubósă, bubósă,

Șede cu Vodă la masă.—

30. Nucul și vița.

** Și nucul și vița fac pome bune de mâncat. Și nucul și vița sînt pomi. Nucul și vița au rîdăcină, au tulpină au frunze, au flori și fac fructe. Și nucul și vița pot să crească și în grădină, și în stare sălbatecă.

Așa dar, la multe sîmînă nucul cu vița.

Dar nucul este și mai înalt, și mai gros, și mai puternic decît vița. Tulpina nukului crește și stă drept în sus, de la sine; tulpina viței trebuie rezemată ca să stea în sus.

Tulpina nukului are crăci și ramuri, ce formeză corona lui.

Vița are, petul pinele sale, numai nisce cîrcei și frunze.

Nucul are frunze întregi; iar frunzele viței sînt crespate pe margini. Nicî la flori nu sîmînă nucul cu vița,

Fructele nukului sînt nucile, ale viței—strugurii, care crește în cîrchine.

Nucile la multe se deosebesc, de struguri, și la mărime, și la formă și la gust.

Așa dar, la multe se deosebesce nucul de viță.

Nucul și vița se asîmînă într'unele puncte; iar într'alte puncte, se deosebesc.

---

31. Bunăvoința către servitori.

** Mama Eufimia are peste cap de lucru cu cei cinci copilași ai săi. Cel mai mic este încă la țată. Acesta îi dă mamei mai mult de lucru de cît toți cei-l'alți.

Fără ajutorul servitorei, Ecaterina, mama n'ar putea să îngrijescă bine de casă. Când se zărește de ziua servitorea se scîlă întăi. Ea aprinde focul în vatră, aduce apă de spălat și de bîut. Apoi tot ea dă de mîncare păsărilor de casă; ea îngrijește de cuiburile găinilor, gâșcelor și rașelor ce fac ouă. Ecaterina deretică în tindă și la bucătărie; ea spală vase și rufe. Mamei abia îi mai rămîne vreme să deretice prin casă, să gătescă bucate și să vadă de cămară.

Când mama e silită să plece de-acasă, după treburi, Ecaterina îngrijește, cu dragoste, de toți copiii. Ea le gătește și le dă de mâncare și vede de ei să nu li se întâmple vre-un rău.

Ecaterina este o servitoare foarte bună și cu minte.

Dar și copiii o iubesc ca pe mama lor. Zamfira, cea de trei anișori, se ține mereu de fusta Ecaterinei. De aceea și mama și tata vorbesc frumos cu Ecaterina; îi dau de mâncare și o îmbracă ca pe copilul lor. De Paști îi dau regulat plata, pe care au togmit'o. Și atunci Ecaterina se duce, pentru 2, 3 zile, acasă la mama ei. Acesteia îi dă simbriora, cu care biătă mamă se ajută la nevoile ei.

Servitoarea și servitorul dau mare ajutor stăpânilor lor. Fără ajutorul lor, viața ar fi grea de tot. Pentru aceea și stăpânii și copiii acestora trebuie să vorbească frumos cu dânșii, să nu le dică vorbe proste; să le dea hrană, haine și plata, pe care i-a băgat. Și în cas de bătă, să i caute cu doftorii, ca pe copiii lor.

Stăpânii și copiii lor trebuie să fie cu bună voință către servitori!

32. Cântecul Randunicii.

* *Rândunică frumoșică,
De ce fugi, din țera mea?
Ați și-e frică, mititică,
Că te-apucă iérna grea?*

*Nu veđi, vița, frunzulița,
Incă n' au îngălbenit!
Albinița, musculița
Pân'acuma n' au perit!*

*Care bine pentru tine
P' alte locuri ai vėđut?..
Ia, mai bine, șeđi la mine.
Unde cuibul ți-ai făcut!*

*Rândunică mititică,
Mai rămăi în țera mea,
Fără frica, mititică,
Că te-apucă iérna grea.*

33. Turnul Babel.

* Dumneșeu scăpase cu viață, din potopul cel mare, numai pe Noe și pe fiii săi. Urmașii acestora s'au înmulțit curând, pe pământ. Dar n'a trecut multă vreme și ei au uitat bunătatea lui Dumneșeu. S'au apucat și ei de răutăți. Atunci îndată s'au și temut ca nu cumva Dumneșeu să le trimiță un nou potop. De răi ce erau, nu se mai încredeaș nici în făgăduința lui Dumneșeu, nici în curcubeu.

Ca să scape de primejdie, iată ce le-a dat lor în gând: Să clădescă cu cărămidă un turn foarte înalt, mai înalt decât toți munții.

— Acolo, — au șis ei, — acolo, o să scăpăm noi toți de inec, când va dă Dumneșeu un alt potop.

Ei s'au și apucat de lucru. Dar lucrau fără voia lui Dumneșeu. De aceea nici Dumneșeu nu i-a ajutat.

Atunci, ómenii au început să nu se mai înțelegă între sine. *Se certau mereu unii cu alții.* Fie-care voia să poruncescă, și nimeni nu voia să asculte. Fie-care vorbea într'altfel, și nu pricepea ce spuneau ceia-alți. Fie care lucra după capul său, și nimeni nu făcea vre-o trebă bună.

Din toate acestea ce s'a ales?... O mare încurcătură! Clădirea turnului a încetat. Ómenii zăpăciți s'au desbinat unii de alții. Turnul a rămas neisprăvit și i s'a pus numele *Turnul încurcăturii* sau **Turnul Babel**.

Așa dar, de atunci urmașii lui Noe s'au despărțit în fel de fel de némurii. Ei au început să vorbească fel de fel de limbii, de nu s'au mai înțeles némurile între sine. De aceea s'au și înprășiat care în contro a nemerit.

Némurile lui Sem au rămas în țera despre Răsărit, unde se aflaș. Némurile lui Cam au apucat spre Mieză-șii. Némurile lui Jafet s'au dus spre Mieză-nópte și spre Apus.

Ast-fel, în urma încurcăturii celei mari de la Turnul Babel, s'a făcut despărșirea némurilor sau popórelor. Tot atunci s'a făcut și deosebirea limbilor de pe fața pământului. *Fie-care ném își are limba sa!*

34. Grădina de legume.

** Intr'o grădină bine îngrijită, pe lângă pomi și pomișorii, se află și alte lucruri, bune de mâncat.

În grădină sădim :

Morcovi, sfeclă și cartofi,
țelină, gulii, ridichi,
bame, pepeni, castraveți,
năut, cimbru și tarhon,
praz, lăptucă și asmățuț
postârnac, brojbe și hrean
și mărar și leuștean !

Când vrem, facem și ciuperci ;
mazăre, fasole, bob,
linte, cėpă, usturoi, u,
pătrunjel și conopide,
anghinare, pătlăgele
roșii, vinete și varză
și sparanghel și ardei
și spanac și dovlecei,

Tote lucrurile aceste se numesc *verdețuri, legume și zarzavatură*. Casă creșcă legumele, trebuie plivite buruienile și legumele udate adesea. Omenii, cari se ocupă înadins cu îngrijirea și cu creșterea zarzavaturilor se numesc *zarzavagi*. Ce

bine și ce folositor ar fi ca fie-care o n să creșcă în grădina lui tot-felul de legume ! Atunci mulți bănișorii ar rămâne în punga Românului !

35. Bucur Clobanul.

* A fost odată un cloban, pe care îl cheamă *Bucur*. El trăia numai cu nevasta, cu copiii, cu câinii și cu turma sa de oi, într'un loc pusti. Alți oameni pe acolo nu se aflau. Pe acel loc erau dumbrăvi cu umbră desă, livezi cu pomi roditori și ierbă multă și mome. Pe acolo curgea și o gâie, cu apă bună de beut. Bucur Clobanul și nevasta și copiii lor găsea acolo, tot ce le trebuia. Oile aveau unde să pască și de unde

să se adape. Pentru sine și pentru ai săi, Bucur și-a clădit într'o liveadă o colibă încăpătoare. Așa Bucur cu ai săi petrecea, cu mult belșug și cu mare bucurie, într'acea luncă verde și bogată.

Ómenii din locurile depărtate au aflat cât de bine trăia Bucur Ciobanul, în moșia sa. Ei au venit la dînsul și, cu voia lui s'au adăpostit pe lângă el. Au venit de pretutindeni tot mai mulți și mai mulți și s'au așezat acolo. Și-au făcut și ei bordeie și căscătoare, împrejurul colibeii lui Bucur. Unii au fost *ciobani*; alții s'au apucat de *peșcărit*; alții de *vânătoare* și alții de *plugărie*. Tutturor le mergea minunat de bine.

Astfel, împrejurul bordeii lui Bucur, încet cu încet, s'a făcut un *sat*, satul lui Bucur Ciobanul.

Intr'o zi, Bucur Ciobanul așa a grăit tovarășilor săi: — Aide, fraților, să ne clădim aci și o *sfintă biserică*. Toți l'au ascultat cu mare bucurie și îndată au ridicat pe un delușor, tocmai la marginea gârlei, o bisericuță. Aceia i-au zis *biserica lui Bucur*. Acolo mergeau dînsii în toate zilele de se închinau lui Dumnezeu; ei îi mulțumiau pentru toate bunătățile, de care se bucurau.

Satul lui Bucur, zi cu zi s'a tot mărit, până când mai pe urmă a ajuns să fie un *târg*, căruia i-a zis *București*.

Ast-fel se spune să s'a întemeiat Bucureștii nostru de astăzi.

Bucureștii este acum cel mai mare și cel mai frumos oraș din toată țera noastră. Biserica lui Bucur Ciobanul se vede și astăzi pe un delușor, pe malul Dâmboviței, gârlă ce curge prin București.

36. Dâmbovița.

** *Sus din munte curge 'n vale
Apă dintr'un mic izvor,
Care, șerpuiind prin țeră,
Murmură încetșor.*

*Dâmbovița, apă dulce,
Cine-o bea nu se mai duce!*

*Vremea trece, apa curge.
Nu mai vine ce a trecut;
Dar, ast riu a fost și este
Și va fi, în vect, plăcut,
Dâmbovița, apă dulce,
Cine-o bea nu se mai duce!*

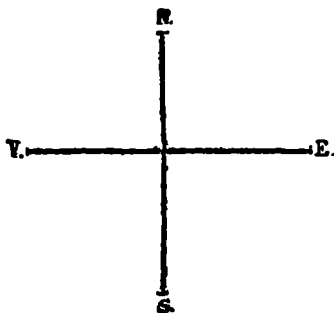
37. Orientarea în clasă.

** Noi astăzi sîntem în camera clasei a doua. Sub picioare avem podela saŭ dușuméuă. D'asupra capetelor noastre se'nalță tavanul. Imprejurul nostru, pe patru lături, sînt cei patru păreți ai camerei. Ia, să ne orientăm acum în clasa noastră, precum ne-am orientat afară, pe cîmp!

Păretele din față, unde este ușa de intrare, stă spre Apus fiindcă în acea lature apune sórele. Prin urmare, păretele din fundul camerei, în dosul nostru, stă spre Resărit. D'a stînga noastră unde se deschid ferestrele, este păretele despre Mieză-đi. Iar la drepta noastră, păretele neted, împodobit cu cadre și cu cbipurî, este spre Mieză-nópte.

Aci, în cameră, noi nu mai vedem cu ochii orizonul cerului, ca afară. Vedem, pe patru lături, numai cei patru păreți

În clasă cele patru puncte cardinale, íată cum le însemnăm: Culcăm orizontal tabla pe două bănci, orî pe două șcaune. Apoi tragem pe dinsa o linie dréptă, din marginea despre Vest a tablei pînă la marginea ei despre Est. Apoi acéstă linie o încrucișăm cu altă linie dréptă, care are un căpăt spre Nord și cel-l-alt spre Sud. Ast-fel se forméză pe tablă o *cruce*. Crucea acéstă ne înfățișéză *trupul nost-u stând drept* și cu mâinile întinse, orizontal. Fie-care din brațele crucii este îndreptat spre unul din cele patru puncte cardinale.

28. Fasolea.

* Una dintre legumele cele mai *folositoare* este *fasolea*. Ea crește și în grădină și la câmp, printre porumb. Fasolea are rădăcină *firósă*, din care cresc mai multe *cotóre subțiri* și *rotunde*. Cu cotórele, fasolea se urcă pe araci până la trei metri înălțime. Frunzele au forma inimei și sînt *pěroșe* și cu margini *împlinite*. Florile de fasole sînt nisce ciorchine, de colóre *verde*. Din flori se fac *păstaele*, de colóre *verde* sau *gălbuie*. Păstaele sînt sau *drepte* sau *încovoiate* ca o sabie. În păstăi se află șese până la opt bóbe de colóre *deosebită* și de forma oului. Fasolea se pune în *cuiburi*, în acelaș pămînt cu porumbul, cu care se sapă și se prășește. Fasolea se mănîncă sau *verde*, sau *uscată*, sau și *murată*.

Fasolea este de mai multe soșuri. Fasolea care nu se urcă pe araci se numește fasole *ológă*.

Cam la fel cu fasolea este *mazărea*, *lintea* și *bobul*. Tóte aceste legume se numesc legume *păstăioșe*.

Mai ales fasolea, mazărea și lintea forméză o hrană plăcută ; dar cam anevoe de mistuit.

Pe câmp crește *măzăríchia*, *trifoiul* și *lucerna*, care fac și ele un fel de păstăi și care sînt o hrană fórte bună pentru vite.

---

39. Avram în pămîntul Canaan.

* Trecuse anî mulți de cînd fù încurcătura de la Tur-nul-Babel. În țera despre Răsărit, unde rămaseră urmașii lui Sem, erà un om mai drept și mai înțelept decăt toți. Numele lui erà *Avraam*. Dumneđeũ îl iubià pe Avraam. De aceea, pe dînsul l'a și ales, ca să fie părintele unuï popor drept și înțelept, ca și el.

Lui Avraam i-a spus Dumneđeũ, ca să plece dintre ómenii cei rěi, printre cari el trăià. I a poruncit să mERGă într'altă țeră, mai spre Apus. Acea țeră se chîmà: *Pămîntul Canaan*. Dumneđeũ a făgăduit lui Avraam, că acea țeră i o va dà pe seama lui și a urmașilor

lui. De aceea, Pământul Canaan s'a mai numit și *Pământul făgăduinții*.

Avraam ascultă de vorba lui Dumnezeu. El luă cu sine pe soția sa, Sara, pe nepoții și pe argații săi, și toate turmele sale de oi, de boi și de alte vite. Cu toții, plecară și se aședară în Pământul Canaan. Acolo, erau locuri frumoase și roditoare; pe acolo curgea și riul Iordanul.

Dar, tot acolo erau și două orașe mari, *Sodoma* și *Gomora*. Locuitorii dintr'însele erau ómenii răi. Dumnezeu hotărî să 'i prăpădescă. De astă-dată însă, nu 'i înecă pe dinșii în potop de ape, ci 'i arse *cu foc picat din cer*. Sodoma și Gomora se cufundară în pământ. Pe locul unde fuseră ele, se întinse o apă mare și sărată, o apă amară și veninosă. Intr'acea apă, nici pesce, nici ierbă nu póte trăi; de aceea se și chîemă *Marea-Mórtă*. Și azi încă trece prin acea mare râul Iordanul.

După peirea Sodomei și Gomorei, Avraam și Sara trăiră liniștiți în Pământul făgăduinții. Ei ajunseră să fie ómenii bătrâni. Dar numai un lucru 'i mânia tare: Dumnezeu nu le dăruise până atunci nici un copil.

Însă Dumnezeu, pe care ei îl ascultară și cărui mereu se rugau, nu 'i lăsă nemângâiați până la sfârșit. Dumnezeu e bun și drept:

*Pe cei răi îi pedepsește;
Celor drepti le răsplătesce*

---

40. Ceapa

* Tot un fel de legume este și cépa.

Cépa are rădăcini multe, firóse, care ies din partea cea umflată, ce se numește *bulb*. Bulbul este format din mai multe părți cărnoase care, la suprafață, au colóre, orî roșie, orî albă. *Bulbului îi dicem cépă*. Din bulb cresc foile cele lungi și góle, înăuntru. Din mijlocul foilor crește cotorul, în al cărui vârș, prin luna lui Iunie și Iulie, se ved floricelele cele albe-verzuí, în formă de buchet. Cépa are un *gust ce ustură*. Ea se mănâncă orî crudă, orî gătită în bucate.

La fel cu cépa este *arpagicul* și *usturoiul*, care sînt mai mici decît cépa. — Tot un soiū de cépă este și *prazul*.

Cépa, usturoiul și *arpagicul* se cultivă în straturî prin grădinile de legume și, une-orî, și pe câmp.

41. Fetița și Porumbița.

— ** *Porumbița,*
Tu drăguță,
Unde îți speli 6re
Fulgișoriț,
Ochișoriț,
Albele aripi6re?

Doar în roăa,
Sau cînd ploăă.
Te faci frumușică?
Sau în vale
Lîngă cale
Te speli mitilică?

Frumusețea
Și bunețea
Îmi place și mie.
Ca și tine
E mai bine
Sufletu-mi să fie.

42. Planul clasei.

** Noi ne putem orienta în camera clasei noastre. Dar această cameră noi o putem desemna în formă mai mică, ori pe tablă, ori pe placă, ori pe hârtie. În desen, pereții îi înfățișăm prin linii drepte ori strâmbe, după cum sînt și ei, drepti ori strâmbi. Celelalte obiecte din clasă și adecă, ușile, ferestrele, soba, băncile, catedra și altele, le însemnăm tot prin liniore, fie-care la locul său.

Dar toate aceste nu le putem înfățișa 'n desen, așa de mari cum sînt ele, în ființă. Trebuie pe toate să le înfățișăm mai mici, ca se încapă. Apoi trebuie să le potrivim la locul lor, într'astfel ca să nu se arate, unele față cu altele, mai mari sau mai mici, decum sînt ele în adevăr.

Dacă perețele despre Mieză-zi și cel despre Mieză-noapte sînt lungi, fie-care de câte 8 metri, noi în desenul de pe tablă îi înfățișăm prin câte o linie numai de 8 decimetri. Dacă fie-care perețe este de câte $6\frac{1}{2}$ metri, noi în desenul de pe tablă, îi înfățișăm prin câte o linie numai de $6\frac{1}{2}$ decimetri. Dacă fie-care bancă este de 2 metri, în desenul de pe tablă o înfățișăm printr'o linie de 2 decimetri.

Pereții de 8 metri îi desemnăm pe placă și pe hârtie cu liniore de 8 centimetri; băncile de 2 metri—le desemnăm prin linii de 2 centimetri.

Desenul clasei se cheamă că este *schiza* sau *planul clasei*.

Planul clasei ne arată spre ce anume puncte cardinale se află așezați pereții și toate obiectele din clasă.

Ast-fel se arată pe plan, *direcția* clasei și a obiectelor dintr'însa.

Dar planul clasei ne mai arată și câtă *întindere* în lungime și în lărgime are clasa, precum și toate obiectele dintr'însa.

Așa dar, planul arată tot-d'auna direcția și întinderea lucrurilor înfățișate într'însul. Pe planul clasei ne putem dar orienta întocmai ca și în camera clasei.

43. Scumpul mai mult păgubește.

* Mai de mult trăia într'un sat, dinspre Olt, un om foarte avut. El avea belșug de toate, și vaci, și boi, și cai, și turme de oi, și bucate, încât mai că nu le scia seama.

Dar bogatul nu mănca de cât *linte*, fiind-că acesta era mai ieftină. Și apoi lui linteia îi se părea mai hrănitore dintre toate bucatele.

Și, ca să mănânce numai cât îi trebuie neapărat spre a nu muri de foame, el număra, pe fie-care ți, una câte una toate bóbele de linte, ce se puneau în ólá.

Și, cum el se gândia mereu la bóbele de linte, își uită de cele-lalte treburi mai mari. Și cu chipul acesta el perdú mai mult. Căci, pe când el economisia câte-va bóbe de linte, servitorii îi furau lucruri, ce prețuiaú mii de ocale de linte.

Scumpul mai mult păgubește.

---

44. Varđa și sfecla.

* Printre legumele cele mai obicnuite numărăm *varđa*, și *sfecla*. Varđa are o rădăcină grósă, principală, din care ies mai multe fricele. Tulpina verdei se numesce *coțian*. Din coțian cresc nisce frunze late. Mai spre vârș frunzele sint mai înguste. Frunzele se lipesc bine una de alta, încât forméză o *căpățînă* rotundă. Floricelele verdei au o colóre galbenă. De la vardă numai foile se mănâncă, verđi sau murate, pregătite în diferite chipuri.

Sint mai multe soluri de varđa, ca varđa albă, varđa roșie, varđa crétă și altele.

Cam la fel cu varđa este *salata*, numai că ea are o căpățînă mai mică.

Sfecla are o rădăcină cãrnósă acoperită cu o cójă roșcată închisă; mlezul îi e *roșu*.

Varđa, salata și sfecla, toate au trunchiul móle și zãmos. Tóte aceste legume se întrebuintéză, ca adaos, la bucate.

Tot legume sint și *morcoviș*, și *postárnaciș*, și *pãtrunjeiș*, și *țelina*, *conopida* și *ridichea*.

45. Jertfa lui Isaac.

** Mult s'aũ rugat Avraam și Sara de Dumneđeũ, ca să le dea și lor un copil. Dumneđeũ le-a împlinit dorința si, tocmai la vreme de bătrânețe, li s'a născut un fiu ce l-aũ ȕis *Isaac*.

Bătrânii părinți iubiau pe Isaac, ca lumina ochilor. Atunci, Dumneđeũ a voit să vadă dacă Avraam îl ascultă întru tóte. El a încercat pe Avraam.

Intr'o ȕi, Dumneđeũ l'a chemat și l'a spus așa : —Avraame ! dacă tu cu adevărat mă iubești pe mine, mai mult decât orî-ce pe lume, să-mi dai *mie* pe fiul, tãũ, Isaac..., să mi-l jertfesci ! —

Avraam n'a stat nici un moment la îndoielă. El îndată s'a suit pe un munte înalt. A gătit acolo tot ce trebuia, ca să jertfescă lui Dumneđeũ pe copilul sãũ Isaac...

Dar, tocmai când Avraam voia să jertfescă pe Isaac, se arată *un înger*, trãmis de Dumneđeũ, și l'ȕise așa : — Avraame. Dumneđeũ nu voiesce, să te mahnescă pe tine ! El m'a trimis să-ȕi spun, că-ȕi cruțã pe fiul tãũ.. Lui Dumneđeũ să-l jertfesci un berbec !—

Și îndată ei vedură un berbec cu córnela încurcate într'un desiș de alături. El înjunghiară berbecul și îl jertfiră. Apoi se întórseră acasă, mulțumind lui Dumneđeũ.

Avraam mai trăi anii îndelungați. El căpătã o mulțime de nepoți și de strănepoți. Când îi veni ceasul să mórã, unchișul Avraam închise binișor ochii și viața i se sfârși fără nici o durere.

Par'că erã un om, ce dormia liniștit.

Dumneđeũ l-a luat la sine, în cer.

Așa este mórtea omului drept și înțelept.

---

46. Castravetele și pepenele.

* *Castravetele* are rădăcina slăbuțã, cotor lung, yerbos și subțire, care se întinde pe pãmînt. Frunzele sînt mari, cu margini crestate. Florile castravetelui sînt galbene. Fructul lui este cãrnos-lunguț și cu cójã, cu ghimpți. Înãuntrul fructului se aflã mulțime de semințe. Castravetele are un gust cam acrișor și

se mănâncă, ca și cépa, orî crud, orî gălit cu bucate, orî murat.—Cum sint castraveții acri ?

Cu castraveții sémănă, la formă *pepenii și dovecii*. Pe-penele are fruct rotund saũ lungușeț, cu fața împărțită în felii, aședate de-a-lungul. Cója este mai adesea aspră; mîezul e gal-ben și mustos. Sint pepeni galbeni și pepeni *verđi* cărora le mai ȃdice și *lubenițe* și *harbuz*. Lubenițele sint mai mari de căt pepeni galbeni, aũ formă rotundă, cu cója mari tare și netedă, — mîezul alb, roș saũ gălbuiũ și fôrte mustos. —

La fel cu pepenele este *dovlécul* care se mănâncă copt.

Fasolea, varđa, sfecla, ridichea, morcovul, cépa, usturoiul, castravetele, pepeni și cele la fel cu dîn-sele, sînt de mare folos pentru hrana ómenilor.

47. Fetița murdară.

* Lina eră o fetiță, care nu prea ținea să fie curată. De cãpêtă vre o rochie nouă, o vedeai de a doũa ȃi cu dînsa murdară; ba de multe ori și ruptă. Când se umplea pe mîni cu ceva, ea se ștergea pe haîne. Când umblă pe uliță nu bågă de seamă, unde cãlcă ci intră d'adrechtul în tóte báltacele, de-și muiă pantofii și își stropiă hainele.

Intr'o ȃi de Duminecă Lina plecã cu mamă-sa la plimbare.

Cu vre-o cãte-va ȃile mai nainte ploũase. Și acum se mai află pe ici, pe colea, cãte un mic báltoc. Lina, după obiceiul ei, nu putea să umble fãră să se mur-dãrescã. Așa, ea își umplũ îndatã de noroiũ încãlțã-mintele și haînele. Mumă-sa vedeã bine ce fãcea Lina ; dar de-o-cam datã nu ȃise nimic.

Plimbându-se mai mult timp, íatã cã ele zãresc o po-rumbiță, care tocmai se lãsã din sbor, ca să bea apă din rãulețul ce eră în apropiere.— Mama îi ȃise atunci Linei : —Íatã acea porumbiță vrea să bea apă din rãuleț. Uítã-te bine la dînsa și bagã de seamă cum o să faca ea ! —

Porumbița se lãsã din sbor și se aședã cu piclórele la

un loc svântat și, de-aci. sălându-se din piétră în piétră ea béu.

— Șciî tu, Lino — đise atunci mama. — pentru ce porumbița umblă cu băgare de seamă și calcă pe plétră ca să bea apă?

— Da, mamă șciû ; porumbița se păzesce ca să nu se umple de noroiû.

— Dacă-l așa apoi de ce nu faci și tu ca đinsa? Nu te rușinezi tu de acéstă pasăre? Ia! uite ce murdare sînt hañele pe tine! Pentru ce nu te păzești și tu ca porumbița? Ce fel? Se póte ca o pasăre să șcie să se ție mai curată de cât tine?—

Lina începù să plângă. — Iértă-mé, mamă! — đise đinsa.—Cunosc acum că am făcut rău; dar mé voiû sili, să fiû și eû d'acum înainte curată, ca porumbița.—

Lina se ținû de vorbă și d'atunci înainte o vedeai. în tot-d'auna, cu hañele curate și bine îngrijite.

---

48. Planul școlei

** Clasa nóstră e numai o cameră, din clădirea, care se chîmă școlă. Orî ce clasă de școlă póte să albă și o curte și o grădină. În curte și în grădină póte să fie o fântână și mai mulți arbori ; pot să fie și alte elădiri măi micî.

Școla nóstră are și ea curte și grădină cu arbori și fântână.

Noi putem să desemnăm și planul întregéi școle, cu al curții și al grădiniî, și al tutulor părților ei. Când lucrăm un ast-fel de plan, nu trebuie să uităm nici aci *direcția* și *întinderea* liniilor, prin care înfățișăm tóte obiectele de pe plan. -

Direcția o păstrăm când în laturea de *sus* a planului desemnăm tóte obiectele, câte în ființă se află spre N.; la *drépta* desemnăm cele despre E.; în *josul planului*, înfățișăm pe cele despre S. și la *stânga* pe cele despre V. Astfel facem orientarea planului.

Cu *întinderea* íată cum trebuie să facem. În planul nostru avem să înfățișăm o întindere cu mult mai mare de cât întinderea clasei. Dar locul pe tablă, pe placă și pe hârtie este tot acelaș. Trebuie dar ca măsurile pentru liniile din planul ce facem acum, să fie mai micî.

În curtea școlii se țin *recreațiile*. Acolo se întâlnesc la un loc școlarii din toate clasele. Acolo ei fac împreună mișcări și jocuri gimnastice. E bine ca ei să fie atunci veseli și voioși; dar să nu facă neorândueli, nici să se arate răi și grosolanți cu tovarășii lor. Când lecțiile se sfârșesc, fie-care școlar se întorce acasă, la părinți.

Casa părintească a fie-cărui școlar este și ea o clădire, cu curte și cu grădină, cum este școla. Fie-care școlar poate să desemneze planul casei părintești, întocmai precum în clasă s'a lucrat planul școlii.

49. Dragoș-Vodă la vânătoare.

* Nu după multă vreme, de la așezarea lui Negru-Vodă în Țera-Românească, alt domn român, anume Dragoș-Vodă întemeie încă o domnie românească, *Țera-Moldovei*.

Dragoș-Vodă stăpâniea, tot în Carpați, în părțile cele

din mai spre Miazănoapte, peste o țară românească, ce-i dăce *Maramureș*. În Maramureș erau codrii foarte mari, în cari trăiau foarte multe fiere și animale sălbatice: urși, lupi, mistreți, cerbi, căprioare și altele. Lui Dragoș-Vodă îi plăcea mult vânătoarea.

Dragoș era un foarte bun vânător.

** Într-o zi, Dragoș-Vodă, cu voinicii săi, plecă la vânătoare. Povestea așa ne spune:

— *Dragoș mândru ca un sóre*
A plecat la vânătoare...

Ghioga și săgeta lui
Fac pustiul codrului.

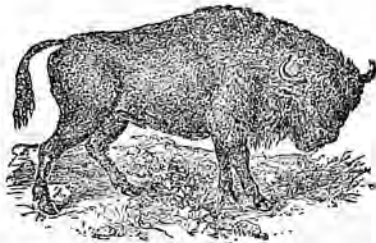
*Cerbul m6re, urşii per
Si vulturii cad din cer!—*

— Iată măr' că de-odată
O poenă se arată,
Inverşită, înflorită
Şi de lume tănuită;
Iar pe ierbă 'n poeniţă
Cântă o d'albă copiliţă...
— Dragoş, Dragoş trăşiore,
Lasă ochii tăi să sb6re
Feste culme şi câmpii
Păscute de herghelii.

Peste văi, peste grădini
Unde-s roiuri de albină;
Peste ape curgătoare
Şi dumberăvi răsunătoare.
Cât pământ tu vei vedea
E coprins de zestrea mea.
S'a cea d'albă de moşie
Tată 'n veci a ta să fie,
Când prin tine ar fi scăpată
De o fieră 'nfricoşată,

*De un zimbru fioros,
Carc-o calcă 'n sus şi'n jos!*

Şi de-odată se auşii un muget îngrozitor de par'că
se cutremură pământul.

Din rău iată că ieşii
Zimbrul aprig ca un smeşii
Cu lungi c6me ca de leuşii
Şi cu c6rne oşlile,
Şi cu aripi la copite.
Fieră cruntă şi turbată
Plcă fruntea lui cea lată
Şi sărind, mugind dă zor
Peste mândrul vânător;
Iar ū Dragoş se şincă

Şi cel zimbru cum venii
Ghi6ga'n frunte 'i aruncă
Fruntea'n două-i despică
Apoi capul 'i tăii;
Intr'o lance il puneă
Şi plecă cu veselie
Pe frumoşa lui moşie
De păgăni să o ferescă
Şi ca domn să o domnescă.

50 Orientarea după stele.

** Intr'o séră frumósă dascálul chîemâ pe școlarii sêi la șcólă. Dascálul voi să-î învețe cum pôte cineva să se orienteze și nóptea.

Cerul erà limpede, senin fără de nori. Stelele miî și sute, unele mai mari, altele mai mărunte luciaû pe bolta ceréscă. Dascálul arătâ copiilor, tocmai sus d'asupra capetelor lor, *două grămăjóre de stele*, cam tot la un fel rânduite; dar dosînd una cu alta. In fie-care din acele grămăjóre erau *câte șapte stele*. In fie-care grămăjóră, patru stele erau aședate în patru colțuri, ca patru róte ale unui car; iar alte trei stele înaintaû cam pzeziș, parc'ar fi o *oiște* saû o *tânjelă* încovoiată, de care se *înjugă boi*.

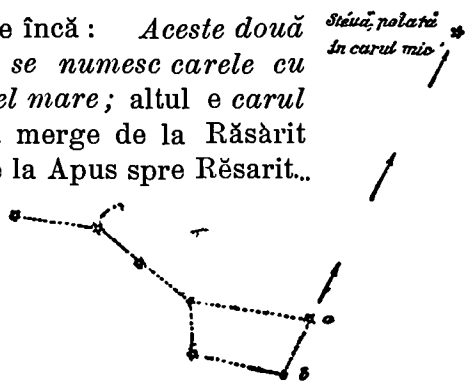
Dascálul le mai dișe încă: *Aceste două grămăjóre de stele se numesc carele cu boi*. Unul e *carul cel mare*; altul e *carul cel mic*. Unul par'că merge de la Răsărit spre Apus; altul — de la Apus spre Răsărit... De câte ori ridicăți ochii în sus spre cer și vedeți, în fața vós-tră, amândouă *carele cu boi*, să sciți bine că într'acea lature a cerului este chîar

Mîeză-nópte, saû Nordul. Atunci în *dosul vostru* se află *Mîeză-đi*; d'a *drépta* e *Răsăritul* și în *stînga* e *Apusul*.

După *carele cu boi* ale cerului puteți dar să vă orientați pe pămînt și nóptea, când lucesc stelele, precum după sóre vă puteți orienta đîiua, când đînsul lucește în zare.

Stelele, numite *carele cu boi*, staû nóptea tot-d'auna d'asupra capetelor nóstre. De aceia pe ori-ce plan *Nordul* se însemnéză *sus*, *Sudul jos*, *Estul la drépta* și *Vestul la stînga*.

Când desemnăm un plan, noi mai întâiû aședăm ori-

zontal tabla, orî placa, orî hârtia pe care lucrăm. Dar apoî când ridicăm în sus desemnul, trebue negreşit să îngrijim ca în tot-d'auna laturea Nordului să vie *sus* spre tavan, şi laturea Sudului *jos* spre podélă.

Cum te vei orientâ diûa ? şi cum nóptea ?

51. Rugăciunea de séră.

** Iată nóptea a sosit !
Dómne, Tu ni-o-ai trimis.
Iată vremea de dormit,
Timp de petrecut în vis !
Ochiî noştriî 'nchide î, Bune ;
Dar veghîeză-ne cu ai Těî...
Grija Ta spre noi o pune,
Şi spre mari şi militeî.*

*După munca ce-am făcut,
Dă-ne Dómne-un somn dorit ;
Dă-ne pace'n aşternut...
O, fiî Dómne prea mărit !
Amin !*

52. Bunul Școlar.

*Andreiū erà un băet de șapte anī. Părințil lui eraū nișce ómenī săracī; dar de trebă. El il trimiseră la școlă. Andreiū, în tóte ȓilele, se ducea cu mare plăcere la școlă. Doar numai când erà bolnav, lipsià dela școlă.

Fața, urechile, gâtul și mânele il eraū tot d'auna curat spălate. Pěrul lui erà frumos pieptėnat. Hañele și le ținea curate. Il erà mai mare dragul să te uiți la el.

Andreiū erà un băet curat.

Pe ulița el nu alergă în sus și în jos ca copii cel nebunateci. Nu se certă, nu se bătea cu alți băeți; nu aruncă după cânī. El umblă liniștit și, cu bună pază, ocolià locurile noroșose. De întâlnià Andreiū pe vre-un bătrân, il salutà cu bună cuviința.

Andreiū erà un băet aședat și cu purtare bună.

În școlă, Andreiū se aședă îndată la locul sėu. El își puneà mânele pe bancă. Pictóarele și le rezemà de scândura de desubt. Trupul și il ținea rezemat de spatele băncii; capul sus și ochil țintă la învățator. Andreiū luà aminte ce le spuneà învățatorul. Când il întrebà, se sculà frumos, stà drept și răspundeà limpede și cu glas tare. Tóte lucrurile și le ținea în bună rânduie. Tóte și le aveà la locul lor.

Andreiū erà un băet cu minte și înțelept.

În puțină vreme, Andreiū învățà să scrie, să citescă și să socotescă. El desemnă și cântă de-ți erà drag să l veđi și să l auđi. Părințil lui nu mai puteaū de bucurie. Învățatorul și conșcolariil lui il iubiaū fórtē mult.

Vara, la esamen, a venit în clasa lui Andreiū un domn bogat, să asculte pe copii. Acest domn fu fórtē mulțumit cu răspunsurile lui Andreiū. Învățatorul il spuse că Andreiū este cel mai cuminte băet din clasă și că e sărac. Atunci domnul luà pe Andreiū la sine și îngrijl de crescerea lui. Ast-fel Andreiū putu să isprăvescă tóte școlile și, când crescū mare, el se făcū un domn învățat și cinstit de tótă lumea. El atunci

eră sprijinul părinților, săi la bătrânețe. Pe bine-făcătorul său îl cinști și îi mulțumi pe câte zile avu.

Andreiū a fost tot-d'auna curat, cu purtare bună și cu minte înțeleptă.

Dumneșeu a poruncit :

*Pe tatăl tău și pe mama ta să-i cinstești,
Ca bine și 'ndelung pe pămînt să trăești!*

---

53. Ce te legeni codrule ?

*** — Ce te legeni codrule
Fără plôte, fără vînt
Cu crengile la pămînt ?
— De ce nu m'aș legîna,
Dacă trece vremea mea !
Zîua scade, noptea crește,
Și frunzișul se rărește.
Bate vîntul frunza'n dungă,
Cîntăreții mi-î alungă ;
Bate vîntul dintr'o parte,
Iérna-î ici, vara-î departe.
Și de ce să nu mă plec,
Dacă păsérile trec ?...
Preste vârf de rămurele,
Trec în stoluri rîndunele.
.....
Și se duc ca clipele,
Scuturând aripele
Și mă lasă pustiit
Veștedit și amorțit !....*

---

54. Datoriile către bătrîni.

** A fost odată un unchiș bătrîn, bătrîn. Dînsul nici nu mai putea să vedă bine. Și mînilé îi tremuraū. Și nu se putea ținea bine nici pe picióre.

Ast-fel când stă la masă cu fiul său și cu *noru-sa*, îi se întîmplă câte-odată să verse din lingură pe fața

mesei. Tinerii se scârbiră de el și, de la o vreme, nu-l mai lăsară să stea *cu el la masă*, ci îl dedeau de mâncare de-osebit, pe vatră.

O dată unchișul mănca dintr'o farfurie, la vatră. El prinse farfuria cu mâna. Și cum îi tremurau mâinile ca frunza, el scăpă farfuria jos, în cât se sparse numai decât. Nora unchișului se supără de lucrul acesta foarte și muștră aspru pe bătrân.

Și ca să nu mai spargă alte farfurii, cumpără pe seama bătrânului o *farfurie de lemn*, ca să mănânce din aceea.

Bătrânul mănca din vasul *de lemn*, și tăcea, și oftă.

Intr'o zi nepoțelul său se jucă prin casă. El strânse mai multe bucățele de scânduri mici și începù să le potrivescă una cu alta, în forma unui vas.

— Ce faci tu?— îl 'ntrebă tatăl-său.

— Fac o farfurie de lemn, din care să mănâncă *Domnia-Ta și mama, când voiți fi eu mare*, și *Domnia Vóstră veți fi bătrâni, ca bunicul!*

Atunci, bărbatul și mulțerea se ulară lung unul la altul. Lor le părù rău de ceea-ce făcură cu tatăl lor cel bătrân; lacrimi de rușine și de durere începură să le curgă din ochi. Din minutul acela, iar puseră pe bătrânul lor tată la masă și îl iubiau, și îl respectau și-i iertau greșelele, ce le făcea din slăbiciunea bătranețelor.

Să onorezi și să respecti pre cei bătrâni, căci ei au vădut și au trecut preste mai multe întâmplări. Ei sînt mai înțelepți la sfat, și mai buni la inimă de cât mulți tineri.

---

55. Cuînea saú bucătăria.

*Când mi-e fόμε, mă gândesc la mâncare! Dar, măn-carea la cuîne se face. La fie-care casă se află și o cuîne. Cuînea este o cameră, care trebuie în tot-d'auna să fie foarte curată. Pereții ei să fie bine spoii și podéla

ei bine spălată. In cuine este o vatră, unde arde focul. D'asupra vetrei este un coș saū horn, pe unde iese fumul.

In cuine, pe fie-care di, mama ori servitorea găteșco bucate. Cuinea se chiémă și *bucătărie*.

Bucatele se gătesc cu apă, cu carne, cu lapte, cu orez, cu legume, cu pome, cu făină, cu sare și cu multe alte feluri de merinde.

Cele mai multe bucate se fierb, se coc și se frig la foc. In bucătărie, focul de pe vatră se face, ori cu lemne ori cu cărbuni de lemn, ori cu cărbuni de pămînt.

** La gătirea și fierberea bucatelor se întrebuinteză multe unelte și multe vase.

Uneltele pentru *foc* sînt : Pirostrii, clește, vătraiu și lopățică.

Vase pentru *apă* sînt : Putină, ciubër, hârdău, putinică, doniță saū cofă, urcior, borcan, cană, butelcă saū sticlă, clondir, ulcică, năstrapă ori cేశcă.

Vase pentru *fiertul* bucatelor sînt : Cazan, căldare, tîngire, tavă ori sinie, ólá, cratiță, capace.

Uneltele pentru *gătirea* bucatelor sînt : Satir, cuțit, tocător, lingură, frigare, grătar, piuliță și pisălog.

Vase pentru *măncare la masă* sînt : Strachină, castron, taler, farfurie saū blid.

Alte unelte de masă sînt : Cuțite, furculițe, linguri, solniță, carafă, pahar, fețe de masă, șervete și altele.

Tóte aceste unelte și vase se află in bucătărie. Ele trebuie să fie tot-d'auna frumos spălate, bine curățate și rânduite fie-care, la locul seū! Numai atunci se pot face, cu înlesnire, in cuine mănării gustóse și sănătóse.

Rânduila când e bună,
rostul cuinei merge strună

56. Cum e toamna ?

* Școlile se încep pe la sfârșitul veri, la 1 Septembrie. Luna Septembrie ține și de vară și de toamnă.

Țilele de la începutul toamnei sînt țile frumoșe. Nu este nici prea cald, dar nici prea rece ; este cum e mai bine și mai plăcut. Țilele încă încep a fi din ce în ce mai scurte și nopțile mai lungi și mai răcoroșe.

Bucatele, de pe câmp, înafară de porumb, sînt mai toate culese. Grădinele sînt pline cu tot felul de verdețuri. Merele, perele, persicele, prunele, gutuile și nucile, unele sînt còpte, altele se coc acuma. Unele cad de bună voie. Pe altele le culeg de pe pomi

și le aședă pentru Iernă. Ce bucurie *pe copil, când cad pomele din pom și trebuie să le culégă de pe jos !* Și strugurele se còce pe deplin, după ce l'a dogorit bine sòrele de vară.

** Tot toamna, berzele, cocori, rândunelele și alte păseri, care vara au petrecut-o în țeră la noi, se pornesc în sbor, către țerile de spre Mieză-ți, unde își pot găsi hrana și pe timpul Iernei.

În cele din urmă luni ale toamnei, pe la sfârșitul lui Octombrie și în Noembrie, după culesul viilor, aerul începe a se

ceci mai tare. Norii se îndesă pe cer; adese-orî ploaia țile și nopți întregi. Apoi bruma cade pe toate verdețurile și pe toate

florile și le ofilește. Ele rămân ca opărite după ce le a bătut bruma. Frunzele cad de pe ramurile copacilor, scuturate de vânt. Vântul, vâjîae și trunzele cădute le plimbă de colo până colo, pe pămînt. Par'că totul este pustiū.

Iată așa e tómnă, veselă și plăcută la început; dar tristă și posacă cătră sfârșit.

---

57. Cănele credincios.

** Ce este cănele?—Cum este el? Ce face cănele?— Doi hoji intrară într'o nópte în curtea unui țeran cu stare. Hojii aveau mare poftă să mănânce carne de gască ori de rață, sau chiar și de găină. După ce e săriră binișor în curte, se ultară în tóte părțile. Nu zăriră țipenie de om; dar într'un colț al curții ved un căne volnic.. Eră *Griveiū*.

Griveiū se făcū, că nu-l vede... → O să-l asvârlim, căte-va bucăți de mămăliguță rece, ce ne-a mai rămas în trăistii! Așa o să-l astupăm gura! N'o să mai latre! — Așa! — își điseră hojii și mi se apropiară binișor de Griveiū. Apoi îi și aruncară căți-va bulgări de mămăliguță uscată... — A! — se gândi Griveiū, — voi credeți că cu fărâmaturile acestea mi-ați închis gura! Vê înșelați!.. Am se vestesc pe stăpânul meu! —

Și, Griveiū începū să latre cumplit. Atunci stăpânul își numai decât să vedă ce se petrece în ogradă... Hojii o luară la sănătósa!

Griveiū eră un căne credincios.

Cănele este cel mai credincios tovarăș al omului.

---

58. Curtea.

** Casa noastră este împrejmuită de tóte părțile de un gard din uluce, de scânduri. Locul împrejmuit din fața casei se numește *curte* sau *ogradă*. În curte se află grajduri pentru vite și cai, șopróne pentru care și trăsuri, coșare de porumb, cocine pentru porci și cotețe pentru păseri. În unele curți mai este și căte un puț.

La orașe, curțile sînt așternute cu pîetră, sau cu nisip, ca să nu se facă noroiu. În multe curți se plantază și arbori și, pe lângă uluce, viță sălbatică ori copăcei de mărime deosebită. În curte se așază lucrurile ce pot să stea afară fără să se strice, precum, lemne de foc, pîetre, cărămide, și altele.

** În curte lucrăză ómenii deosebite lucruri, de cari aú nevoie pentru casă, sau la munca câmpului. Clădirile pentru adăpostirea animalelor este bine ca să fie făcute și ele întocmai ca și casa, și din material solid; iar nu din gâteje sau din stuf ori trestie. Apoi este bine, ca ori-ce clădire să fie mai depărtată de casă, ca nu cumva, întimplându-se să se aprindă una dintr'insele, să ardă tóte, împreună.

Curtea să fie largă și curată. Și tóte lucrurile dintr'insa să fie în bună rânduieală adică fie-care lucru la locul său!

Așa este curtea unui bun gospodar!

---

59. Animalele domestice patru-pede.

Cum sînt? — Ce folos aduc ele omului?

Cănele, pisica, vaca, boul, calul, măgarul, óia și porcul sînt *animale de casă*. Dinsele, tóte sînt animale *blânde*. Tóte aú câte un cap, câte un trunchiú, câte o códă și câte patru picóre. De aceea le dicem și animale *patru-pede*. Animalele acestea fac puí sau feți vii, cari sémănă cu părinții lor. Pe puil lor, cât sînt mititei, îi hrănesc cu lapte ce-l *sug* de la mamele lor. De aceea animalele acestea se numesc și *animale sugétóre*. La aceste trei puncte *sémănă* cănele, pisica, vaca, boul, calul, măgarul, óia și porcul.

Dar la multe altele, animalele acestea se *deosibesc* unele de altele.

** *Cănele*, de obiceiú, este mai mare decăt pisica. El *păzesce* casa. Cănele este animalul cel mai credincios. Locul lui este în curte, undeva. Cănií ceí rēi, diúta, se țin legați prin cotețe. Apoi nóptea le dăm drumul. Cănele este mai primejdios, când este *turbat*. Cănele turbat nu mai cunósce nici pe stăpánul său. Cănele turbat se póte cunósce, că-í curg mereú bale din gură și fugе ca bét, încóce și încolo.

Pisica pustiește șoricii. Ea este *curată*; dar *falșă*. Când n'o lași în pace te zgâriie. Și pisica pôte să turbeze.

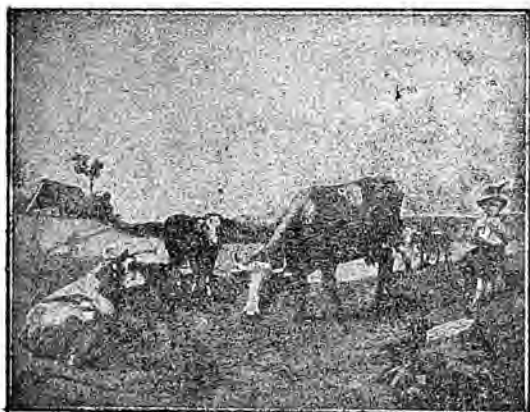
Cănele și pisica mănâncă mai cu gust carne. Ele sînt animale *carni-vore* și se vrăjmășesc.

Vaca se ține mai ales pentru laptele ei cel bun și pentru carnea cea gustosă.

Boul este mai mare și mai tare decât vaca. El duce țărănului mai tótă munca câmpului. Boul este cel mai trainic animal de muncă.

Oia este blândă și *próstă*. Oia se ține pentru laptele, pentru brânza și pentru lâna ei.

Oia te adupă și te îmbracă.

Vaca, boul și oia sînt animale *erbi-vore*. Ele sînt animale *rumegătoare*. Iérna, vacile și boii se ține în coșare; oile pe trec în staule. Când nu e frig, tóte animalele aceste umbă la câmp, unde pasc ierbă.

Calul este cel mai *frumos* animal domestic. El este și *credincios*, și *curagios*, și *semeț*. El trage la trăsură; dar pörtă și călare. Lui îi place bine ovésul.

Măgarul este *prost* și *răbdător*. El este mai potrivit pentru purtarea de sarcine, fiind-că este încetinel.

Porcul este *lacom* și *găman*. El mănâncă tot ce găsește. Porcul mai este și stricăcios, și obraznic, și *forte murdar*. El se îngrașă repede. Atunci se ține în *cocine*. Carnea și slămina de porc sînt o hrană bună și nutritivă.

Cănele, pisica, vaca, boul, oia, calul, măgarul și porcul sînt tovarășii omului în vîetă. Omul trebuie să le dea adăpost și hrană, și să nu le bată, nici să le încarce peste măsură.

60. Mila către animale.

* Nicolae, un băeț de 8 ani, erà fiu de plugar și trăia la țeră. Primă-vara, Nicolae nu găsià altă petrecere mai plăcută pentru dînsul, decăt să prinďă cărăbuși și să le smulgă câte o aripă saũ să le rupă câte un picior. Pe urmă, în locul aripei smulse saũ piciorului rupt, el înfigeà câte un spin ascuțit saũ câte un ac furat de la mama sa.

Tot așa făceà el și cu puii de pasere. Le smulgeà penele, îi înțepà și le scoteà câte un ochiũ. Ciripitul și piuitul jalnic al bîetelor păserele îl îndârjiaũ și mai mult. Nicolae le chinuia mereũ, pânã când cădeaũ mórte la picioroale sale.

Când se făcũ mai mare, începũ să arunce cu bolovanĩ în câini, să bată mielușeiĩ cu nișce cîomege mari. Porceiĩ fugiaũ cu grózã de Nicolae, căci luase obiceiul de asvirliã cu o bătã peste picioroale lor și-ĩ ologia, încât abia se mai târaũ pe cele patru ale lor piciorușe.

Mama sa îl certà adesea. Nicolae însã nu voia să asculte.

Când se făcũ de vre-o 15, 16 ani, tatãl sãu îl trimiteà cu boiĩ, la pășune. Slãbiserã bieteale dobitoce; căci numai puteau să mănânce, de vreme ce Nicolae le bâteà într'una, cu ce-ĩ venia la îndemânã.

Tatãl aflã, prin ómeniĩ satului, de rãutatea lui Nicolae și se hotãrĩ să-l pedepsescã.

Intr'o òi, el auđi un boulãn gemẽnd greu în coșar. Tata alergã numai decit acolo. Ce erã ? Nicolae, cu o furcã în mână, dà pe nemiluite în bieteal Joian. Indatã tatãl pune pe argat să scótã boiĩ din coșar. El rãmâne singur cu Nicolae, apucã un biciũ și începe să care nemilosului tiner vr'o câte-va lovituri, întocmai cum el cãrã în tóte òilele nevinovatelor dobitoce.

Nicolae plãnge, țipã, se rógã de iertare, fãgãduieșce că nu va mai bate dobitocele. Tatãl se oprĩ și îi òise :

— Veđi, bãete, precum mie mĩ-e milã de tine, așa trebuie să-ți fie și fie milã de bieteale dobitoce. Și ele

simt durerea. Apoi ele ne ajută la muncă și ne poartă sarcinile. Noi sîntem datorî să ne îngrijim de hrana și de scutul lor. E mare păcat înaintea lui Dumnezeu și e rușine de omenî să chinuești animalele.—

De atunci Nicolae se cuminți și nu mai bătù, nici nu mai chinuî animale.

Ceea-ce ție nu-ți place, altuia nu face!

---

61. Ghicitóre.

*Este un dobitoc

Fórte nătántoc.

Urechî lungî ; dar minte n'are

Si-î cu cruce pe spinare.

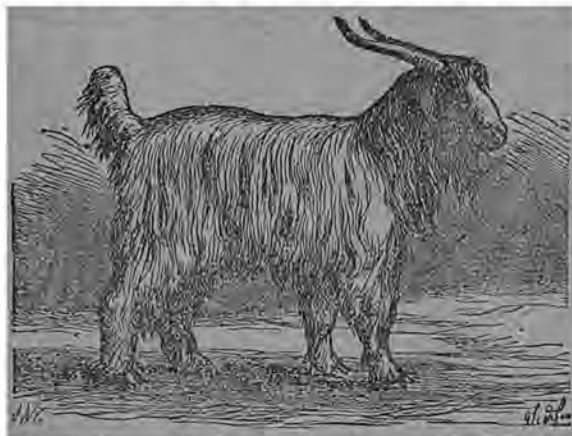
Ghici ghicitórea mea,
Ce e ?

---

62. Capra.

** Prîntre animale de casă sugétóre se numérah și capra.

Capra este dar un animal domestic. Capra este cam la fel cu óia. Capra nu este mai mare de cât óia. Ea are aceleash părți la trup : Cap, gât, trunchiú, códă și patru picóre. Așa dar și capra este un animal *patru-*

ped. Capra se hrăneșce cu acelaș nutreț ca și óia. — Și capra este animal *rumegător.*

Numeșce animalele rumegátóre, ce le cunoscî!

Dar capra nu este întru tóte, întocmai ca și óia. Capra nu are lână pe trup, ci

pěr lung, lăţos şi aspru. Pěrul ei este saũ alb, saũ negru, saũ sur, saũ roşcat. Córnela îi sînt mai înalte, succite şi date înapoi. Ea are, în bårbie, un cîoc lung şi ascuţit. Coda îi este cam bérca şi tot în sus întorsă. Capra se împrieteneşce fôrte uşor şi vine la om de bună voie. Capra e mai ţépênă, mai sprintenă şi mai îndrăsnéţă de cât oia. Ea se acatã pe rãpe ; se aninã pe stânci, fãrã de nici o fricã. Se caţãrã şi pe copaci, ca sã pascã frunzã. De aceea caprele se pasc cu mare greutate. — La fire capra este veselã, sburdalnicã, seltãrétã şi neastâmpératã. Bårbatul caprei este *şaput* care une-orî are un miros cam greţos. Puii caprei sînt *ieđii* şi *iedele*. Puii n'au córne, ci numai nişce *cucui*e pe frunte. Laptele şi carnea caprei se mănâncã. Din lapte se face şi brânzã. La câmpii şi în munţi, capra este de mare ajutor familiilor sãrace. Acestea nu pot sã cumpere şi sã ţie o vacã aşa de lesne ca o caprã, care şi ea le dã lapte, cu belşug. Capra¹ pôte sã dea pe đii şi douã ocale de lapte. Din carnea caprei se face şi *pastramã*. Din pěrul de caprã se fac, în fabrice, deosebite materii de postavurî. Aşa darã, capra aduce omului multe folóse.

Capra este *un animal folositor*.

---

63. Calul credincios.

** Un ţeran se duse, într'o đii, cãlare la tãrg. Innop-tase cam de mult şi ţeranul nostru tot nu mai sosiã acasã. De gîaba il aşteptarã soţia şi copii pãnãla miezul nopţii. Toţi din casã erau fôrte îngrijaţi. — Unde a putut tata sã întãrziie aşa de mult ? întrebã Costicã, bãétul cel mare pe mamã sa. Abîa,abîa putu biéta femeie sã-şi liniştéscã copilaşii şi sã-î adórmã rãnd pe rãnd.— Apoi sãrutãndu-şii puişorii, cu lacrãmi în ochi, luã pe servitor şi amãndoi, cu o lampã, plecarã spre tãrg.

Ei merserã ca o jumétate bunã de cias... Când colo, lângã malul gãrlei ce curgeã pe acolo, zãrirã calul lor... dar fãrã stãpãn.

Ce să se fi întâmplat? Întrebă femeia, adinc mânănită. Intr'aceea se apropiară de cal, și ce vedură?... Jos, lângă cal, pe marginea apei, zăcea omul fără să scie de sine. Ce i se întâmplase?

În târg *bèuse mai mult rachiù, de cât îi duceau puterile*. Se îmbătase tun și așa plecase călare spre casă. Dar pe drum căduse de pe cal, unde îl și găsiră. Bietul cal, în loc să fi mers singur acasă, apucase și ținea cu gura de haînă, pe stăpânul său, care altcum ar fi picat în apă, unde s'ar fi înecat. Calul ținea mult la stăpânul său; el îi *erà credincios*.

Nevasta, împreună cu servitorul îl ridică iarăș pe cal și îl duseră acasă... După ce țeranul se trezi a două ȃi, diminéța, nevastă-sa îi povesti ceea ce i se întâmplase.

Atunci, omul nostru se jură că nu va mai bea în veci, nici rachiù, nici țulcă, nici vin, ci numai apă... întocmai ca calul său cel credincios și cu minte.

Calul și cânele sînt animale credinciose.

Une ori și de la vite poți
să-îveți puțină minte.

---

64. Iacov și copiii săi.

* Isaac, fiul lui Avraam, a luat de soție pe Reveca; ei aũ avut doi copii, pe Isaac și pe Iacov. Iacov, deși mai mic, erà cel mai cu-minte. El ajută pe părinți, la toate treburile. Erà bun cu toți. Se arată drept, cu totã lumea. Pentru *dreptate*, Iacov se *luptà* cu orĩ și cine. De aceea, și Dumnezeu și ómenii îl iubiau. El l'aũ numit pe dînsul *Luptătorul lui Dumneȃeu*, sau *Israel*.

Iacov a avut doi-spre-zece băeți. Dintre toți aceștia doi-spre-zece feciori, cel cu inima mai drăpă și cu pricepere mai ageră a fost *Iosif*. El tot-d'auna visă a fi mare și tot-d'auna judecă cu dreptate. Părinții îl iubiău mai mult pe dînsul de cât pe toți ceilalți.

Frații cei mari, mai în tot-d'auna, stătea cu turmele la pășune, departe de casa părintească. Acolo, ei nu se prea purtau bine. *Intre sine mereu se certaă. Pe părinți de rău îi vorbiaă. De oameni nu se rușinaă. De Dumnezeu nu se temeă. Răi eraă !*

Iosif, când află de așa fapte uricîose, tot muștră pe frații săi mai mari. Atunci ei rădeaă de dînsul și îi strigaă în bătae de joc : — Nu cumva tu, care ești mai mic, ai să te faci mai mare peste noi ? — Iosif, dacă vedeă că ei nu țin seama de vorbele lui cele înțelepte, se ducea și spunea părinților relele purtări ale fraților mai mari. De aceea dinșii prinseră mare mînie și pismă pe Iosif. Il uraă de mörte și chiar aă pus în gând să'l pîrăă.

Ură, pismă și mînie
duc pe om la nebunie.

Așa s'a și întimplat cu frații lui Iosif.

---

65. Gâsca și rața.

*În gârlă și prin bălțile satului mereu veđi, ba rațe, ba gâșce. Când te uiți la gâșce, le veđi cum alunecă ele pe apă în sus și în jos, cu capul ridicat ! Câte-odată le veđi și cu picîorele și cu cîda în sus. Atunci se dau afund cu capul după pescisori.

Gâsca este cât un cocoș de mare. Gâsca are aripe lungi ; dar nu pöte să sböre bine. Nicî la umblet pe uscat nu-î îndemânatică ; dar cu atît mai meșteră este ea la înotat.

Gâsca se îngrașă repede și foarte lesne, cu grăunțe. Carnea ei este foarte gustosă, mai ales carnea de boboci măricei. Si ouăle de găscă sînt bune de mâncat. Penele și fulgiu ei se întrebunțeză ca umpluturi moi și calde, pentru perne. Bărbatul gășcei se chîemă *gân-sac* și *gâscan*. Gâsca este o pasere domolă. Ea vede cu mare băgare de seamă de puii ei și îi apără împotriva ómenilor și a cânilor. Glasul gășcei une ori este un *ga-ga-ga* răsunător ; alțe-ori un «*csî-csî*» încetinel. Gâșcile, când sînt mai multe împreună, fac mare *gălăgie*.

Rața este, întru tóte, mai mică de cât gâsca. Gâtul ei este mai scurt și mai gros de cât al gășcii. Dar ciocul său pliscul ei este mai lung și mai lătăreț de cât al gășcii. Rața sbîeră tare, — *Ma-ca! ma-ca! ma-ca!*

În cele-lalte, rața se asemănă cu gâsca.

Gâsca și rața sînt păsări de apă. Ele, pe uscat, umblă greoiu ; dar sînt mai meștere la înnotat. Ele se hrănesc cu pescișori, cu viermuleți, cu ierburî, cu fructe și semințe.

Găina, bibilica, curca, gâsca și rața sînt pasări de casă, orătaniî sau cobăi.

Găina, bibilica și curca sînt păsări de uscat ; iar gâsca și rața sînt păsări și de uscat și de apă.

** Păsările de casă aũ și ele viețã, întocmai ca animalele sugetóre. De aceea și *păsările* aceste se ȕice cã *sînt animale*.

Animalele sugetóre cunoscute sînt *patru-pede*.

Păsările, fiind-cã aũ numai *douã* picióre, se chîemã cã sînt *bi-pede*. Păsările, în loc de alte douã picióre, aũ douã *aripi*. — De aceea păsările pot sã și *sbóre* ; pe cãnd sugetórele pot numai sã umble.

Animalele sugetóre cunoscute aũ trupul acoperit cu *për* ; iar păsările, în loc de *për*, aũ *pene*.

În loc de *bot*, cum aũ sugetórele, păsările aũ *cioc*.

Și păsările domestice se hrănesc, ca și animalele sugetóre, și cu ierburî, și cu fructe, și cu semințe ; va sã

dică și păsările sînt *erbi-vóre* și *grani-vóre*. Dar ele mîncă și carnea altor animale, ca vermișorii și peștișorii; va să dică ele sînt și *carni-vóre*.

Animalele sugétóre și păsările domestice se asemănă într'unele puncte; iar într'alte puncte se deosebesc.

---

66. Cele două capre.

** Două capre se întîlniră pe o punte. Puntea ducea preste un pârâu afund. O capră voiă să trecă din cóce de pârâu; cea-laltă voiă să trecă din colo.

— Fă-'mî loc, să trec! —
— ȕise una. — Acésta ar fi frumos! — rěspunse cea-laltă.
— Fă-'mî tu loc; — Eũ am fost maî întaiũ pe punte —.
— Cum se póte una ca acésta? — ȕise cea d'ıntaiũ.
— Eũ sînt maî bătrână de

cât tine, și tot să-ȕi fac loc! Nicî odată! —

Așa, nicî una nu voiă să se plece. Fiecare stăruia ca să trecă ea, cea d'ıntaiũ. In cele din urmă, se mánieră. Apoi începură să se certe și se luară la bătale în capete. Și ce să veȕi? Amândouă cădură în pârâu. Și erau p'aci să se ínece. Norocul lor fũ că, tocmaî atunci, sosi clobanul. El le scăpă de la mórte...

Așa pățesc și ómenii, carî nu se înțeleg, cu binele.

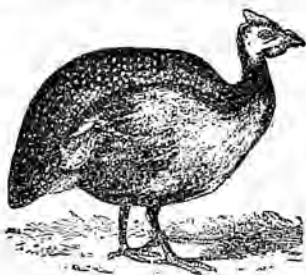
---

67. Găina și Curca.

* In bătătură și prin curte, pe lângă animalele sugétóre, trăesc și paseri: Cocoșul și găina, curca, raȕa, gásca și altele.

Găina este maî mică de cât cocoșul. N'are nicî crésta, nicî códa așa de mare ca cocoșul. Găina face ouă, le cloceșce și din ele scóte puișorii vii. — Maî scii istoritóra despre *Puțul ne-*

ascultător ? — Găina este mai liniștită și mai blândă decât

cocoșul. De la găină întrebuițăm carnaa, ouăle și fulgiul. Sint mai multe soțuri de găini.

Un fel de găină este *biblica* sau *căța* cea pestriță. Ea se vede prin unele curți boereșci.

Cea mai mare pasăre domestică este *curca*. Penele curcii sint pestrițe sau negre-verdui, sau și

cenușii. Capul curcii

este mic și golaș; clo-

cul ascuțit. Trupul îi

este lunguț și pi-

cióarele, nalte. Puil de

curcă sint foarte slă-

būți. Ei cresc greu și

incetinel. Bărbatul

curcii se cheamă *cur-*

can. Curcanul este

mai mare de cât cur-

ca. La cap îi atárnă,

pe frunte, un moț

lunguț ; la urechi

are un fel de cercei

și la gât o gușă mare.

Moțul, cerceii și gușă

sint de piele albăstrie. Și mai minunată este cода curcanului-

Când curcanul se supără, se umflă in pene. Atunci cода i se

ridică in sus și se respiră ca o rotă. Când doi curcani se

întălnesc, ei se iaă la luptă, intocmai ca cocoșii.

Curcile și puil *piute* mereu ; curcanul însă scóte numai câte un strigăt tare.

Și curcile mănăncă tot-felul de grăunțe și de verdeturi.

Carnea de curcă ingrășată este foarte gustósă. Un curcan bine ingrășat cântăresce până la șese și șapte kilograme și se vinde, in piță chiar și cu 10 sau 12 lei.

Găina și curca sînt păsări domestice. Fînd-că ele se hrănesc mai ales cu semințe, ele se chîmă și păsări *grani-vore*. Găina și curca sînt *păsări domestice* și *grani-vore*.

In ce se deosebește găina de curcă?

---

68. Corpul omenesc.

* Corpul omului are trei părți mai de frunte: *Capul*, *trunchiul* și *mădularile*, adică *brațele* și *picioarele*. — *Capul* este în partea de sus și, la formă, este rotund. La cap vedem, chiar d'asupra, *crescetul* și, de amîndouă laturile, *tâmplesle* și *urechile*. O lovitură peste tâmplesle, pôte să aducă omului mórtea. La cap, în față, vedem *fruntea*, *ochii* cu *sprâncenele* și cu *genele*, *nasul* cu *nările*, *gura* cu *buzele*, cu *limba* și cu *dinții* și *barba*. *Gâtul* unesce capul cu trunchiul. La gât vedem *gâtleslul* cu *beregata*, cu înghițitorea și cu *omușorul*; iar îndărăt, *céfa* sau *cerbicea*. — Trunchiul este partea cea mai mare a corpului. In partea de sus a trunchiului, se află *umerii*, *pieptul* și *spatele* sau *dosul*. In partea de jos a trunchiului, vedem *pântecele* sau *burta*, *deserturile*, *șoldurile* și *ședutul*. Tot din trunchiū, și anume în *partea dréptă* și în partea stîngă, sînt crescute și *mădularile*; din partea de sus, *brațele* și din partea de jos, *picioarele*. La brațe, vedem *încheeturile*, *cotul* și *mânile*. La mîni, vedem *degetele*, *palmele*, *dosul* și *încheeturile* mînilor. La degete, vedem *încheeturile* și *unghiile*. Mîna strînsă forméază *pumnul*. — La picioare vedem *șoldurile*, *genunchiile*, *fluerile* înainte, și *pulpele* îndărăt; *glesnele* și *tăpile* cu *călcâiele*, cu *degetele* și cu *unghiile* și, în deosebite părți, *încheeturile* picioarelor. Intreg trupul este acoperit cu *piele*. Din piele, pe cap, e crescut *pérul*, care îl apără de frig, de prea mare căldură și de umeđelă.

Pe lângă părțile din afară, ce le vedem, corpul omului mai are și o mulțime de părți din năuntru, care nu se vęd.

Intreg corpul, cu tóte părțile sale, trebuie ținut *curat*. Pérul capului, de asemenea trebuie spălat și piepténat.

Ce frumos este un copil curățel! Tótă lumea se uită la el cu drag.

69. Iubesc curăţenia!

- * — *Veşti micuţa pisicuţă
Cum tot mişcă din lăbuşă!
De ce face ea așa?*
— *Ea se spală, draga mea!*
- *Veşti micuţul porumbel
Cât e el de frumuşel!
Aşa mândru, de ce o fi?*
— *Se păzesce, dragi copii!—*
- *De la aste mici făpturi
Să ieşi şi tu 'nvătătură:
De haţne să îngrijesci
Trupul să ţi-l curăţesci!*

---

70. Vădul.

** În faţă, subt frunte, avem cei doi ochi. Cu ochii vedem şi luăm cunoşcinţă despre *tot* ce se află în jurul nostru, aproape şi departe, despre oameni, despre animale, despre plante, despre pământ, despre aer şi despre cer, adică despre lumea întrégă sau despre *univers*.

Unii oameni şi unele animale văd bine şi lucrurile cele *mai mici*, şi lucrurile cele *mai depărtate*. Despre acele fiinţe dicem că au ochi şi *vedere ageră*. Cine nu poate să vadă lucrurile mici, ori în depărtare, are *vedere scurtă* şi *slabă*; îi se dică şi om *ponivos*. Vederea slabă une-ori se poate ajuta cu *ochielari*. Sînt oameni, cari nu văd de loc. Aceia se dică că sînt *orbi*. Unii oameni sînt orbi din nascere. Aceştia nu pot să se vindece. Alţii au orbit din nebăgare de seamă, că s'au lovit la ochi; alţii orbesc de bôle şi alţii de bătrîneţe. Bietul orb se lovesc de lucruri, se împiedică şi cade;

el își scrântesce, sau își frânge mâna sau piciorul. Orbul poate să cadă în șanțuri sau chiar și în gărlă.

Ce nefericit este bietul orb ! Mai câte un copilăș, mai câte un cățeluș și tot-d'a-una bēțul îl ajută să se pōtă mișcă dintr'un loc în altul.

Să nu-ți bați joc de orbi, căci Dumneșeu pedepsesce pe asemeni copii răi.

Ochii trebuie spălați în fie-care diminēță, cu apă curată și prospētă, dar nu de tot rece, ca să se curețe urdorile. Să nu te uiți drept în sōre, nici în foc, nici în lumină mare, prea de-aprōpe. Când citesc și scriu, și fetițele, când cos, să nu ție prea aprōpe de ochi cartea, caietul sau lucrul; apoi să nu facă lucrările acestea sēra, când se amestecă ziua cu nōptea, adică în amurg și nici la lumină prea puțină.

Când se jōcă, copii să nu-și arunce cu nisip în spre față, căci nemerindu-se în ochi, se pōte vătămă vederea.

---

71. Ghicitōrea.

<i>Cine este, cine</i>		<i>Eū am doi lucefereī</i>
<i>Bogat ca și mine?</i>		<i>Care's călăuzii mei.</i>

*Ghicī ghicitōrea mea,
Ce e?**

---

72. Un copil la ziua tatălui.

*** La mulți ani, tubite tată!
Iți doresc, cu drag, și eū:
Multe zile fericite
Să'ți dea bunul Dumneșeu!*

*Sântos să fi într'una!
De necaz, de griji, ferit.*

Și 'ntre noi, în ori-ce vreme
Să te simți tot mulțumit!

Ce poți s'aștepti de la mine,
Tată, îți făgăduiesc
Prin purtare și silință
Mereu să te 'nveselesc.

---

73. Condeele lui Vodă.

*Mircea cel Mare și vestit, Domn al Țerei-Românești, a plecat odată din Târgoviște cu mare alaiu, prin țeră... Ajunse până la Focșani. Eră într'o sfintă Duminecă, când Mircea-Vodă intră, cu alaiul său, prin mijlocul unui sat mare.

Ce să vadă Măria-Sa-Vodă?

La casa primarului, ce-l ȃice și șoltuz, erau adunați săteni și lucrau.

— Lucrăză creștinii în ȃi de sərbătore? — ȃice Vodă cu părere de rău.

— Ia-n veți, tu copil de casă, ce lucrăză Români aceia! —

Trimisul lui Vodă merge lângă țeran și-l întrăbă:

-- Ómenii bunii, dar ce lucrați voi, când popa încă nici n'a eșit din biserică? —

-- Ce să lucrăm, mărite boerule!... Ia, *ascuțim condee pentru* Măria-Sa-Vodă. —

Copilul de casă duse lui Vodă șcirea acăsta.

— Ascute condee pentru mine? ȃice Vodă, — Cum așa?

— Da, Măria-ta!

Atunci Vodă curios, merge și el la săteni, cari luerau. Și ce să vadă! — Săteni lucrau harnic...

Dar ei nu condee făcea, ci săgeți.

— Astea sînt condee?... Voi *numiți condee ceea ce noi numim săgeți* — ȃise Vodă rădînd.

— Păi Dómnne, la *dușmanî nu se scrie cu alt-fel de condee*, dacă vrei să-ți înțelegă révașul!

Când Mircea-Vodă se întórse acasă, la Târgoviște el *adună condee domneșci*, ca cele ce-l ascuțiau sătenii...

<i>Cine are carte;</i>		<i>Dar cine óste are;</i>
<i>Are ci-că parte</i>		<i>Dușmanî, ci-că-n'are!</i>

---

74. Auđul.

*De amândouă laturile capului avem cele două urechî, una de-a-drépta și alta de-a-stânga. Cu urechile auđim glasul ómenilor și al animalelor și cântecul pá-sărilor. Cu urechile auđim *sunetul* clopotelor; auđim cum apa *murmură*, cum móra *duduie*, și cum tunetul *bubuie*; auđim cum vântul *vâjâie*, cum frunza *fâșâie*; cum biciul *plesnesee* și cum pușca *pocnesce*.

Când sînt singurî mai mulți copii împreună, une-orî *strigă, țipă*, și se *cértă*. Atunci đicem că copii aceia fac *larmă*, sau *gălăgie*. Tot larmă fac și unii ómenî mari, pe uliță, în piéță și aiurea. Copii și ómenii mari, când fac *larmă*, dacă mai bat și din picióre sau în alte lucruri, atunci se chîemă că fac *zgomot*. Zgomotul par'că te asurđesce.

**Cine aude din depărtare și póte să ósibéscă lucrurile după sunet, se đice că are *urechîe bună*, că *aude bine*. Cine nu póte să deosebéscă bine lucrurile după sunet, aude *greú*; iar cine n'aude de loc, se chîemă *surd*. Cine se nasce *surd*, acela rămâne și *mut*; acela este și surd mut, sau *surdo-mut*. Surdo-mutul nu póte să spuie nici când îl dóre ceva, nici când simte bucurie. Ce nenorociți sînt bieții surđi și, mai mult încă bieții surdo-muți!... *Să nu-ți bați joc nici odată de cei surđi!*

Urechile trebuesc spélate în tótă diminéța. Să nu se bage în urechî nici pae, nici alte lucruri ascuțite și tari, că se póte vėtăma auđul. Copii să nu-și sbiere unii altora în urechîe și să nu se lovéscă peste urechî. Să nu stea aprópe și mult, unde este larmă sau zgomot mare, fiind-că póte să li se vateme auđul, încât să rămăie surđi în tóta viéța!

75. Ghicitóre.

*Cine este, cine
Bogat ca și mine? | Două poște am anume
| Ce-mă spun veștile din lumet'
Ghică ghicitórea mea,
Ce e?

---

76. Frații lui Iosif.

*Iacov și Rahila îmbătríniseră. Ei acum stăteaū mai mult acasă, cu băeții lor cei mai tineri, cu Iosif și cu Veniamin.

Cei-lalți frați erau tot departe, la câmp, duși cu turmele. De mult nu mai primiseră Iacov și cu Rahila nici o scire de la dinșii. Li se făcuse bieților părinți dor de ei. Ei se gândiră să trimită pe Iosif, ca să-l cerceteze, de sănătate. Iosif eră pe atunci un băețandru ca de 17 ani. El plecă singur... Umblă vre-o câte-va zile pe câmp. Merse tot vesel și voșos și abia află pe frații săi, departe, foarte departe. Ei pásceaū oile și caprele lor, într'un loc cu totul pustiū ..

Frații, cât zăriră pe Iosif, se posomoriră și se uitară rău la dînsul. Ei țiseră unul către altul:—Iată vine pârătorul nostru! Aci nimeni nu ne vede. Aîde să-l omorâm și să-l aruncăm fiarelor! Să vedem apoi ce se va mai alege cu dînsul! Tot el are să fie mai mare și mai tare de cât noi?

Dar fratele cel mai mare, anume Rubin, le-a țis atunci:—Măi fraților, să nu omorâm pe fratele nostru, *Uciderea este un păcat mare*. Dumnețeu a dat poruncă: *Să nu uciți!* Mai bine să 'l asvârlim într'o gropă de nisip, părăsită. Acolo s'o prăpădi el de sineș și ne scăpăm de dînsul. —

În gândul lui Rubin eră să scóță apoi pe Iosif din gropă și să-l trimită înapoi a-casă, la părinți.

Rubin aveă inimă mai bună de cât cei-l-alți; el nu vrea să amărască pe părinți. Cei-l-alți frați erau ómeni răi; ei nu ascultaū de poruncile lui Dumnețeu; nu ūbiaū nici pe părinți, nici pe fratele lor.

Să nu fiți ca frații lui Iosif!

77. Mirosul.

*Iaă în mână un trandafir înflorit. Cu ochii vëd că-ı alb, orı galben, orı roș. Il duc la nas și simț că *miróse* plăcut. Plăcut miróse garófa, roseta, micșunelele și alte florı; plăcut miros și frunzele de nuc, merele, perele și alte fructe cópte. Plăcut miróse și pânea bine cóptă și mândările bine gătite. *Unele lucrurı aă un miros plăcut.*

Dacă stângı lumınarea și îndată o duci spre nas, simți un miros *neplăcut*. Carnea stătută *miróse greă*, adică *pute*. Numesce alte lucrurı, care vatămă mirosul !...

Unele lucrurı aă un miros neplăcut.

Apa curată n'are nici un miros. Tot asemenea și aerul curat.

Vinul, oțetul, merele și alte lucrurı își aă mirosul lor deosebit. Ca să putem scı ce miros aă lucrurile, trebuie să le apropiem de nas.

**Prin nas și *rěsuflăm*; iar nu prin gură, Când avem *guturaıă*, nările ne sınt înfundate. Atunci *strănutăm*. Când strănuți, este lucru cuviincios să îți la nas o batistă. Cu batista ne servim și când ne suflăm nasul. Atunci se cuvine să ne întórcem cu fața diș spre ómenı Este urât lucru, când copiı își bagă degetele în nas.

Nasul să-l îți tot-d'a-una curat.

La copilul murdar, la nas, nu se uită nimenı cu drag.

Unı ómenı, dar mai ales cânele și căprioara, aă mirosul *fórt*e ager. Cânele *adulmecând*, prin miros află urma stăpânului și a vânatului. Alți ómenı aă mirosul de tot slăbit. Adesea nu pot să osibescă lucrurile, după miros. Ei petrec adese în locurı cu aer stricat, ceea-ce le vatămă sănătatea.

*Aer próspet și curat
Este bun de respirat ;
Iar un aer prea stătut
Sănătății strică mult.*

78. Vecinii.

** Dincolo de împrejmuirea școlii noastre sînt, mai de tóte părțile, alte case cu curțile și cu grădinile lor. Fiecare din acele case este locuită de ómeni. Ómenii din apropierea școlii se chîemă *vecinii școlii*. Casele vecinilor școlii sînt aședate unele despre Est, altele despre Nord, altele despre Vest și altele despre Sud. însă-măcar de o lature, școla noastră este aședată spre stradă sau uliță.

Cine sînt vecinii școlii noastre? Despre care punct cardinal locuesce fie-care din vecinii școlii noastre? Despre care punct cardinal, este strada care trece pe la școla noastră? Cum se chîmă acea stradă?

Pe tablă, pe placă și pe hîrtie, putem să facem și *planul* caselor, al curților și al grădinilor din jurul școlii noastre.

Dar, noi putem să facem tot ast-fel și *planul* casei noastre părintesci. Pe acel plan putem să înfățișăm și casele locuite de vecinii noștri, de-acasă. Acolo am arătat și curțile și grădinile lor; am însemnă și stradele, care trec pe la noi și pe la vecinii noștri.

Cu vecinii se cuvine să trăim tot-d'auna în cea mai bună înțelegere.

Vecinii, când sînt ómeni buni și de trébă, se ajută unii pe alții, la orî-ce nevoie. Dacă într'o casă se simte une-orî vre-o lipsă de câte ceva, apoi vecinii dau cu împrumut sau dăruiesc ceea-ce lipsesce. Dacă, ferescă Dumneđu! se întîmplă vre-o primejdie, ca bună óră să ȳa casa foc, să se reverse un înec de apă, să se ivescă o bólă grea sau o mórte, mai întaiú vecinii sar într'ajutor. Vecinii staú mai aprópe, la orî-ce om.

Domnul nostru Isus Christos a đis că *trebuie să iubim pe aprópele nostru, ca pe noi înși-ne.*

---

79. Gustul.

* Dacă ȳai în gură o bucată mică de sare, numai decăt simți că *sarea este sárată*. Dacă ai luá în gură o bu-

cățică de zahăr, ai simți îndată, că zahărul are *gust dulce*. Cum este la gust mierea? Tot dulce simți că este laptele muls, proaspăt! Laptele stătut și îngroșat nu este dulce; el este *acru*. Acru este și oțetul. Acru este une-orî vinul. Acră este zéna de varșă. Cum sînt cas-traveții murați?

Dacă ai luă în gură *cója cea verde de nuci*, ai simți pe dată că ea are gust *amar*. Amar este pelinul. Unele mere necópte au gust *amăriu*... Numesce alte lucruri, care au gust amar sau amăriu! Hreanul, când îl ții în gură, simți că te *pișcă*. Hreanul are *gust iute*. Și ardeiul și piperul au gust iute.

Cu limba și cu cerul gurei putem să cunoșcem, dacă unele materii au gust sărat orî dulce, orî acru, orî amar, orî iute.

** Omul pòte să-și strice, sau să-și ruineze gustul, mîncînd bucate prea grase, prea sărate și prea pipěrate. După orî-ce mîncare, apoi dimineța și séra, înainte de culcare, să-ți speli gura cu apă curată și să faci gargară; să-ți curăți dinții de rēmășițele de la mîncări!

Dinții sănătoși sînt albi și întregi: când se vatēmă, încep să se strice; atunci se găuresc, se fac negri și pe urmă să fărâmă. Dinții, mai ales măselele stricate, dor reu, încât omul stă să înebunescă de durere. Dinții îți vor rēmâné întregi și sănătoși, dacă nu vei mânca bucate pre ferbinți și nu vei bé apă prea rece, îndată după mîncări calde. Să nu sdrobesci, cu dinții, lucruri prea tari ca alune, sâmburi de prune și altele! Nicî să-ți scobesci dinții cu orî-ce alte lucruri ascuțite.

---

*Gura mereu curățată
de dureri este cruțată.*

80. Copiii lacomi.

* Petre și Ion erau doi frați, ce nu se mulțumiau nici odată cu mâncarea ce le-o dă mama lor. Ei mâncau tot pe ce puteau pune mâna. Nu era colț de casă, nu era vas, ce ei să nu-l descoperă. Ei erau nisce copii *lacomi*. De gîaba îi certă mama lor în mai multe rânduri, pentru acel rău nărav, că ei nu s'au cumințit. Dar într'o zi, au pățit'o băeții neascultători.

Amândoi părinții plecară de acasă, avînd trebă. Băeții au rămas singuri acasă. Lucrul lor cel d'întăiu a fost să scotocescă pretutindenți. Pe o poliță ei au găsit o legătură. Petre a luat'o de acolo și a desfăcut'o. Amândoi vădură ceva materie albă ce sîmînă cu zahărul zdrobit mărunt.

Apoi a gustat și Petre, a gustat și Ion, și, aflînd că-i ceva dulce au mâncat tot ce se află în legătură... Dar sărmanii de ei! Ei nu sciau că materia aceea era otravă, ce-i țic *arsenic* sau *șoricică*, și pe care mama lor a fost cumpărat'o pentru stîrpirea șorecilor.

Curînd, după ce au mâncat, simțiră dureri grozave în stomac și, mai pe urmă, în tot corpul. Ei se înbolnăviră rău de tot. Și cum părinții lor nu erau acasă, n'a fost cine să cheme pe medic. Otrava le cuprinse tot sîngele, tot trupul.

Părinții, cînd sosiră acasă, îi aflară în dureri de mîrte și, tot ajutorul ce le-au dat, a fost de gîaba... Amândoi copiii au murit în cele mai crîncene dureri!

Ce supărare pe bleții părinți!

Lăcomia-i boală grea
vede, feresce-te de ea!

Sl. Iosif vîndut de frații săi.

* Ceî nouă frați ai lui Iosif nu și-au îndeplinit îndată gândul lor cel rău. Ei n'au ucis pe Iosif. De-o-camdată au făcut cum 'i povățuise Rubin. Au aruncat pe Iosif într'o grópă de nisip, părăsită. Apoi s'au pus să mănânce, fără muștrare de cuget.

Tocmai pe atunci se întîmplă să trecă pe acolo nisce neguțătorî streinî. Pe acea vreme eră obiceiū de se vindeau copîl, femeî și bărbați, ca să fie slugî și robî ai cumpărătorilor.

Ómenîi eraū pe vremea aceea. ca și o marfă de vîndare.

Frații lui Iosif, — ómenî rēi și neomenoși, — ce se gândiră? — De ce să nu câștigăm noi ceva banî. vîndēnd streinilor pe Iosif? —

Rubin tocmai lipsiă de la stână. Ei scóseră pe Iosif din grópă și îl vindură. Neguțătorîi streinî il cumpără de la dînșil. El il plătiră cu 20 de banî de argint.

Bietul Iosif plângea cu jale și se rugă în genunchî de frații săi, ca să-l ȳerte.

El le spunea : — *Fie-vē milă de mine ! Nu mē instrēinați de părinți ; nu mē depărtați de pămîntul nostru !* —

Dar dînșil : — Nu ! și Iarăși nu ! — Mi-ți-'l vindură ca pe o vită netrebnică.

Neguțătorîi plecară în cale lungă, luând cu sine pe nenorocitul Iosif. Frații lui îi opriseră numai haîna de pe dînsul. Ei înjunghiară un ȳed și înmuieră haîna în sângerle ȳedului. Când Rubin se întórse la stână, ei arătară haîna sângerată și 'i spuseră, că pe Iosif l'ar fi mâncat fiarele, în grópă. Tot așa spuseră și lui Iacob și Rachilei. Bieții bătrânî plânsēră și jăliră cu amar, pe ȳubitul lor copil, pe Iosif.

Frații lui Iosif au vîndut pe fratele lor ; ei au *mințit* pe părinții lor. *Ei au fost ómenî rēi.* Dumneđeū aveă să-'i pedepsescă amar. —

Ei au vrut să nenorocescă pe Iosif cel bun și drept. Dar tocmai pe dînsul Dumneđeū l'a scăpat și l'a înălțat.

82. Pipăitul.

* Dacă tragi cu degetele de la mână, preste părete, simți că păretele este *aspru*. Păretele este și *tare* sau *vârtos* și *rece*. Aspră este și peria. Vârtosă este și piétra. Rece este și ghióța.

Soba este *vârtosă* și *netedă*. Netedă și vârtosă este și tabla. Buretele este *móle*.

Pânea scósă din cuptor este *caldă*. Ce mai póte fi cald? Când ducem degetele sau mâna preste părete, preste sobă, se dice că cu *mâna pipăim părtele* sau *soba*. Prin pipăit aflăm că obiectele sînt aspre ori netede, vârtóse ori moi, calde ori reci.

Când te tai la un deget, simțesci durere, nu numai la deget, ci *în tot trupul*. Când te lovesci la o mână, la un picior, la cap, la spate sau ori unde simțesci, durerea iarăș în tot trupul. Vara, când este cald, unde simțesci căldura? Iérna, frigul îl simțesci la urechi, la obraz, la mîni, la picióre și, adesea, în tot trupul.

Durerea, căldura și frigul, le simțim în tot trupul.

Zăpada este *ușóră*. Ușori sînt și fulgii de păséri. Gîndesce-te și spune alte lucruri ușóre! Banca este *grea*. Grea este și tabla cea mare din clasă. Numesce alte obiecte grele!

Cu trupul simțim, dacă *un lucru este ușor sau greú*.
Cu mînilé pipăim. Cu trupul întreg simțim.

---

83. Ghicitóre.

* *Am o grebluță cu cincé dințișori,
Pe di-mă trebue d'o miéte de ori.*

*Ghici ghicitórea mea,
Ce e?*

84. Sfat bun.

* *Doi ochi și numai o gură
Îți sînt date din făptură,
Multe, multe să privesc;
Dar puține să vorbești!*

*Urechile două și o gură,
Îți sînt date din făptură;
Să ascuți multe și bine;
Dar tu să vorbești puține!*

*Două mîni, numai o gură
Îți sînt date din făptură:
Cu mîni două, veți lucra
Cu o gură, veți mânca, ***

---

85. Cele cinci simțuri.

** Noi putem să cunoștem ființele și obiectele în cinci chipuri:

Putem să cunoștem cu ochii, sau cu vedul, ce *colore*, ce *formă* și ce *mărime* au lucrurile. Cu urechile sau cu *auzul*, putem să cunoștem *sunetul*, ce'l pot face ființele sau lucrurile. Cu gura sau prin *gust*, putem să scim dacă lucrurile sînt *dulci* sau *acre*, sau alt-fel. Cu nasul sau prin *miros*, putem să deosebim lucrurile dacă *miros plăcut* sau *neplăcut*. Cu mînilor, sau prin *pipăit* și cu corpul întreg, putem să cunoștem dacă lucrurile sînt tari sau moi, aspre sau netede, calde sau reci, ușoare sau grele.

Vedul, auzul, gustul, mirosul și pipăitul se numesc cele cinci simțuri. Ochii, urechile, gura cu limba și cu cerul sevă, nasul, degetele, precum și toate părțile corpului, se numesc *organele simțurilor*. *Ochii sînt organele vedului, urechile sînt organele auzului, gura*

este organul gustului, nasul este organul mirosului și tot trupul este organul pipăitului său al tactului.	
<i>Eū vĕd flórea înflorită.</i>	<i>Și, când flórea se desface,</i>
<i>Vĕd pădurea înverdită.</i>	<i>O miros că mult îmi place.</i>
<i>Auđ graiul mamei mele,</i>	<i>Simț căldura și răcéla,</i>
<i>Și cântări de păserele.</i>	<i>Simț și greul și-oboséla</i>
<i>Gust și mĕierea, gust și vinul ;</i>	<i>Și, când nu pot să privesc,</i>
<i>Gust dulcéța și pelinul.</i>	<i>La 'ntunerice pipăesc. * *</i>

86. Ingrijirea sănătății.

** Andreiū tótă sĕptĕmăna n'a fost la școlă ; nici pe stradă nu l'am vĕđut. Dinsul nu póte să lésă din casă, pentru-că a *rĕcit*. El tușese rău ; este *bolnav*. Ionel lipsesce de la școlă, fiindcă are *friguri*. Nicolae n'a venit la școlă, pentru că il *dor rău mĕselele* ; i s'a *umflut* o falcă. Vre-o câți-va școlari lipsesc, fiind-că sînt bolnavi de *angh'nă* ; li s'a umflat gâtul. Doi băeți sufer de *scarlatină*. Ei, bĕții, aū corpul întreg ca un postav roș !

Sînt *bolți ușore și bolți grele*.

Și omul mare se póte îmbolnăvi din *răcéla*. Te mai poți bolnăvi dacă mănânci și bei prea mult, dacă nu-ți ții trupul său haînele, sau locuința curate. Mulți copii se bălnăvesc fiind-că *alérgă, sar, fug* și se urcă fără să bage de seamă.

În bolile mai grele trebuie să chĕmăm pe medic. Medicul orînduesce bolnavului ce să ia, ce să mănânce și cum să se îngrijescă. Bolnavul are multe dureri din năuntru și din afară, pe trup. Cât de nefericit este bĕțitul bolnav !

Domnul nostru Iisus Hristos ne-a poruncit ca *pe cĕț bolnavi să't cercetăm și să't mângăiém*.

Sănătos de vrei să fii,

Și de bolă să nu scii, —

Măncă, bea cu cumpĕtare !

Fii curat și cu răbdare !

Sii, alérgă dacă-ți vine

Numai bagă seama bine !—

Dormi, lucréză, t'ngrijesce !

De răcéla te păzesce !

Te rógă de Dumneđeū

Să te scape d'ori-ce rău !

87. Țicători și Invățături.

** Țiua bună de diminéță se vede.

*Rânduieła când e bună,
rostul casei merge strună.*

*Un-eori și de la vite,
poți să'nveți puțină minle.*

*Orî-ce face Dumneđeũ,
este spre binele tãu!*

Cine împarte parte'si face.

Când doi se cãrtã, al treilea câștigã.

*Gura mereũ curãțatã
de dureri este cruțatã.*

*Lãcomia-i bõlã grea,
veđi feresce-te de ea!*

*Șcõla face omul, om
și altoiul pomul, pom.*

*Cine pe bolnav ajutã
pe Dumneđeũ împrumutã.*

*Pe tatãl tãu și pe mamã-ta' să-i cinstesci.
ca bine și 'ndelung pe pãmînt să trăiesci.*

*Copiũ, ascultãți poveștele tatãlui și urmași-le
pentru a fi mântuiți!*

*Deũ, familia întrunitã
este cea mai fericitã.*

88. Iérna.

** In luna lui Decembrie intrăm în iérna. Iérna, só-rele rêsare târziú, la opt ore, și une-orí și mai târziú. Apoi, la cîsurile 3 $\frac{1}{2}$, după prânz, și apune. In Decembrie, avem ziua cea mai scurtă. Cerul mai adese este acoperit cu nori deși, din care, în loc de plóie, cade zăpadă. Zăpada acopere pămîntul, cât vedem cu ochii. Une-orí se pornesce *criveșul* cel rece.

Pămîntul, apa și tóte lucrurile pe-afară înghetă și degeră. Se face frig. Se apropie gerul Bobotezii. Arborii,

în loc de frunză, sînt încărcați cu bură saú cu *promoróca*. Dintre numeroasele păsări veđi numai vrăbií, presurí, ciorí și coșofene. Animalele domestice petrec pe lângă casă, la adăpost; iar dintre cele sêlbatiche, numai vulpea și lupul mai umblă după hrană.

Ómenii lucréză mai mult pe lângă casă. In casă, arde focul tótă ziua. Bieții ómení, carí n'aú case bune, sufăr de frig; dar și mai réu este

de aceia, carí n'aú lemne, saú alt material de foc.

Pe-afară la câmp, nu lucrăză nimeni. În pădure, pădurarii taie copacii de la rădăcină, îi fac stâneni și îi vînd. Ómenii, cari se bucură mai mult de iernă, sînt vîntătorii. Vîntătorii gonesc cu câinii, pe lupi, pe vulpi și mai ales pe bieții iepuri.

Copiii petrec mai mult în casă și la școlă. Frigul nu-î prea îngăduie să stea și să se jöce pe-afară. Cu tóte acestea are și ierna plăcerile ei. Ce bucurie pe copii, când e vorba de a se dá pe ghietă, când se *daú cu sâniúta!* Cum se împroșcă unii pe alții cu bulgări de zăpadă! Apoi ce haz fac ei, în curte sau în grădină, când fac câte *un om* sau *o păpușă mare de zăpadă!*

În sfârșit, tot ierna sînt sêrbătorile Crăciunului, Anul-Noú și Bobotéza!

Ierna, întocmai ca tóamna, ține și ea trei luni, Decembrie, Ianuarie și Februarie.

89. Visul lui Faraon.

*Negustorii, cari cumpêraseră pe Iosif, se duseră în Egipt. Acolo ei vîndură pe bietul Iosif unui om tare și mare, anume Putifar. La început l-a mers bine lui Iosif; dar mai pe urmă, *pe nedrept*, l'aú aruncat în temniță. Doi ani întregi a stat sêrmanul Iosif la închisóre. Dar el credința sa în Dumneđeú tot nu 'și-a perdut'o. El se gândia:

— Ađi orî mîne, Dumneđeú are să mă scape de aci; fiind-că el este bun și drept. Și eú la nimic n'am greșit.

S'a întîmplat atunci, că Faraon, regele din țera Egiptului, a visat într'o nópte un vis ciudat. I s'aú arătat lui în somn șapte vaci grase, lăptóse și frumoșe. Ele pășceau liniștit pe malul unei gârle. Dar, deodată aú sărit din apă afară alte șapte vaci slabe, uscate și urâte. Vacile slabe aú dat năvală peste vacile grase, și, într'o clipă, le-aú mîncat.

Regele s'a deșteptat speriat și a đis îndată:

— Ore ce semn să fie ăsta?—Cuprins de grijă, el a poruncit să se dea veste în totă țera despre vedenia sa... Dar nimeni nu s'a găsit ca să-l tâlmăcescă visul.

Faraon, din ți în ți, mai tare se îngrijă.

Odată însă un slujbaş al curții a venit la dînsul și 'l-a vorbit despre înțelepciunea lui Iosif din temniță. Regele a poruncit îndată să 'l aducă pe Iosif din închisóre. 'l-a povestit lui tot visul, și apoi 'l a întrebat :

— Ei ! ce ȳic tu băiete?—

Iosif s'a gândit puțin și a răspuns lui Faraon :

— Măria-Ta ! în țera Egiptului, Dumneȳu are să dea șapte ani de rodire și de bogăție. Acei ani însemneză vacile grase. Apoi vor urmă alți șapte ani de secetă, de fómete și de sărăcie. Aceia sînt vacile slabe... Bine ai face Măria-Ta să te îngrijesci din vreme ! In cei șapte ani roditori să puț să se adune în magazii bucate de tot felul. Ast-fel vei feri poporul tēu ca să nu flămăndescă în cei șapte ani rēi de mai apoi :

Și Iosif a spus adevērul.

---

90. Merele putrede și merele bune.

Intr'o ȳi un copil întrebă pe tatăl sēu :

— Tată, ce fel de ómeni sînt cei fără de minte ? In-vēțătorul ne-a spus astă-ȳi să ne ferim de dînșii.

— Prea bine a ȳis invēțătorul, băiete ! — răspunse tatăl.— Ómenii cei fără de minte sînt aceia, cari fiind ei înșiși stricați, îndemă și pe cei-l-alți la rele. Din nenorocire se găsesc și copiii stricați, cari nu ascultă pe părinții lor ; nu bagă de seamă la cele ce le sînt poruncite de Dumneȳu, înjură saũ ȳic vorbe necuviinciose, și nici nu se rușineză, când fac vre-un rēu. Ei ȳic câte-odată și altor copii, că nu este păcat a face cutare lucru, deși lucrul acela este urât, și D-ȳeu ne oprește să facem asemenea lucru rēu —

— Tată !— ȳise copilul — mie mi se pare că copiii cei bunii ar trebui să se adune la un loc cu cei rēi, pentru ca și aceștia să se facă bunii.

Tocmai când tatăl eră să răspundă, il chîemă cineva afară, și băetel rēmase fără răspuns.

Însă tatăl nu uită. Sêra, la masă, porunci să se aducă o farfurie plină *cu mere, tot putrede*. El însă dete copilului vre-o câteva *mere bune și frumoșe* și îi dișe :

— *Ia pune aceste mere la un loc cu cele putrede ca să se facă și acelea bune și frumoșe !*

— Așa, apoi nu e bine, tată! — răspunse copilul, — *O să se strice și cele bune, dacă vor stă la un loc cu cele putrede.*

— *Tocmai așa, fêtul meũ — dișe tatăl, — s'ar stricã și copiii ceĩ bunĩ, dacă s'ar amestecã cu ceĩ reĩ. Cu mult mai greu s'ar întĩmpla ca ceĩ mai bunĩ să îndrepteze pe ceĩ reĩ.*

Copilul înțese prea bine cuvintele tatălui sêu și urmã poveștile ce'ĩ dete.

De atunci înainte, el se feriã tot-d'auna de a se însofi cu copiii reĩ.

---

91. Vrabia la feréstră.

* *Cine bate 'n găm ! tic ! tic !
Un vrăbete fórte mic,
Ciripesce : — Mult mĩ-e frig !
Ia, deschideți-mĩ un pic !*

*De mâncare n'am nimic,
Nici măcar un mic covrig,
Ci, deschideți, că eũ, deũ !
N'am să vẽ fac nici un reũ ! —*

*În făcurã cum cerũ...
La căldurã îi plăcũ,
Vesel și cu minte fũ,
Pân-ce viscolul trecũ.*

*Dar când sórele părũ,
Sã mai rabde nu putũ...
Pe feréstra cea deschisã,
Tist ! cu aripa întinsã !*

*Nãravul din fire n'are
lecuire.*

92. Înălțarea lui Iosif.

* Iosif a deslușit lui Faraon, limpede și curat, ce însemnă visul lui ciudat. Faraon foarte mult s'a mirat și s'a bucurat de înțelepciunea cea mare a acestui tânăr rob străin. Abia acum înțelesese el ce vrea să țină visul și ce trebuie el să facă.

Pe Iosif, Faraon l'a oprit îndată la curtea sa. Cu mare bucurie 'i-a vorbit așa:—Iosife! de acum înainte tu vei fi mare peste toată casa mea! De tine va asculta tot poporul meu. Iată, pe tine te pun al doilea după mine, peste tot pământul Egiptului. Fă tu cum știi mai bine! Țăra e pe mâna ta!—

Regele îmbracă pe Iosif cu haine bogate. Îi pune în deget inelul său de aur și atârână de gât o salbă scumpă. Astfel gălit și împodobit, l'a plimbat pretutindeni alături cu sine. Toată lumea se uita cu mirare și cu dragoste la tânărul Iosif. El era *frumos, blând, desțept și smerit*. Regele, din închisore, îl scosese și deodată până la domnie l'a înălțat.

Iosif se puse îndată pe muncă. Timp de șapte ani el umplu magaziiile cu tot felul de bucate. De aceea regele și tot poporul din Egipt pe nimeni nu iubiau și nu cinsiau mai mult de cât pe Iosif. Dumnezeu îl dăruise cu mai multă pricepere de cât pe toți. De aceea el mai presus de toți s'a înălțat.

Mai târziu, Iacob cu toți copiii săi și cu nămurile lor s'a mutat la Iosif, în Egipt. Acolo 'și-au făcut case și turme și avuții mari și s'a înmulțit foarte. În Egipt au trăit Evreii în belșug vre-o patru-sute și câți-va de ani.

Dumnezeu a răsplătit cu prisos credința lui Iosif!

---

93. Pădurea.

** Orice pădure este o adunătură de copaci. Copacii sînt sau arbori mari, sau copăcei mai mici. Tote felurile de copaci nu cresc în orice loc. Unii cresc mai bu-

curos pe locurile muntóse și piétróse. Altora le priiesce mai bine pe colnice și pe vâlcele. Sînt unii cãrora le merge bine pe șesuri și pe câmpii.

Fiindcã la noi—în țerã—avem și munți și vâlcele și câmpii și bãlți, noi avem copaci de tot felul. Pe munți, bunã-órá, avem mai multe soiuri de brađi, precum : molifți, pini, tisã. Mai în jos ceva de cãt bradul, cresce *mestécãnul*, cu cója-î albã. Din rãmurelele de mestécãn se fac *mãturi* sau *tãrnuri*. În pãdurile de la pólele munților, cresc stejarii falnici, cu frații lor mai tineri, *tufani* cei buní de foc, *fađii*, *carpenii*, cu lemnul alb și tare, bun pentru lucruri de strungãrie și de foc, *jugastrii* și *teii* cei cu frunza latã. Din florile teiului se face *ceaiu* pentru ómenii bolnavi. În pãdurile de la dél, cresce și *alunul* cu *alunele* cele mult plãcute copiilor. Din ramurile alunului se fac cercuri de butóe și de putini. Tot acolo cresc prinp áduri și *meri*, și *peri*, și *nuci*, *ba* și *ciresi sãlbatici*.

Pe câmpie cresce *frasinul* cu lemnul móle, din care se fac butuci de róta, la care și la cãruțe. În apropierea gãrlelor, cresc *anini*. Scórța aninului se întrebuintezã la vopsit. Pe locuri bãltóse, cresce mai ales *sãlcii* și *rãchite*, din care se împletesc lesne și coșuri de trãsurã. Pe arbori, prin pãduri, trãiesc multe pãseri ; în pãdure se aflã animale sãlbatices : Lupi, vulpi, veverițe și altele.

Pe jos, prin unele poenițe, gãsesci fragi, smeurã, mure, bureți și alune.

Fie-care din copaci are rãdãcinã, tulpinã, crãci, ramuri, frunze, flori și fructe. Ei se deosebesc unii de alții prin lemnul, prin scórța, prin frunzele, prin florile și prin fructele sau ródele lor.

În pãdure, vara totdeauna este rēcóre.

---

94. Ghicitóre. .

* *In pãdure nãscu :*
In pãdure crescu ;
Acas' dacã m'aduserã
Horã 'mprejur mi se puserã...
Ghici ghicitórea mea,
Ce e ?

95. Stefan-Vodă cel Mare.

*** Stefan, Stefan Domn cel Mare
Sémén pe lume nu are,
Decât numai mândrul sóre !
Din Sucéva, când el sare,
Pune pieptul la holare,
Ca un zid de apărare !*

*Brațul lui, fără'ncelare,
Bate ordele tătare.
Bate celele maghiare ;
Bate Leși, din fuga mare ;
Bate Turci pe smei călare,
Și'i scutesce de 'ngropare...
Iumea 'ntrégă stă 'n mirare !*

*Țéra-î-mică ; Țéra-î tare !
Si dușmanul spor nu are*

---

96. Tatăl nostru, carele ești în cer !

** Intr'o căsuță sărăcăciósă din satul Glod trăia o văduvă necăjilă cu cei cinci copii ai sêi. Cât eră sănătósă, mamă Sanda eră mereu cu mână pe lucru și cu gândul la Dumneđeū. Ast-fel câștigă ea, chțar cu prisos și hrană, și hăinuțe pentru copilașii ei.

Intr'un rând însă se îmbolnăvi greū mama Sanda. Eră într'o Sâmbătă diminéțā. Mamă Sanda se simția slabă de tot.

O îngrijură și gândul, ce o să fie de bșteiț ei copilași, dacă ar bolli mai îndelungat, or'i chțar ar muri... Dar d'odată se insenină la față și șopti :

Tatăl nostru, carele este în cer !

Atunci chțar veni Linuța, copilul cel mai'mare, lângă patul mamei.

Și întristată întrebă :

Cum te mai simți astăzi, dragă mamă ? —

— Ceva mai bineșor, draguță ! Dar tu de ce ești astăzi așa de supărată ?—

— Încă de ieri ni s'a gătat tot ce aveam de ale mâncării. Astăzi în totă casa noastră, nu-i nici o fărâmtură de pâine, nici o mână de făină ; n'avem nimic, nimic ! Copiii îmi cer de mâncare. Ce să ne facem ? Pe cine să *chiamăm într'ajutor* ? De la cine să *cerem* astăzi de mâncare ?..

Din ochii mamei curgeau lacrimi de durere, pe obrazii săi slăbiți. . . Și cu glas încet zise :

Cine să vă dea de mâncare ? — Vom *chîema într'ajutor* pe *Tatăl nostru, care este în cer* . . . Da, fica mea, *Tatăl nostru, care este în cer* este Atotputernic, este bun și milostiv. Domnul n'a învățat să *cerem și ni se va da* . . .

Și copiii cei mai măricei ingenunchiară și spuseră *Tatăl nostru*, cu glas înduioșat, cum l-a fost învățat mama lor . . .

Și mama și Linuța se mai liniștiră. . .

Mitică, care urmă în clasă a treia, plecă la școlă, nemâncat și trist. Drumul lui ducea pe dinaintea bisericeii, care nu era departe de căsuța lor. Când ajunsese în dreptul bisericeii, vădă ușa deschisă. Și, ce-i dete lui prin gând ? . . . Să între în biserică.

În biserică, părintele preut făcea slujbă. Pe alt cine-va Mitică nu zări în biserică. Atunci, el ingenunchiă de o parte și spuse înduioșat *Tatăl nostru*. . . Și lacrămii îi curgeau pe obraz. . . . Îndată se simți el mai ușurat. Și își șterse lacrimile, se sculă în picioare, ieși din biserică și plecă la școlă.

Când se întorcea acasă, fratele său cel mic, Ionel, îi ieși vesel înainte și îi zise :

— Bucură-te, Mitică ! Acușica o cucónă n'a trimis o pâine mare și făină pentru mămăliguță, și brânză, și colivă. Și mămuca a gustat nițel și e mai bine. Aște, fuga să mănânci și tu ! —

Ce se întâmplase? Când Mitică se rugă în biserică, o cucónă milosă ascultă sfânta slujbă, într'un colț al bisericei. Ea văduse pre băețaș în biserică. Apoi întrebuse pe cântăreț, al cui este copilul. Și cântărețul îi spuse totul despre sărăcia și despre bóla bieteii văduve...

Indată ce se întorse acasă, dómna umplù un coș cu d'ale mâncărei și îl trimise la casa văduvei celei bolnave.....

Mama Sanda se făcù bine. Ea ast-fel povățuia mereu pe copii săi :

— Nu uitați, dragii mei, nu uitați nici odată de D ȕeu, nici la bine, nici la rău. . . . La Dinsul să *vă îndreptați cu ruga*. Pre El să'l *chîemați într'ajutor*, pre Tatăl nostru carele este în cer — ! . . .

Cuvintele *Tatăl nostru carele ești în cer* se ȕice că sint *chîemarea* într'ajutor a Tatălui ceresc.

---

97. Planul simigiului.

* *Un simigiù ore-când
Covrigi, simiși încercând,
A umblat din sat în sat.
Și schimbând pe oue i-a dat.
Deci tabla'n cap dacă ia
Cu ac le oue pe ea,
Se întorcea la oraș
Ca și un negustoraș...
Dar, pe drum când seducea,
Se gândia și plan făcea...
— Cum sint, — ȕise, — a-
      ceste oue
Tot bune, próspele noue,
Care's cincì sute, să ȕic,
De vor prisosi, nu stric...
D'oiù sta, la cloși să lepuiù,
Tot oul o să'mi dea puù...
Să ȕic, acum c'a crescut
Și gâini mari s'aù făcut...
Aste-ntr'o ȕi, peste tot,*

*Cincì sute de oue-mi scot...
Să le vînd, ca un sărac
Ceva părălute fac...
Cincì sute de găini! Dar
Clocind o să'mi dea puù iar
Fie-care două-deci...
Ho! ho! Stane, unde pleci?
Stai, să vedem câte fac!
Apoi cum o să mă'nbrac!
Socotélă prea nu aù...
Cincì sute de cloși 'mi dau
O sulă de sute 'n cap!
Haid! de sărăcie scap!
Când ȕise „haid!“, bucurat
'Și uită că e 'ncercat,
Și. sărind sus ca un țap
Dete tabla peste cap.
Ouele pe jos turti
Și planul nu-i isbuli!*

98. Sfințescă-se numele Tău !

** Badea Niculae din Zoița aveà obiceiul să încarce carul tot-d'auna, preste măsură, să injure și să bată boulenii. El se certă adesea și cu vecinii. Indată îi injură și, pe cine îi dă mâna, îl și bătea. De gîaba îi dicea lui învățătorul orî preutul satului, că el prin vorbele și prin faptele lui necinstește numele lui Dumnezeu în loc să-l sfințescă, cum se rógă în fiecare zi în *Tatăl nostru*.

Eră pe vremea căratului. Nea Niculae încărcase iarăș carul cu fân, de scârțîlaă și trosniaă roțile; iar boulenii abia urniaă carul din loc.

Nenorocirea lui Nea Nicolae de astă-dată fű că el aveà să trecă cu carul și prin vadul unei gârle. La cel-l-alt mal, carul se potmoli cu boi cu tot. Badea Nicolae începű să dea în boi și să strige cât îi luă gura. În loc să fi *cerut ajutorul lui Dumnezeu cu vorbe frumóse*, el injurră și bătea bletele dobitoce de-ți eră mai mare mila de ele. Dar, de gîaba! Carul și boii nu mișcaă din loc!

Atunci, iată că trece pe acolo, din întimplare, nea Vasile, omul cel mai domol și mai de trebă din sat.

— De ce bați boii, vere Niculae? Ce răcnesci ca un nebun? Ce injuri? Nu-ți aduci a-minte că astă-diminéță, când ai ăis *Tatăl nostru*, te-ai rugat și *Sfințescă-se numele Tău*? Nu te temi de Dumnezeu c'o să te potopescă aci cu vite cu tot?—

— Ei, ași! par'că Dumnezeu *n'ar avea altă trebă de cât să se înglodeze și dînsul aci cu mine! Ilei! lasă-mă în pace cu al'de Dumnezeu, nene Vasile!* Si mai trage o injurătură urată boilor.

— Tac! din gură, păcătóșule, dacă nu șci! de cât să injuri! Si par'că fű un făcut. Mániosul de Niculae cum tot dă tărcole pe după car, d'odată dete și el în nămol până 'n găt, în cât eră cât p'aci se să inece.

Atunci nea Vasile se apropiă de bouleni, îi mângăiă binișor și începű să le grăiescă cu glas blând...

Apoi cu o *sfintă cruce* și cu un *Dómne ajută, plin de credință și cu capul gol*, puse umărul la o rotă dindărăt și începù să mâle, vorbind tot blând cu boulenii.

Boulenii smunciră odată carul... și îl scóseră din nămol... Atunci cu un *Dómne mulțumescu-ți*, nea Vasile se întórce spre Niculae, care să sbătea în nămol și-l dîse:

— *«Fie în rēu, fie în bine, se ceri ajutorul lui Dumneđeú cu vorbe cuviinciose. Numele Lui să-l rostesci cu evlavie și cu sfințenie și cu capul descoperit! Și vorbele să-ți fie cinstite, și faptele drepte!* Acésta însemnézá cuvintele: *Sfințescă-se numele tēu din Tatăl nostru!*—

Apoi nea Vasile dete ajutor și lui Nicolae care, cu mare greú, mai mort și plin de noroiú leși din nămol cu un *Dómne iértă-mē! Dómne mulțumescu-ți!* —

Mulțumi apoi lui nea Vasile și plecá, pe gânduri, acasă..

De atunci Badea Niculae părăsi rēul obiceiú de a se certá, a injurá și a bate pe cine-va. *Cu vorba și cu fapta el sfințiá numele lui Dumneđeú*, cum cereá în tótá diúa în *Tatăl nostru*.

—*Sfințescă-se numele tēu!*— este *întáia cerere* din *Tatăl nostru*.

---

99. Moș-Ajun.

* Ce bine 'mí pare că a sosit *Crăciunul*. Copiil plécá cu —*Moș-Ajun*.— E în despre diúă... Zăpada a înghiețat de ger. Cum scărțáie sub pașii cetelor de copii!... Ce gălăgie!... Ce veselie pe ei!... Cu căciula trasă pe urechi, cu traista d'a umeri, cu cîomagul în mână. veseli strigă ici și colo, cât le ia gura: — *Bună diminēta la Moș-Ajun! Ne dați, ne dați ori nu ne dați!* — Și dacă le daí, bine! Impart voloși între dînșii. Une-ori se mai iaú de pēr, pentru câte-un mēr ori se daú cu capul de o ulucă pentru câte-o nucă... Si, dacă nu le daí iarăș bine... Aú strigat de trei ori.. Apoi aú plecat înainte ráđend de pácáléla, ce-aú întâlnit'o... Dar, câte odată, daú de o mai grósă pácálélă... Câte un creștin mai dihaí îi ia, pe bieții copilași, la gónă... cu

înjurăturî și cu clomege. Atunci să veđi fugă pe bșteji mititei.. P'aci 'Ń-e drumul băete!.. Atunci fug, cad, se scólă și rād de frica lor! Pe urmă, după-ce își mai alină spałma, încep iarăș cu colindețul. Și colindă, colindă înainte. El tot s'rigă mereū, cu glasuri copilăresci, voióse :— *Bună diminěță la Moș-Ajun!* —Si tot așa, până ce se face ăiūă. Atunci jumătate degerați, se împrăștie, tot veseli, pe la casele lor.

Așa-ți Moș-Ajun! Așa-ți copilăria!

100. Stejarul.

* Stejarul este un copac ce crește pretutindeni, în pământ sănătos și

gras. Adesea, formeză păduri întregi, cărora li se ăice *stejăriș*. Stejarul póte să ajungă la o înălțime de 40 până la 50 metri. Rădăcinele stejarului se întind pe sub pământ, departe, prin prejur.

Trunchiul lui se face une-orî gros, în cât trei patru ómeni a-bia l'ar putea cuprinde cubrețele întinse.

Crăcile, ramurile și rămurelele lui se ăresfiră de asupra tulpinei, în tóte

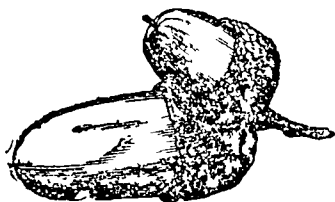
părțile. Ele fac în jurul trunchiului un înveliș rotund și înalt. Subt un stejar te adăpostesci și de sóre și de plóie.

Cója stejarului este tot-d'-a-una sură, scorțósă, și adânc crăpată.

Frunza de stejar abia e mare cât o mână de copil ; ea este verde închisă și scorțósă. Pe margini, frunza are creștături rotunde. Une-orî, nisce viermușori pișcă frunza stejarului. Din pișcăturile acestea se face pe frunză o *gogóșă* cât o bóbă de strugure. Fructul stejarului se numesce *ghindă*.

** Ghinda este o bóbă lunguieță. Până nu se cóce, ea este verde. Când se cóce, ghinda se face galbenă-închisă. Bobul de ghindă este pus într'un păhărel mic cât un degetar.

Stejarul este cel mai tare și mai traîníc arbore. El póte să trăescă chîar și 1000 de anî. Din lemnul lui se fac tot felul de lucruri și mobile tari, precum : Dulapuri, mese ; apoi, scocuri de mori, corăbii și altele. Cójă stejarului o întrebuintéză *tabaci*. Ei o macină la móra de scórță și cu făina aceea argăsesc pieile. Ghinda se întrebuintéză la îngrășatul porcilor. Gogóșele ómenii, le pârlesc în foc, apoi le sdrobesc și fac din ele cernéla négră.

Sînt mai multe soiuri de stejari : *Tufanul* sau *cerul* care este cel mai bun lemn de foc. În țările calde, crește stejarul numit *plută*, din care se fac dopurile pentru sticle și borcane.

Stejarul este un copac fórte folositor. Dar apoi, ce frumos este un stejăriș, mai ales pe o câmpie întinsă!

101. Vie împărăția Ta!

** In Satul-noū, trăia acū vre-o 60 de ani o familie, ce-î dicea a *Buiș*. Eră tata Gavrilă și cu mama Anastasia și cu 5 copii ai lor, doi băeți și trei fete.

Amândoi băeții, Vasile și Filip, urmaū la școlă din sat. Dar ei nu se potriveau nici la vorbă, nici la năravuri. Vasile, băetul cel mai mare, eră *supus* și *ascultător* de părinți. El nu și-ar fi călcat nici măcar un cuvîntel. Vasile eră *blând* și *drept* față cu cei-l-alți frați. El doriă ca toți frații săi să aibă haîne de-o-potrivă, bune și curate. La masă, doriă el, ca toți să fie mulțumiți. Când mamă-să aducea de la târg turtă dulce sau cofetură, Vasile le împărția pe dreptate tuturilor și nici o plîngere nu se aușia.

Dar cînd ajungea ceva pe mîna lui Filip, ei ținea totul pentru sine și nu dă nimic celor-l-alți. Nemulțumirile, și plîngerile, și certele ce se iscaū une-orî între copii, din pricina lui Filip, Vasile tot-deauna le împacă, cu vorbe bune și înțelepte.

Vasile iubiă dreptatea și ură nedreptatea. Lui Vasile îi plăcea adevărul; el desprețuia minciuna. Vasile eră bine-voitor către toți și ură certa și răsunarea.

Ce fericit se simți Vasile, cînd într'o zi le vorbi domnul învățator la școlă, despre *împărăția cerului*.

Le spuse învățatorul că omenii *carî țin la adevăr și la dreptate, și sînt buni cu totă lumea, după mörte vor ajunge în împărăția cerului*. Acolo domnesce iubirca, adevărul, dreptatea și bunătatea.

Le mai spuse, domnul învățator, că atunci cînd în *Tatăl nostru* dicem: — *Vie împărăția Ta*, — noi cerem de la D-zeū să dea minte înțeleptă tuturilor omenilor, ca să se iubească unii pe alții, să fie drepti și binevoitori și să ție la adevăr, cum țin dreptii din *împărăția cerului*.

Cei doi frați înțeleseră atunci bine, că Vasile este acela, care vrea ca în *casă la ei, să fie ca în împă-*

răția cerului, numai iubire, numai adevăr, numai dreptate și bunătate

Cu câtă bucurie Vasile alergă în ziua aceea de la școlă acasă! El spuse părinților ceea-ce 'a învățat domnul învățator despre *împărăția cerului*.

Și de atunci, de câte ori părinții cu copiii lor diceau *Tatăl nostru* și ajungeau la — *Vie împărăția Ta* — se uita cu toții la Filip. Și Filip se rușină și se căl amar de răul lui nărav. Cu vremea, Filip se îndreptă și el. Și, dintr'un copil uricîos și rău ce eră, se făcù un băet cu minte, drept și bun.

Ast-fel *veni împărăția Tatălui din cer în casa și în familia lui nea Gavrilă și a lelei Anastasia din Satul-noș*.

Cuvintele:— *Vie împărăția Ta!* — forméză a două cerere din *Tatăl nostru*.

---

102. Bradul și fagul.

* Bradul cresce mai ales la munți. Acolo sînt păduri mari saũ *codrii* de brađi. Bradul pôte să ajungă la înălțime de la 30 până la 50 metri. Rădăcinile bradului sînt răsălățite printre crăpăturile stâncilor. Trunchiul seũ este fôrte drept. Crăcile se încep de lângă rădăcină. Ele se întind orizontal, jur împrejurul tulpinei. Cele mai de jos sînt cele mai lungi. In sus se tot scurtéză, așa că vârful se sfârșesce într'un mic rămurel, în forma crucei.

Bradul are formă țuguieță. Cója bradului este de colóre închisă și e lipiciósă ca și *reșina* ce se află sub dînsa. Frunzele bradului sînt ca nisce țepi tari și verđi închise.

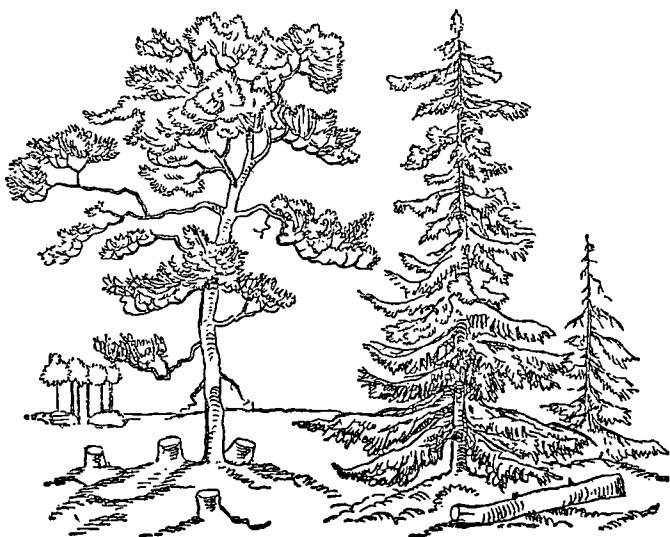
Frunzele bradului rămân verđi și preste iernă. Ramurile, cu frunze cu toț, se chîemă *cetine*. Fructele bradului sînt nisce măciuli lunguiețe. Ele sémănă cu stiuței de porumb.

Din trunchiul bradului se fac în cherestae, grindii,

bârne, scânduri și șindrilă; se fac și mese, și scaune, și dulapuri și altele.

Din reșina bradului se scôte *terebentina*, care se între-

buinteză de către văpsitori și de către spițeri. Apoi frumusețea și mirosul cel plăcut al brașilor, par'că-ți dă o nouă viață.

Bradul este copaciū foarte folositor.

**Dar bradul este un copaciū și mândru și trainic. De aceea se ȳice despre un om tiner, sãnațos și bine fãcut, cã este *mãndru ca un brad*. La nunțile de la țerã se împodobesce cãte un brad cu tot felul de daruri, și apoi se dã mirilor și lumea *le urẽzã viețã trainicã*, cum este verdẽța bradului.

Sint mai multe soiuri de brașii, ca molifți, pini, tisã și alții.

O pãdure de brașii se numesce *brãdet*.

Pe la pãlele munților cresc *fagi*. O pãdure de fagi se chiẽmã *fãget*. Fructele fagului se chiẽmã *jir*. Cu jir se ingrașã porcii, ca și cu ghinda. Fagul este cel mai bun lemn de foc, dintre toți copaciū noștri.

In ce *sẽmẽnã* bradul cu fagul? In ce *sẽmãnã* fagul cu stejarul?

103 Cântecul bradului.

** *O, brad frumos! o, brad frumos
Cu cetina tot verde!
Tu eşti copacul credincios,
Ce frunza nu şti-o pierde
O, brad frumos! o, brad frumos!
Cu cetina tot verde!*

*O, brad frumos! o, brad frumos!
Verdeţta ta îmi place!
Orî când o vèş, sint bucurosi
Şi vesel ea mă face.
O, brad frumos! o, brad frumos!
Verdeţta ta îmi place!*

*O, brad frumos! o, brad frumos
Cu frunza-ţi neschimbată!
Mă mângâi când mă simţ duşos
Şi mă întăresc îndată.
O, brad frumos! o, brad frumos!
Cu frunza-ţi neschimbată!*

---

104. Nascerea Domnului Nostru Isus Hristos.

** *Nascerea Domnului Isus Hristos s'a întimplat acum 1898 de ani.*

Impăratul de atunci voiă să scie câţi ómeni trăesc în împărăţia lui. El a poruncit ca toţi ómenii, cari erau de un ném. să se adune în câte un oraş anume. Némurile lui Iosif şi ale Mariei aveau să se adune într'un târguşor, ce se chîemă *Vitleem*, în ţera ce-l dicea *Iudea*. La diua hotărită, toate némurile lor sosiră mai de vreme, în *Vitleem*. Numai Iosif şi Maria întârziară. Ei, când sosiră, nu găsiră nicăirea loc de găzduit sau sălaş. Aşa, s'au dus să se culce, preste nópte, la nisce ciobani ce îşi pásceau turmele, pe câmp, în apropiere. Ciobanii au primit pe Iosif şi pe Maria, în staulul oilor. Staulul eră într'o *pescere*. Acolo, s'a născut, nópteu,

Domnul nostru Iisus Hristos. Mama sa, sfânta Maria, a învelit pe pruncul Iisus, în scutice, și l'a așezat într'o iesle, din care mâncau vitele, căci acolo nu erà alt loc mai bun, unde să se culce pruncul Iisus.

Și îndată s'a arătat păstorilor *un inger din cer*, care li-a spus să mERGă să vadă și vor afla, în iesle înfășat un copilaș. Acela este *Iisus, fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii.* Tot atunci se arată pe cer în dreptul pescerii o cETă de ingeri, cari cântau cântece frumoșe, cântece de bucurie, că s'a născut Domnul nostru Iisus Hristos.

Ce fel de sERBĂTORE mare ne aduce a-minte de Nascerea Domnului Iisus Hristos?

La Crăciun, copilașii alERGă cu *Moș-Ajunul*, cu *Stéua*, cu *Vicleimul* și cu *Plugușorul*; iar la *Anul nou*, cu *Sorcova* și cu *Vasilca*.

---

105. Colinda—Florile dalbe.

* *Sculați, sculați boeri mari!*
Florile dalbe!
Că vE vin colindători,
Florile dalbe!
NÓptea pe la Cântători!

Și eI vin mereu, mereu
Și v'aduc pe Dumnezeu.
Să vE mântue de rău, —
Un Dumnezeu nou-născut
In scutice învEcut.

Sculați voi, Români plugari!
Că pe cer s'a arătat
Un lucEFer minunat...
Inima să întărescă
Ómenii să-ı însoșescă.

Noi vE dicem: — Să trăiți
Intru mulți ani fericiți!
Si ca pomii să 'nfloriți
Si ca eI să mbătrâniți!
Florile dalbe!

---

106. Facă-să voia Ta, precum în cer și pe pământ.

** In vechime de mult, de mult trăia o părechie de ómeni, li chETemă Tobia și Ana. Eı aveau un singur fiu. Și pe acesta il chemă tot Tobia.

Tobia-Bătrânul era un om înțelept și bogat. El ajută pe săracii cu hrană și cu haîne.

Tobia era un *mare bine-făcător* al semenilor săi.

El cercetă și mîngăia pe cei bolnavi și pe cei cari pe nedrept erau aruncați în închisore. Pre cei săraci, dacă muriau, îi îngropă.

Tobia era un om *forte milostiv*.

Când Tobia făcea atâtea fapte bune, soției sale i se părea, că el nu prea îngrijește de treburile casei. De aceea ea îl întrebă odată, de ce face el toate lucrurile acelea ?

Tobia îi răspunde linișcit, că le face *ca să împlinescă voia Tatălui din cer, care poruncește să iubești pe de-apropiele tău ca însu-ți pe tine*.

Chiar și când orbi și săraci Tobia, el nu se supără pe D-zeu, ci răbdă și dîse: — *Domne, făcă-să voia ta;*

Atunci trimise D-zeu la Tobia pe *îngerul* Rafael. Acesta călăuzi pe fiul lui Tobia într'o călătorie lungă...

Îngerii sînt slujitorii cei înțelepți și buni ai lui D-zeu în cer. La porunca lui D-zeu, îngerii păzesc și povățuesc pe copii și pe ómenii cei mari, ca să fie buni, blânzi și drepti unii cu alții. Atunci *ómenii împlinesc pe pămînt voia lui D-zeu, precum îngerii o împlinesc în cer*. Și apoi îngerii, în cer, ascultă cu drag poruncile lui D-zeu. Ei fac voia Tatălui din cer cu iuțela fulgerului. De aceea se închipuesc îngerii, în icóne, cu aripe la spate.

În cele din urmă, Tobia se vindecă de orbie cu lécul, ce-i l-a dat îngerul Rafael.

Când simți Tobia, că i se apropie mórtea, chemă la sine pe fiul său și îi grăi așa :

— Fiule, în toate zilele adu-ți a-minte de Domnul D-zeul tău ! Și, cu voia, nu păcătuí nicí odată, și nu călcă poruncele lui ! —

Acésta e voia Tatălui din cer !

— Onorézá pre mamă-ta în toate zilele vieții tale și-ți adu a-minte câte necazuri a suferit ea pentru tine !

Acésta este porunca Tatălui din cer !

— Păzeste-te fiule, de totă fapta urâtă și mârșavă! Să nu te cuprinďă nici odată semeția... Semeția te face să nu împlinești voia Tatălui din cer, ci voia ta, care de multe ori este greșită... —

— Cine face cu voie bună toate câte-ți spui eu, acela face voia Tatălui nostru din cer...

Tinărul Tobia ascultă, cu evlavie și cu capul gol, poveștele tatălui său. Apoi ăise către acesta:

— *Tată, toate, câte-mi poruncesci, le voi implini. Facă-să voia ta, ca să se facă voia Tatălui de sus precum în cer așa și pe pământ.*

Și Tobia tinărul trăi și se purtă, cum il povățuise tatăl său.

Intocmai ca și Tobia să te porți și tu!

— *Facă-să voia ta precum în cer și pe pământ*
e a treia cerere din Tatăl nostru.

---

107. Ștefan și mamă-sa.

Legenda Cetății Neamțu.

* Pe vremea lui Ștefan cel Mare, stăpăniă preste Turci un împărat foarte vitez. Acela își puse în gând să supule Moldova. El porni spre Moldova cu o armată numerosă, ca frunza și ca ierba. Ștefan-Vodă ieși cu o mică oștire înaintea Turcilor și se hărțul cu dinșil o ăi întregă. În spre seră Ștefan-Vodă, biruit de astă-dată de mulțimea Turcilor, hotări să se retra gă cu al săi prin păduri, ceea-ce și făcură. Ștefan-Vodă cu vre-o 20 de călăreți se îndreptă spre Cetatea-Neamțu. Acolo, într'un castel vechi, erau retrase nevasta și mamă-sa, Dómna-Elena.

Pe la mlezul nopții se auđi o bătae la porța castelului. Mama ieși la turnul porții și întrebă:

— *Cine este?* —

În tăcerea liniștită a nopții se auđi glasul lui Ștefan:

— *Eu sint bună mamă, fiul tău iubit!*

Eu, și de la óste mă întorc rănit.

*Sorta noastră fuse crudă astă-dată...
Mica mea oștire fuge sfărâmată...
Dar deschide pórta!... Turcii mă 'ncungior ;
Vântul suflă rece; ranele mă dor!*

După o scurtă tăcere, Dómna mamă răspunse :

— *Ce ȃici tu, streine ? Ștefan e departe.
Brațul sėu, prin taberț, mări de morři împarte...
Eă sınt a sa mumă ; el e fiul meă.
De ești tu acela, nu-ți sınt mamă eă!...
Inșă, dacă cerul, vrénd să'ngreuneze
Ană viețri mele și să mă 'ntristeze,
Nobilul sėu suflet ast-fel l'a schimbat
Dacă tu ești Ștefan cu adevėrat :
Apoi tu aicea, fără biruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință...
Du-te la oștire ! Pentru țeră mori !
Și'ți va fi mormintul coronat cu florri !—*

---

108. Strada.

** De-a-casă până la școlă am venit pe stradă. De la școlă, tot pe stradă, avem să ne întorcem a-casă. Strada se chieămă și uliță. Pe uliță se vėd tot case și curți, învecinate unele cu altele; ele sınt rânduite în șir și aședate față în față, unele pe drėpta și altele pe stānga.

Stradele nu sınt tóte drepte; unele merg șerpuite; altele sınt cotite.

Tóte ulițele n'au tot áceeaș *intindere*; unele sınt mai lungi, altele mai scurte. — Ba nici áceeaș *directiune* n'au tóte stradele; unele duc spre E. altele spre N. unele duc spre V. și altele spre S. Dar, ele pe alocuri, se întâlnesc și se încrucișeză unele cu altele. Acolo, unde mai multe uliți se întâlnesc și se încrucișeză, se chieămă că este o *respântie*. La unele respântii se deschide câte-o-dată un loc gol, mare și larg. Dacă în jurul aceluși loc gol sınt case, rânduite una lângă alta, ca pe strade, atunci locul acela se chieămă *pieță*.

Dacă lipsesc casele, acel loc gol se chieămă și *maidan*. In orașe mai ales se găsesc și câte o grădiniță, în mijlocul pieței. In acele grădinițe póte intra ori-cine

ca să se plimbe. Intr'însele se pot juca copiii din t^otă vecinătatea. Acele sînt grădini ale tuturor, adică *grădini publice*.

Unele strade sînt largi și drepte ; altele sînt înguste. Ulițele mai înguste se numesc *ulici^ore*. Când se întimplă că o stradă să nu dea într'altă stradă, ci să se înfunde într'o împrejmuire de case, acea stradă scurtă se numește *fundătură*.

Pe strade umblă mereu *ómen* pe jos, *ómen* călări și *ómen* cu trásurile. Umblă și animale de tot felul.

Pe unele strade se așterne *p^{ietri}ș* bătut și nisip ; pe altele bolovanⁱ de pi^{et}rá.

Așternutul de pietriș și de nisip se ch^{ie}mă *șosea*. Așternerea sa^u *pardosirea* ulițelor cu pi^{et}re mai mari se ch^{ie}mă *pavagi^u* sa^u *caldarám*.

Pe stradele pavate se pun pe ici pe colo și felinare, care se aprind séra ca să lumineze stradele pe timpul întunecos al no^{pt}i. Stradele trebuiesc măturate și stropite cu apă, ca să nu se grămădescă pe ele gun^oie, praf și noroi^u. Bine este ca fie-care stăpân de casă să îngrijescă de curățirea stradei ce trece pe dinaintea sa.

Pe o stradă curată umblă fie-care cu plăcere.

Ulițele largi și curate sînt sănátose.

---

109. Sorcova.

* In t^ote părțile chef și veselie! T^otă lumea serbeză, cu bucurie, *đi^ua Anului-No^u*.... Copilașii, mai ales, sînt voioși. Cu sorcovele în mânușite alérgă prin zăpadă.... Și unde v^{ed} un trecător, ha!d' la sorcovit. Glasul lor copilăresc se aude ici și colo. Un băețăș îngână cu glasul drăgálaș de finger:

— Sorcova
Vesela,
Peste vară
Primăvară
Să trăesci,
Să'mbătrânesci

Ca un m^{er},
Ca un p^{er},
Ca un fir
De trandafir :
Tare ca ferul
Iute ca oțelul....

Tare ca pi^{et}ra
Iute ca săgéta
La anul
Și la mulți ani! —

Ce bucurie pe copil când capătă gologani! Unul în-
trébă pe altul:

— Ce ți'a dat ție, mă? —

— Dar ție? —

— Mie, 10 bani! —

— — Uite mă! Uci-gă'l crucea! Mie numai unul
de cincî parale! — Și ăsta cu 5 paralele, supărat,
trage un ghîont celui cu 10 bani... Și-apoi se iaù la
gónă, unul după altul. Se aruncă și cu bulgări de-
zăpadă.

Așa trece tótă ziua *Anului-Noï*, cu sorcovit, cu
chef și cu veselie!

---

110. Fuga lui Iisus în Egipt.

* Când s'a născut Domnul Iisus în Vitleem, veniră
departe, din spre răsărit, și trei bărbați învęțați, ce le-
dicea *Magi*, ca să se inchine Lui. Pe Magi i-a călăuzit
o stea, ce s'a arătat atunci, pe cer, mai luminósă de
cât cele lalte stele.

Și magii aduseră lui Iisus daruri frumoșe, ca unu
împărat.

Stăpânitorul din Iudea, ce-l dicea *Irod*, după ce a
auđit despre tóte aceste, începù să se témă că dacă
va creșce pruncul Iisus, îl va luà domnia. De aceea iș-
puse în gând să pérđă pe Iisus.

Irod a dat poruncă să omóre pe toți pruncii, cari
erau în Vitleem și prin apropiere, de doi ani și mai
micî, după vremea ce auđise de la Magi. Mare plângere
și țipete multe s'aù auđit atunci în ținutul acela.

Irod eră un om rău și fără inimă.

Dar Dumneđu s'a îngrijit de viața pruncușorului
Iisus. Dumneđu a trimis pre un inger care nóptea s'a
arëtat în vis lui Iosif și i-a spus:

— Sculându-te, ia pruncul și pe mama lui și fugi în
Egipt și rămâi acolo — până îți voiù spune ție, că
Irod vrea să pérđă pruncul!

Sfântul Iosif ascultă și se duse în țera Egiptului, ce eră spre Mădă-și de la Iudea.

Irod cel *tiran* muri nu mult după aceea în cele mai mari chinuri și dureri.

Și atunci îngerul lui Dumnezeu se arătă, din nou în vis, lui Iosif în Egipt și îi spuse să se reîntorcă acuma acasă, căci a murit Irod. Sfântul Iosif făcu și de astă dată cum îl povățuise îngerul. El se întorse în țera lor și se aședă în orașelul *Nazaret*.

În Nazaret crescû sfântul pruncușor în supunere și în ascultare de părinții săi.

Si eră sănătos și prea frumos la chip. Și eră și foarte înțelept la minte, și prea bun la inimă.

Lumea dicea, că *darul lui Dumnezeu eră preste pruncul Iisus.*

---

111. Pănea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi.

** Eră prin luna lui Iunie. De mult nu ploăuse. Cerul eră așa de limpede, încât nu se zăria nicăiri nici un noraș. Sorele par'că nu încălziă, ci dogoriă. Apa din gârle secase demult. Arborii, ierburile și florile par'că erau opărite. Muncitorii la câmp și animalele cu greu găsiau câte un isvor, de unde să-și stâmpere setea chinuitoare. Și găile în sbor cereau plôia de toți dorită.

Un plugar — cu frica lui D-șeu — ieșise, cu fiul său afară, la câmp. El voiă să vadă cum mai staū holdele, care ași, mâne trebuiaū să fie de secerat.

Când vedură ierburile pârлите și mai ales spicile chirchite de marea ferbințelă, plugarul stete loculul, își ridică ochii spre cer și, plin de încredere, se rugă așa :

— Dómne, D-șeule! *Tu ești Tatăl nostru cel din cer!* Eū am muncit și am făcut tot ce m'ă fost prin putință. În tómnă și în primăvară, am arat, am seminat. Holdele le-am îngrijit. Si tu Dómne, până acum ne-ai trimis, la vreme, și plóie, și căldură. Toți ne bucuram de bogatele daruri, ce ne hărăzesci. Dómne,

Dumnezeule, fie-ți milă de noi și de acum înainte ! Trimite-ne bine-făcătorea ploie, la vreme, ca să nu perim de fâme, nici noi ómenii cei păcătoși, nici dobitocele cele nevinovate ! Fiul tĂu cel iubit. Iisus Hristos ne-a povĂțuit așă : — *Cereți și vi se va dĂ vouĂ !* — Te rugĂm cu umilințĂ : — *PĂnea nĂstrĂ cea de tĂte đilele dĂ-ne-o nouĂ astĂ-đi !* —

Apoi, par'cĂ mĂngĂiat și ĂntĂrit, plugarul ĂncunjurĂ cu fiul sĂu, lanul lor, care ađi mĂne aveĂ sĂ le dea pĂne cu prisos.

Si D-đeu ascultĂ cererea plugarului nostru. Cerul ĂncepĂ sĂ se Ănnoureze și chĂr Ăn điuĂ acea, o ploie cu belșug recorĂ aerul și adĂpĂ pĂmĂntul cu tĂte ființele lui.

CĂmpul se Ănveseli, liveđile Ăși cĂpĂtarĂ ĂarĂș verdețĂ ; țĂrinele par'cĂ ĂeinviarĂ. Si paseri, și dobitoce, și ómeni Ăși stĂmpĂrarĂ setea și mulțumirĂ lui D-đeu.

Ăn curĂnd se ĂncepĂ secerĂșul și trieratul. BĂbele din grĂul trierat se mĂcinarĂ și *din fĂinĂ se fĂcĂ pĂnea cea de tĂte đilele.*

D-đeu ascultĂ rugĂciunea nĂstrĂ, cĂnd cerem cu inima curatĂ, *pĂnea nĂstrĂ cea de tĂte đilele, dĂ-ne-o astĂ-đi.*

Deci, tot creștinul trebuie sĂ se rĂge Ăn fie-care đi, la Tatăl cel din cer, care nu-l lipsesce de *pĂnea cea de tĂte đilele*, care pentru trup este mĂncarea; Ăr pentru suflet este *Ănțelepciunea cea adevĂratĂ,*

și care om este acela, de la care de va cere fiul sĂu pĂne, aĂ piĂtra va da lui ?

* * *

— *PĂnea nĂstrĂ cea de tĂte đilele dĂ-ne-o nouĂ astĂ-đi* — este a *patra cerere din Tatăl nostru.*

112. Ce e familia ?

**BĂrbatul cu nevastĂ-sa nu pot trĂi cu !utrĂgĂ mulțumire, Ăn casa lor, pĂnĂ ce Dumnezeu nu le dĂ și copii. BĂrbatul și nevasta, ca *pĂrinți* ai copiilor, Ăi cresc cu Ăubire și cu grijĂ. PĂrinților li-e drag sĂ mĂngĂie și sĂ

desmierde copilașii. Lor li se bucură inima, când aud pe copii ȳicȳendu-le cu glas dulce : — *Tată ! și Mamă !*

Și copiii iubesc pe părinții lor ; dar ei trebuie să-i și asculte și să-i cinstescă. Numai atunci Dumnezeu ajută pe copii. Dumnezeu a dat poruncă : —

Să cinstesci pe tatăl tȳu și pe mama-ta, ca să aibi zile lungi și bune pe pământ !

Toți copii ai acelorași părinți trebuie să se iubescă între sine. Ei cu dragoste trebuie să-și ȳică : —

— *Frate ! Frățiore ! și Soră ! Surioră !* —

Copii mai mici ȳic fraților mai mari — *Nene !* ori *Bade !* și surorilor mai mari : — *Lele, ori Tață !* —

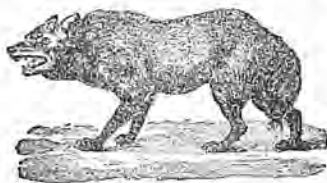
Tata cu mama și cu toți copiii lor, — frați și surori, — mai tot-d'auna trăesc la un loc, împreună. Dar une-ori trăesc și părinții tatei și ai mamei. Lor le ȳic copilașii : — *Tată mare !* ori *Bunic !* și *Mamă-mare !* ori *Bunică !* In multe case sînt și *servitori* și *servitoare*, adică *slugi*. Ei ajută pe stăpȳnii casei la ori-ce trebuință. Cu toții împreună, bunici, părinți și copii, ba chiar și servitori, se chiamă că sînt o *familie*.

Familia adevărat fericită este aceea, unde se vede dragoste, unire și bună înțelegere între toți cei din casă.

---

113. Lupul.

* Uriciosă fteră e lupul ! Dar și primejdiosă ! Vai de ființa ce cade in ghimarele unui lup slămȳnd. Lupul este un animal sȳlbatec și răpitor. El este ceva mai mare decât un câne clobănesc cu care și sȳmȳnă.

Trupul lui este lungușȳ. Blana lui iȳrna este gȳlbușe-cenușie ; vara roșcată. Numai *firea lui cea rea nu și-o schimbă*. De aceea ȳice

lumea : *Lupul pȳrul și-l schimbă ; dar nȳravul ba !*

Capul lupului este ascuțit ; fruntea turtitȳ. Urechile'y sînt, cȳlute ; ochii lucioși și așȳdați pieziși către bot. Botul lui este înarmat cu colți mari și tot-d'a-una rȳnjiți. Gȳtul îi este gros și nu-l pȳte îndoi ! Când lupul vrea să se întȳrcă, este silit să se întȳrcă cu tot corpul. Partea dinainte a trupului este îngustă și încovoletȳ ; partea de-dinapoï este lată și tare. Cȳda lupului este lungă și stușȳsȳ.

Lupiî trãesc în pãdurile nôstre. Ðiþa, de obiceiþu, staþt ascunþi prin gropi. Ei, numai uóptea, ies dupã pradã. Lupuluî îi place fórté mult carnea crudã. El prinde iepuri, vulpi þi cãprioare. Când nu aflã de aceste în pãdure þi pe câmp, se apropie de turmã. De acolo rãpeþce ce póte : miei, oi, capre, ba þi vaci, boi, cai, þi altele.

Íerna, mai ales, lupiî flãmãndiþi se adunã în *hãite* numérose. Atunci alérgã pe zãpadã þi urlã cu toþii împreunã. Vai de bietul cãlãtor ce le cade în cale!

Când lupul nãvãlesce în vre-o turmã, ucide mai multe animale, decât póte sã mãnãnce. El este un animal fórté *lacom*. De aceea þi despre un om, ce mãnãncã þi bea peste mãsurã, se dice cã-í *lacom ca un lup*. Când lupul este sãtul, stã pitit þi dórme. Atunci este el fricos þi se sperie de orí-ce, mai ales de foc. Fómea îl face neobosit, îndrãsneþ, réulãcios þi þiret. Lupul nu se póte ímblãndi de loc. Þi lupul póte sã turbeze íntocmai ca þi cãnele.

Lupul este o fiérã uricíósã þi primejdiósã. De aceea ómenii au dreptul sã l stãrpeþcã.

---

114. Mama capra þi cei trei íeþi cucuieþi.

* A fost o datã o caprã þi capra aveã trei íeþi. Mult ísi iubiã mama capra íeþisorii. Dar ei erau nebunaticí þi nu prea ascultau de dinsa. Nu fáceaü mai nici odatã, cum îi învêþã mama; fáceaü dupã capul lor cel nepri-ceput; nu erau de fel ascultãtori. De aceea au þi pãþit réu!

Íntr'o ði, capra, vrênd sã aducã pentru íeþisorii ei nutreþ bun þi merinde bune, se porni de-a-casã. Când erã sã plece, ea ðise íeþilor aþa :

— Ascultaþi, voi trei íeþi *cucuieþi*, copilaþii mei! Eü mé duc sã vé aduc nutreþ mult þi merinde bune. Pe câtã vreme n'oiü fi eü a-casã, voi sã staþi biniþor în bordeiü þi sã þineþi uþa bine încuiatã, pe dinãuntru. Sã nu cumva s'ã deschideþi, pâna ce n'oiü veni eü þi vé voiü strigã de afarã aþa :

— Voi trei íeþi *cucuieþi*,
Mamiü uþa descuieþi,

*Că v'aduce mama dulce
Lapte 'n țâță,
Mugur verde în corniță,
Vâsc de codru în codiță,
Frunză 'n buză,
Ierbă 'n barbă,
Drob de sare,
La spinare !*

— Numai când mă veți auzi pe mine, că vă chlem așa, numai atunci să deschideți ușa; că de nu, vine lupul și pe toți trei vă mănâncă. — Auzitu-m'ați copilași? Alt-fel să nu faceți, că e val de voi și val de mine!—

---

115. Și ne iertă nouă greșelele noastre, precum iertăm și noi greșiților noștri.

** Domnul Iisus Hristos a spus odată apostolilor săi ceea ce are să se împlinesc omenilor *nemilostivi*, cari nu iertă greșelele greșiților lor. Mântuitorul le-a zis:

— A fost odată un împărat, care a voit să iee seamă slugilor sale. Si începând el a lua seama, l-a adus la dînsul pe un datornic, ce-l era dator cu 10.000 de talanți (cam 40 ¹/₄ milioane de lei). Și fiind-că acesta nu avea să plătescă, a poruncit domnul să l vîndă pe el, și pe soția lui, și pe copil, și pe toate câte avea, ca să plătescă.

Atunci cădă datornicul acela la picioarele stăpânului și îi zise:

— Dómnne mai îngăduesce-mă pe mine, și-ți voi plăti tot.

Și, milostivindu-se Domnul, l-a dat drumul slugii și i-a iertat lui și datoria.

Iar când ieși sluga aceea de la stăpânul milostiv, a dat peste un soț de al său, care-l era lui dator numai 100 de dinari (câți-va leișori). Și apucă pe datornic și începă a-l sugruma, zicându-i:

— *Plătesce-mă, ce-mă ești dator!*

Atunci cădù datornicul acela la piciorerele creditorului și-l rugă, ȃicȃndu-l :

— Mai îngăduesce-mȃ pe mine, și-ȃi voiȃ plăti tot ! — Dar creditorul n'a vrut, ci mergȃnd, l'a băgat în temniȃ pȃnă cȃnd va plăti datoria.

Atunci soȃil lui, vȃdȃnd cele ce s'aȃ întâmplat, s'aȃ întristat fȃrte și aȃ mers de aȃ spus domnului lor tȃte cele ce s'aȃ fȃcut.

Atunci domnul a chemat la sine pe sluga cea nemilȃsă și l'a ȃis :

— Slugă viclȃnă ! eȃ ȃi-am ȃertat ȃie tȃtă datoria, fiind-că mȃ rugaseȃi. Dar ȃie nu ȃi se cădea să-ȃi fie milă de tovarășul tȃu, precum și mie mi-a fost milă de tine ? Și, mȃniindu-se domnul lui, la dat pe el chinuitorilor, pȃnă ce va plăti tȃtă datoria.

Așă și Tatăl meȃ cel ceresc va face vouȃ, de nu veȃi ȃerta din inimile vȃstre, fies-ce-care fratelui sȃu, greșelele sale !

Cȃ tȃtă inima să ȃertăm altora și *cuvintele* de ocară, cȃ care ne vatămă și să ȃicem *fraȃilor*, chȃr și celor ce ne urăsc pre noi.

Să ȃertăm și *datoriile*, cȃnd datornicul nostru este în neputinȃ să ni le plătescă. Număi așă putem să ne rugăm lui D-ȃeu — *și ne ȃertă nouȃ greșelele nȃstre, precum și noi ȃertăm greșȃilor noștri !* —

Acȃsta este *cererea a cincȃ din Tatăl nostru*.

---

116. Pȃțania celor trei ȃeȃi cuculeȃi.

* Mama capră, după ce a povăȃuit pe ȃeȃșorii ei, a plecat după hrană.

Dar lupul din pădure a vȃdu'to că a plecat și a priceput c'aȃ rȃmas ȃeȃi singuri singurei, a-casă. El a mai lăsat să trecă o bucată de vreme. Apȃi, binișor, pe furiș, a venit pȃnă la ușă bordeiului caprei. El aveȃ de gȃnd să prindă pe cei *trei ȃeȃi cuculeȃi* și să'ȃ mȃnȃnce, în voia lui.

Când a pus laba pe clanță, a găsit ușa închisă, pe dinăuntru. Ieșii o închiseseră, după cum le spusese mama. Dar lupul eră șiret și viclen; el se gândi cum să înșele pe ieșii. Iși prefăcù glasul lui cel gros de lup și începù să le vorbescă subțirel ca o capră. De-afară el îi alintă cu dulci cuvinte, îi îndemnă blând și frumușel ca să-l deschidă ușa și le făgăduiă, că le aduce tot telul de merinde bune și nutreț mult.

Cei trei ieșii *erău și lacomi* la mâncare, și *nebnatici la minte*, și *neascultatori de poveștile* mamii lor. Indată le veni mare poftă să vadă și să ronțale merindele. Apoi nu le dete în gând că la ușă este chiar lupul cel viclen, care voiă să'î înșele. Atunci ei nu mai ținură în seamă porunca mamei capre și... desculară ușa.

Pe loc lupul se repeși asupra lor, îi sfâșia cu ghiarele lui ascuțite și cu colții lui cei mari. Intr'o clipă, pe toți trei îi inghiți, cu piele cu tot. Numai *cucușele*, de la căpăținele lor, le lăsă pe jos în bordei...

Apoi, tâlharul de lup, a luat la fugă în pădure, trăgând ușa după dînsul...

Sfînta Scriptură așa învață:

— *Fiul meu, ascultă învățătura tatălui tău, și nu nesocoti pe aceea a mamei tale!*—

---

117. Domnul nostru Iisus Hristos în templu.

* Domnul nostru Iisus Hristos eră de 12 ani. Atunci sfîntul Iosif și sfînta Maria îl duseră, la Pașci, cu ei la biserica cea mai frumoasă din Ierusalim. Acolo, în biserică, pruncul sfînt se închină frumos la Dumnezeu. În marea mulțime de omeni, Domnul Iisus se perdù de ai săi. Sfîntul Iosif și Sfînta Maria creșură că bășetul o fi plecat înainte cătră casă cu nemurile lor. Dar sêra rubedeniile spuseră sfîntei Marie, că ei nu vêdură, nici unul, pe bășet în dișua aceea...

Atunci sfântul osif și sf. Maria, îngrijurați, se întorseră la Ierusalim... Acolo căutară pre băet, pe strade și pe la cunoscuți; dar,

de glaba, că nu'l găsiră... Abia a treiă și il aflare în biserica, ce 'l dicea și *templu*.

In templu, sfântul prunc stetea în mijlocul preuților și îl întrebă fel de fel de învățături sfinte, și le răs-

pundeă cu multă înțelepciune, la toate întrebările lor. *Si toți, câți îl aușiau, se minunau de răspunsurile și de priceperea lui și diceau: —*

—Cum știe acest băet carte, nefind învățat? —

Pe urmă Domnul Iisus plecă cu părinții săi acasă. în Nazaret. Aci rămase Dinsul, la casa părintescă, până a fost de 30 de ani.

Cu cât creștea mai mare pruncul, cu atâta se făcea tot mai înțelept și mai bun.

Domnul Iisus iubiă foarte mult pe Dumnezeu, pe părinții săi și pe totă lumea.

---

118. Vulpea.

* Vulpea este și ea un animal sălbatic. Vulpea este la trup mai mică decât cănele. Blana ei este ruginie. Numai la ptept are o pată albă. Botul vulpii este ascuțit. Urechile îi staă ridicate drept în sus. Ochii îi jocă într'una. Vulpea are *miros ager*. Dinții vulpii sint ascuțiți. Ea latră întocmai ca și cănele, numai ceva mai răgușit. Trunchiul ei este subțire, și pörtă o codă lungă, stufosă care, la vârș, are o pată albă.

Vulpea trăește mai mult în pădure. Culcușul ei este, de obicei, o gaură săpată adânc, în pământ. Acea este *vizuina*

eî. De acolo, vulpea după ce a inoptat bine, iese după pradă. Ea prinde iepuri, puî de căprioară, porumbei, găini și găște. Prada sa, vulpea cum are miros fin, o simte din depărtare și o prinde cu mare istețime. Dar când n'are ceva mai bun. mănâncă și șoreci, și șerpi, și insecte, și vermi. Bine îi plac

și fructele, și strugurii, și mierea, — numai că de albine are o frică mare.

Vulpea este foarte sprintenă. Apoi este și tare șiretă, mai șiretă decât orî-ce animal.

De la vulpe s'au obișnuit oamenii să dică despre un om

șiret, că-l vulpe șiretă.

Și când omul șiret este bătrân, îi dică *vulpoiă bătrân!*

Blana vulpii se întrebuintează la blănării. Pentru blana ei, apoi pentru pagubele ce le face ea în curțile oamenilor, răpind păsările, vulpea este hulduită și vînată de către vînători.

Vulpea este un animal mai mult stricacios.

Ea este din nêmul, sau din familia cânilor.

119. Și nu ne duce pe noi în ispită.

** Intr'o zi, Fănică își scria temele și își învăța lecțiile în camera sa.

Afară era foarte frumos. Rațele cele călduțe ale sorelui se apropiară de ferăstră, intrară zimbînd în odăița lui Fănică și par'că 'i dîseră :

— Băețele, de ce stai tu aici singur? Vino afară și te jocă la căldura cea dulce a sorelui!

Dar Fănică nu se oprî din lucru, ci își dîse :

— Vêd eu bine că voi vreți să mă duceți în ispită, să-mî las lecțiile nefăcute. Dar eu astă-zi dimineță în *Tatăl nostru* m'am rugat lui D-zeu și am dîs :

— *Si nu ne duce pe noi în ispită* — De aceea eu voi să mă țiu de cuvînt. Mai întai să-mî isprăvesc trêba și apoi voi veni! Și Fănică urmă înainte cu lucrul său.

Nu trecù mult și iată o *păsărică* veselă dete cu clocul în geam. Ea privi pe Fănică cu o căutătură viclénă și îi dîse :

— Vîno cu mine băețele ! Pomii sînt înverziți, florile sînt înflorite. Grădina este ca un Raiu. Cerul e senin și frumos. Ce stai tu aci în odăe, ghemuit la masă ? Hai la joc, la veselie ! —

Dar Fănică nici acum nu se opri din lucru, ci răspunse :

— De glaba, *păsărică* dragă, *vrei tu să mă duci în ispită*. Din-ți-de-diminéță m'am rugat lui D-deu, din suflet, și am dîs : *Si nu ne duce pe noi în ispită* ! Și vroi să mă țiu de cuvînt. Lasă-mă, mai întăi să-mi isprăvesc lecțiile, și apoi voi veni. Și Fănică tot scria înainte.

Dar el nu isprăvise bine vorba cu *păsărica*, când iată că *cireșul* de lângă teréstră, cu o ramură încărcată cu cireșe frumoșe și cópte, la geamul lui Fănică, par'că dîse :

— Ce atăta silință, băețele ! Ia uită-te la cireșele mele ! Astă nópte s'au copt tóte pentru tine. Lasă-te de lucru și vîno în cóce !

— De glaba *mă ispitești și tu*, cireșule, cu cireșele tale ! D-deu nu mă lasă să mă *duci în ispită*. Intăi să 'mi termin lucrul și apoi voi veni ! Și Fănică își citia înainte lecțiile.

În sfîrșit școlarul nostru își isprăvi frumos tóte lecțiile. Atunci își adună țute cărțile și caetele. le așeză în ghîsodan, și apoi dete fuga afară prin grădină, sărind și cîntând.

Ce frumos îi zimbeau acum razele sórelui ! *Păsărică* i cîntau cu plăcere. *Cireșul* i dă cireșe. Și Fănică se desfătă acum fără nici o grijă, căci își sfărșise, cu bine, și-și îndeplinise pe dintregul datoria.

Fănică nu s'a lăsat să fie *dus în ispită de poftă* după cireșe. El n'a *putut fi ispitit* nici de plăcerea cîntecului *păsărele*. Și nici razele cele strălucitoare ale sórelui n'au putut să-l ispitescă. Fănică era un școlar *statornic în bine*. El *învinsese orî-ce ispită*, fiind-că el mereu se

gândiã și înțelegeã bine vorbele : *Și nu ne duce în ispitã*, ce le diceã, în tãtã ziua, în ruga Domnului.

Poftele te ispitesc cãtre multe lucruri și fapte neîertate. Pizma, mânia, ura și rãsbunarea adesea te *duc în ispitã* sã faci rãu de aprãpãului. Aceste patru rele îți stricã inima și 'ți amãrãsc viața. — Vrei sã seapï de dînsele ? Fã ca Fãnicã: Gãndește-te și rãgã-te adesea, și urmãzã, și împlinește rugãciunea : *Si nu ne duce pe noi în ispitã*.

Si nu ne duce pe noi în ispitã este a șesa cerere din *Tatãl nostru*.

---

120. Cãtun și sat.

** Une-orï, vre-o cãte-va familii se adunã la un loc, și își clãdesc case învecinate. Acea micã *întru-locare* de familii se chãemã cã este *cãtun*. La noi mai toți ómenii, cari trãesc prin cãtune, arã pãmîntul cu plugul. Ei, în arãturi, sãmînã grãu, porumb și alte bucate. Apoi culeg rodurile sãmînaturilor. Cu acele roduri se hrãnesc și ei, și altã lume multã. Fiindcã ei cu plugul lucrãzã, li se dice și *plugari*. Plugarii își fac arãturile mai adesea pe bucãți de pãmînt, cari sînt moșiile sau proprietãțile lor ; de aceea ei se mai numesc și *moșneni* sau *proprietari*. Sînt și plugari, cari mai iaũ cu *chirie*, orï cu *arendã* și moșiile altora, ca sã le lucreze. Acelora li se dice *arendãși* sau *posesori*.

Cãtunele mai mari, unde sînt adunate la un loc familii multe, aședate în case mai numeróse, se numesc *sate*. Locuitorii satelor sînt *sãtenï*. Ei trãesc tot la fel cu cei de prin cãtune. Și sãtenii sînt mai toți plugari. Dar prin satele cele mari, se aflã une-orï și cãte un *dulgher*, cãte un *dogar*, cãte un *ferar*. Aceștia se numesc *meseriași* orï *meșteșugari*.

Prin tãte satele mai sînt și ómeni, cari fac neguțãtorii. Așa sînt *cãrciumarii* și *hangii*, sau *birtașii*. Ei vînd tot-d'auna și orï și cui bãuturi, mãncãri și alte mãrunțișuri. Ei gãzduesc pe strãinii cãlãtori, cari vin

prin sate. În cătune și în sate, casele sînt răspândite mai la largul lor.

Sătenii își petrec viața muncind frățește pe locuri întinse, unde mereu se bucură de aer curat și sănătos. Veđi, că pe dînșii i-a învrednicit Dumneđeu ca să lucreze la cîmp. Lor li-a dat Dumneđeu grija să gătescă, pentru noi toți, pânea, și hrana de tóte zilele.

Noi trebuie, din tot sufletul să iubim și să cinstim pe țeranii cei buni și muncitori !

121. Ștefan-Vodă și Șoiman Burcel.

* În apropiere de orașul Vaslui, cale ca de o poștă și jumătate, se află un dél gol ce-l ȕic *Movila lui Burcel*. În ȕiua de sêrbătore, când Ștefan-Vodă se duse la sfînta biserică din Vaslui să se închine, un bîet creștin, în loc să fi mers și dînsul la ruga lui Dumneđeu, la biserică, s'a întîmplat să fie cu plugul și să are chîr pe acel dél gol, de lângă Vaslui. Se vede tréba că Ștefan-Vodă, în drumul seú spre sfînta biserică, trecuse cam prin apropierea de délul, unde ară creștinul.

Cîntecul așa glăsuesce despre cele ce s'aú întîmplat atunci :

— Cinci pañtiri se alegeau,
Pe Vaslui în sus mergeau
Pân' zăria într'o movilă
Un Român, arând în silă
.....
Cei pañtiri descălecau
Pe Român îl ferecau....
La Vaslui îl aduceau
Si la Domnul m'îl duceau ;
— Măi Române, să n'aî témă !
Spune nouă cum te chiémă !

— Témă n'am, că sînt Român !
Témă n'am că-mi ești stăpân !
Tu ești Ștefan, Domnul cel Mare
Care'n lume sémén n'are...
Și eú sînt Șoiman-Burcel,
Puișor de voinicel ! —
Să trăeșci, dacă n'aî témă !
Da-ne nouă, bună seamă,
Cum de aî păcătuit
Să-te-apuči de plugărit
Tocma'n ȕi de sêrbătore,
Tocma'n timp de închinare. —

Într'ast-fel vorbi Ștefan-Vodă către Șoiman-Burcel. El

vorbî cu blândețe și-l povățui că nu se cuvine să lucreze în ziua de sârbătoare, tocmai când lumea este la sfința biserică, la ruga lui Dumnezeu.

Stefan-Vodă, cel Mare, eră cu adevărat iubitor de Dumnezeu și de lucrurile sfinte,

---

122. Ursul.

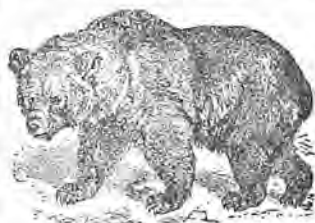
* Mare tâmbălău și mai mare veselie între copii, când ved un țigan ursar, cu ursul după el! Copiii se adună împrejur ca să vadă fiara sculându-se în două picioare și săltându-se după măsura cântecului și a tamburei. Țiganul îi ține mereu:

— *Focă bine măi Martine!*
Să-ți dai pâne cu măslîne!
Diha! Diha! Diha! măi!

Ursule neșeslat,
Pui de codru nverșunat
Diha! Diha! Diha! măi!

Ursul este mai mare și mai gros și mai greoiu decât lupul. Ursul poate să fie aproape de 2 m. de lung și de la 10 până la 12 dm. de înalt.

Trupul ursului este lunguț și buhălat. El este acoperit cu blană călțosă și aspră. Părul lui este ocheș ori sur, ori alb cu totul. Apoi este rășinit; de aceea se aprinde ușor. Capul ursului este mare. Fruntea lui este turtită. Urechile-i sînt scurte și căscate înainte, ca niște ghióce. Ochii ursului sînt mici. Botul lui este ascuțit și intrarmat cu colți puternici. Picioarele lui sînt scurte și tare imblănite. Numai sub tălpi nu are păr. Coda nu-i, ca'n palmă, ori dacă are codă, aceea este numai un crâmpeliu scurt și bont.

Urșii trăiesc numai în păduri și în codri. Ziua stau ascunși prin vizuine și prin bărlóge. Abia ies pe-inserate și noaptea, ca să-și caute hrana. Ursul se hrănește cu smeură și cu mure. El mănâncă și pepeni și porumb; dar îi place mult mîierea. Apoi nici de carne nu fuge. Când este flămând, ursul se agață de oi, de vite sau de cai. Ba, la mare nevoie,

el nu cruță nici chiar pe om. Atunci se ridică în piclórele din-dărăt și se ia la luptă dreptă cu omul. Il prinde în brațe și'l strânge până-l omóră. Apoi il sfășie și îi suge sângele din trup. —

Iérna ursul stă amorțit în vizuina lui. Atunci nici nu bea, nici nu mănâncă, ci numai își suge unghiile. Tot iérna fată ursóica câte doi pui de-odată. Puii sînt mici ca nișce chițcani și sînt orbi. Până ce cresc mărișori, ursóica îi feresece de urs, de tatăl lor, căci acesta i-ar mânca îndată.

Blana de urs este prețioasă. Chiar și carnea de urs tînér este bună de mâncat.

Despre un om greoiu și puternic se *dice că este ca un urs.*

Vulpea, lupul și ursul prind, în fugă, alte animale; apoi le sfășie cu dinții, țindu-le cu ghiarele piclórelor dinainte. De aceea aceste animale sélbatice se numesc și animale răpítóre sau fiare.

---

123. Ci ne mântuesce de cel rău!

**Erà o di de Iérná. Elenuța și Săftica cerură voe de la mama, ca să mérgă la o mătușă a lor, care ședeà în satul din apropiere. După prânz se îmbrăcară bine, își luară furcile de tors și plecară, la drum.

Fetițele mergeau vesele înainte.

Ele aveau să trecă și prin o mică pădure.

Pe neașteptate începù să ningă din ce în ce tot mai tare. Se porni un viscol cumplit. Pe dată zăpada (nămeții) astupă calea. Bletele fetițe nu mai sciaù în cotro să se întórcă și ce să facă... Incepură să plângă cu amar.

Apoi se gândiră la Dumneșeu. Ele începură să dică — *Tatăl nostru.* — Si când ajunseră la vorbele, *ci ne mântuesce de cel rău,* — cădură în genunchi și repetară de trei ori vorbele acestea. Apoi se ridicară și se uitară în tóte părțile.

În apropiere, zăriră, cam îndosit, după nișce copaci,

un tufiș des. De pe acesta n'apucase să cadă bine frunza. Preste frunză se îngrămădise zăpada, în cât formă un fel de coperiș. În vârful unei furci de a lor legară o basmă roșie. Apoi o împlântară în acel tufiș. Si ele se vârără înăuntru.

Viscolul suflă cu furie și astupă intrarea colibei. Văjăitul vântului, frémătul pădurei și glasul bufniței umplură de gróză pe sârmanele fete. Fel de fel de gânduri rele le trecură atunci prin minte. Se gândiră și la supărarea părinților, dacă ar fi aflat de sórta lor. Dar mai pe urmă, tot gândul și tótă nădejdea lor și-o puseră în Dumneđeü.

Ele sciaü din casă și de la școlă că numai singur Dumneđeü le putea ajuta în primejdia, în care se aflaü. Atunci ingenunchiară ele și mai điseră odată, cu multă încredere, *Tatăl nostru*. Si repetară iarăș de trei ori cuvintele *ci ne mântuesce de cel rău*.

Apoi, liniștite și inimate, se strânsară una lângă alta și adormiră.

A doăa đi ȳșiră la pădure după lemne mai mulți sătení. După basmaüa cea roșie, agățată de furcă, aflară pe fetițe și le duseră acasă. Ele spuseră părinților întimplarea și, împreună, mulțumiră lui Dumneđeü că în nóptea aceea le-a *mântuit de cel rău*, în mijlocul pădurii.

Rėul, de care în *Tatăl nostru* cerem să ne mântuască Dumneđeü, *nu e numai mórtea și focul, și inecul, și rėsboiul, și fómetea. Rėul e și neascultarea, și nesupunerea la cei mai înțelepți. Rėul este și lenea, și minciuna, și nedreptatea, și pizma și mânia*. Tóte aceste rele necăjesc și amăresc vieța ómenilor.

De aceea, de câte ori un gând necurat saü o poftă neiertată, ori o faptă rea să inculbă în inima nóstră și, de câte ori ne amenință o primejdie de unde-va, să ne îndreptăm cu încredere, și cu nădejde, și cu ȳbire

către *Tatăl nostru* cel din cer și, *de sigur, ne va izbăvi de cel rău.*

Cuvintele — *ci ne mântuesce de cel rău* — formeză a *șéptea* și *cea de pe urmă cerere din Tatăl nostru.*

---

124. Sfintul Ion Botezătorul.

* Sfintul Ion Botezătorul a fost fiul unui preot foarte iubitor de Dumnezeu. Sfintul Ion era cam de o vârstă cu Domnul nostru Iisus Hristos. Și era Sfintul Ion foarte deștept și cu frica lui Dumnezeu.

Maî înainte de a începe Iisus să învețe pe ómenî, Dumnezeu a poruncit Sfintului Ion să le vestescă pe Mântuitorul lumii. Și Sfintul Ion s'a arătat în ținutul riului Iordan. Și era îmbrăcat Sfintul Ion cu o haîná grósă de pěr și era încins preste mijloc cu o curea. Și mâncă fructe și mîere sêlbatică.

Sfintul Ion învăța pre ómenî, să se păzescă de lucrurile și de faptele cele rele și să facă numai ceea-ce este bine. Și pentru că Sfintul Ion era drept și sfînt, și șciă multe lucruri, ómenî il credeau, il ascultau. El începură a se lepădă de lucrurile rele și se botezau de la Sfintul Ion în gârla Iordanului.

De aceea lumea îl dicea și Ion *Botezătorul.*

Pentru dreptatea, bunătatea și sfințenia lui, lumea credea că Sfintul Ion este Domnul Iisus Hristos. Dar Sfintul Ion le dicea: — Vine după mine cel maî tare de cât mine, căruia eu nu sînt vrednic nici să-l desleg încălțămintele. Eu v'am botezat cu apă; iar acela vè va boteza cu Duh sfînt.

Sfintul Ion avea să boteze în Iordan și pre Domnul Iisus Hristos.

Sêrbătórea Sfintului Ion Botezătorul este în 7 Ianuarie. Atunci se deschid iarăș școlile, după vacanța Crăciunului.

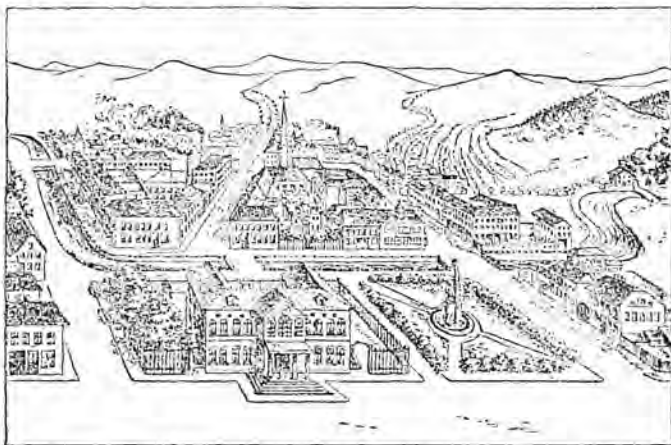
---

125. Târgul și orașul.

** Sătenii își agonisesc ei înșiși hrană, haine și multe alte lucruri. Sare, oțet, lumînări, petrol, chimire, cisme și alte lucruri le cumpără de la alți oameni. Locul, unde oamenii se adună să vîndă unele lucruri și se cumpere altele de cari aũ nevoie, se numește *târg*.

Târgul sau târgușorul este o comună mai mare decât satul. În târguri sînt case mai mari și mai frumoase decât în sate. Ulițele asemenea sînt mai largi, mai drepte și mai regulate. Apoi stradele sînt, de obicei, așternute cu piétră sau cu pietriș. Fieșce-care stradă are și *nume*. Unele strade sînt mai mari, altele mai mici; acelea se chîemă strade *principale*; iar acestea sînt strade *laterale*. În târgul nostru sînt atâtea strade principale.

Intr'o parte a târgului este un loc gol și larg, ce se numește *pietă*. În pietă sînt *hanuri*, în care se adă-

postesc oamenii, cari cumpără și vînd. Tot în pietă sînt și cele mai multe prăvălii. Din prăvălii oamenii cumpără zahăr, cafea, cesiũ, postavuri, ferarii și alte lucruri. În pietă stau și cei mai mulți *meșestugari*.

Părțile mai depărtate de pietă se numește *mahalale*. Mahalaũa noastră să numește..... Târgul nostru are mai multe mahalale.

** Târgul, dacã este mai mare, se numește *oraș*. Când târgul sau orașul este împrejmuit cu ziduri, atunci îi dicem *cetate*. Vom învêta o istoriã despre Cetatea Neamțului.

Locuitorii târgurilor se cheamă *târgoveți* și ai orașelor *orașeni*.

Prin orașe sînt mai multe biserici și școli, hanuri, birturi, prăvălii, fabrice și *farmacii*. In orașe sînt și fel de fel de *deregătorii civile și militare*. In unele orașe mai mari sînt și *teatre* și *muzee*, și alte locuri de petrecere.

Orașenii se ocupă cu meșteșuguri, cu neguțătorie și cu lucruri de carte mai mult, decât cu lucrarea saă cultivarea pămîntului.

Sătenii, târgoveții și orașenii, toți împreună, trebuie să trăiescă în bună înțelegere și să se ajute unii pe alții.

Ajutorul și unirea aduc neamului mărirea.

---

126. Că a ta este împărăția și puterea și mărirea, în vecii vecilor. Amin.

** Inainte și ceva după mörtea lui Traian, împărăția Romanilor se întindea, vorba Românului, peste *nouă țeri și nouă mări*. De puterea împăraților Romani tremuraă dușmanii; de bogățiile și de *mărirea* lor se minună lumea.

Minunăția, și puterea, și mărirea împăraților, de la Roma nu aveaă, nu aă și nu vor avé sémën pe lume.

Pe atunci însă împărații Romani nu erau creștini. Și într'o vreme, deteră porunci aspre să se asuprască, să se chinulască și să se omóre creștinii. Sute și mii de creștini muriră, ca *mucenici*, pentru sfinta lege.

Intr'o di, iată că slujitorii duseră legat la împăratul și pe un episcop creștin cu përul albit de bătrânețe. Impăratul îl ceru să se lepede de Hristos, a căruia *împărăție și putere și mărirea nu se vede și n'o cunósce nimeni*, cum dicea împăratul.

— Te înșeli, împărate, — răspunse episcopul cu tărie.—Cerul și pământul, și văzduhul, și mările cu toate făpturile forméză *împărăția cea nemărginită* a lui Hristos și a *Tatălui din cer*. Lumea și gróznicul tunet și înfricoșatul fulger, care aprinde și fărâcă ce-țăți puternice, toate le-a făcut Tatăl cel din cer, numai cu *puterea* cuvintului: *A dis și s'au făcut*. Și câmpiile mânóse, și pădurile stufose, și valurile spumegóse ale mărilor, și cântecul cel dulce al păsérilor, și sórele, și stelele cerului și oștile íngeresci spun *mărirea* lui D-đeu.

Iată împărăția, și puterea, și mărirea lui Hristos și a *Tatălui din cer*, căruia ne închinăm noi creștini! — Popórele de sub stăpânirea ta, împărate, se pot rescula și pot să *sfășie marea ta împărăție*. Oștile cu generalii tēi, într'o nópte, se pot scula în contra ta și să-ți răpéscă *puterea* ta. Un cutremur, un foc, o bólă și mórtea, în tot minutul, pot să te lip-séscă de *mărirea* ta cea strălucitoare. Veđi dară, cum *a ta împărăție, a ta putere și a ta mărire* sint de ađi pe mâne, *sint trecétóre*.

Din contra împărăția tatălui ceresc, nimeni nici odată n'o póte sfășia. Impărăția lui D-đeu este *vecinică*. Puterea lui D-đeu este nebiruită, și *mărirea* Lui *neschimbăciósă*.

Impărăția, și puterea, și mărirea lui D-đeu au rost, sint și vor fi de la începutul și până la sfârșitul lumel, adică *în vecii vecilor*.

— Cum poți să cređi, împărate, că m'aș puté lepădă de împératul împéraților, de D-đeul cel adevérat? Chi-nuesce-mé, tae mé, aruncă-mé în foc; dar lasă-mé să mor creștin! —

Apoi căđu în genunchi episcopul și cu ochii spre cer așa dete laudă lui D-đeu:

Iar Tu Dómné primesce sufletul meú, că a Ta este împărăția, și puterea, și mărirea în vecii vecilor. Amin!

Impératul păgân fú fórté mișcat de adevéru cuvintelor

episcopului. El îi dăte iarăş libertatea şi porunci să înceteze cu prigonirile asupra creştinilor.

Creştinii cei adevăraţi, când prin rugăciune au scăpat de relele ce-i bântuesc, sau au ajuns la binele celor doresc, dau laudă lui Dumnezeu cu cuvintele:

Că a Ta este împărăţia, şi puterea, şi mărirea în vecii vecilor. Amin.

Partea acésta din urmă din *Tatăl nostru* se chemă *cuvinte de laudă* către D-zeu.

Vorba *Amin* înseamnă dorinţa noastră, că *aşa să fie*, cum vrea D-zeu.

Rugăciunea domnescă are trei părţi: *Chîemarea, şapte cereri şi încheerea.*

---

127. Iubirea de adevăr a lui Şoiman-Burcel.

— Şoimanul-Burcel era un om deschis la inimă. Lui îi plăcea să spuie orî şi cuî în faţă adevărul; el era un om drept. Burcel nu se speria de vorbele muştrătoare ale lui Stefan-Vodă. Nu, Burcel spuse verde lui Vodă că, fiind el sărac, n'are *nici dîle de sîrbătoare, ci tot dîle lucrătoare*. Iată cum spune povestea că ar fi răspuns Şoiman-Burcel lui Stefan-Vodă:

— *Dómnr*, pun mâna la piept
Şi mă jur să-ţi spun pe drept:
— *Fân'a n'a-ajunge plugar,*
Aveam falnic armăsar,
Şi o ghiogă nestrujită
Cu piróne şintuită,
Care când o învărtiam
Próscă prin duşmanî făceam.
Câte opt pe loc turtiam!
Alele! pe când eram
Om întreg de mă luptam,
Mulţi păgâni am mai stricat!
Multe capete am fărâmat

De Tătarî şi de Lişteni
Şi de falnicî Ungurenî!...
Iar în foc la Rîzboeni
Mi-a cădut ghioga din mână
De o sabie păgână;
Dar n'a cădut numai ea;
A cădut şi mâna mea
Cu păgânu-alătura!
De-atunci n'am ce să mă fac
C'am ajuns un biet sărac...
Nici n'am casă, nici n'am plug,
Nici juncani ca să-î înjug!...
Tótă vara m'am rugat

De bogății ceî din sat
Să-mi dea plugul ca să ur..
Mi-a fost ruga în zadar.
Atunci, Dómnne, mă întorsei,—
La Tătari că mă dusei.
Un plug mare că prinsei.

Și cu un boi îl înjugai
Și de lucru m'apucaî,
— Că săracul n'are sóre,
Nici țile de sərbătóre,
Ci tot țile lucrátóre !

Așa vorbi Șoimanul-Burcel, cu inima deschisă, că-
tră Domnul Stefan cel Mare. El nu-î ascunse nimic și
Domnul îl și respălți pentru dreptatea lui.

---

128 Copilul neascultător.

* Florea erà un băét destept, dar *neascultător*. Când mai
mariî lui, fie tatăl său, fie muma-sa, fie învățatorul, îl opriau
de la câte ceva, el uità numai decât și făcea tocmai ceea-ce
erà împotriva țiselor lor.

Și mare nenorocire l-a ajuns!

Abla începuse să fie ger și să se prindă ghieță pe ape. A-
tunci, într-o zi, Florea plecă de acasă. Tatăl său îi țise :

— Floreo! să nu te duci astăzi la gârlă, ca nu cum-va
să pășești rău! —

Dar, lui Florea aceste cuvinte îi intrară pe o ureche și 'î
ieșiră pe cea-l'altă.

Băétul *neascultător* se duse drept la gârlă și începù să se
dea pe ghieță.

Tatăl său se luase după dinsul și, vedënd primejdia în care
copilul se aflà, se speria și strigà :

— Floreo! Floreo! fugi de pe ghieță! —

Florea auzi strigarea; dar, în loc să asculte și să fugă nu-
mai decât de pe ghieță, el întrebà :

— Dar pentru ce, tată? —

— Când tată-său erà să 'î spue de ce trebuie să fugă, de-
o-dată se rupse ghieța, care erà foarte subțire.

Florea se confundà pe copcă și se inecă. N'a fost nici un
mijloc, ca să l scape.

Inchipuiți-vă durerea nefericitului tată și a bieteî mume!

Când dar părinții vă opresc de la câte ceva, *ascultați-i și
nu mai întrebați pentru ce? Ei, tot ce vă spun, spre binele
vostru este.*

Cine nu 'î ascultă, pășesce ca Florea.

129. Iepurele.

* Iepurele este ființa cea mai fricosă de pe pământ. El este ceva mai mare, decât o pisică. Blana iepurelui este cam sură-gălbuie, pe burtă albă și môle la mână, ca untura. Capul i este gros și gogonat ca oul. Botul lui este rotunjit, cu câte-va

fire de mustăți mari. Cu nările de la botișor miróse fôrte bine. Urechile îi sint mai lungi decât capul și scobite adânc ca nisce linguri; cu dinsele el aude *fôrte bine*. Ochiul îi sint mari și rotunzi; dar cu dinșii nu vede bine. Pleo-
pele sint mici, încât nu pot să

acopere bine ochii cei bolbocați. *Când dorme iepurele, ochii îi rămân deschiși.* Te miri ce fel de somn să fie acela! Picioroalele lui dinainte sint mai scurte, decât cele din-dărăt. El fuge zdravên, *dar numai la dél.* Atunci el se saltă și sare tot mereu; atunci îi zăresci codița lui *bercă*, resărind în sus, la fie-care zbughîelă. La vale însă, acolo e nevoia. Când este silit să dea razna pe un povârniș, apoi bîetul iepuraș se dă mereu d'a rostogolul, fiind-că nu-și póte cumpeni capul cel greu pre piciorusele dinainte. Atunci îl prindîi ușor. La câmp deschis fuge bine, de nu-î mai veđi urma.

Diua iepurele stă pitulat, în gropi, printre brazde și tufșuri. Acolo stă cocoloșit și e ghemuit în blana lui. Dacă l-ai zări, și s'ar páre întocmai ca o *ulcelușă unsă, în buruieni ascunsă.* Dar unde poți să-l veđi! Une-orî însă când umblăm pe câmp, orî prin tufșuri ne pomenim, țîșt! că iepurele sare de unde nici cu gândul nu gândeșci. De aceea bine se ȃice că nu șci, *din care tufă sare iepurele!* El numai în spre séră Iese din culcușul sêu să-și caute de mâncare.

Vara mânâncă sêmînăturî tineré: Iérbă, trifoi, cimbru, varđă, brojbé, sfeclé și altele. Iérna, bîeții iepurași de nevoe se apucă să róđă cója copacilor tineri. Prin acésta fac multă stricáciiune grădinarilor. La ros se slujesc cu dinții dinainte, care sint mai mari și mai ascuțiți, decât ceia-lalți dinți.

Iepurele este un animal rođător.

De iepure să nu-î fie frică nimănui, căci el se teme de totă lumea, până și de fâșăitul frunzelor. Indată ce simțește ceva, el se aședă pe picioarele din dărăt, își culește urechile în sus și p'aci e drumul! Fuge bietul urechiat de par'că mânăncă pământul. Despre iepure se pôte dice :

— *Fuga-î rușinosă; dar e și sănătósă!*

Iepuriî sint fôrte prăsitorî. Fie-care iepuróică fată de câte patru orî pe an, câte trei, patru și chîiar, cincî *vătuș*. Pentru carnea cea gustósă, ómenii vâneză pe iepuriî in tot modul, cu ogariî și cu copoi. Din ptelea de iepure se fac blănurî și mănuși și din pěr se fac pălării de păsłă.

Sint și *iepurî* de casă, mai micî decăt cei sêlbaticî. Prin pădurî, iepuriî sint mai mari decăt cei de la câmp. Aceia se chîemă *șoldani*.

Iepurile este, mai mult, un animal folositor decăt stricăcios.

Prin pădurî, trăiește pe copaci alt animal *rođetor*, ce-î dice *veverișă*. O poî cunósce pe códa cea lungă de tot.

---

130. Botezul Domnului Iisus Hristos.

* Impreună cu Sfîntul Iosif și cu Sfînta Maria a trăit Domnul Iisus Hristos, în Nazeret, până când eră de 30 de ani.

Atunci s'a dus Iisus de la Nazaret la Sfîntul Ion, în ținutul Iordanului. Acolo a cerut Mântuitorul de la Sfîntul-Ion să'l boteze și pre Dinsul. Sfîntul-Ion la început nu preă vroia și dicea. că el are nevoie să se boteze de Domnul Hristos. Și când il boteză, *iată s'a deschis cerul și au vėđut pre Duhul Sfînt că se pogórá în formă de porumbel* asupra capului Domnului Iisus. Tot atunci se auđi din cer glasul lui Dumnezeu Tatăl, dicend :

Acesta este Fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit!

Cum s'a botezat Domnul Iisus, așa *trebuie să se boteze toți creștiniî*.

Serbătórea Boboteziî ne aduce a-minte de botezul Domnului în gârla Iordanului. Atunci se cãntă *In*

*Jordan Botezându-Te Tu Dómnne și în sfinta bi-
serică, și la gărlă unde Iese lumea cu cruci, cu sté-
guri, cu prapori și cu cântări,*

Crăciunul, Anul-Noi și Bobotéza ne aduc a-minte de
nascerea, de numele și de botezul Domnului Iisus
Cristos.

Tóte sərbătorile aceste cad iérna, una după alta.
Atunci, școlarii aú vacanțele Crăciunului.

131. Omul și păsérica.

** Bătea omul la porumb. Păsérica mi-l zări.

Și, zburând în jur de dinsul, se uita și mi-î vorbi :

— *Omule, tu ai grăunțe, tot gramadă 'n aria ta.*

Dă-mi vr'o câte-va și mie, că m'omără iérna grea!

— *Păsérica — țise omul — vin, culege ce găseci!..*

Dar, apoi la primăvară, tu cu lucru să-mi plătesci.

Când omidele 'n grădină imi vor róde pomi și florí,

Tu să sbori din créngă 'n créngă, să le strângi; să

[le omori!

Astfel țise omul nostru. Păsérica se 'nvoi...

El îi dete din grăunțe; ea omidele-î stărpi.

132. Păscăluț cel mincinos.

** Păscăluț, un băet sărac, intrase cu simbrie la un sătén. Acesta îl trimitea să pască o turmă de oi, la marginea pădurii din apropierea satului.

Intr'o nópte, un lup flămând se apropiase de sat și intrase în curtea unui sătén, ca să fure o capră. Omul însă a prins de veste și 'l a luat la gónă cu o furcă de fer, pe hoțul de lup, strigând cât 'l ținea gura. Auđind vecinii strigătele lui, aű alergat din tóte părțile, ca să'ı vie în ajutor. Lupul însă tot a scăpat cu ڊile și s'a perdut prin pădurea apropietă.

Lui Păscăluț, care stătuse față la góna acésta, îi plăcù, mare minune! — să-ı vadă pe ómeni alergând din tóte părțile, unii cu câte o furcă, alții cu câte un topor, și strigând cu toții, ca să înfricoșeze pe lup. De aceea a doűa ڊi, pe când páscea oile la marginea pădurii, el de-odată începù să strige :

— Iacă lupul! Iacă lupul!

Ómenii din sat, auđind strigătele lui și, sciind că e un lup prin apropiere, săriră cu toții și alergară la dînsul.

Păscăluț radea în sine de dînsii, pe când le spuneà că lupul s'a întors iar în pădure.

Điűa a doua, Păscăluț făcù tot astfel. De astă-dată însă alergară mai puțini ómeni. Unii dintr'înșii, începuseră a da cu socotelă că *el îi minte*.

A treia ڊi, în sfârșit, lupul, tot flămând, se ivi în adevěr pe la marginea pădurii.

Păscăluț începù să strige mai strașnic de cât până acum, fiind-că erà în adevěr speriat și se aflà în pri-mejdie. De geaba striga însă! Sătenii, care o pățise în două rânduri, acum nu mai puneau nici un temeiű pe strigătele lui, și nimeni nu mai alergă să'ı vie 'n ajutor.

Oile, speriețe de strigătele lui și de vederea lupului, se risipiră și fugiră în tóte părțile. Astfel lupul se repeđi asupra lui Păscăluț, îl apucà cu colții, îl trânti la pămînt, îl sfășia și'l mîncà.

Cel-ce minte odată, nu mai are cređemînt, nici când spune adevěrul.

---

133. Căprióra și Capra négră.

Prin pădurile munților trăieșce, cu totul sêlbatică un fel de capră, care se numesce *căprióra*. Căprióra are cap mic prelungit care la bărbătuș, pòrtă córne crăcă-

nate cu 3 ramuri. Femeișcei îi lipsesc cornoarele. Căpriora are urechi mici, ce le ține tot-d'a-una drept în sus; gâtul lung, trunchiul svelt picioarele lungi și subțiri; coda mai nu se vede. Părul ei este galben închis, ruginiu. Căpriorele trăesc

mai mult împreună, hrânindu-se vara cu ierburii și iarna cu muguri și cu cójă de arbori. Diua, căpriorele stau ascunse în locuri îndosite. Sêra ies împreună la locuri deschise,

la pășune. Pe când pase, căpriorele pun tot-d'a-una străji cari, printr'un fluerat deosebit, dau de scire, când se apropie vre-o primejdie.

Căpriora este un animal drăgălaș, sprinten de picior, cu vedere și cu miros foarte ager, așa că din depărtări mari adulmecă pe vânător. Alt cum căpriora ușor se îmblânșește.

Cam la fel cu căpriora este și capra nêgră sau izardul, care trăiesc în munții cei mai nalți, unde une-ori se acată cu cornoarele cârligate de crăcile copacilor, când e gonită de vânător.

Atât căpriora cât și capra nêgră sînt animale foarte sficioase și amândouă scîurile sînt un vînat foarte bun de mâncat. Din blana lor, lucrată în deosebite moduri, se fac mai ales încălțăminte, mănuși și altele.

De neamul căpriorelor se ține și cerbul cel cu cornoare mari și rămurose.

Vaca, boul și bivolul; oia, capra, căpriora, capra nêgră și cerbul, sînt tôte animale rumegătoare.

134. Răsplata lui Burcel.

* Burcel vădă că ruga lui către bogații din sat, să-îdea plugul, ca să-și are și el un petic de pământ, a fost în zadar. Atunci se duse la Tătari și prinse un plug, la care înjugă un boi, cu care ară, când a fost prins și dus la Ștefan-Vodă. Acestuia îi plăcù mult, că Șoiman-Burcel spuse verde, de ce ară în zile de serbători și,

*Domnul Ștefan l'ascultă
Și din gură cuvîntă :
— Măi Burcele fătul meu !
Iată ce hotărîesc eu :
Ia-ți un plug cu șese boi
Să mergi bogat de la noi !
Ia-ți **movila** rezășie
Ca s'o aide plugărie!...
Dar în vârful-i să te-asezi
Ca stejar să privegezi !*

*Și Tătarii de-î vedea
C'au intrat în țera mea,
Tu să strigi cât vei putea :
Sai Ștefane la hotare,
C'a intrat sabia-'n țără !
Atunci eu te-oiu auzi
Ca un zmeu m'oiu repezi
Și nici urmă-a rămânea
De Tătari, în țera mea !*
.....

Bătrânii spun că ntr'adevăr, pe timpul lui Ștefan cel Mare, ședeă un ostaș de al lui pe Movila lui Burcel și că glasul lui eră atît de puternic, încât ajungea până la auzul marelui Domn. Slujba aceea i-o dete Ștefan-Vodă lui Burcel, pe care din sărac ce eră, l'a făcut bogat—pentru că *Burcel eră un om drept*.

Așa *răsplătiă* Ștefan-Vodă pe ómenii cei viteji și drepti !

---

135. Stufișul.

** Tudorel merse odată cu tatăl său, la lacul din capetul satului.

— Ah ! uite colo un om cu *luntrea* ! Ce face el pe apă ? — Așa vorbi Tudorel către tatăl său.

— Iată aci o bucată de pîne ! Ia aruncă niște mîșorî în apă ! — Tudorel ascultă și îndată-ce asvârli fărmațurile de pîne, în apă, mai *mulți pescișori* înotară spre el. De altă parte se auđiau niște *bróșce* ocăcăind. Intr'aceea se apropiă omul cu luntrea, adică *luntrașul*, către mal. El aveă în luntre niște *raci*, pe cari îi prinsese desubt niște rădăcini de la malul lacului.

Pe lângă pești, brósce și raci mai trăese în apă și o mulțime de viermișori și alte ființe nenumărate, ființe foarte mici, ce nu se pot vedé cu ochii liberi. Acele ființe se chiémă *infusoriū*. De aceea veđi, adese pe lângă apă, gășce, rațe sélbaticé, berze, rătușce și alte páséri de apă, care se hrănesc cu pescișori, cu viermu-
leți și cu plante de apă.

Pe lângă lac crește o mulțime de plante. Acolo veđi *stufișul* său *trestia*. Trestia creșce mai multă împreună, până la nălțime de 2 metri. Trestia are cotorul subțire, rotund și gol pe dinăuntru. Când este tînără,

trestia este verde; iar când este uscată, are coloré gălbuie. Cu trestie se acoper casele, la țéră.

La un loc cu trestia, de

obiceiu, creșce și *papura*. Papura are aceeaș înălțime ca și trestia; dar cotorul îi este mai gros și foile mai late și mai gróse de cât la trestie. Din papură se fac rogojiní, coșuri, coșulețe și alte lucruri trebuincióse, în casă.

— Veđi, — diše tatál, lui Tudorel — Dumneđeū a făcut și apa, ca în ea să trăescă numeróse ființe, chiár așa ca și pe pămînt, și în aer, și în cer, unde locuesc *îngerii* lui D-deū.

Ființele trăesc pe pămînt, în pămînt, în apă, în aer și în cer.

136. Sfaturi asupra lăcomiei.

** Domnul Iisus umblă prin Galilea și învêță pre ómení, ce să cređă. cum să se pórté și cum să lucreze, ca să póttă fi fericiți.

Intr'una din ȓile, a ȓis către Domnul, óre-carele din popor:

— Invêțătorule, ȓi fratelui meū să împartă cu mine moștenirea!

Iar Domnul Iisus í-a rěspuns: — Omule, cine m'a

pus pre mine judecător sau împărțitor preste voi... Ve-deți și vă *feriți de lăcomie*, că nu intru a prisosi cui-va din avuțiile sale, este vieța lui.

Si ca să înțelegă și mai bine învățătura Sa, Dom-nul a spus parabola acesta :

—Unul bogat i-a rodit țerina. Si cugetă intru sine ȃ-când: Ce voiŭ face—că n'am unde aduna rodurile mele? —Si a ȃis, acesta voiŭ face :—Strică-voiŭ jitnițele mele, și mai marŭ le voiŭ face, și voiŭ strânge acolo tóte ro-durile mele, și bunătățile mele. Si voiŭ ȃice sufletului meu :—Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți. Odihnesce-te, mănâncă, bea, veselesce-te! — Iar D-ȃeu i-a ȃis lui :

— Nebune, într'acéstă nópte, sufletul tȃu vor să-l céră de la tine; dar cele ce le-ai gătit, cui vor rămâne?—

Așa este cela ce strânge lui-iși comóră, iar nu în D-ȃeu se îmbogăȃesce.... Inșă, căutați mai întâiu împărăția lui D-ȃeu și tóte cele trebuincióse se vor adăoga voue!

137. Rața și gâsca sȃlbatică.

* Pe lângă apă, și mai ales pe lângă lacuri și prin stufisuri, se află totd'auna *rațe și gâsce sȃlbaticе*.

Acolo își găsesc ele hrana lor peșcișori, vermuleți și unele plante de apă.

Rața și gâsca sȃlbatică sȃmȃnă intru tóte cu rața și cu gâsca cea îmblân-ȃită. Dar aceste păseri la multe se și deosebesc una de alta.

Și rața, și gâsca sȃlbatică este mai mică la trup; dar

ele sȃnt mai sprintene decât cele blȃnde. Și una și alta este mult mai mare meșter și la înnotat, și la sburat decât rața și gâsca de casă, care nu pot să sbóre bine.

Rața sȃlbatică are ciocul verȃiu și penele pestrice. Pe gât penele sȃnt verȃui-strȃlucitoare. Penele, de pe piept, au colórea alunelor; iar aripele bat în negru și în albastru. Piciórele au colóre portocalie.

Gâsca sêlbatică are penele pe spate surii, pe burtă albiciose. Aripele ei, la vârf, sînt negre ; iar picîórele le are roșcate-gâlbui.

Pentru carnea cea gustósă vîntorii vîneză rațele și gâșcile selbatice, cu ajutorul cînilor *prepelicari*.

Rața și gâsca selbatică sînt strămoșii raței și gâșcei de casă.

138. Samarínenu milostiv.

* Intr'o ȃi mergeà Domnul nostru Isus Hristos cãtrã Ierusalim.

Și íatã un om ínvățat, care sciã bine *tóte legile*, íi veni ínainte și ȃise cãtre Domnul Hristos:

— Ínvățãtorule, ce voiũ face sã moștenesc viéta cea vecñicã ?

Iar *Domnul* il íntrebã :

— Ín lege, ce este scris ? Cum citesci ?

Atuncí, *legiuitorul* rãspunse:—Sã íubeșci pre Domnul D-ȃeul tãu din tótã inima ta, și din tot sufletul tãu, și din tótã virtutea ta, și din tot cugetul tãu, și pe aprópele tãu ca ínsu-ȃi pe tine ! —

Atuncí í-a ȃis lui Domnul : — Drept aĩ rãspuns Acéta fá și veĩ fi fericit !

Și atuncí a íntrebat legiuitorul pe Domnul :

— Și cine este aprópele meũ ?

Iar Isus rãspundẽnd, a ȃis : — Un om óre care mergeà din spre Ierusalim cãtre orașelul Ierihon. Și nișce tãlhari s'aũ aruncat asupra lui. Și l'aũ desbrãcat pre el, l'aũ bãtut și l'aũ rãnit. Apoĩ tãlhariĩ aũ fugit lásãndu'l pe drumeț, abã viũ.

Și dupã íntîmplare, íatã un preut cã veniã pe calea aceea. Și, vedẽnd pre cel bãtut și rãnit, a trecut preutul pe lãngã acela, nebãgãndu-l ín seamã. Tot asemenea fácu și un dascãl de bisericã, saũ un *levit*, care treceã și el pe aceeaș cale.

Iar un strẽin de lege, 'ce-ĩ ȃice un *Samarínen*, mergẽnd și el pe aceeaș cale, s'a dus la cel rãnit și vedẽndu-l, íl s'a fácut *milã*. Și s'apropiat de el și

Î-a legat ranele lui, turnând pe ele unt-de-lemn și vin. Apoi l'a pus pe dobitocul lui, și la dus la un han său la o casă de óspeți și a purtat grijă de el. Iar adoăa ți, ieșind Samarinénul a scos ceva parale și le-a dat hangiului său gazdei și a ȓis lui: — Pórtă grijă de acest sërman și, orî-ce vei mai cheltui, eũ, când mă voiũ întórce, iți voiũ reîntórce cu prisos! —

Deci carele, dintre acei trei, și se pare a fi *aprópele* celui ce căduse între tâlhari?—

Leguitorul a răspuns: — *Cela ce a făcut milă cu dînsul.* —

Atunci l'a ȓis Iisus:— *Mergi de fă și tu asemenea!*

139. Vânătoarea.

** De câte-orî ieși la câmp, afară, mai tot-d'a-una întâlnești câte un vânător. Vânătorul pórtă, de obiceiũ, haină scurtă, ușórá, verde orî cenușie, pantalonî strimți pe picior, cisme înalte cu căpută, pe cap o șapcă sau o pălărie ușórá de păslă. Il poți ușor cunoșce pe pușcă, pe tașcă și după câniî de vânătoare, cari îi sint tovarăși nedespărțiți. In gîanta, făcută de piele, are merinde, praf pentru pușcă, *alice* și bucăți măricele de plumb sau *zburături*. Când se întórce de la vînat, in gîantă aduce vînatul.

Câniî de vînatóre sunt de trei feluri!: *Copoï*, *ogari* și *prepelicari*. Copoïi și ogarii ajută la scóterea și la prin-

derea vînatului pe câmp și in păduri; iar prepelicarii prind vînatul de apă. Copoïul este de mărimea unui câne ciobănesc; este mai adese negru, orî castaniũ. El are trupul lung,

și picîóre subțiri, îndemánatice. *Ogarul* este cânele

cel mai mare de vânătoare. El are picioroale foarte nalte, botul ascuțit și coda tot-d'auna încovoială în sus. *Prepelicarul* este mai mic decât copoiul. El ajută la vânătoarea gășcilor, a rațelor sêlbaticе, a prepelițelor și a altor păseri.

Iată cum se face vânătoarea : Căni, cu botul la pămînt, adulmecă urma vânatului ; cu urechile blegite, cu coda întinsă, alérgă fără milă și lătrând cu chelălăielă, când mai apropiată, când mai depărtată... Vânătorul stă încremenit, la pândă. El par'că nici nu rêsufală. Când căni vestesc apropierea vânatului, vânătorul tresare. Cu ochiul pironit către partea unde se aude lătratul, el așteptă, ispitește, caută și măsură depărtarea, după lătratul cănilor. Și apoi când d'odată se arată șoldanul cu urechile ciulite, saũ vulpea cu coda târiș, ori speriósa căprióră, ori ursul morăcănos, vânătorul, repede ca fulgerul, ia pușca la cătare și trage.

Vânătorul e un om ușor, isteț și îndemănat.

În păduri vânătoarea de lupi, de urși și de mistreți este și primejdiosă. Vânătorile în păduri se fac, de obicei, de către mai mulți ómeni împreună. Aceștia, cu ajutorul cănilor, *gonesc* fierele, pe care apoi vânătorii le împușcă. Ursul, de multe ori, se ia la luptă dréptă cu câte un gonaciũ saũ vânător.

Primăvara și în unele timpuri ale verii, când animalele fac pu, vânătoarea este oprită prin lege.

Vânătoarea este o ocupațiune plăcută ; dar este și un meșteșug greũ și împreunat prea adese cu primejdi.

---

140. Aprodul Purice-Movilă.

* Ungurii intrară hoșesce în țeră. Stefan-Vodă plecă cu óste în contra lor.

*Vitezul braț al lui Stefan prin Unguri cărări făcea...
D'a sângelui vêrsare pămîntul se înroșia.
Când d'un plumb, dintr'o sâneță, calul sêu rănit fiind,
Sforăesce ș'apoi cade înc'odată nechiezând,
Cade și eroul Stefan, dicend :—Copiũ, nu vè dași!
Și pe Domnul vostru pradă dușmanilor nu lăsași !—
Atunci, când primejdia eră mai mare, se întâmplase că
Aprodul Purice să fie lângă Vodă-Stefan.
Cere alt cal ; deci îndată, Purice descălecă
Și fiind frăul și scara la Domnul sêu îl trase.*

*Eū un moșoroiū m'oiū face pe carele să te suī !
Și 'ndată pe brânci se pune, jos la pictórele lui.*

Stefan încalecâ calul și apoi se întorce către Purice și zîbind așa-î dice:

*«De va vrea Dumneđeū, astă-đi să putem, ca să scăpăm,
Să șciī, Purice, băete, că nu-ī mai fi moșoroiū,
Cī spre vrednică rēsplată, movilă a te face vroīū !*

Lupta se începe din noū. Maghlarīi sīnt cuprinși de spaīmă și de gróză. Unīi se dau prinși la Români; alții rēmân pe drumuri călcați de cai și zdrobiți. Româniī sīnt învingători.

După ce Stefan-Vodă a mulțumit lui Dumneđeū, pentru acéstă învingere, cu multe moșiī a dăruit pe *Aprodul Purice*, căruia d'atunci ī-aū đis *Movilă*. D'atunci a rēmas familia *Movileșcilor* bogată, și din ea unīi aū ajuns și Domni în Moldova și în Țera-Românéscă.

Nici o faptă fără rēsplată.

141. Fericirile lui Iov.

* Printre urmașiī lui Israil a fost odată un om fōrte drept și fōrte bun. Il chīemă *Iov*.

La trup Iov eră voīnic și sãnătos, la față vesel și plăcut. Copiī aveā mulți, vrednici și cuminți. Casele și curțile lui eraū pline de slujitori cīnstiți și harnici. Vite aveā cu grămada și de tot felul: Ciređi de boi și de vaci, turme de oi și de capre, cămile și măgarī cu sutele.

Iov aveā din tōte avuțiile cu prisos.

Iov mai eră și om bun la inimă. Cu tōtă lumea, vorbiā blând și voīos.

Iov eră darnic și milostiv ; pe toți īi primiā bine ; pe toți īi ajutā la nevoie.

Tótă lumea îl iubià ; tótă lumea îl cinstià.

Pe acest pămînt, Iov se bucurà de tóte fericirile.

Dar Iov scià că avuțiile și fericirile de pe pămînt lesne se pot perde. Focul le arde ; apa le înnecă ; bóla le prăpădește. De aceea bucuria cea mai mare a lui Iov erà, să *îubescă mai presus de tóte pe unul Dumneđeș.* Diminéta, la amiédł, séra și în tot-d'auna, el se închinà la Dumneđeș și cu dor fierbinte diceà : — *Dómne ajută-mě !* —

De câte ori împlinià vre-o faptă bună, el nu se mândrià ; nu se lăudà ; ci cu mare mângălere diceà : — *Dómne, mulțumescu-ți !* —

În tóte fericirile, în tóte bunătățile, în tóte veseliile sale, Iov mereu la Dumneđeș [se gândià. Atunci, el strigà, ridicând ochii și mâinile spre cere : — *Dómne ! tu pe lumea acésta cu tóte bunătățile, m'ai dăruit. Bine-cuvintat fie numele tēu !*

Pe tine Dómne te îubesc ! ↓

În tine mẽ încred !

De la tine ori și-ce cu mulțumire aștept !

Dă Dómne ! —

---

142. Băétul milos.

* Erà o iernă grea. Par'că crăpà lemnul de frig. Apele tóte înghețaseră, tun.

Erà o ți frumoasă de iernă. Erà sóre cu dinți. Copiții veșeli se dedeau pe ghiéță, pâcuri, pâcuri.

Ionel, un băét ca de 9 anișori, se duse și el la ghiéță. Ce mult îi plăceà lui, cum alunecau pe ghiéță copiții cu patine ! Pe urmă îi veni și lui pofta să'si iee patine și să învețe jocul pe ghiéța. El alergà repede acasă. Și, cum părinții lui nu erau ómenii săraci, ceru de la tatăl său parale să'si cumpere patine. Tatăl său îi dete numai decăt, fiind-că Ionel erà un băét cu minte.

Ionel alergà repede la prăvălie... La ușa prăvăliei vedu el pe un copil sărac, îmbrăcat în niște haîne trențeróse. Ionel observà cum tremurà de frig săracuțul de

copil. Cum plângea, de-ți eră mai mare mila de el! Ionel îl privi cu jale și par'că îi se rupea inima de milă.

— De ce plângi, dragă băețele? — îl întrebă Ionel.

— N'am mâncat nimic astăzi! Mî-e frig... și mî-e și fîome! Mama zace bolnavă în pat. Tata a murit. Și eu sînt orb!—Și plângea bietul copil, de-ți rupea inima de durere.

Ionel se uită în tîote părțile. El nu vîdî pe nimeni... Iute scîose el din bosunar baniî ce-i aveă pentru patine... Apoi îi puse frumușel în mîna bîetului orb.

— Ține mîna, dragul meu! Iți dau bucuros ce am, Du-te de-ți cumpîră pîine! Eu mî pot da pe ghiîță, și fîră patine...!—

Și Ionel alergă la gîrlă și petrecî vesel pe ghiîță, fîră să spuie cui-va despre *milostenia* ce făcî. Numai acasă, luat de scurt de tatăl sîu—unde-i sînt patinele, Ionel, cam codindu-se, spuse ce făcî cu baniî.

— Fîrte bine ai făcut, fiule! Iată aci alte parale să-ți cumperî acuma și patine!—

Ionel eră un bîet milos.

Cînd faci milostenie... să nu șcie stînga ta ce face drîpta ta și Pîrintele tîu iți va rîsplătî la vedere!

---

143. Biserica.

** Biserica este o clădire a mai multor familiî în preună. Ea pîte fi chîar a *tuturor* familiilor dintr'o comună. Biserica este un *edificiî public*.

În Duminicî și sîrbătorî, toți locuitorî din comună, sau dintr'o parte, se adună în biserica lor. În biserică sînt multe icîne sfinte. Acolo ard mai multe lumînări. În biserică ômenî se rîgă, cu toțiî împreună, lui Dumneđeu să-i țină sub paza lui cea bună.

Biserica este, aci pe pîmînt, casa lui Dumneđeu.

Dumneđeu este Tatăl nostru cel bun. El este mai bun, mai mare, mai puternic și mai drept decît toți ômenî. De aceea, în casa lui, trebuie să intrăm cu gînd curat și cu voe bună. Acolo, în biserică, tot omul trebuie să fie cu luarea-minte la lucrurile cele sfinte, la cuvintele și la cîntările sfinte ce se aud.

Alipită de biserică este *clopotnița*, cu turlile sale. Clopotnița pîte să se înalte și din acoperișul bisericii. În clopotnița sînt clopotele, tîca și cîocanele cu cari se tîcă.

Cu acestea se dă de scire când se face sfînta slujbă și când mîore cine-va.

Imprejurul bisericii este *cîmîtirul*, unde se îngropă — cu rugăciuni și cu cîntări—morții. La capul fie-cărui mormînt se vede o cruce. Crucea arată că acolo dîorme, *de veci*, un creștin. Rudele celor morți sîmînă pe morminte flori frumîose. In cîmîtir, se planteză și arbori; apoi se fac potece spre îlesnirea umblării ômenilor. Cîmîtirul trebuie împrejmuit cu gard, sau cu șanț, ca să nu intrî dobitocele și să facă stricăciuni.

Dela nașcere și pînă la mîorte sfînta biserică pîortă grijă de noi, de ômeni. Acolo, se aduce omul cînd se botéză, acolo cînd se cunună, acolo cînd mîore. Deci, fie-care creștin bun trebuie să mîergă cîat mai adese la sfînta biserică și s'ô cînstescă. Numai așa vom plăcî lui Dumneđeu.

*Dumneđeu dă tot ce veđi,
Să cade să'l adorezi.*

*A-l iubi și a-l asculta
Va fi mulțumita tî!*

144. Legenda mînăstirei Putna.

Ieșise vestea in tîotă țera Moldovei, că Ștefan-Vodă voiă să facă o mînăstire, atîat de frumîosă și de mîrîță cum nu se mai pomenise.

— *Și pe malurile Putnei, cu vitejii sîi Români
Ștefan merge să alîgă, locul sfîntului altar.*

*Iatî, cî lângă movilă, Domnul Ștefan s'a aprît.
Totul tace!... Ochii șîntă; stî poporul neclîntit.* —

Atuncî Stefan đise Boerilor: — Eû cu Radul Vă-

taful de copîi și cu doi copîi de casă ne vom sui pe movila ce vedeți! De acolo, vom trage săgeți cu arcurile, șa să vedem unde și in cîtro voesce Dumneđeu să așeđăm temeliile sfîntei mînăstiri... Aideți copîi!...

Legenda ast-fel vorbesce :

— *Trei ostași cu arce în mână, pe movilă acum se urcă:
Doi ca zimbrul, ageri, mândri, nalți ca bradul de la munte.
P'ai lor umeri pörtă glugă ; la brâu paloș și, pe frunte
Cu-a lor lungi și negre plete, se coböră o négră țurcă.*

După-ce Vodă cu copiii de casă ajung pe vârful movelei, cu dragoste, le ȃice : — Copii, trageți ! Eü vreaü astă-ȃi să mă întrec în arc cu voi ! Atunci volnicii amândoi, își încördă arcele ; trag... Săgețile lor zboră, se tot duc, se duc ca gândul și de abia ochiul zărește locul pe câmp, departe, unde se coböră.

— Să trăiți copii ! le ȃise Vodă.

Dar când Stefan-Vodă fulgeră săgéta lui, în vânt, acésta zboră mult mai departe decât săgețile arcașilor și în urmă se frânge într'un paltin.

— Acolo va fi altarul ! ȃise Vodă...

— *Să trăescă Domnul Ștefan ! Mii de glasuri îi uréză,
Și poporul jos, pe vale, umilit ingenunchiezá. —*

---

145. Locuitorii după neam și după religione

** Locuitorii din comuna noastră sînt *Români*. Toți Români împreună forméză un *ném*, — *némul* sau *națiunea Românilor*. Moși și strămoși Românilor, de mult, fórte de mult, aü venit aci de la *Roma*. Roma este orașul cel mai mare în țera *Italiei*, care se află de la noi spre Apusul sórelui.

Români sînt locuitori băstinași ai României.

Legea sau *religiunea* românescă se numesce *drept-credincioasă* sau *ortodoxă*. Români sînt drept-credincioși, ortodoxi.

Mai ales prin târguri și prin orașe, pe lângă Români, mai trăesc ómeni și de alte *némuri* : Ruși, Greci, Bulgari, Sêrbi, Turci, Evrei, Germani, Francezi, Italiani și alți. Aceștia toți sînt *străini*. Ei n'aü putut să trăescă în țerile lor. Așa ei aü venit în țera noastră. Prin muncă și prin vieță cinstită aci își câștigă străinii cele trebuincioase vieții. Străinii, aprópe toți, se ocupă cu meșteșuguri și cu negustorie.

Ruși, Greci, Bulgari și Sêrbi, sînt și ei drept-cre-

dincioși. Nemții, Ungurii, Italienii și Francezii sînt sau *catolici*, sau *reformați*. Ortodoxii, catolicii și reformații cred în Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu. De aceea ortodoxii, catolicii și reformații se chîmă că sînt *creștini*, sau de religiunea *creștină*. Evreii nu cred în Domnul Hristos. Ei cred în profetul *Moisi*. De aceea Evreii se dic că sînt de legea *mosaică*. Turcii cred într'un prooroc al lor, ce l'aŭ chîmat *Mohamed*. De aceea Turcii se dic că sînt de legea *mohamedană*. Dar și mohamedanii, și mosaicii și *creștini* cred într'unul *Dumnezeu adevărat*!

Departate de la noi trăesc ómenî, cari nu sciŭ nimic despre Dumnezeu. Aceia se închină la sóre, la lună, la stele, ba și la unele animale. Acei ómenî, cari nu cred în Dumnezeu cel adevărat, se chîmă *păgânî*.

Religiunea cea adevărată este religiunea sau legea *creștină*.

Locuitorii din comuna noastră sînt mai toți *Românî*. Apoi toți împreună, Românii sînt creștini. *Streinii*, unii sînt creștini, alții sînt mosaici, și alții sînt mohamedani.

146. Limba românească.

* *Mult e dulce și frumoasă
Limba ce vorbim!
Altă limb'armonioasă
Ca ea nu găsim.*

*Salță inimă'n plăcere,
Când o ascultăm,
Și pe buze-aduce mire,
Când o cuvîntăm.*

*Românașul o iubește
Ca sufletul seŭ.
Vorbiți, scrieți românește,
Pentru Dumnezeu!*

147. Nenorocirile lui Iov.

** Dumnezeu a voit să vadă dacă în adevăr Iov mai pre sus de tóte, pe El îl iubește. Atunci Dumnezeu a încercat pe Iov, cel mult fericit.

Intr'o di a venit la Iov în fuga mare, un slujitor de al seî, și l-a spus:—Stăpâne! tâlharii aŭ năvălit

pe cireșile tale de boi, de vaci, de cămile și de măgari!

Pe slujitorii tăi i-au ucis și vitele tale le-au luat cu sine!—Iov s'a cam întristat; dar a ȃis:

— *Domnul mi-le-a dat, Domnul mi-le-a luat. Fie voia Domnului!*—

Apoi, veni tot în fuga mare alt slujitor de al s'eii, și i mai spuse:—Stăpâne! casele și curțile tale au luat foc și au ars cu dinsele împreună toate oile și caprele tale, cu cioabanii cu tot!—. Iov tare s'a mâhnit; dar a ȃis:—*Domnul mi-le-a dat, Domnul mi-le-a luat. Fie voia Domnului!*—

Nu trecu mult și veni iarăș, în fuga mare, un al treilea slujitor de al s'eii, și îi vorbi așa:—Stăpâne! copiii tăi erau toți adunați împreună la o masă mare în casele fratelui lor celui mai bătrân. Deodată a dat un vifor gróznic. Păreții casei s'au zguduit și învelișul s'a doborât peste dinșii. Acolo, vai! toți au perit!—Iov amarnic s'a îndușosat; dar ar ȃis:—*Domnul mi-a dat, Domnul mi-a luat! Fie voia Domnului!*—

Acum toate avuțiile lui Iov erau pierdute. Toți copiii s'eii erau morți. Iov rămase pe lume ca și singur, singurel. Dar, și atunci el tot strigă, ridicând ochii și mânele spre cer:

—*Eü pe tine, Dómnne, tot te iubesc!*
Eü în Tine tot mă încred!
Eü tot de la tine aștept ori-și ce, cu mulțumire!

---

143. Ocupațiunea locuitorilor.

** La oraș sînt meserii
Câte'n minte nu le ții:
Sînt brutari și simigii,
Măcelari, zarzavagii,
Cofetari și bragagii;
Cârciumari, lăptari, băcani,
Precupeți și marchitani;
Sînt cismari, pălărieri,
Croitori și bărbieri,

Tabaci, curelari, șelari,
Ciaprazari și plăpumari;
Tapiteri și grădinari,
Sînt lipscani și toptangii,
Negustori și boiangii,
Și marșande și pânzari,
Parfumarî și săpunari;
Sînt rotari și cărauși.
Căruțași și lăcătuși;

Sînt dogari, brutari, birjari, Cuțitari, căsornicari;	Alămari, tinichigii,
Sînt hamali și nisipari;	Argintari, giuvaergii...
Caretași, cioclii, dricari	Tar țigani's lăutari,
Cerșetori, luminărari; [gari,	Spoitori și bucătari.
Sînt dulgheri, tâmplari, strun-	Sînt evrei bancheri, zarafi;
Și zidari, petrari, coșari.	Dar mai sînt și vechi cavafi.
Sînt ferari și potcovari,	

Femeile tôte îngrijesc de casă. Elê gătesc mîncările. Apoi se ocupă cu împletitul, cu torsul, cu țesutul, cu croitul și cu cusutul hainelor, pentru toți cei din casă.

Toți meseriași și toți ómenii crescuți trebuie să lucreze, să muncescă!

Line nu lucrîză, să nu
mînânce!

---

149. Datoriile avuților către săraci.

**A fost odată un om bogat și cinstit de tótă lumea. Îi dicea *Deodat*, adică *omul lui Dumnezeu*. Numele bcesta îl avea pe drept, fiind-că cum eră și bogat, și cun creștin, el pe tótă lumea, mai ales *pe cei lipsiți*, lăută să-i ajute și să-i servescă. Iată cum împărția *Deodat* binefacerile sale.

De avea o ȓi bună cu prietenii săi, când intră în odaie, la sfârșitul ȓilei, își dicea:—Sînt fôrte mulți, cari n'aũ avut parte de o ȓi ca acesta! Și ce ar fi fost, dacă aș fi mai poftit încă atâția musafiri!—Apoi din banii săi puneă într'o cutie atâția, cât îl costase ospetul acela. Cutia o numise *cutia lui Dumnezeu*.

Când îl imbiau cu vinuri scumpe, sau cu alte lucruri prețioase, fie de ale mîncării, fie de ale împodobirii, el cumpără din ele cu măsură, cât credea el că avea trebuință, în casa sa. Apoi, îndată mergea la cutia lui Dumnezeu și puneă într'însa o sumă cât aceea ce cheltuise. Și dicea: Tu ți-ai putut cumpără de acestea și ai putut să-ți înmulțești averea ta! Ce ar fi fost, dacă ai fi mai cumpărat încă p'atâta!

Din vinul și din merindele cele alese ce le aveã, trimiteã bucuros, cînd avea nevoie, fie unui bolnav, fie unei vèduve, fie vr'unui sãrman òre-care.

Cînd auđiã cã a fost unde-va foc mare, de aũ ars case, Deodat dã cu mîna largã partea sa, pentru ajutarea celor nenorociți. Apoi, privind la casa sa, intrã și mergeã la cutia lui Dumneđuș, în care mai puneã o sumã potrivită, đicînd :—La mine tóte staũ bine și ne-atinse. Ce ar fi fost, dacã 'mĩ-ar fi ars și mie casa !— Tot asemenea fãceã Deodat și cînd auđiã de vèrsãri de ape, de grindini și de alte nenorociri ; mai întãiu trimiteã partea sa de ajutor la locul nenorocit, apoi mergeã la cutia lui Dumneđuș i puneã și acolo o sumã potrivită.

Intr'acest fel și a petrecut Deodat o viețã lungã, pãnã la adãnci bãtrãnețe. Tótã lumea din acel ținut auđise și cunosceã tóte binefacerile lui Deodat.

—*Iatã omul lui Dumneđuș !*— Iș điceau ómenii, cînd se arãtã Deodat pe stradã, în piėtã, la bisericã, în bãlciiu saũ aĩurea, și atunci cu toți il salutaũ și il cinstiaũ. —

Dar veni vremea, și omul lui Dumneđuș se îmbolnãvi greũ, de mórte. Sãracii, vãduvele și orfanii stãteau tótã điũa la pórta bolnavului iubit și și điceau :—

Cine se va îndurã de noi, cînd nu va mai fi bunul Deodat ?

Deodat, simțind cã-i vine ceasul cel din urmã, chiemã lãngã patul seũ pe preutul satului și așa îi đise : — *Un pãrinte bun îngriješce ca copiii sã nu ducã lipsã, nici cînd el nu este acasã. Luați cutia lui Dumneđuș, cu tot ce este într'ĩnșã ! Cutia acãsta este a sãracilor, a vãduvelor și a orfanilor. Impãrțiți din tr'ĩnșã tot ce veți gãsi ; dar impãrțiți bine, înțelepțește și cu dreptate, dupã mórtea mea.*

Nu mult dupã acãsta muri Deodat, plãns, dar binecuvîntat de lumea întrégã. Cutia lui Dumneđuș inșã rãmase spre mângãierea celor lipsiți și spre pomenirea vecinicã a omului lui Dumneđuș.

Avuții sînt datorĩ sã ajute pe cei sãraci cu adevãrat, pe vãduve și pe copiii orfanĩ.

---

150. Dumbrava Roșie.

Spre Mèzã-nópte de Moldova se întindeã țera *Polonilor* saũ a *Leșilor*. Acestora le veni o datã pofta sã batã, cu óste mare, pre Moldoveni, sã alunge din

scaun pre Ștefan-Vodă, să cuprindă Moldova și să o iee pe seama lor. Atunci Ștefan-Vodă, se aruncă pe neașteptate cu ôste asupra lor și-l *zdrobi cu totul*. Si pre Leșii *rëmași vii*, porunci să se *pute la jug și să are cu ei* o câmpie mare, în care se semină numai *ghindă*.

—*Pe un șes întins și galben sub arșița de sôre...
Cinci sute de pluguri ară pămîntul țelinos... ;
Opt miî de Leși de ôste, legați cu frâu'n gură
În loc de boi, la juguri, se opintesc trăgênd...
Românii cu glas aprig 'i îndemnă ca să întindă
Strigând : —Hăis, cea, Liftene! Hăis, cea haram
la plug !*

Tu-mî pregătiseși jugul; eû mi-te-am pus în jug
Hăis cea! — *Apoi din urmă, aruncă-n brazde
ghindă—*.

Iar Ștefan la tovarăși—le dice cu glas tare :

— Așa scrie Românul a sale fapte mari,
Cu fieru'n brazdă négră!—

Pe câmpia aceea aû rêsărit și aû crescut o pădure mare de ștejar, ce se mai vede și astăzi. Pădurea aceea se chîlmă *Dumbrava-Roșie*, fiind-că ea a rêsărit într'un pămînt udat cu *sânge leșesc*.

151. Pîetra de var.

Pe fața pămîntului precum și în adâncul lui, sînt mai multe soiuri de pîetră. Tôte pietrele sînt tari sau *solide*. Pietrele sînt mai grele la cântar și la mână decăt apa. O bucată de pîetră este tot-deauna mai grea de căt o bucată de ghiță de aceeaș mărime.

Materie *solidă* este și țărâna, care însă se sfărîmă și se înmôie mai lesne de căt pîetra. Materie solidă este și *cera* care se topește la căldură. Pietrele însă nu se tolesc. Ca să le sfărîme și să le despice, ômenii trebuie să le isbescă tare cu ciocanele. Ele se găsesc sau în fărîme mici, sau în bulgări mai măricei, sau în bolovanî mari, sau în stane uriașe; dar mai adese,

pîetra e aședată în *straturî*. Acestea se prelungesc prin munți și pe sub pămînt, cât se întinde o șiră de munți sau o țeră întrégă. Ni s'ar părea, că le-a lucrat într'ast-fel o mână măieștră de om. Dar nu e așa! Ele din fire s'aũ aședat într'ast-fel.

Locurile, de unde ómenii scot cu ciócanele pîetră, pentru trebuințele lor, mai ales pentru clădiri, se numesc *cariere*. Se scóte pîetră din cariere, sau se culeg pietre din gârle și de pe munți ca să se facă dintr'insa *var*. *Varul* este acea materie cu care facem tencuélă, ca să lipim cărămiđile când se clădesc case sau ca să spoim përeții. Pentru ca din pîetră să se facă var, ómenii bagă pietrele în cuptóre și le ard până devin sfărmăcióse și albe cu totul. După ce bulgării de pîetră se ard și se prefac în var, ei tot bulgării rëmân; dar îndată ce'ı punem în apă, sau dacă turnăm apă pe ei, se înfierbîntă fórte tare. În apă, ei se fărîmă, se risipesc, se fac praf și, amestecându-se cu apă, iese din acest amestec *varul de spoit*, care e ca laptele. Lucrul acesta se vede la clădiri, unde se stânge varul în *varnițz*. Din varnițz iese un fum gros și alb, pe când pîetra de var fierbe în colcote ca să se stângă și să se amestece cu apa. După ce varul e bine stâns, el se rëceșce și se póte întrebuiņa. Trebuie să ne ferim de a pune mîna sau piciorul într'o varnițz, când fierbe varul, căci ne ardem gróznic.

Pîetra de var, întocmai ca sarea și ca creta, este și ea un mineral.

---

152. Credința și rësplata lui Iov.

** Iov era acum pe lume singur și sárac. Dumneđeu a trimis lui Iov o bólă grea și uricóasă. Din creșcet până la tálpi, Iov se umplu de bube puruóse. Tot trupul lui îi se făcu numai o rană.

Acum nimeni nu-l mai cunosceá. Tutulor le erá scárbă de el. Toți îl ocoliaũ; toți se feriaũ de dînsul; căci mult erá slab, gol, pocit și schilod!

Iov atunci fugi dintre ómeni și se duse într'un loc pustiũ. Acolo se aședă pe gunóle și zăceá, ca vai de el! ars vara de sóre, și bătut lérna de viscole. Dar, și acum, betég și oropsit de lumea întrégă, Iov tot cu

gândul la Dumneḑeu eră. De Dumneḑeu el nici odată nu se plâḑeă.

El răbdă și mulțumiă mereu lui Dumneḑeu.

Și Dumneḑeu n'a părăsit pe Iov. De tôte bólele l'a vindecat. Averī l-a dat îndoit decăt avusese mai nainte. I se născură alți copii, mai frumoși, mai bunī și mai cu minte.

Iov trăi încă anī mulți, mai iubit, mai cinstit și mai fericit de cum fusese până atunci. Dar cât trăi, și chiar la ceasul morții, Iov ḑiceă mereu :

— *Bine-cuvîntat fie numele lui Dumneḑeu!*

Iov a fost un om drept și bun. Și la bine și la rău în inima lui, aḑ stat neclintite și iubirea, și credința, și nădeḑdea în Dumneḑeu!

---

153. ḑicētori și învēțături.

** *Fiul meu; ascultă învēțătura tatălui tēu și nu nesocoti pe aceea a mamei tale!*

Cine nu lucrēză, să nu mănânce! —

*Ajutorul și unirea
aduc omului mărirea.*

*Ură, pismă și mânie
duc pe om la nebunie.*

Lupul pērul și-l schimbă, dar năravul ba.

Năravul din fire n'are lecuire.

*Fuga i rușinosă ;
dar e și sănătósă.*

*Să nu uciḑi!
Uciderea este păcat.*

154. Primăvara.

*A trecut iérna gerósă !
Câmpul iată-l înverđit.
Rândunica cea voiósă
La no iarăș a sosil.*

*Dintr'o créngă 'n alta zboră
Sturzul-galben, aurit.
Salutare, primăvară !
Timp frumos bine-aș venil !*

*Turturelele se 'ngánă.
Mi de fluriz veđi zburând.
Și pe ager' albină,
Din floriz, miere adunând !*

*Cântă cucu 'n dumbrăvióră
Pe copacul înflorit.
Salutare, primăvară !
Timp frumos, bine-aș venil !*

155. Vrabia și Ciocârlia.

* Iérna, vara, veđi pe lângă casă, pretutindenă, vrăbi. Vrabia este de mărimea pumnului unui copil de 7 ani. Vrabia are pene cenușii întunecóse; fruntea și creșcetul le are vinete. Bărbatul are o pată négră la gușă Trunchiul 'i este oval și grosuț. Vrabia are capul rotund, ochii mici, ageră și vioă, ciocul scurt, gros și drept. Códă e cam pe jumătate așa de lungă, cât corpul și la vârș, puțin crestată. Aripele vrăbiei sînt scurte și lătarețe. De aceea ea, vrabia, nu este sburătoare prea dibace. Picíóarele îi sînt scurte, cu patru degete, trei înainte și unul îndărăt. Vrabia *ciricăiește*. Vrăbiile, mai multe împreună, petrec mai bucuos, pe lângă locuințele omenești. Vrabia se nutrește cu tot felul de grăunțe și de semințe; ba mănâncă struguri, cireșe și alte póme cu mîez dulce. Puișorii, 5 până la 8 la număr, mănâncă gândăcei, omide, și musculițe ce le duc părinții lor. Pe alocurea, carnea de vrăbie se mănâncă.

Vrăbiile sînt *păserele vioă, curajoșe și îndrășnețe*. Ele se vîră orbeșce după hrană, printre păsările domestice. Tot așa fac vrăbiile și cu locuința lor. Adesea, în loc să-și facă ele cuibul, mai bine merg și răpesc cuibul de rîndunele, pe care le alungă din culcușul lor.

Vrabia este o păserică *statornică* la noi.

La fel cu vrabia, trăesc prin grădini, pe câmpii și prin crînguri, mai multe soiuri de păserele. Ast-fel este *ciocârlia* sau *ciocârlanul* care are pene cenușii și pe cap un moț. Ciocârlia se nălță cîntînd sus în aer.

Stigletele are creșcetul negru, fruntea și gușa roșii și pe aripe, câte o pată galbenă.

Vrăbia, ciocârlia și stigletele sînt păserele cîntărețe. Tóte păserelele acestea se nutresc cu fructe și cu semințe; ele sînt animale *granivore*.

---

156. Parabola despre puterea rugăciunei.

** Domnul Isus Hristos ^{afată} *puterea rugăciunei* prin asemnarea saă parabola următoare:

— Se cade ómenilor, în tótă vremea, a se ruga și a nu se lenevi... Un judecător óre-carele eră într'o cetate, carele de Dumneđeū nu se temeă și de om nu se rușină. Eră și o văduvă în cetatea aceea și viniă la

dînsul dîcînd—Mîntuesce-mă de pârâșul meu. Și-acela nu voiă în multă vreme; iar după aceea a dîs întru sine :—Deși de Dumneđeũ nu mē tem și de ómenî nu mē rușinez; dar, pentru că îmi face supērare văduva acēsta, o voiũ izbăvi pre ea, ca nu, pînă în sfârșit venind, să mē supere. Și a dîs Domnul:—Audiți ce grăeșce judecătorul nedreptățiî? *Dar Dumneđeũ, aũ nu va face izbăvire aleșilor sēi, cari strigă cãtre dînsul și dîiua și nópcea, deși îndelung îi robdă pre dînșii?* — *Dîc voue că va face izbăvirea lor în curând.*—

—Și cînd te rogi, nu fi ca fățarniciî, că le *place*, prin adunări și prin colțurile ulițelor, să se rógē, ca să se arete ómenilor.

Tu, cînd te rogi, intră în camera ta și acolo te rógă! Și Tatăl tēũ, cel ce vede într'ascuns, va rēsplăti ție, la arătare!—

157. Alegerea locului pentru Mînăstirea de Argeș

Scaunul domniei Țerîi-Romănesci s'a mutat de la Cîmpu-Lung la Curtea de Argeș. Unul dintre domniî țerîi, Neagoe-Vodă și-'a pus în gînd să zidescă saũ să *dureze* o sfîntă biserică, de cît care mai *frumósă și mai luminósă* n'a mai fost, și n'are să mai fie.

Iată cum spune povestea despre lucrul acesta:

— *Pe Argeș în jos,
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă trece
Cu tovarăși dece :*
*Nouă meșteri mari,
Calfe și zidari
Și Manole dece
Carc-î și întrece.*
*Merg cu toți pe cale
S'alégă 'n vale
Loc de mănăstire
Si de pomenire...*
*Iată cum mergeau
Că 'n drum ajungeau
Pe-un biet clobănaș
Din fluer doinaș...*
*Si cum îl vedeă,
Domnul îi dăcea :*

— *Mândru clobănaș
Din fluer doinaș !
Pe Argeș în sus
Cu turma te-ai dus,
Pe Argeș în jos
Cu turma ai fost.*
*Nu cumv'ai vădūt
Pe undc-ai trecut
Un zid părăsit
Si neisprăvit
La loc de grindis
La verde-aluniș ?—*
*— Ba, Dómne am vădūt
Pe undc-am trecut
Un zid părăsit
Si neisprăvit.
Câni cum îl ved,
La el se reped*

*Si latră a pustiū
Si urlă-a morțiū.—*

— *Cât îl auçă
Domnu 'nveseliă
Si curând plecă
Spre zid apucă
Cu nouă zidari,
Noă meșteri mari
Si Manole dece.*
*— Iată zidul meū !
Aci aleg eu
Loc de mănăstire
Si de pomenire*

*Deci, voi meșteri mari,
Culfe și zidari,
Curând cē siliți
Lucrul de-l porniți,
Cu să-mi ridicați
Aci să-mi durați
Mănăstire nallă,
Cum n'a mai fost alla.
Că voiū da averi,
Voiū face boeri ;
Iar de nu, apoī
Voiū zidi pe voi ;*

*Voiū zidi de vi
Chiar în temelii !*

158. Cuiul de fier.

** Din-qi de-diminéță Fănică puse șéua pe cal, ca să mérgă până la satul vecin. Când să încalice, vădū bine că lipsiă un *cuiū* de la o potcívă. Dar el își dăse:—
—Nu face nimic *un cuiū* *mai pușin!*—

Pe drum căđu potcova.

— Dacă ar fi vre un meșter prin apropiere, —dise Fănică, — aș potcovi calul... Dar lasă că pôte merge el destul de bine și cu trei potcove... *Nu face nimic o potcovă mai puțin!*—

De la o vreme, bagă de seamă Fănică că calulul începù să schiopăteze. Merse ce merse...

Când treceà pe sub pădure pe unde duceà drumul, năvăliră asupra-î doi tâlhari. Fănică dete pintenî calului; dar de glabă, calul nu putù să fugă din pricina picloru-ului, fără de potcovă. Calul se vătămase rău.

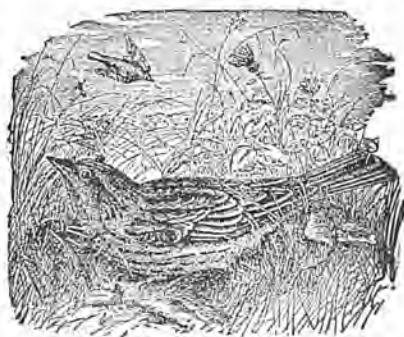
Tâlharii îi luară frumușel calul, cum nu erà nici o țipenie de om pe acolo.—Si Fănică trebui să se întorcă, întristat și cu frica în spate, pe jos, acasă, ȃicându-șî în sine:—*Nici o dată nu mî-ar fi trecut prin minte că, pentru un cuiu, să-mî pierd calul!*

Iată ce va să ȃică vorba aceea—*Buturuga mică rēstornă carul mare.*

---

159. Stigletele și ciocărlanul.

** Un stiglet s'a fost prins în laț, cum e mai rău. Și, desțerat cu totul, de mörte se bâteà.

*Iar un ciocărlan, mereu,
De el imă rādeà
ȃicēnd:— Ce nătărău!*

*Se pôte, diïa mare,
Să cađt în laț așa de tare? —
Dău, eü n'am frică
De nimică. —
Dar, invârtindu-se pe lângă sticlețel,
S'a prins în laț și el!*

---

160. Fierul

** Cuele de potcövă sînt de fier.

După sare nici un mineral nu este omului mai de trebuință de cât fierul.

Fierul se scöte din pămînt. Locul de unde se scöte, se chiémă *mină de fier*. Fierul este förte tare. La față, este fierul alb-cenușiü. Când se înfierbîntă în foc, își schimbă fața. Mai întaiü se face roșu și apoi alb strălucitor. Atunci, fierul se înmöie și fierarul, bătându-l cu ciocanul — pe nicovală, — îl îndöie și îi dă forma ce vrea el. Atunci fierarul pöte să lipescă două bucăți de fier înroșite, punënd una peste alta și bătându-le cu ciocanul. Fierul este *îndoicios* și *elastic*. El se pöte *întinde* și *subfiä* cât de mult; de aceea este și *ductil*. Fierul, prin tocire, se face *strălucitor*. Dacă se ține la umeđelă saü în apă, prinde pe de-asupra un fel de cöjă roșiétică ce-i đice *rugină*.

Și apa, ce se străcöră prin pămînt peste straturî de fier, primeșce și ea un fel de rugină, în cât se face roșiétică.

O bucată de fier este cam de șapte öri mai grea de cât o aceeaș cantitate de apă. De aceea fierul se afundă în apă.

Fierul nu se găseșce *curat* în pămînt, ci amestecat cu alte corpuri străine. Pentru a se curăți de acele materîi, fierul se spală cu ajutorul unei mașine; apoi se topeșce într'un cuptor nalt, în forma unui turn. Fierul ast-fel topit se numesce *tuciü* saü *fontă*. Din tuciü se törnă sobe, öle de bucătărie, tuburî pentru dus apă pe sub pămînt și alte lucruri.

Prin o *călire* anumită de fier se face *oșelul*. Oșelul este mai tare de cât fierul.

Din fier fac fierariî și lăcătușîi fel de fel de lucruri, precum: Cuțite, secerî, cöse, topöre, fireze, lanțurî, plu-

guri, șine lacăte, chieî, cuie, potcove și altele. Penițele de scris sînt făcute din un soiū de fier.

Apa ce conține fier se întrebuintează ca băutură și ca bae pentru întărirea corpului și pentru vindecarea unor bóle.

Fierul este un mineral fôrte trebuincîos.

Sarea, creta, piētra de var și fierul sînt minerale.— Sarea și fierul sînt minerale trebuincîose ; creta și piētra de var sînt minerale folositóre.

---

161. Visul Meșterului Manole.

* Zidirea mănăstirii nu făcea nici un pas înainte. Ce lucraū ziua, nóptea se surpă. Meșterii nu sciaū, că ori-ce casă nouă nu pôte fi traînică, dacă nu se îngrofăin temelia ei, *umbra saū măsura unui om*. Astă-đi zidarii, îndată ce s'aū săpat șanțurile, pe unde are să fie casa, iaū măsura unui om cu o trestie, pe care o zidesc în talpa temeliei. Omul, a căruī măsură saū *umbră*, s'a îngropat în temelie, se đice că móre până în 40 de đile ; iar zidirea dăinuește. Ca să nu móră însă nimeni din pricina acēsta, înainte de a aședă temelia unei case, să se chleme preutul bisericeii și să facă rugă sfintă, adică sfințirea apei saū *aghiasmei*, cu care se stropesc șanțurile temeliei.

Nu așa făcura meșterii zidarii la clădirea mănăstirii Argeș.

Iată cum spune mai deparle cāntecul :

— *Iar Manole stă ;
Nici ca mai lucră,
Ci mi se culcă.
Și un vis visă,
Apoi se sculă
Ș'ast-fel cuvîntă :
— Nouē meșteri mari,
Calfe și zidari,
Sciți ce am visat
De când m'am culcat ?
O șoptă de sus
Avea mă-a spus*

*Că ori-ce am lucră,
Nóptea s'ar surpă
Pân'am hotări
In zid de-a zidi
Cea 'ntăiu sofióră,
Cea 'ntăii surióră,
Care s'a ivi
Măni în zori de đi,
Aducēnd bucate
La soț, ori la frate...
Deci dacă vroii,
Ca să isprăviți*

Srînta mănăstire,
Pentru pomenire,
Noi să ne-apucăm,
Cu toții să jurăm
Și să ne legăm
Taina s'o păstrăm.
Ș'ori-ce sofióră,
Mâne-în zori de ță
Intâi s'a ivi
Pe ea s'o jertfim
In zid s'o zidim !
— Iată'n zori de ță,
Manea se trezi
Ș'apoi se sui
Pe gard de nuele
Și mai sus, pe schele.
Și'n câmp se uită,
Drumul cercetă.
Când vai ! ce zăria ?

Cine că venià ?—
Sofióra lui
Flórea câmpului...
Ea se apropia
Și îi aducea
Prânz de mîncătură,
Vin de bătură.
Cât el o zăria
In genunchi cădea
Și plîngînd dicea :
— Dă, Dómne pe lume
O plóie cu spume,
Să facă pâraie
Să curgă șiróie.
Apele să crească
Mândra să-'mî opréscă.
S'o opréscă 'n vale
S'o întórcă din cale !

162. Jocul „D'a Porumbei”

** In jocul «D'a porumbei» pot să intre și băieți și fete, de 7 sau de 8 ani. Copiii își aleg un colț de pórta sau de casă. Acel colț se cheamă *cotețul porumbeilor*. După aceea se aleg doi copii mai măricei și mai isteți. Din aceștia, unul se face *porumbar* ; iar celalt *uliu*.

Porumbarul se duce la coteț. Toți ceilalți copii, cari sînt *porumbei*, merg împreună cu porumbarul. Uliul se depărtéază de coteț și umblă împrejurul lui, cu mâinile întinse, cum face uliul, când urmăresce în zbor pe sus porumbei, din curte. De la început, porumbarul face învoelă cu uliu, ca acesta să umble în jurul cotețului numai la o depărtare de 4 sau 5 pași. Porumbarul trimite întâi cîte pe un porumbel mai molatic să se plimbe. Uliul se ia după porumbel ; îl fugăresce, ca să'l prinđă. Dar porumbelul alérgă, când în drépta, când în stînga amăgind pe uliu. Când vede porumbarul că vre-unul din porumbei sîi este aprópe să fie prins, dá drumul la cîte unul din copiii cei mai fugaci. Porumbelul odihnit iese din coteț și merge drept spre uliu și începe să se jóce împrejurul lui.

Uliul se lasă de porumbelul obosit și se ia după cel odihnit. Dar acesta, cum e bun și de piclor, știe să cotéască și să amăgască pe uliū. Așa, uliul obosesce și el, și alergătura lui îl este în sec. Când porumbelul fugaciū este obosit, se întorce în coteț. Dacă însă uliul nu se lasă amăgit de porumbelul din nou venit, ci alérgă mereū după acelaș porumbel, în sfârșit îl prinde. Atunci se face că'l ciocnește în cap și îl duce la un loc deosebit. Acolo rămâne apoi cel prins până la sfârșitul jocului. După aceea uliul se ia după alt porumbel și, tot așa până prinde pe toți porumbeii.

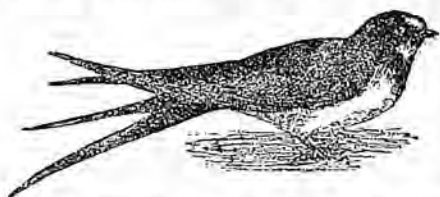
Jocul pe vreme frumoasă, se pôte face în curtea școlii.

163. Rîndunica.

*Ce frumos sborătăcesc rîndunelele pe lângă strașina casei! Acolo aū ele cuibul cu oușórele saū cu puișorii lor! Copiūi cu minte se jócă d'a rîndunica. Eī cerșetoresc, cu mâna sucită, pentru puișorii rînduniceī :

—M'a trimis rîndunica		Dacă nu mi-ī dà
Să'mī dai scîndurica ;		Ți se facă mâna așa !
Dai ? ori nu dai ?		

Rîndunica este o păserică drăgălașă, micuță. Penele eī sînt negre saū cenușii, roșióre pe frunte și pe gușă. Capul rînduniceī este rotund, ca un glonț. El pórtă un

cioc scurt și ascuțit la vârf. Trunchiul îi este lunguieț. Aripelile sînt mai lungi decât corpul. Coda e de asemenea lungă și la capete făcută tocmai ca o furculiță.

cu doi dinți. Picíórele îi sînt fórte scurte, subțiri și slăbuțe. Rîndunica ciripește tótă ziua. Ea nu pôte să umble bine. Dar cu atât mai bine pôte ea să zboré. Mai tótă vara o petrece ea în zbor. Zburând își prinde musculițe și gândăcei, pe cari îi mănâncă. Tot în zbor, se repede ea și la apă, când i-e sete. Atunci, repede ia câte-va picături de apă, în gușă.

Rândunica își face cuibul, cu mare meșteșug. Știi unde?
Pe dinuntru, cuibul și-l căpтуșește bine cu lână și cu fulgi. Acolo scöte ea, de două ori pe an, câte 4 sau 6 puișori.

Rândunica șede la noi, numai primăvara și vara. Töamna, plécă de la noi, în țeri mai calde. *Rândunica este o pasere cälătoare.* Ea este o päserică förte drăgălașă și folositöre. Ömeniü dicită e păcat mare să omöre o rândunică sau să-i strice cuibul.

Sint o sumedenie de soțuri de rândunele. Cele ca au pintecele alb, se chiemă *lăstuni*.

164. Dulgherul și fierarul.

Pe vremea când Evreii röstigniaü pre Domnul Hristos, sfinta Maria, maică-s'a, nu șciä unde e fiul ei și-l căută prin țerä. Și ea s'a întâlnit cu un *dulgher*. Și l'a întrebat, de unde vine ?

— Vin din Ierusalim.

— Și n'ai vëđut acolo pre fiul meü, pre Hristos.

— Ba l'am vëđut. Ulte eü, cu barda acësta, l-am cloplit crucea. Și n'am neteđit lemnul, ca să-l dörä mai tare spatele, când il vor întinde pe lemn!..

Și a început Maica sfintă să plângă. Si a blestemat pre dulgher, să muncescă anul întreg și să n'albă spor la lucru. *Și să se trudescă tot anul până să câștige banul.*

Si s'a dus mai departe sfinta Marie, și s'a întâlnit cu un *fierar*. Si l'a întrebat și pre el dacă n'a vëđut pe fiul ei, pre Hristos.

Ba l-am vëđut. Ulte eü, cu mâna mea, l-am făcut cuele de prin mâni și de prin piclöre. Și din ce m'ai spus Evreii să fac cuele mai mari, eü tot mai mici le-am făcut, ca să nu'l dörä tare pre Hristos, săräcuțul.

Și a început Maica sfinta să plângă și mai mult... Și a binecuvintat pe fierar, să'l fie lucrul tot-d'a-una cu spor și să albă noroc la lucru. *Si de abia să dea odată cu ciocanul, și să'i vie grta bauul.*

** Pruncul Iisus a crescut in casa părinților săi, în Nazaret. El eră supus și ascultător părinților și tuturor ómenilor bunți. Când a fost de 30 de ani, s'a botezat în gârla Iordanului, de către sf. Ion-Botezătorul. Serbătórea *Bobotezii* ne aduce aminte de botezul Domnului.

După botez, Domnul Iisus a început să învețe pe ómeni, cum să trălescă și cum să se pórte, ca să le fie bine pe pămînt. El vindecă tot-felul de boli; ba a înviat chîr și pe mai mulți morți. Atunci tótă lumea a început să-l cinstescă, ca pe Fiul lui Dumnezeu.

Numai unii ómeni rîi. chîr deregătorii cei mai mari, nu'l puteau suferi. Ei il prinseră, il batjocoriră, il bătură și il *restigniră pe cruce*. Domnul Iisus Hristos, nevinovat și bun cum eră, muri în cele mai crâncene chinuri, apoi a fost îngropat, Vinerea.

A treia și după mórtea sa din-șî-de-diminéșă, pe la cîntarea cocoșului, de-odată se simți un *mare cutremur* de pămînt. — *Ingerul Domnului pogorîndu se din*

cer, a venit și a prăvălit pié-trace eră pusă pe ușa mormîntului. Și ingerul șede à d'asupra ei. Și eră vederea lui ca fulgerul și îm-brăcămîntea lui

albă ca zăpada. Și de frica lui s'au cutremurat păzitorii ce erau acolo puși de către Evrei. Ingerul acela a vestit mai întaiiu unor femei evlavióse, care se dușeră să vedă trupul Domnului Iisus, *că acesta s'a sculat din grópă; că a înviat din morți!*;

Invierea Domnului Hristos o prăznuim la sfintele *Pasci*. La Pașci, precum Domnul Iisus a ieșit din

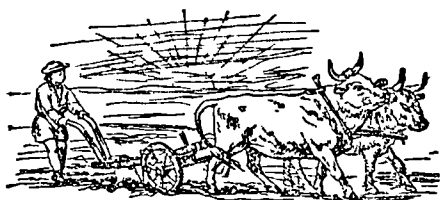
mormint, așa iese din pământ ierba ; așa răsar florile cele frumoase.

Atunci totă firea se îmbracă în haună nouă ; totul este veselie, totul este bucurie. Copiii se bucură de ouă roșii și toți creștinii sînt veseli că au venit Pascile.

Ómenii, la Pasci, se salută cu vorbele *Hristos a înviat!* — Și răspund — *Adevărat a înviat!*

*Cristos din morți a înviat
pe noi de morțe ne-a scăpat!*

166. Ocupațiunile sătenilor. Plugarul.

* *Ia, plugarul stă la corne
Brazdă-adâncă să restórne.
Boii s'opintesc în jug.
Ei trag brazdele c'un plug.*

*Omul ară ȃiua totă.
Iată, țérina-î arată!
Apoi pola-și prinde'n brău
Și din ea sémîná grău.*

*Grăul iese, grăul cresce.
Și plugarul îl plivesce...
Vara 'l seceră din șes...
Și din snopi tot bóbe iese.*

*El trăeșce să muncéscă,
Și munceșce să trăeșcă ;
Și lucrezá tot mereu
Mulțumind lui Dumneđeú.*

167. Priveghetórea.

** Dacă ieși vara, nóptea pe lună, în frunzișul grădinei, sau în crâng, sau în pădure, auđi o pasere cîntând fórte minunat și fórte dulce. Este *priveghetórea*, care nu prea dórme, ci mereu *veghézá*.

Priveghetórea este o păsărică sălbatică. Ea este ceva mai micuță de cât vrabia. Pe cap și pe spinare are pene castanii; iar pe piept și pe gușă, albicioase. Priveghetórea este suie, la trup. Ea are cioc subțire și lunguieț, ochii vii. Coda îi este lungă și dréptă și se tot mișcă. Privighetórea se hrănește cu musculițe, cu vermișori și cu omiți. Cuibul și-l face frumușel și drăgălaș, în tufiș, printre ramuri nu prea înalte. Intr'nsul clocește, în timp de 14 zile, 4 până la 6 oușore, cu fața măslinie. Priveghetórea petrece numai vara pe la noi. Tóamna, plécă și ea, întocmai ca rândunica în țări mai calde.

Și priveghetórea este pasăre călătóre.

Pentru cântecul ei cel minunat ómenii o țin și prin colivii întunecóse, între zăbrele acoperite cu hârtie.

Tot în păduri, prin dumbrăvi, trăește și cucul, care mereu își cântă numele. El, la vedere, se póte cunoșce pe coda lui cea lungă și învóltă ca o apărátóre, cu picățele albe; apoi și pe penele-î cenușii, vinete.

Priveghetórea și cucul sînt păsări cântărețe și călătóre.

168. Soția Meșterului Manole.

— **Iată 'n zori de zi,
Manea se trezi
Ș'apoi se sui
Pe gard de nuele
Și mai sus pe schele.
Și'n câmp se uită...
Drumul cercetă
Când vai! ce zăria?
Cine că venia?
Soțióra lui,
Flórea câmpului..
Ea se apropiã*

*Și îi aduceã
Prânz de mîncăturã,
Vin de băturã.
Cât el o zăria
In genunchi cãdea
Și plângënd diceã :
— Dã Dómnpe pe lume
O plóie cu spume,
Sã facã páraie
Sa curgã șiróie
Apele sã creșcã,
Mândra sã mî-oprêscã.*

*S'o opréscă 'n vale
 S'o 'ntorcă din cale!
 — Domnul se 'ndură,
 Ruga-î ascultă;
 Norii adună,
 Ceru 'ntunecă
 Și curgea de o-odată
 Plôie spumegată,
 Ce făcea pâraie
 Și umflă șirôie;
 Dar ori-cât cădea
 Mândra n'o oprî,
 Ci ea tot venîa
 Și s'apropiă.
 Manea mă-o vedeă
 Inima-î plângea
 Și iar se 'nchină,
 Și iar se rugă:
 — Suflă, Dômne-un vânt,
 Suflă-l pe pămînt*

*Brații să-î despôie;
 Paltinii să 'ndôie;
 Munții să răstôrne;
 Mândra să-nă întôrne
 Să mă-o întôrne, în cale,
 S'o ducă de vale! —
 Domnul se 'ndură.
 Ruga-î ascultă
 Și suflă un vânt,
 Un vânt pe pămînt
 Paltinii că 'ndoia
 Brații că despoia
 Munții răsturnă.
 Iară pe Ana
 Nici c'o întorecă;
 Ea mereu venîa,
 Pe drum șovăia
 Și s'apropiă,
 Și amar de ea!
 Iată c'ajungea!*

169. Somnoroase păserele.

*** Somnoroase păserele
 Pe la curburi se adună.
 Se ascund în ramurile,
 Nopțe bună!*

*Trece lebăda pe apă
 Intre trestii să se culce, —
 Fie-ți ingerii aprôpe,
 Somnul dulce!*

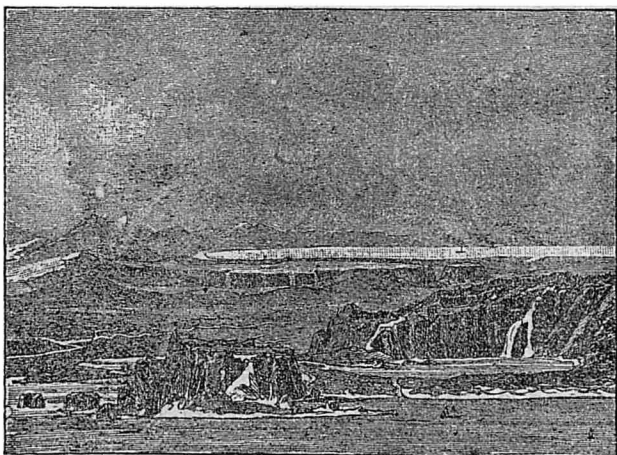
*Doar izvôarele suspină.
 Pe când codrul negru tace.
 Dorm și florile 'n grădină,
 Dorm, în pace!*

*Pe a cerului tărie
 Se ridică mândra lună,
 Somnul dulce ne imbie, —
 Nopțe bună!*

170. Infățișarea pământului uscat.

** Imprejurimea ce se ține de o comună, formeză teritoriul comunei. Pe unele locuri pământul este întins și neted. Acolo ȳicem, că-ı șes sau *câmpie*. Pe alte locuri, pământul este ridicat. Ridicăturile de pământ se numesc de obicei, *délurı* sau *cóste*. Délurile sınt unele mai mici, altele mai mari. Délurile până la 200 metri de nalte, le numim *colnice*. Délurile ce au înălțime până la 400 metri le numim *muscele*. Délurile mai nalte de 400 m. se numesc *munți*. Pe vârful munților celor mai înalți și vara se află zăpadă. Partea de jos a orı-

căruı dél, o numim *póle* sau *picior* ; iar partea cea mai de asupra se chıemă *vârful* sau *povârnișul* délului.

Cósta repede a unuı dél se chıemă *râpă*. Când râpele unor délurı sınt ca nișce păreți fórte înalți, pe unde nu se póte urca nimenı,

râpele acelea se chıemă *prăpăstii*.

Un singur dél, mai ales acoperit cu pădure, să numesce *măgură*. Délurile ce se țin lanț unul de altul formeză un *șir* sau o *grupă* de délurı. Vârfurile mai

ascuțite dintr'un șir de dëlurî se chiêmă *piscurî*. Un șir de piscurî colțurate forméză o *cóma* sau *créstă*. — Calea, ce duce preste un șir de dëlurî, se chiêmă *curmătură*. Când umblă ómenii preste curmătură, atunci îi dîcem și *pas*. Calea ce duce pe cóma așeđată a unui șir de dëlurî se numesce *plaiu*.

Adâncătura ce se află între două sau între mai multe dëlurî se numesce *vale*. Acolo, unde valea dă de loc șes, noi dîcem că e *gura văii*. Când valea este fórte îngustă și strînsă între două râpe se numesce *cheie*. O vale largă și întinsă pe lângă o apă curgătoare se numesce *luncă*.

Mai prin tóte văile curg păriie și gârle.

Sînt ridicături de pămînt făcute și de mânele ómenilor. Asemenea ridicături se numesc *movile*, *dâlme* și *gorgane*. Movilele acestea nu sînt mai înalte decăt bordeiele sau casele ómenilor.

Ținutul în care se află mulți munți se dîce ținut sau *regiune muntósă*. Care ținut se va numi regiune *delurósă*? — Ținutul în care se află mai multă câmpie se dîce *regiunea câmpie*.

În țera noastră sînt tot felul de regiuni—și muntóse, și deluróse, și regiuni cu câmpii.

Înfățișarea suprafeții pămîntului, cu ridicăturile și cu cufundările sale, se numesce relieful pămîntului.

---

171. Jocul „D'a Baba-Gaia“.

Cloșca se luptă pentru apărarea puilor contra uliului său a *gaiei*. Conducătorii jocului sînt două copii. Unul este *cloșca*; iar altul este uliul său *gaia*. Cloșca pórtă după sine cîrdul puilor, ce se țin unul de altul, pe la spate. Gaia se repede, ca să răpescă sau să smulgă câte un pui.

Iată și vorbirea dintre cloșcă și gaie.

Cloșca:—Ce faci acolo ?

Gaia:—Sap o grópă.

Cioșca:—Dar în grópă ce ai să faci?

Gaia:—Am să fac foc.

Cioșca:—Dar cu focul ce ai să faci?

Gaia:—Să pun ȃaunul.

Cioșca:—Dar cu ȃaunul?

Gaia:—Să opăresc un p'uiú d'al tēú!

Cioșca:—Ba d'al tēú!

172. Cíora și Corbul.

*Din nēm̃ul ciorilor, o pasēre, ce-í dice *corb*, furase odată o bucată de cașcaval.

Apoi sburá cu el în pádure și se aședá pe craca unui copac, ca să-1 mánãnce. O vulpe treceá din întimplare pe lângă acel copac. Ea mirosí cã pe acolo trebuie să fie ceva bun de mánecat. Ea se opri în dreptul copacului; se *uită în sus* și vedú pe corb, cu cașcavalul în ȃioc.

— A! bună diúã, nene corbule! Sînt veselă cã te întãlnesc aci!... Ce frumósã pasēre ești tu! Nicí pãunul, nicí altã pasēre nu se póte semui cu tine. Cãt de *frumos trebuie să fie și glasul tēu*! —

Corbul nu mai sciã ce să facã de bucurie, auđind lauda din gura vulpei.

— Incã și mai multã plãcere o să fac eú vulpei, — ȃise corbul în gãndul sēú, — dacã íi voiú arãtã și glasul meú! —

Decí el, corbul, íș deschise ȃiocul. Atunci cașcavalul *íi cãđú din gurã*.

Vulpea íl apucã și apoi ȃise corbului:

— Rămăi cu lauda, nene, căci eu mă duc cu caș-cavalul.

** Corbul este cât o găină de mare. Are penele curat negre, bătând în albastru.

Maî mică de cât corbul este *cîora*. Cîora nu-î mai mare de cât un porumbel. Ea are pe spinare, pe umeri și pe burtă pene și fulgi cenușii; în colo este neagră. Prin apropierea oamenilor trăește *cîoca* sau *stănceuța* cea neagră, cu gâtul cenușiu. Ciorile zboră în cârduri, pe arborii cei mai înalți,

pe turlele bisericilor și pe coperișele caselor, mai ales toamna și ierna.

Pe unde veđi ciorii și ciocii, de obicei zărești și câte o *coțofană*. Coțofana se cunoște pe coda ei cea lungă, ce o mișcă mereu în sus și în jos; apoi și pe penele ei pestrițe, negre, verdui și pe alocurea albe.

Cîora, cîoca, corbul și coțofana sînt păseri sîlbatiche. Ele se hrănesc mai mult cu musculițe și cu vermișori; dar mănăncă și grăunțe; corbul mănăncă și carne.

173. Gluma lui Manole.

* După invoela făcută cu tovarășii săi, Meșterul Manole șciă bine că dînsul trebuia să-și zidescă soțiora. Lui i se rupea inima de durere, fiind-că ținea foarte mult la nevastă-sa; dar nu cutezà să i spuie adevărul, ci se prefăcea, la început, că glumește cu zidirea ei.

Cîntecul așa spune:

*Meșterii cei mari
Calfe și zidari
Mult înveseliau,
Dacă o vedeau.
Iar Manăa turbă...
Mândra-și sărută!...
In brațe-o luă
Pe schele-o urcă.*

*Pe zid o puncă
Și, glumind, dicea:
— Stăi, mândruța mea,
Nu te speria,
Că vrem să glumim
Și să te zidim!
Ana se'ncredea
Și vesel rîdca;*

Iar Manea oftă...
Și se apucă
Zidul de zidit
Visul de împlinit.
Zidul se suie...
Și o coprindeă
Pân'la glesnișóre...
Pân'la pulpișóre...
Iar ea, vai de ea!
Nici că mai râdeă.

Ci mereu diceă :
— Manole, Manole!
Meștere Manole,
Ajungă-ți de șagă
Că nu-i bună, dragă!
Manole, Manole!
— Meștere Manole,
Zidul rău mă strânge
Trupușoru, 'mă frânge!

Intr'ast-fel, visul meșterului Manole începù să se împlinască, și *gluma sa* șaga lui să fie curat adevăr; iar biela Ana avea să plătescă cu viața ei iubirea și credința către soțul ei, către meșterul Manole!

La nevoie vorbesci ce nu ți
e voia.

174. Uliul și Cucuvéua.

* Nițu, un băet ca de 8 ani, se jucă în bătătură. Nu departe de dînsul o cloșcă răcăia și își chîemă puișorii pe lângă sine... De-odată, ca un fulger, se repede din sbor, asupra puișorilor ce erau mai depărtați de cloșcă, o pasere. Eră un *uliu*, care răpi un puișor, se ridică iarăș în văzduh și se făcù nevădut.

Uliul e cam cât o cîoră de mare și este pestriț, în toate colorile; deși din depărtare se pare cenușiu. El are ciocul îndoit, de la rădăcină până la vârf. Degetele de la picîore, în număr de patru, aũ ghiare lungi, în formă de cârlig, și trei sînt îndreptate înainte și unul înapoi. Aripelile îi sînt lungi și ascuțite; de aceea uliul pôte să zboré fôrte repede.

Cucuvéua nu este mai mare de cât o cîoră. Ea are penele albe-roșîore, cu pete și mai închise și mai des-

chise. Capul eî este rotund și lat, în față. Cîocul și ghiarele sînt la fel cu ale uliului.

Cucuveia trăiește în ziduri vechi și prin crăpături de stînci, prin podurile caselor părăsite și prin turlele bisericilor. Pe acolo pustiește o mulțime de șoreci, de brîșce și de alte animale vătămătoare, cu care ea se hrănește. Va să zică cucuveia este o pasere *folositoare*. Ea nu face omului nici un rău. Este greșită credința omenilor din popor, că cucuveia *vestește mîrtea*. Ea are obiceiul să se așeze noaptea pe casele unde vede luminare.

Cucuveia și uliul sînt paseri răpitoare.

Maî sînt și alte păseri răpitoare, ca *eretele*, *bufnița*, *șoimii* și *vulturii*.

---

175. Lunca și Salcea.

* De la sat, de-a lungul gârlei, se întinde o *luncă* frumîsă. În luncă cresc anini și plopî; dar maî ales salcii.

Salcea nu este tocmaî din copacii cei maî înalți. Eî îi place locul umed și băltoș.—Trunchiul sălciei, de cele maî multe ori, este găunos înăuntru. Cîoja sălcii este sură și crestată. Crăcile și ramurile sălcii atîrnă maî tot-d'auna în jos. La sălciiile *pletîse*, ramurile cad spre pămînt ca pletele de pîr. Ramurile se îndoiesc fîrte lesne. Frunzele de la salcie sînt tot-d'auna lungi, subțiri și ascuțite ca sulita. Fața lor e verde cenușie. Florile sînt ciorchine lungi și pîrîse. Salcia înflorește fîrte de timpuriu, în primă-vară.

În Dumineca Floriilor se aduc ramuri de salcie la biserică. Atunci copiii umblă cu *icîna*, purtând în mînă ramuri de sălcii înflorite.

Cînd vrei să aibi sălcii, n'ai decît să înfigi în orice loc umed o rîmuriică de salcie. Ea se prinde, odrîslesce și se face copăcel, și apoi copac mare.

Cu sălciiile crescute pe malurile gârlelor și ale heleștaielor se întăresc acele maluri, ca să nu se surpe, cînd vin apele mari. Lemnul de salcie, e maî mult mîle; de aceea nu e bun de lucrat. Chiar și la foc arde îndată și fără să dea multă căldură. Cîoja de la

salcie este fôrte amară. Spițerii fac din cójă prafurî, ce le dau bolnavilor de frigurî. Din ramurî, ómenii, la sate, împletesc gardurî și coșurî.

Cu tóte folósele ce le aduc sálciile, ómenii la noi nu le-aũ la preț. Și fiind-că salcia nu dă nici un rod, noi Româniĩ dîcem :

*Nici salcea pom,
Nici ne'nvățatul om !*

Sînt mai multe felurî de sálciĩ. Sálciile cele mai mari cresc chîar pe malurile apelor. Jur împrejurul lor vedî apoi mai multe tufișe de sálciĩ, cãrora le mai dîc și *rãchîțele*.

Primãvara și vara, lunca-ĩ plinã de paseri cãntãtore, mai ales priveghetori și gangurî.

*În cea luncã, prea frumósã
Printre fragede vlãstãri,
Pãserile, miĩ, voióse
Se întrec, în dulci cãntãri.*

176. Isprava lui Manole.

* Meșterul Manole, cãnd își zidiã soțioara în zid, n'ó vedeã cum se chinuie în durerî, nu auđiã nici tãnguiriile ei, ci tãceã, par'cã erã un *surdo-mut* și lucrã mereũ, mereũ înainte par'cã erã un smintit sau un turbat, cum spune cãntecul :

*Iar Manea tãceã
Și mereũ zideã.
Zidul se suiã
Și o coprindeã
Pãn'la glesnișore
Pãn'la pulpișore,
Pãn'la costișore
Pãnã'la țãțișore...
Dar ea, vai de ea !
Tot mereũ plãngeã
Și mereũ dîcea :
— Manole, Manole
Meștere Manole !
Zidul reũ mẽ strînge
Țãțișóra 'mĩ plãnge
Copilașu'mĩ frãnge !*

*Manole turbã
Și mereũ lucrã
Zidul se suiã
Și o coprindeã
Pãn'la costișore,
Pãn'la țãțișore,
Pãn'la buzișore,
Pãn'la ochișori.
In cãt vai de ea !
Nu se mai vedeã,
Ci se auđiã
Din zid cã dîcea :
— Manole, Manole,
Meștere Manole !
Zidul reũ mẽ strãnge
Vięta mi se stinge.*

177. Crângul. Măceșul.

** Crângul este o pădurice rară de copăcei. Une-ori crângul se află în apropierea satului sau a orașului. Primăvara și vara, crângul sémână cu un orașel frumos, al cărui locuitorii veseli își petrec vremea cântând.

?Și orașul cel frumos
Pórtă nume: *Crâng frunzos.*
Și poporu-i mititel
Numai pasărele 'n el!

Orî-ce colț și orî-ce loc
Are o flóre și-un boboc.
Tot pavagiul e pe pod
Móle, verde, fără glod.

În crâng cresc tot felul de copăcei, precum : Aluni, carpinii, tufanii, arțarii, jugastri, măceși și alții.

Copii mai bine cunosc alunul, *pentru alunele sale și măceșul*, tot pentru fructele sale cele roșii.

Măceșul este un copăcel, ce crește până la înălțime de 1 metru și mai bine. El are tulpină cu mai multe ramuri și, pe tot locul cu ghimpii. Frunzele lui sînt subțiri, de colóre verde deschisă și de formă lunguieță. Florile îi sînt roșii și, din jos, cu o umflătură. Fructul, când a încetat de crescut, prin August, are mărimea unei ghinde măricele, cu care sémână și la formă. Tóamna, când s'aú copt, fructele sînt de colóre roșie și, după

ce le-a brumat, încep să se înmóie. În năuntru, fructul are o mulțime de semințe mici, gălbuie, scámóse și acre. Copiii manâncă fructele de măceș; dar ele, mâncate în măsură mare, produc dureri prin stomac și aîurea. Din măceșe, când sînt cópte, se face un soiú de dulcétă și de majun. Se întrebuintează și ca doctorie.

Une-ori măceșul se sádeșe și prin grădinii, ca să se altoiěscă pe tulpina și pe ramurile lui *trandafirii* de grădină, care sînt înrudiți cu dînsul.

178. Ghicitóre.

** *Ciuta mare*

Sede'n cale

Și așteptă

Carne móle.

Ghici ghicitóreă mea,

Ce e?

179. Istoria vameşului şi a fariseului.

** Intr'o ȃi mergea Domnul Iisus spre Ierusalim. Atunci se apropiara de Dinsul unui, cari se nãdejduiaũ intru sine cum-cã sînt drepti şi defaima pre cel-l-alti. A cestora, Dõmnul le spuse asemnarea, sau pilda urmãtoare : —Doi õmeni s'aũ suit in biserica sã se rõge. Unul era *fariseu* şi altul *vameş*. Fariseul stãnd, aşa se ruga intru sine :—Dumnezeule, mulţumescu-ţi cã nu sînt ca cel-l-alti õmeni rãpitori, nedrepti, neruşinaţi, sau ca şi acest vameş. Postesc de douã-ori in sãptãmãna; daũ deciuelã din tõte cãte cãştig... Iar *vameşul*, dede parte stãnd, nu vrea nici ochii sãi la cer sã şi-i ridice, ci îşi bâtea pteptul dicend :

Dumnezeule, milostiv fii mie, pãcãtosul!..

ȃic voue, s'a pogorãt acesta mal indreptat la casa sa de cãt acela ; cã tot cel-ce se înalã pre sine, se va umilã.

---

180. Iubirea de mamã. — Cãntec.

* *A venit un lup din crãng,
Ş'algã prin sat sã fure
Şi sã ducã in pãdure
Pe copiii, care plãng.
Ş'a venit la noi, la pãrtã.
Ş'am efit eũ c'o nucea :
— Lup flãmãnd, cu trei cojõce,
Hai la maica sã te jõce! —
Eũ chemam pe lup încõce.
El fugiã 'ncotro vedeã.
Ieri pe drum un om sãrac
Intrebã pe la vecine :
— Pãrtã-se copii bine ?
Dacã nu, sã-ĩ vãr in sac !
Ş'a venit la noi, la pãrtã
Ş'am efit eũ şi i-am spus :
— Puiul meũ e bun şi tace.
Nu fi-'l daũ, şi du-te'n pace !*

*Ești sărac ; dar n'am ce-ți face,
Du-te, du-te! — Și s'a dus.*

*Ș'a venit un negustor
Plin de bani, cu vâlfă mare.
Cumpără copii, pe care
Nu-î iubesce mama lor,
Ș'a venit la noi, la poartă
Ș'am eșit și l'am certat :
— N'ai nici lu, nici împăratul
Bani, să-'mî cumpere băéțul!
Plecă-'n sat, că-î mare satul!
Plecă, plecă! — Ș'u plecat. —*

181. Neagoe-Vodă și meșterii.

* Cu zidirea bletei neveste, a lui Meșter-Manole, în temelia Mănăstirii, lucrarea aveă spor. Zidurile nu se mai

surpau și, în puțină vreme, se isprăvi Mănăstirea întrégă.

Toți meșterii erau veseli, numai meșterul cel mai mare, Manole, eră trist și amărit.

Négoe-Vodă a fost vestit că mănăstirea este gata. El plecă s'o vadă, s'o sfințescă, și să se închine.

Iată ce spune mai departe legenda :

*Pe Argeș în jos,
Pe un mal frumos,
Negru-Vodă vine
Ca să se închine*

*La cea mănăstire,
Falnică zidire,
Mănăstire naltă,
Cum n'a mai fost altă.*

Domnul o priviã
 Și se 'nveseliã.
 Și astfel grãiiã :
 — Voi, meșteri zidarï,
 Dece meșteri mari.
 Spune-ți-mă cu drept,
 Cu mâna la piept,
 De-aveți meșterie
 Ca să-mă faceți mie
 Altã mănăstire
 Pentru pomenire,
 Mult mai luminosã
 Și mult mai frumoasă;—
 Iar cei meșteri mari
 Calfe și zidarï,

Cum stau pe grindis
 Sus pe coperis,
 Vesel se mândriaũ
 S'apoi raspundeaũ :
 Ca noi meșteri mari,
 Calfe și zidarï
 Alții nici cã sînt
 Pe acest pãmînt !
 Aflã cã noi scim
 Orï cãnd să zidim
 Altã mănăstire
 Pentru pomenire,
 Mult mai luminosã.
 Si mult mai frumoasă !

182. Râu, lac, baltă, mlaștină.

* Munții, de obicei, sînt acoperiți cu păduri. Apa ce se formeză în păduri din zăpadă, încetinel se strecorã, în pãmînt. Apoi, la pãla muntelui sau a delului, acea apã se zburdã în colcote, pãna ce iese iarãș din pãmînt, adicã *izvoareșce*. Isvorul apelor se aflã mai ales în fundul vãilor. Apa de izvor este prãspãtã și limpede ; ea este cea mai bunã apã de bcut.

Sînt și izvoare de apã sãratã și de ape minerale.

Apa ce curge din izvor, formezã un *pãrãu*. Pãrãul cautã locul cel mai aședat al vãii. Pãrãiele, în calea lor adesea întãlnesc trunchii de copaci și stãnci uriașe. Atunci, apa sare preste acelea, se asvãrle de sus în jos și for-

mãzã mici *cascade*, sau mari *cataracte*. Din mai multe pãrãie, ce se întãlnesc în cursul lor, se nașce o *gãrlã*. Dar și, gãrle mereu primeșce, din drepta și din stãnga, alte pãrãie și gãrle

mai mici.

O gãrlã mai mare se chiemã *râu*.

Apa din gãrle și din rãuri învãrteșce morile de apã. Pe rãuri, *plutașii* duc *plute*. Sînt rãuri fãrte adãnci ce se chiemã *fluviu*. În țera nãstrã singurul fluviu este *Dunãrea*.

Pãrãul, gãrle, rãul și fluviul sînt ape *curgãtoare*. Locul

de unde curge apa, se cheamă *albia* apei. Cele două margini ale albiei se dic *țărături*. Țăraturile ridicate se

cheamă *maluri*. Locul unde apa mănâncă malurile se cheamă *cotitură* sau *sîn*. Locul, unde o apă curgătoare se varsă în alta, se numește *gură* sau *confluența* apelor. Apele mai mici, ce se varsă într' altele mai mari, se dic *afluenții* acelor. Trecerea peste apele curgătoare se face cu *luntri*, cu *po-*

duri umblătoare și stătătoare.

** În fie-care ținut se află și apă *stătătoare*. Apa stătătoare, ce secă câte odată, se numește *băltoc*; iar dacă apa nu secă nici odată de pe un loc așezat, se cheamă *baltă*. În bălți sau *smârcuri*, adesea se vede fundul apropiat, sub apă. De obicei, în bălți, se află *stufișuri* și *paperă*. Asemenea bălți sau pământuri înmuiate se cheamă *mlăștine*. — O apă stătătoare și mai mare și mai adâncă se numește *heleșteu* sau *lac*; iar apa cea mai mare și mai adâncă se numește *mare*, care se întinde cât veți cu ochii și este adâncă de mai multe decât sau chiar și sute și mii de metri.

Pe mări, umblă cele mai mari *corăbii* și *vapóre*.

De multe ori veți în mijlocul unei ape câte o bucată de pământ uscat. Acea se cheamă *insulă*. Dacă o bucată de pământ uscat este împrejmuită cu ape numai de trei părți, atunci îi dicem *peninsulă*. Partea cea mai înaintată în apă a unei peninsule se numește *cap*.

Locurile băltoase și mlăștinose nu sînt sănătose pentru omenî.

183. Barza saù cocostărcul.

* Ce gâscă mare am vădută pe casa lui nea Tudor, — duse într'o ȕi Gheorghită cel de 8 ani, către tatăl său, care eră preutul satului. —

— Ia spune Ghiță, cum eră gâscă ta ! —

— Aveă nișce picioré lungi, lungi, și roșii. Și cîocul îi eră fôrte lung și tot roșu ca picioréle. — Atunci tatăl arătă lui Ghiță un chip de barză, ȕicându-i :

Ce ȕici tu, Ghiță, despre chipul aștii paseri ? —

— A ! ce bine séménă cu paserea ce am vădută o pe casa lui nea Tudor ! —

Insémnă-ți, Ghiță, paserea aceea, nu e gâscă, ci *barză* saù *cocostărc*. Veȕi, barza este mai înaltă decât gâscă. Are cîocul lung, drept și ascuțit, capul mic, gâtul de asemenea lung și subțire. Trupul berzei este lunguieș. Cele două aripi sînt mari, cu pene negre la vârș. Picioréle îi sînt lungi ca nișce piciorónge și, până din sus de genunchi, sînt golașe. Ele sînt, ca și cîocul, roșii ca cărămida. Barza calcă rar și mësuras, întocmai ca un om mândru. Când zboră, își ține gâtul drept și picioréle întinse, par'că alunecă prin aer. Barza *iubeșce să fie curată*. Ea dórme într'un picior și cu cîocul ascuns în penele gâtului.

Berzele trăesc pe lângă locuri báltóse și mocirlóse. Acolo, lesne își găsesc hrana lor : Bróșce, șopârle, șerpî, gândaci și tot felul de gângăniî, ce strică bucatele de pe câmp.

Barza este o pasere fôrte folositoare.

Berzele își fac cuibul pe vârșul arborilor și al caseilor. Femeișca face 2 până la 4 ouă, din care scot nișce puî, la început fôrte slabî, pe cari îi îngrijesc amândoi părintii, cu multă iubire. Le fac și fel de fel de jucării.

Către sfârșitul lui August, berzele se duc de la noi în ținuturi mai călduróse. În primăvara următoare ele se întorc, tot-d'auna la aceeaș casă, unde aveău cuibul anul trecut. Barza este o pasere *călétóre*.

De un ném cu barza este *cocorul* și *stărcul*, saù *baltanul*, care pe creșcet are un pămătuf de pene, ce îi se lăsă pe cétă.

Barza, cocorul și stârcul, pentru picîórele lor lungi, se numesc *paséri picîóronge*.

Berzele, cocoriú, priveghitorile, cucii și rándunelele sînt paséri cälétóre!

---

184. Ceí trei cälétóri.

** Intr'o frumósă ñi de primăvară trei cälétóri, un măcelar, un tabac și un tãmplar, se întãlnirã la umbra unui stejar verde și mare, de la marginea drumului.

— *Ce minunată, cójã!* — grãit tabacul, uítãndu-se cu deosebitã luare aminte la crãcile vãnjóse ale stejarului. — *Ai puté sã tãbãcești cu ele o sutã de piei de bivól.*

— Ar fi mare pagubã sã-i íei cója — rãspunse tãmplarul. — E *minunat lemnul*, și dacã l'ai uscã bine, ai scóte din el cele mai frumóse *uși de bisericã* și nișce cercevele de ferestre care ar tîné sute de ani.

— Se vede bine, cã voi nu sciți sã prețuíti un stejar, așã de frumos! — strigã măcelarul cam supérãt. — N'ar fi óre un pãcat sã se taie, orí sã se cojéscã un stejar, care face *atãta ghindã*, încãt poți sã *ingrași* pe fie-ce an *cincî-decî de porcî* dintr'insa?

Și timp îndelungat cei trei cälétóri se certãu între sine asupra stejarului, pe care numai măcelarul voiã sã-l lase întreg și sãnãtos, ca sã rodéscã mai departe.

Fieș-cine prețuiește lucrurile dupã folósele, pe care el însuș póte sã le tragã de la ele.

---

185. Mórtea meșterilor și a lui Manole.

* Dupã ce Neagoe-Vodã auđi de la meșteri, cã ei-ar putea sã facã o bisericã și mai frumósã, și mai luminósã de cãt a sa, se hotãri, în gãndul seú, sã-i pîerđã. Domnul se temeã adicã, ca nu care-cumva urmașul seú, la scaunul domniei, sã strice acea mărétã bisericã și apoi, cu chiețuelti noi și mai mari, sã ingreuneze poporul sore a face o altã bisericã.

• Despre perđarea celor ñece meșteri, așã glãsuește cãntecul :

— Domnu-î ascultă
 Si pe gânduri stă...
 Apoî porunciă
 Schelele să strice
 Scări să le ridice;
 Iar pe cei zidari
 Dece meşteri mari,
 Să mi-î părăsescă
 Ca să putredescă
 Colo pe grindiş,
 Sus pe-acoperiş.—
 Meşterii gândiaŭ
 Si ei îşi făceaŭ
 Aripî zburătoare
 De şindrilî uşore.
 Apoî le întindeaŭ
 Si 'n vîzduh sariaŭ..
 Dar pe loc cădeaŭ...
 Si unde picaŭ.
 Trupuşi despicaŭ.
 Iar, bietul Manole,
 Meşterul Manole,—
 Când se încercă
 D'a se aruncă, —
 Iată c'auđiă,

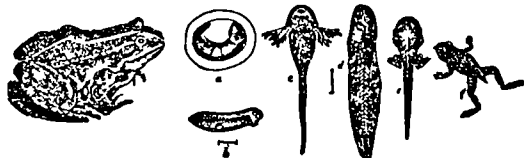
Din zid ca ieşiă
 Un glas naduşit,
 Un glas mult iubit,
 Care greŭ gemeă
 Si mereŭ điceă :
 — Manole, Manole,
 Meştere Manole!
 Zidul reŭ mă strânge
 Ţâţişora-mî plânge,
 Copilaşu-mî frânge,
 Vięta mi se stânge! *—
 Cum o auđiă
 Manea se perdeă,
 Ochi-î se 'nvĕliaŭ...
 Lumea se 'ntorceă.
 Norii se 'nvĕrtiaŭ..
 Si de pe grindiş,
 De pe coperiş
 Mort bietul cadeă !
 Iar unde cadeă
 Ce se mai faceă ?
 O fântăna lină
 Cu apa puţină,
 Cu apa sarată,
 Cu lacrami udată !

Aşa, a rămas acea sfinta mănăstire de Argeş, din
 ȕilele lui Neagoe-Voevod, până în ȕilele noastre.

186. Brósca.

* Brósca trăeşce, mai ales, în apă sau în locuri umede
 Sînt brósce mai mari şi brósce mai mici. Bróscele au
 mărime deosebită. La trupul unei brósce putem vedé
 cap, trunchiŭ şi picîore. Capul bróscei este turtit. Ea
 are corpul mare, lat şi rotunđit; gura asemenea mare
 şi ochi bulbucaţi.

Scoica urechii îi lipseşce cu totul. Cele două picîore
 dinnainte sînt
 mai scurte, de
 cât cele două
 din-dărăt.

Códa îi lip-
 seşce cu totul.

Trupul, peste, tot, este învelit într'o piele golaşă, bálósă

care, de obicei, este verde, cu dungă ócheșe oră gâbene, pe spinare.

Brósca póte trăi și pe uscat, măi ales prin locurî iberbóse. Ia apă brósca innótă bine; iar pe uscat măi mult sare, decât umblă. Ea se nutreșce cu vermî, cu melci golași, cu gângăni și cu alte animale vătămátore țérinilor. De aceea *brósca este un animal folositor*. Bróscele se prăsesc din ouă. Din ouă ies nișce pui, ce nu séménă de loc, la început, cu parinții lor. Puii aceștia aũ formă de *linguriță*. De aceea se și numesc puii de brósca *mormolocî*. Mormolocii aũ cap gros și códă lungă. Număi în câte va țile, mormolocii se fac brósce.

Cântecul bróscelor este un *ora-ca-ca! ora-ca-ca--co-a-cs! co-a-cs!* iar în spre séră un *u-u! u-u! u-u!*

---

*Când cântă brósca, se umflă tot mereu, până ajunge a fi ca o minge. De aceea unuî copil, care vré să se pórtce ca un om mare, îi se țice: — *Se umflă ca un broscóu!*

Carnea din picíórele de din-dărăt, este bună de mánecat.

Sînt măi multe soîurî de brósce: *Brósca de baltă*, care este măi mare; *boul de baltă*, care mugesce nóptea în lacurî, ca boii — *bu-hu-hu! bu-hu-hu!*

Sînt *brósce ráiose*, cu un fel de bube scârbóse pe pele. Apó *brotăcelul* cel frumos, verde deschis, care îl veđi urcat pe iberburî măi măricele și pe pomî.

Iérna, bróscele se ascund în pămînt.

Dacă tai o brósca, veđi că are, întocmăi ca *pesci*, *sânge roș, dar rece*.

Bróscele trăesc și în apă și pe uscat. Ele aũ sânge roș, dar rece.

---

187. Șopârla și șérpele.

*Pe câmp, pe locurî pletróse din fața sóreluî, vara adesea te pomeneșci că alunecă ceva prin iérbă. Dacă te uîți bine, observî că este o *șopârlă*. Biéta de ea, fuge ca trosnită. Șopârla este ca de 2 centimetri de lungă. Códă îi este măi lungă decât corpul. Pe deasupra este

cenușie; pe burtă, albă-verduie, unele șopârle au patru, altele numai două piciorce. Coda se frânge foarte lesne; dar în scurt, iarăș creșce la loc. Șopârla se nutreșce cu insecte, cu vermă și cu brôșce.

Șopârla este un *animal folositor*. Șopârla nu face la nimeni nici un rău. — Să nu te temi de șopârlă!

** Mai greșos și mai uricîos decăt șopârla este șerpele. Ba șerpele, ce-î dic *viperă* sau *năpârcă*, este chîar primejdîos, fiind-că mușcătura lui este *veninôsă*, încât omul mușcat de viperă, dacă nu se caută, pôte să și móră.

Vipera este lungă de 5 până la 6 decimetri.

Este roșioră sau negricîosă. Vipera, ca toți șerpîi, are numai cap, trunchiū și coda. Piciorcele îi lipsesc. Ea se mișcă tărându-se, cu muschii, pe pămînt. Vipera se pôte lesne cunôșce pe cele *două vergi negre din dărătul capuluī*. Aceste vergi sînt unite înforma de litera V mare.

Vipera trăeșce prin tufiș, prin ierbă și printre pietre, în fața sóreluī. Ea își face corpul colac. Capul și'l ține la mijloc. Așa pândeșce ea după șóreci, după brôșce, după șopârle și după paseri mici, pe care le prinde și le mănâncă. Dacă animalul prins este mic, îl înghite îndată; dacă-î mare, se încolăceșce împrejurul lui, îi frânge ósele și apoi îl înghite.

Dușmanii viperii sînt porcii, aricii și cocostârcii, care o mănâncă fără să le pótă face vre-un rău.

Vipera este un șerpe reū, fiind-că se dă la om sau la alte animale, fără s'o fi atins sau supêrat.

De aceea se dice despre un om, care face numai rău altora, *că el este o viperă*.

Când vipera a mușcat pe cine-va, trebuie îndată să se ardă rana cu *iască* aprinsă, ori cu cărbune aprins, sau cu *pietra iadului*, ca să iasă veninul dintr'însa. Este lucru folositor să se lege rana sau mușcătura împrejur. Ca să ne ferim de mușcătura viperei, singurul mijloc este să avem încălțăminte grósă, când trecem prin liveđi sau prin păduri, unde se găsesc vipere.

Cei mai mulți șerpî trăesc pe uscat; dar sînt șerpî ce stau și în apă.

Sérpele este un animal stricăcîos și primejdios; iar șopârla este un animal folositor. Serpîi se numesc și animale *târătóre*. — Pentru ce?

---

188. Copila și Fluturelul.

* — *Fluturel cu mândre aripî,
Cu trup ușurel,
Ce tot zborî din flóre 'n flóre
Si nu stai nițel?*

- *Stăi, mă rog, și te oprește
Din lungul tău drum,
Si cu mine dulce clipe
Mai petreci acum!*
- *Haid' să-ți arăt colea'n casă
Nișce jucării!*
*Haid' că mama mea drăguță
Bine te-o primi.*
- *Haid' că iată se repede
Uriciosul vânt.
Si el poate să te arunce.
Rău, jos la pământ!*
-

189. Nascerea lui Moisi.

**Evreii se înmulțiseră foarte în Egipt. Egiptenii se speriară de numărul cel mare al Evreilor. Ca să-i mai împuțineze, regele Egiptului poruncise să se înece, în apele Nilului toți băieții Evreilor.

Tot atunci, o femeie evreică născu un băiețel. Pruncușorul ei era frumos și voios. Mamiu lui îi fu foarte milă de dinsul, căci mult era băiețelul drăguț! Ea îl ascunse și îl țină pitit vre-o trei luni de zile. Dar copilul creștea repede; începea să plângă tare și să gungună, în gura mare. Mă-sei îi fu frică să nu prindă de veste slujitorii regelui. Dinșii, negreșit ar fi luat copilul cu d'a sila și i-ar fi omorât pe amândoi, și pe prunc, și pe mamă.

Atunci biéta mamă își puse credința în Dumnezeu; ea luă un coșuleț, ușor de papură, îl unse pe dinafară cu smolă, ca să nu se ude. Apoi culcă binișor copilașul în coșu'eț îl duse plângând cu jale, până la malul gârlei, și dete drumul coșulețului pe apă.

Coșulețul pluti ușor d'asupra apei și, împins de valuri, se oprî ceva mai departe, printre trestile de pe malul gârlii.

Tocmai în ziua aceea fata regelui se cobori la gârlă, ca să se scalde. Când ajunse la mal, ea zări, pintrestuf, coșulețul smolit, care se tot clătina. Se apropiă de el și, ce vădă într'insul?... *Vădă un copilaș rumen și frumos, care dormia fără grijă, ca într'o albiură.*

Eetei i se făcù milă de copilaș, îl scose din coșuleț și îl duse îndată acasă, la ea. Acolo i luă o doică evreică și îl purtă de grijă, par'c'ar fi fost chiar copilul ei. Ea îl dete numele *Moisi*, care va să dîcă *scăpat*, fiind-că ea îl scăpase din apele Nilului.

Așa a purtat Dumnezeu grijă de copilașul Moisi. Mai târziu, acel copil avea să scape pe Evrei din Egipt.

190. Pescarul și peșcisorul

*Un pescar tinerel umblase totă ziua pe lângă o apă cu *undita* sa. Dar el nu putu să prinđă nimic. Abia spre sëră îi picase un biet peșcisor. Eră micuț, drăguț, și frumușel. Pescarul se uită, cu plăcere, la vînatul său. Peșcisorul privia, cu jale la pescar, parcă'ar fi voit să-î dîcă : — Nene pescar, veđi ce mitetel sînt ! N'o să aibă nici un folos de mine. Mai bine să-mi dai drumul în pace ! Dar pescarul, la început, par'că nu voia să-l înțelegă. Prea s'a obosit de giaba, totă ziua. Peșcisorul atunci l'a rugat din nou :

— Dă-mi drumul, nene, să mai cresc. Când voi fi mare, îți făgăduesc că ȧraș voi veni la acest ioc. Atunci o să mă dau prins, de bună voie, și o să poți face ceva trébă cu mine ! —

Bine răsponse pescarul, — o să veđ dacă te vei ține de cuvînt—și plôsc ! cu el în apă. Peșcisorul se făcù îndată nevedut. Și apoi își petrecu vremea până ce se făcù mare.

O dată își aduse peștele aminte de făgăduiela dată pescarului. Atunci repede înotă către locul făgăduit. Și acolo îl așteptă de mai 'nainte pescarul. Peștele se

de te prins de bună-voe. Pescarul după ce se uita bine la peșce, îi de te drumul, dîcînd : — Fiind-că ți-ai ținut cuvîntul, du-te și trăeșce, cum îți place. De mine să nu mai aibi nici o frică ! Și vorbind așa, aruncă peșcele iarăș în apă.

— *Făgaduiela dată 'i datorie curată !*

191. Petru-Rareș Pescar.

*Petru Rareș eră fiul lui Ștefan-Vodă cel Mare. El eră un om de statură naltă, deștept, inimos și meșter mare la vorbă. Intr'acesta semănă el cu tatăl său, cu Ștefan-Vodă. Deși Petru era fiu de domn, totuși el se făcù pescar. Oamenii îi dîceaù *Petru-Majă*.

El făcea mare negoț cu peșce, cel ducea de la Galați la Iași, la Suceava și în alte orașe mari ale Moldovei.

Iată cum glășueșce povestea despre Petre-Majă :

— * *Jos, în vale pe Bârlad
Lângă'al Docolinei vad
Nemerit'ău, poposit'ău
Si de noapte tabărat'ău
Dece care mocăneșci
Cu boi albi Fălcieneșci,
Iar în care ce-ău avut ?
Ce merinde's de vindut ?
Peșci de apă curgătoare*

*Si de apă stătătoare,
Cu năvodul pescuiți
Si cu undița undiți !
Dar merindele-s acui ?
A lui Petre Măjăluș,
Care-î om de omenie
Ce-ar fi bun chiar de dom-
nie,
Dac'ar pune Dumneșeu
Tot omul la locul său !*

La Docolina, unde mase peste noapte Petre-Majă, avu un vis minunat, în care îi se arătară :

*Străluciri. măririi de domn...
Petre Majă ademenit,
Din somn dulce s'a trezit.
O, minune! ce să vadă
In a zilei albă rază... ?
Vede acum cu ochi deschiși,
Ce a vădut cu ochi închiși.*

Se întâmplase că chiar atunci murise la Suceva, Ștefănița-Vodă, care eră nepotul lui Petru-Majă. Și boerii țării, cunoscând bine însușirile cele bune și hărnicia lui Petre-Majă, *l'au adus pre el să le fie Domn*, preste țera Moldovei.

192. Ariciul.

**Lică, un băețel de vre-o șese ani, alergă într'o di prin grădină. De odată el se oprî pe loc și începû să chîeme pe Mitică, frate-sëu mai mare :

— Nene! nene! uîte colea, ce minge mare, négră și cu țepi! Cine-o fi aruncat'o aci la noi ?

Mitică se apropiâ ; se uită și dise :

— Nu e minge puule! E un dobitoc viu. Veđi ! în loc de pěr, el are *ghimpî*, pe tótă spinarea. E un *ariciu* !

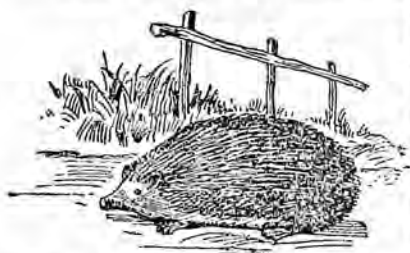
— Sciî tu ce face ariciul cu ghimpîi ? Când simte vre-o primejdie, îndată se face ghem; se strânge cocoloș. Atunci nimenea nu pôte să-l apuce, nici cu mâna, nici cu botul. Ast-fel se apără ariciul de dușmanî.

Ariciul e mic și burdușit ca un purcelas; are un botișor ascuțit; nișce ochișori fórte vii; nișce u-

rechîușe mici de tot și patru lăbuțe, scurticele. El umblă îute prin păduri și prin grădini; îi place să ródă pome și semințe. Când găseșce ouë în cuburi, el le sparge și le sórbe; iar când se pogóră prin gropi și prin pivnițe, el ucide șerpî și șóreci, și îi mănăncă.

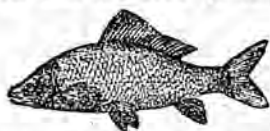
Ce cređi ? Este și ariciul bun de ceva ?

Maî sciî *cântecul ariciului* ?

193. Crapul și știuca.

* Ce mai viêtă veđi în gârlă, când apa este limpede ! Cum alérgă peșcii în sus și în jos ! Intre peșcii de pe la noi se află și crapul, și somnul, și știuca.

Crapul póte fi mai mare, ori mai mic. La corpul lui vedem capul, trunchiul, códa și, în loc de picióre, șése aripí. Crapul n'are gât. Trupul îi e acoperit cu *solzi verđi*, roșii și suri. Gura lui, ce-í dice *bot*, este mică și ascuțită. Trunchiul, pe la mijloc, este mai gros ; către códă se subție. Ochií crapului sînt mari și bulbucăți. Urechile abia se pot vedé, când răsufliă. Crapul ínnóțá fórte bine. El vede, aude, miróse, gustá și simțeșce, íntocmai ca omul. Dar el n'are *glas*. Crapul este *mut*.

Crapul se hrăneșce cu musculițe, cu vermișori și cu alte animale mici de apă ; ba chiar și cu plante de apă.

Crapul *gătít este fórte gustos*.

Alt peșce este *știuca*, care are o gură fórte mare, ínarmată cu dinți puternici.

Știuca tinérá este verđuie ; când ímbátráneșce, pe spate se negreșce și pe burtă se

face albuie.

Știuca mánáncă ori-ce fel de peșce. Ea este un peșce *rápitor*. — Ea póte să trăeșcă și până la 100 de aní.

La fel cu știuca este *șalául* și *bibanul* din apele nóstre dulci.

Sînt și alte multe soiuri de peșci, ca *somnul* cel mare și *țiparul* sau *pișcarul*, ce séméná la trup cu un șérpe.

Peșcii tráesc numai în apă. Dacă tai un peșce, veđi că în corp are óse și sánge *roș* dar *rece*. Ei, în loc de plámâni, respirá prin *urechí* cari se chiémá și *bránchií*.

Peșcii se prásesc din oué multe și mărunte ce se numesc *ícre*.

Peștii sînt animale de apă, fórte folosítóre.

---

194. Petru Rareș-Domn.

**Petre Majă, deșteptându-se din somn, veđu cum cu adevérat

*Pe colnice și pe cóste,
Se cobórá-o mândra óste*

*Cu trei stéguri de oșteni,
Si trei care de curteni.*

Curtenii se apropiară de carele cu pește ale lui Petre-Majă. Apoi ast-fel vorbi cel mai de frunte boer, către Petre :

— *Petre-Maja 'ntru mulți ani !
Noi, curteni și capitanii,
Fost-am, fost trimiși cu bine
Din Sucéva către Tine,
Ca să-ți dicem Tîe așa :
Să trăiești, Măria-Ta !—
Petru dice :— Bună sosiți !
Pace vouă, soți iubiți !*

Înainte de a pleca însă, Prtre-Majă, acum *domn al Țării*, nu își uită de argații săi ; deci el îi chîmă și le dîse :

— <i>Iară, voi ce-ați slujit mie, Feți mei de argație... Luați tot ce este al meu !— Așa-î dreptul, așa vréu !— — Apoi mădru învestmîntat</i>		<i>P'un cal șarg încălecat Plcă vesel la domuie... Fericită calea-î fie ! Căci pe dînsul D-deu L'a pus drept la locul său!</i>
---	--	--

Ca domn Petre-Majă s'a numit *Rareș*, după numele mamei sale.

El a domnit, cu cinste și cu mărire, preste țera Moldovei, timp de 19 ani.

---

195. Copilăria lui Moisi.

**La curtea lui Faraon, Moisi crescù mare și se făcù un băét voinic, inimos și cu minte. El erà supus și ascultător. La școlă mergea bucuros și se siliă foarte mult la învățatură. Cu tótă lumea se purtă bine. De ori ce faptă rea se sfiă, se feră și se lepădă ; dar la fapte bune, el erà cel mai îndrăzneț, cel mai săritor. Pe cei slabi și neputincioși, în tot-d'auna, cu bună voe, îi ajută. Fata lui Faraon, — ba chiar și regele Faraon,— îl iubiau mult. Tutulor Egiptenilor le erà foarte drag Moisi, copilul de suflet al fetii lui Faraon.

Dar, ori-cât de iubit erà el regelui, cu nimeni trufaș nu se se arătă. Ori-cât de mult îl cinstiau Egiptenii, el nici odată nu uită că se născuse din némul asuprit al Evreilor. Cătră némul său îl trăgeau mereu și gândurile, și inima sa.

Când ajunse volnicel, ca de 18 ani, el foarte tare se mâhniă, de câte-orî vedeă pe Egipteni că se pörtă rău cu Evreii. De acea, într'o vreme, amărit peste măsură de nedreptățile ce se făceaū mereū nēmului său în Egipt, el hotărî să se lepede de tóte bunătățile de la curtea lui Faraon. Intr'o bună dimineță el fugi de acolo, cu gândul să facă ce-o face, numai să *scape* pre frații săi Evrei, din robia Egiptului.

Atunci el apucă spre sóre rësare. Se duse, se duse până ajunse într'o țeră vecină. Dar acolo nu aveă cu ce să trăescă. El nu se rușină de sărăcia sa. Ca să nu stea fără trebă, se tocni ca cloban la turmele de oi ale unui preot de țeră.

Moisi eră un băét inimos și vrednic.

---

196. Comparațiunea crapului cu brósca.

** Atât crapul cât și brósca sînt animale. Pentru ce? — Și crapul și brósca trăesc în apă. Atât crapul cât și brósca sciū să înnóte. — Și crapul și brósca pot fi mai mari și mai mici. Atât crapul cât și brósca aū mai multe părți, *la trup*. Și crapul și brósca aū, la cap, câte doi ochi mari și *bulbucăți*, și urechi ce abia se pot vedé. Și unul și alta se nutresc cu vermișori și cu alte animale mici de apă. Și crapul și brósca se îmulfesc din oué. Amândouă aceste animale aū un corp, óse și sânge roș, dar rece. Și unul și alta se pot mîncă. — Și crapul și brósca sînt *animale folositoare*.

Deci, crapul și brósca se aseménă într'unele puncte.

Crapul trăește numai în apă; brósca însă póte să trăescă și pe uscat. Crapul póte numai să înnóte; dar brósca póte să și umble și să sară, pe uscat. Crapul are, în loc de picíore, șese aripí; brósca însă are patru picíore. — Crapul are códă; brósca însă nu. Corpul crapului este acoperit cu solzi; iar al bróscei cu o piele golașă și bálósă. — Crapul n'are glas; brósca are glas destul de puternic. — Crapul are în corp mai multe óse decât brósca. De la crap se mîncă tóte părțile; iar de la brósca numai părțile dindărăt. — Crapul este un animal mult mai căutat și mai folositor decât brósca.

Deci, crapul și brósca se și deosibesc într'unele puncte.

Crapul și brósca se asemănă într'unele puncte; iar într'alte puncte, se deosebesc.

Tóte animalele care, ca și crapul, aũ în corpul lor óse și sânge roș, dar rece și carã pot să trăiescă numai în apă, se chîemă pești.

Tóte animalele carã, ca și brósca, aũ în corpul lor óse și sânge roș, dar rece și pot să trăiescă și pe uscat și în apă, se chîemă amfibiã.

Animalele unele sînt sugétóre; altele sînt pasëri, altele sînt pești, și altele sînt amfibiã.

197. Tufișul înflăcărat.

* * Moisi pásceã oile pe un munte nalt și pustiũ, care se chîemã muntele *Horeb*. În acel loc deșert el trăia singur singurel. Dar nici frică nici urât, nu-ı erã lui, căci mereũ la Dumneđeũ se gândia și în mintea sa se tot chibzuiã, cum să scape pe frații săi, Evrei, din robia Egiptului.

Intr'o ñi, departe, pe înălțimea muntelui, zãri el uu foc. Se duse într'acolo. se apropiã și vedũ un *tufiș*, care ardeã, încins în flacãri. Moisi stãtũ pe loc. Se uitã și se mirã cine să fi aprins focul pe acel munte, cu totul pustiũ. Dar, de-odatã un glas tare leșã din vãlvórea aceluı jaratic. Glasul il chîemã și ı vorbi așa :

— Moisi! Moisi!... *Eũ sînt Domnul Dumneđeul tãu*, Domnul lui Avraam, lui Isaac și lui Iacob... Vẽdu'tam chinurile grele ce pãtimeșce în țera Egiptului, poporul lui Israil ... Milã mi-s'a făcut de dînsul... M'am îndurat de el și am hotãrãt din acele chinuri sã-l scap!... Lasã dar tu, și du-mi-te la Faraon, din partea mea ! Cere-ı ca să dea drumul Evreilor din țera Egiptului. Mergı! De tine voiũ îngriji eũ !

Moisi se închinã și ascultã porunca lui Dumneđeũ. Se sculã îndatã și se porni, fãrã grijã și fãrã frică, drept la Faraon, în țera Egiptului, de unde el fugise.

În inima sa. Moisi simția că Dumneđeũ erã cu dînsul, și că, la tóte Dumneđeũ ıi va ajutã.

198. Pescuitul.

** Peșcele bine gătit este o mâncare nutritivă și ieftină. Cum vine însă peșcele din apă în oală, sau în strachină ?

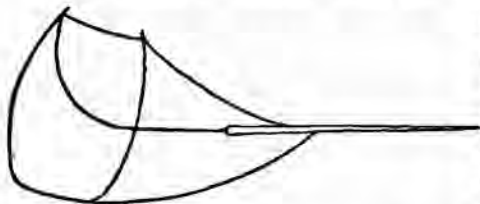
Peșcele se poate prinde în mai multe chipuri. Câte odată vezi pe lângă gârlă câte un băiet cu *undița*. În acul din capătul așii se bagă o rămă și, hus ! cu ea în gârlă. Bietul pescuț o zărește și se gândește !

A ! acolo este ceva bun de mâncat pentru mine !

Și înotă într'acolo, cascade mare gura., și, imbucă rămă, cu undiță cu tot. Dar hotta de undiță se agață în gâtul pescișorului și, frumușel mi țil trage afară... Somnii și crapii și alt fel de pește mai mare se prinde cu *cârligul*, anume făcut. Cârligul acela are și el forma undiții numai că este mult mai mare.

Pește mai mult prind pescarii cu ajutorul *luntri* și cu felurite instrumente sau unelte.

Iată unele instrumente de pescuit :

1) *Chipcelul* este, făcut din două bețe și din o rețea cu patru laturi, ce atârână de o prăjină cam de 3 sau 4 metri de lungă. Cu chipcelul se dă din luntre, cu fața tot-d'a-una, spre

partea încotro curge apa. Un fel de chipcel mai mic este și *crâșnicul*.

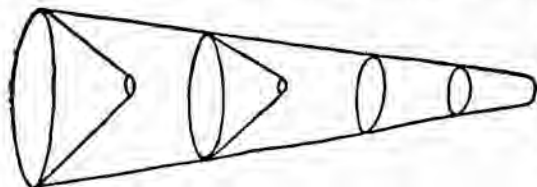
2) *Prostovolul* este o rețea, în forma unui cerc, pe de margini cu glonțe ca să l tragă la fund. El atârână de o fringhie de 8 până la 10 m. de lungă. Prostovolul se aruncă și el din luntre, sau de pe mal.

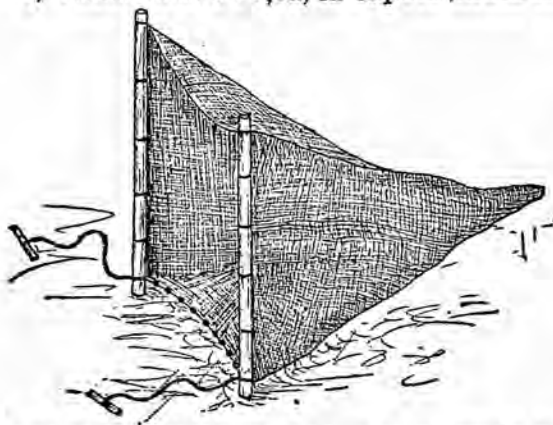
3. *Vârșă* este o rețea în forma unei trâmbițe ; este foarte lungă cu cercuri ici și colo. *Vârșă* se lasă în apă cu gura în

partea, în spre care curge apa. Cu *vârșă* sémână în cât-va și *halăul* de prins pește.

4) *Plasa* este o rețea, la capete ținută întinsă prin câte

un băț. *Vârful*, unde se adună peșcele, se chie-mă *matifă*. Pe marginea din jos a plăsi-i se atâr-nă glónțe, ca și la prostovol. *Plasa* e purtată în josul apei de doi inși. Unul ce merge pe

lângă mal, altul spre adânc, până unde pôte să stea apa

5) *Năvodul* este o plasă foarte lungă de 30 sau 40 de metri. *Năvodul* se întinde, cu ajutorul a două luntri, pe apă și apoi se trage la mal de amândouă capetele deodată.

Când apa este tulbure, se prinde foarte mult pește. Atunci mai mulți ómenii trebuie să tragă din apă unel-ta de pescuit. La țermuri, peșcele prins se alege și se pune în coșuri, sau în alte vase anume gătite. Când uneltele de pescuit se strică, atunci pescarii le dreg și le păstréză agățate.

Pescuitul este oprit pe timpul, când pescii fac ouș și se înmulțesc.

Pescuitul sau pescăria este o măestrie foarte cinstită.

În țeră la noi, mai ales în ținuturile de pe lângă Dunăre și de pe lângă mare, pescăria este aproape singura ocupațiune a ómenilor.

199. Ghicitóre.

* *Am o mițe 'nodate,*
O mițe desnodate :
O mițe să ȃicǎ,
O mițe nu ghiceșci!
Ghici ghicitórea mea,
Ce e?

---

200. Ieșirea Evreilor din Egipt.

** Moisi se duse de-a-dreptul în Egipt. Acolo spuse-regelul Faraon, că Dumneșeu îl porunceșce să dea drumul Evreilor, din țera lui. Dar Faraon la început nu vrú să șcie de aceea. Atunci Dumneșeu trimise asupra Egiptenilor mai multe rele: și lăcuste, și grindină, și trăsnete, și mórte. In sfârșit, toți Egipteni și Faraon se îngroziră, și atunci deteră drumul Evreilor să méréǎ unde vor voi.

La sfatul și la porunca lui Moisi, Evreii se gătiră să plece cu tóte némurile și cu tóte turmele lor. Mare veselie eră pe dinșil. Toți mulțumiașu lui Dumneșeu că l-a scăpat din robia Egiptului. Toți lăudașu și pe Moisi.

Moisi îl povățul să facă îndată o sərbătóre mare. Acea sərbătóre o numiră *Pașcile*, care va să ȃică *Eși-rea din robie*. Fie-care familie de Evreú *injunghiá un miel ca să-l mánânce cu veselie, de Pașci*. Fie-care își făcú în pripă pâne fără aluat, adică *azimă*, ca să atbă de mánicare, și pe drum. De atunci a rēmas până și acum, la Evrei, — ba și la noi, la Creștiní. — obiceiul de a ținé *odată pe an sərbătórite Pașcilor*. Sərbătórite Pașcilor aduc a-minte Evreilor despre scă-para lor din robia Egiptului.

Când Evreii eșiră din Egipt, Moisi voiá să-l ducă înapoi în țera lor, în Canaan. Dar ca să ajungă până acolo, trebuiașu să trecă prin locuri uscate și deșerte, fără drumuri. Negreșit că Evreii s'ar fi rătăcit într'acele.

locuri pustii. Dar la porunca lui Dumnezeu Moise le purtă de grijă. El le însemnă calea, pe unde avea să meargă.

Ast-fel sosiră ei într-o zi, pe malurile unei ape mari. Era o apă, la față cam *roșcată*, ce se cheamă *Marea-Roșie*. Pe țărmurile Mării-Roșii, Evreii se opriră. Acolo stăteau ei triști și abătuți și se gândiau cum avea să treacă, fără luntri, fără corăbii. Dar Dumnezeu nu-l lasă să piară. El avea să-i treacă și dincolo de Marea-Roșie.

---

201. Organizarea comunei

** Locuitorii din orice comună trebuie să trăească împreună, în bună înțelegere și în pace. Ei trebuie să păstreze buna rânduială.

Dar, în comune sînt și oameni gălăgioși și certăreți. Aceștia, întocmai ca băieții cei nebunatici, se cîrtă, ba, se și bat. Acestor oameni nu le place buna rânduială. Pentru ca toate treburile în sat și în orice comună să meargă bine, dintre oamenii cei mai de omenie și mai cuminți, sătenii aleg un *primar* și mai mulți *consilieri*, cari împreună chibzuesc cea ce-i de folos pentru totă obștea.

Primarul cu consilierii împreună formează consiliul comunal.

Consiliul comunal se adună și lucrează în *casa comunală*, sau la *primărie*. Unul dintre consilieri scrie sau *notează*, în niște foi de hîrtie, tot ce hotărește consiliul comunal. Foile în cari scrie *notarul* se numesc *proces verbale*. Alt consilier adună de la oameni *birurile*, sau dările. Consilierul acela se cheamă *perceptor*. Cu dările, ce le adună perceptorul, se plătește pentru șosele, pentru poduri și pentru alte trebuințe ale comunei. Când primarul este împedecat în slujba sa, atunci îi ține locul *ajutorul de primar*, care și el este tot dintre consilieri. Dacă se ivesc certuri între locuitori, primarul *cu doi jurați*, aleși de obște, judecă și hotărește pricinile, care sînt pentru daraveri mai mici de 50 de lei. Ei sfătuesc tot-d'a-una pe cei certați să se împace și să nu se judece mai departe, că-i *mai bună o pace strîmbă, de cît o judecată dreaptă*.

Și când se naște, când se căsătorește și când mîore cine-va, tot primarul face hîrțile sau *înscrisurile* convenite. Hîrțile acelea se numesc *acte ale stării civile*.

În sat mai sînt și *milițienii*. Milițienii fac *straja*, sau *garda* satului. Capul gărzii șateșci se cheamă *șef de gardă*, sau de *garnizonă*. Apoi în unele sate mai mari sînt și soldații, ce le dice *jandarmii*.

Pentru buna rînduélă a bisericii și a slujbelor sfinte în fie-care sat se află unul sau mai mulți *preuți* și *cântăreți*.

Satul ce are primărie, se cheamă *comună rurală*. Cătunele, mai multe împreună, alcătuesc o *singură comună rurală* cu un sigur primar și cu o singură primărie. Primăria se află în cătunul cel ce este la *mijloc*, sau în *centrul* celor-lalte cătune.

*De preuți și de primar,
De perceptor și notar*

*Să ascuți și să-ți cinstesci
De vrei bine să trăiesci !*

202. Sobiesky și Plăeșii.

* Sînt 209 de ani, și mai bine, de cînd un rege polon, cu numele *Sobiesky*, se întorcea prin Moldova din războiul, ce-l perduse cu Turcii. El avea cu sine câșiva ofițeri și oștirea ce-l rămăsese din bătălia cu Turcii. În drumul lor, Polonii se apropiară de *Cetatea-Némțului*, care se află pe sprîncéna unui dél.

— Ce este acésta?—întrebă Sobiesky pe tovarășii săi. —

— Cu bună seamă vre-un culb al Moldovenilor! — îi răspunse un ofițer de al lui!

— Așa! Să mergem dar, să batem și să luăm cetatea, ca să nu ne întorcem acasă fără de nici o ispravă! —

— Eă așa dice să lăsăm în pace cetatea acésta, — îi dise un general de al săi — și să ne urmăm drumul înainte, căci n'avem tunuri de bătut cetăți!

— N'avem tunuri? Vom luă-o dar cu mânilor!—răspunse regele Sobiesky, și dete poruncă să se înșire óstea către cetate.

În cetate nu erau de cât 9 *plăeși*, pentru străjuire, în lipsa garnizónel, care eră dusă cu Domnul Cantemir la Fălciu, unde tábărăse armata turcésca. Cei 9 plăeși, vedënd că o oștire dușmană vine să intre în cetate, închid porțile și se gătesc de apărare. Se începe lupta...

Tunurile Polonilor, aședate pe scaun de lemn, încep să bată neconținut cetatea. Dar și plăeșii răspund cu glonțe, care nu făceau greș. Fieșce-care împușcătură dobóră câte un dușman, și mai ales din ofițeri, asupra cărora țintesc plăeșii.

Patru dîle se luptară vitejii plăeșii, *9 în contra a miș de Leșii*. Trei din plăeșii fură uciși; dar din Poloneșii cădură preste 50.

Sobiesky se puse pe gânduri. Acum îi părea rău că n'ascultase pe generalul său, care îi spusese să-și vedă de drum. Dar *el intrase în horă*, trebuia să jöce acum!

---

203. Pribegirea prin deșert.

** Sub conducerea lui Moisi, povățuit de Dumneđu, Evreii ajunseră la Marea-Roșie. Marea, chiar atunci, eră în retragere. Dumneđu trimise un vânt cald și isbici fundul mării, numai de cât. Atunci Evreii, povățuiți de Moisi, trecură Marea pe uscat. Voind să trecă după Evrei și Faraon cu oștea sa, fură acoperiți și înecați de valurile mării, care atunci se află în creștere.

Locurile pe unde aveau să mergică Evreii, erau tot locuri sterpe și pustii. Cât zăriați cu ochii, pe acolo nu se vedeă alt-ceva decât numai câmpii acoperite cu nisip galben și mărunt. Nicăieri nu se iviaă nici pomi, nici érbă, nici case, nici drumuri, nici măcar fântâni ori izvoare de apă. Totul eră pustiü: Sus, cerul vînet, și luciü; jos câmpul sur și pârliț!

Pe acolo, sórele dogoria rău. Nicăiri nu găsiaă nici umbră, nici adăpost...

În așa locuri de stărpicune rătăciră multă vreme Evreii. Umblău și și nópte. Umblău .. și de ajuns, tot nu ajungeau, la țera lor.

De multe ori se și întâmplă de le lipsia merinde și apă. Atunci, le eră frică să nu péră cu toții în pustiü; să nu móră acolo de obosélă, de fóme și de sete.

Dar Moisi se rugă de Dumneđu. Și atunci aflară

locuri, pe unde crescău niște grăunți mărunței și albi, ca brobónele de mazărichie. Acesta erà *mana* bună de mâncat. Une-orî, séra puteau să prindă și mulțime de prepelițe obosite. Apoi ajungeau și la câte o stâncă din care isvoră apă bună de băut.

Intr'ast-fel au petrecut Evreii ca vre-o 40 de ani, rătăcind prin locuri deșerte.

*Pentru diiua lor de mâne | Să le dea carne și pâne
Purtă grijă Domnul Sfint, | Ba și apă, din pământ!*

204. Racul și Vulpea.

* Un rac ieșise, din gârlă, la mal pe érbă verde. El voia să trecă, pe uscat, până la balta de alături. Acolo, șciă el, că sînt melci și peștișori mulți. Chiar atunci, iată că vine și o vulpe pe malul gârlei. Vulpea șirétă cum e, se uită la rac cum se trudiă el la umblet. — Jupân Race! — îi dișe ea zîbind. — ai obosit, se vede de mult ce ai alergat pe câmp! De ce n'o apuci d'an-daratele? Póte că-î merge mai iute!—

Dar, racul care nu erà prost, răspunse și el :

—Cine ți-a spus, Cocónă vulpe, că eu nu șciū să umblu drept și repede? Dacă ne-am luà la întrecere, eu m'aș prinde, că am să te rămăiū!—

—Mult aș dà să vèd minunea asta, Jupân Race!— dișe vulpea.—Uite, eu țiū prinsórea și puiū la mijloc 25 melci.—

—Frumos!—dișe racul, care își făcuse o chibzuțelă în cap.

—Până unde vrei să alergăm? il mai întrebă vulpea.— D'aci până în Brăila? Orî d'aci până în Iași? Spune, eu nu mă dau în lături.—

—Ce să perdem atâta vreme, Cucónă Vulpe?—răspunse racul,—ian, să mergem într'o fugă d'aci până la copacul cela, în marginea bălții, cea d'acolo. Cine o ajunge mai întâiū, să ia melcii. Dar Dumnea-ta, ca o Cocónă ce ești, trebuie să apuci înainte! Eū, ca un

mai mic, o să staă la spatele Dumitale. Și, când voiă
dice :—*Haid!* Dumnea-ta s'o rupi la fugă. Mi-că te-oiă
ajunge.—

—Fie și așa!—dise vulpea...

Racul rămase în urmă. Si, cu fórfecele de la picăo-
rele sale, se acăță binișor... de cōda vulpii. Apoi strigă :
—*Haid'!*—Atunci vulpea o sbughi ca o săgétă. Fugiă
de nu-î vedeai urma. Pe dată ajunse la copacul de la
baltă. Acolo, se întōrse repede, ca să vadă pe unde va
fi rămă racul, în urmă-î. Dar, răcușorul nostru se des-
prinse frumos de pe cōdă și strigă îndată :

—Hei! bine veniși, Cocōnă vulpe! Eă de mult te
aștept sub copac. Acum adă încōce, rogu-te, melci și
rēmăi sănătōsă! — Dicēnd așa, el inhăță melci și
svăc! alunecă în apă... Vulpea rămase cu inima friptă.
Se găsise un rac, ca s'o înșele și pe dinsa!

Omul cel mai iscusit une-ori e păcălit.

205. Racul.

¶ ** Mare neînțelegere se făcuse într'o ăi la școlă între do
conșolarî. Unul Costică eră un băiét născut și crescut în
oraș. Cela-lalt, Tudorel, era de la țeră. Satul lui eră pe malul
Dunării. Acolo toți locuitorii sint dedați cu pescuitul. Costică
iși inchipuiă că el șcie ori-ce mai bine decât țeranul de Tu-
dorel.

Cërta lor, de astă-dată, eră despre *raci*. Tudorel ținea una
și bună. El diceă că raci, când îi scōte din apă, aă o cōjă
negră-verdule. Costică radea cu bo-
hote de fața negră a racilor lui Tu-
dorel.

— Unde s'aă mai pomenit, — diceă
el, — raci cari să nu fie roși! ?
Noi, acasă, de câte ori am mâncat
raci fripti, raci fierți, raci gătiți în

tóte chipurile! Apoi nici unul din acei raci n'a fost alt-fel la față decât roșu.

De, Costică, — răspunse Tudorel mai liniștit, — se vede că tu nu cunoști bine racii. Dacă vreai să știi cum sînt racii, îți ascultă la mine!

Adevărat, racul este, preste tot trupul, îmbrăcat într-o cójă tare, negră-verduie. El este de la 1 până la 1 $\frac{1}{2}$ decimetri de lung. Racul se cunoște pe dată, după *fórfecele* sale. La trupul racului se vede capul, pșteptul, códă și piclórele. Gâtul îi lipsește. Capul racului este ascuțit la gură, ca un spin. Cei doi ochi sînt mari. La gură are două mustăți mari și patru mai mici. Cu mustățile acestea racul pipăie. Pșteptul racului este îmbrăcat în cinci inele. Din fie-care inel ies câte 2 piclóre. Cele 2 piclóre dinainte sînt cu mult mai mari decât cele-lalte. Ele aű la capăt, niște labe gróse ce se deschid ca fórfecele. Cu fórfecele, racul póte prinde și pișcă; cu ele își taie prada sa, ca și un meșter croitor. Códă îi este mai îngustă de cât pșteptul. Cu códă se ajută racul la inotat. Pe uscat îi vine cu greu, pentru că, cum lovește pămîntul cu códă, umbletul lui e d'andaratele.

Racul trăiesce mai mult în țármurií apelor nóstre. El să hrănește cu plante, cu animale de apă și cu morțăciuni, după care iese numai nóptea. Diűa șede în gaura sa. Racii se prăsesc din oue, și pot trăi până la 20 de ani. — Racii se mănăncă fierți și fripiți, gătiți în deosebite chipuri. Iată Costică, cum sînt racii;—încheeă Tudorel.

— Bine că ai știut și tu atáta! răspunse în bátaie de joc, Costică; — dar asta nu e vre-o știință mare!

Cu un rac, tot sărac!

În mare trăesc niște raci mari, cât găinile. Acelora le ție *stacojiű*.

Pentru cójă cea vártósă de pe trup, racii se chímă că sînt animale *cojose* sau *crustacee*. Racii aű sange *alb și rece*.

În ce séménă racii cu pescii?

---

206. Copilul și mama.

*— *Taci! șoptește draga mamă
Copilașului ce plânge,
Și c'-un deget ridicat
Spre feréstră a arătat:*

— *Veđi! acum e nóptea negră.
Glasuri tatnice șoptesc*

*Și pe-afară umblă smet
După copilașii rai.*

*Pe ce-ți bunî 'i lasă în pace
De ei nu se pot legă,
Căci pe dinșii îi păzesc
Ingerii cari-ți iubesc.*

*Dar de tine, zău mi-ți témă.
C'or veni și te-or ludă.
Căci acum de când ești rău,
S'a dus ingerașul tău! —*

*Copilul ascultă, tace.
Lângă sin capu-și ascunde.
Și încet apoi șoptește:
— Ingerul țar mă păzește?*

*Dar, copile, lângă tine
Dragostea mamei veghiéză.
Nu e păzitor mai sfînt
Decât dînsa pe pămînt.*

---

207. Primirea Legii.

(Dece porunci)

** După ce Evreii rătăciră mult timp în pustiū, ei, într'o ȃi, ajunseră în fața muntelui *Sinaï*. Pe acest munte, Dumneđeū a poruncit lui Moisi să se urce, ca să-l dea *legea*, de care să ție Evreii. Moisi s'a urcat pe munte; iar poporul a așteptat la pôlele muntelui. Pe munte, Domnul a vorbit lui Moisi și 'i-a dat *două table mari, de piétră*. Pe acele două table erau însemnate aceste *dece porunci*:

Intâia poruncă: Eū sînt Domnul Dumneđeul tău
Să nu aibî alt Dumneđeū de
cât pe mine!

- A doia poruncă :* Să nu-ți faci chip de idol, nici să te închini la dînsul !
- A treia poruncă :* Să nu iei în deșert numele lui Dumnezeu !
- A patra poruncă :* Să sfințești ziua Domnului. Șese zile să lucrezi ; iar a șaptea să o serbezi !
- A cincea poruncă :* Să cinstești pe tatăl tău și pe muma ta, ca să ai zile lungi și bune pe pămînt !
- A șésea poruncă :* Să nu uciđi !
- A șéptea poruncă :* Să nu faci fapte rușinóse și mârșave !
- A opta poruncă :* Să nu furi !
- A noia poruncă .* Să nu minți și să nu înșeli !
- A decea poruncă :* Să nu poftesci, cu ură, la vre-un lucru al altuia !

În aceste dece porunci încapă întreaga voie a lui Dumnezeu, adică tótă *Legea dumnezească*. Până în ziua de azi, aceste dece porunci au rămas *sfinte* pentru noi și pentru lumea întregă. Cine, cu sfințenie, le păzește, din voia lui Dumnezeu nu se abate ; acela nu păcătuesce.

Aceste *dece sfinte porunci* noi le mai numim și *Decalogul*.

208. Răsplată lui Ilie cel nebunatic.

* Un băét, ca de 10 ani, pe care îl chîmă Ilie, vedu odată pe stradă pe un biet orb, cum umblă după milă, de la o casă la alta. Orbul era dus de către un cățeluș ce avea de gât legată o ață, pe care orbul o ținea în mână. Când nenorocitul de orb se apropiă de vre-un șanț sau de gărlă, cățelul stetea pe loc și orbul, șia, că el trebuie s'o ia într'altă parte. Dacă venia vre-un car pe drum, sau alt-ceva ce putea să izbescă pe bietul orb, cățelul păzia, dându-se în lături și orbul mergea după cățel.

Așa de-cu-minte erà cățelul orbului.

Dar cu atât mai *nebunatic* erà Ilie. Când el vedù pe orb cu cățelușul său, se apropiâ de el, tăiă cățelului ața și se încercâ fel și chip să-l ademenescă după dînsul. Dar cățelul nu se lăsâ de stăpânul său, ci începù să latre mânios și să sară pe nesocotitul de băet. Ilie se înfricoșâ și o luâ la sănătosa.

Ilie erà un baet nebunatic.

Atunci, cățelul se întorse iarăș la orb, îi linse mâna ca și când ar fi voit să-î dîcă: — Eū rêmân lângă tine! — și orbul îi legâ iarăș ața de gât.

Cățelul erà credincios orbului.

Ilie adevërat că nu se mai încumetâ și a doua-óră la așa ceva. Dar Dumneđeū, care vede și șcie tôte, nu l'a lăsat nepedepsit. Anume, după ce Ilie se făcù mare și îmbătrâni, *el orbise de amândoi ochi*. Atunci își aduse el a minte de fapta lui cea nesocotită din copilărie și plângea cu amar, dîcînd:

— Acêsta-î pedepsa lui Dumneđeū căđut pe mine pentru-că m-î-am bătut joc de bietul orb! —

*Cine prin ce păcătuește,
Prin acea se pedepsește.*

*Ori-ce faci, e cu'mprumut:
și ce-î rău și ce-î plăcut.*

209. Violenia lui Sobiesky.

* Sobiesky credeâ, că se va luptă cu o armată întregă de Moldoveni. Vedënd însă că nu o scôte la capet cu voinicii, și că numai perde pe cei mai de frunte din căpitanii săi, el trâmite în cetate un sol să spuie că, dacă Moldovenii se supun și îi deschid porțile cetăței, el n'are să le facă nici un rău.

— *Fără porunca lui Vodă nu dăm cetatea, Dómne ferește!* răspunseră — cu un glas — cei șese plăeși ce mai rămăseseră.

Atunci, Sobiesky chemă un scriitor moldoven să scrie o poruncă ca din partea lui Vodă — să dea cetatea. Plăeșii creșură și deschiseră porțile cetății. Regele Sobiesky veni să vadă armata cea vitéză, cu care el s'a luptat și pe care acum o biruise, prin vicieșug. Când vëdù pe cei 6 plăeși, mirat întrebă regele —

— Unde sînt cei-l-alți apărători ai cetății?

— Nouă eram cu toții, luminate craiù! Trei aù cădùt în luptă, iar cei-l-alți șese suntem noi, aci! —

— Cum? voi, șese, și v'ați împotrivit mie?

— Da, Măria Ta!

*Căci, cela ce se luptă pentru-a lui moșie,
N'are frică n luptă de dușmanii o mie!*

Sobiesky, plin de rușine, dede poruncă să omóre pe dată pe cei șese viteji plăeși. Dar un general al său arată regelui, cu cuvinte frumoșe, că Moldovenii aceștia numai datoria ș'o făcuseră și că, în loc de mórte, póte mai vrednicî ar fi de laudă și de rësplată. Atunci regele îi iertă, dîcînd și el: —

Omenii aceștia numai datoria ș'aù făcut-o! Ei s'aù purtat vitejeșce!

— *Astă-dî lumea ne cunósce: Român dîce Vitéz dîce!* —

---

210. Lipitorile.

* Mărióra erà o fetiță bună și drăgălașă. Ea, din tot sufletul, își iubià pe măiculița sa.

Odată se întâmplă, că mama Măriórei să cađă greù bolnavă. O apucase pe drum o plóie rece. Din acésta prinsese un junghiù care îi oprià mai cu totul rësufarea. Biéta femeie gemeà și nici că mai puteà să vorbescă, de durerî. Mărióra nu se mișcà de la patul bolnavei. Ei îi se rupeà inima, vëdënd-o cum suferè. Lacrimile îi curgeaù șiróie din ochi. Mama Măriórei erà în primejdie de mórte. Rudele bolnavei chiemară un

doctor dela un spital, din apropiere. Doctorul aduse cu sine un borcănel de sticlă cu apă, în care se vedeau niște râme urâte și scârbóse, scurte, gróse, și negre, fără piclóre și cu mai multe inele pe trup. Doctorul le luă cu mâna una câte una și puse, 20 dintr'însele, d'adrechtul pe pielea bolnavei, la locul unde simția junghiul. Mărióra începù să tremure de frică, îndată ce vèdù acele grețóse lighióne pe trupul mamei sale

jubite. Lighiónele, pe tot minutul, se umflău. Inelușile verđi-închise și lucióse ale trupului lor se îngroșău și se pètau cu dungă roșii. Apoi una, câte una, se deslipiau de sine și cădeau jos, lăsând pe pielea bolnavei câte o gaură, din care curgea sânge. Când tóte lighiónele picară de pe piele, doctorul spélá rănile bolnavei cu un burete muiat în apă caldă și le astupă cu bumbac pârilit la foc... Bolnava se deșteptă, ușurată de durerile ce suferise. - Să mulțumim lui D-đeú, dragă Mărióra! ăise mama, — mă simt mai bine...

Bíetele *lipitorí* mǐ-au scăpat vieța. Ele mǐ-au supt tot sângele cel răú, ce se grămădise sub cóstă și care mă înecă! De n'ar fi fost lipitorile acestea, tu, drăguță, rămâneai fără mamă. Eú aș fi murit!

Acum Mărióra plângea, de bucurie. Ea se împăcase de tot cu lighiónele cele urâte. Doctorul îi povestí în urmă că și lipitorile sînt animale, ce trăesc în bălți și numai în apă stătătoare; că ele umblă tărându-se prin nămol și sgărcindu-și trupul; că ele se hrănesc, implântându-și dințișorii în pielea animalelor de tot felul ce găsesc în apă, cărora le sug sângele. În sfârșit îi spuse că lipitorile se nasc din oușóre. Mai pe urmă doctorul, ca să goléscă de sânge lipitorile căđute de la bolnavă, le presără trupul cu sare. Atunci lipitorile începură să se svârcoléscă și sângele, ce l'au fost supt de la bolnavă, țisniă dintr'însele.

Lipitorile sînt animale folositoare. Lipitorile sînt de némul *vermilor*, ca, râma și limbricul, care traeșce în mațul cel subțire al copiilor.

In ce séménă lipitórea cu șérpele ?

Lipitorile, raci și peșci traesc numai în apă. Bróscle și șerpit pot trăi și pe uscat și în apă. Care animale pot trăi numai pe uscat ?

211. David Regele Evreilor.

** După mórtea lui Moisi. Evreii au fost povětuiți de nisce bărbați înțelepți, viteji și cu frica lui D-zeu. Ei se numiau *judecători*.

După Samuil, care a fost cel din urmă judecător, Evreii și-au ales regii.

Intre *regii* Evreilor cel mai vitez a fost David.

David s'a nascut în Vitleem. Când era încă tiner, David a fost cloban. La trup David era bine făcut, ocheș la față și cu ochi frumoși. Era David și foarte deștept la minte; era și bun la inimă; apoi cânta foarte frumos din harfă.

Pe timpul acela, un popor ce-l diceau *Filistenii*, plecâ cu resboi în contra Evreilor...

Oștile dușmane stăteau față în față, în câmpul de resboi. Din șirurile Filistenilor pâși înainte un urieș, ce se numia *Goliat*. Acesta era mai mare și mai puternic e cât toți ceilalți soldați. Și era îmbrăcat Goliat cud o haină de fer. Pe cap avea un coif de aramă. Intr'o mână avea scutul său *pavăza*, în cealaltă o sulită lungă, iar la brâu o spadă mare. Și el stă și strigă cu trufie, către oștea Evreilor :

— Să iese cine o vrea, dintre voi, ca să se lupte cu mine. Și de mă va învinge, noi vom fi voue robi; iar de'l voi birui eu, voi să ne fiți noue robi!

Tinerul David care venise acolo să-și cerceteze frații, vedu că nimeni dintre ai lor nu se încumeta să se măsoare la luptă cu urieșul Goliat. Atunci, el înarmat numai cu o bătă, cu o praștie și cu câte-va petricele, dar *cu nădejdea în D-zeu*, se îndreptă spre Goliat. Și când Goliat vedu pe David apropiindu-se de dînsul, l-a dis :

— Au dora câne sint eu, de vii asupra-mi cu clomag și cu pletre? Vino numai, și voi da carnea ta păsărilor cerului și fiérelor câmpului!—Și el își *bătea joc de D-zeul* cel adevărat.—Dar David îi respuse :

— Tu vii asupra-mi cu sabie, cu lance și cu pa-

věză ; iar eū vin asupra ta *în numele lui D-đeū, pe care tu îl batjocoresc!*

Și cât ai clipi din ochi, sburâ o piétră din praștia lui David și nimeri drept în frunte pe Goliat cu atâta putere, în cât urieșul căđu pe dată. amețit la pămînt. Repede alergă David la dînsul, îi smulse sabia din tēcă și îi tăiă capul..

Filistenii luară la fugă ; iar Evreii se întórseră acasă, învingători și plini de mare bucurie.

Pentru vitejia sa, Evreii și 'l aleseră de rege pe tînerul David.

Cum eră și mare cîntăreț, David întocmi sfînta slujbă. El porunci să se facă un cort măreț pe muntele *Sion*, de lângă Ierusalim. În acel cort aședă, cu mare alaiū, *lada saū sicriul*, în care se păstraū cele două *table ale legei*. La acéstă serbătore. însuși regele David cîntă din harpă. Și ca să se veselască tot poporul, regele porunci să se împartă tuturor pîne și vin.

Pentru lauda lui D-đeū, David făcū un cor prea frumos din cîntăreții cei mai aleși din țeră. Spre mărirea lui D-đeū, acel cor cîntă cîntări sfînte, și din gură, și din instrumente. Cîntările acele le făcū însuș David. Cîntările saū *Psalmi* lui David se citesc și se cîntă și astă-đi, la slujba bisericescă.

De aceea lui David i se đice și *Psalmistul David*. *David a fost un rege vitez și evlavios.*

El a fost cinstit de lume și plăcut lui D-đeū.

Astfel și din poporul de rînd, ridică D-đeū și până la tronul domniei pre unii ómeni, cari își pun încrederea și nădejdea într'însul.

Din némul lui David, se cobóră și Sfînta Maria, și Sfîntul Iosif. De aceea și Domnul nostru Isus Hristos se chiémă adesea *Fiul lui David*.

212. Legenda ursului.

* Dumneșeu cu Sfântul-Petru umblaă pe pământ și se uitaă la munții și la văi. Și decă nu erau munții potriviți cu făptura, îi mai îndreptă pe ici și pe colea, și pe care dobitoc îl întâlnea în cale, îl întrebă decă are să se plângă de vre-un neajuns.

Si s'au întâlnit cu *ursul*. Si li-s'a plâns ursul că lui l-au făcut nedreptate. Pe el l'au făcut să trăească prin păduri; dar n'au avut grijă, ca să potă ave și hrană de ajuns.

Atunci Dumneșeu l'a povățuit să nu alerge numai după carne, ci sa se mulțumescă și cu ce-l dă pădurea, cu smeură și cu mure, cu afine și cu rădăcinii de ierburii dulci, și cu mierea stupilor, din scorburii. Ursul, prost și îndărătnic, nu s'a aflat mulțumit. El a răspuns, că acestea sînt bucate proște.

Atunci Dumneșeu l-a dus la o scorbură, unde s'adăpostise un stup. Și eră scorbura aceea plină de fagurii. Si l-a dis Dumneșeu să-și bage capul la miere și să vedă, dacă e mîncare proastă. Si n'a voit ursul.

Atunci Sfântul-Petru s'a supărat și l'a *apucat de urechi* și l'a tras spre miere. Ursul se tot trăgea îndărăt. Sfântul Petru îl trăgea tot înainte, și așa s'a făcut că *l-au rămas urechile ursului în mînile lui Petru*. În urmă l'a împins cum a putut spre scorbură.

Când a dat ursul de miere, mîncă și mîncă și mormăia, de mulțumire. În urmă Dumneșeu, după ce l'a cumințit pe urs, l-a poruncit să se lase de miere și să plece la smeură, ca să-l arete că și smeura e bună. Dar ursul se făcea că n'aude... El mormăia și mîncă înainte. Si iarăș s'a supărat Sfântul-Petru și l'a *apucat pe urs de cîdă, să'l tragă de la miere*. Si a tras cu virtute Sfântul-Petru și a tot tras, *până ce a rupt cîda ursului*. Și tot n'a fugit ursul.

Atunci Dumneșeu a zîmbit și a dis : — Lasă, Petre că am eă ac de cojocul lui !— Și a făcut Dumneșeu semn cu

mâna și de-odată s'aũ pornit albinele și s'aũ îngrămădit pe capul ursului. Si atâta l'aũ înțepat, până ce ursul a apucat la fugă.

Si de atunci a rămas *ursul fără urechi și fără codă*, că Dumnezeũ n'a voit să i le pue la loc, și l'a pedepsit pentru îndărătnicia și lăcomia lui.

Ursului îi place de atunci mlărea; dar și stupul de albine îi pörtă Sâmbetele și-l fugăresce cât e pădurea.

---

213. Solomon.

** Regele David a avut mai mulți feciori. Intre aceștia a fost și *Solomon*. — Solomon era un tiner supus și înțelept. De aceea lui îi lasă tatăl său domnia, când îi sosi ceasul morții.

Ca rege, Solomon se rugă lui D-zeu ca să'î dea, mai presus de toate, *darul de a face tuturilor supușilor săi dreptate*. Lui D-zeu îi plăcũ mult această rugăciune. Și D-zeu îi dete lui, pe lângă *pricepere și judecată dréptă*, și mărire, și avuție, și viața norocösă și îndelungată.

Iată o *pildă* despre chipul, cum Solomon scia să *facă dreptate*:

Intr'o di aũ venit la Solomon două femei sãrace. Ele 'i-aũ cerut să le facă dreptate. Acele femei locuiaũ tot într'o casă. Și, fie-care din ele aveã câte un copil, la țată. Pruncii erau de aceeaș vârstă. Apoi ei și semănaũ, foarte mult la chip unul cu altul. Una din mume adormise din greũ, într'o nópte, cu copilașul la sân. In somn ea se întörse în pat și nãbuși pe pruncul ei. Când se deșteptã, îl găsi mort lângă dinsa. Atunci, ea se sculã binișor și schimbã copilul ei cel mort, cu copilul cel viu al femeii celei-l-alte, care dormia dusã.

Când se deșteptã muma cea adevărată, gróznic se speria vedënd, lângă ea, copilul mort. Ea începuse să plângă și să se tãnguescã și sãrutã și mângâia pe pruncul mort.

Dar pe urmă se încredință că acela nu e copilul ei, ci cel viu, din brațele celei-l-alte femei.

Dar acésta tăgăduia și îi dicea că se înșelă.

De aci se născu o cértă mare între amândouă femeile. Și nimeni nu putu să le împace. Atunci se duseră ele la *rege, să le facă dreptate...*

Ele se jăluiră pe rând la rege. Acesta le ascultă cu luare-a-minte...

Solomon, voinđ să vedă care'i mama cea adevărată, porunci unui slujbaș al său ca să ia pruncul cel viu și să'l *tae cu sabia* în două, și apoi să dea fie-căreia, dintre femei câte o jumătate din trupul lui.

Când auđiră acésta poruncă, una din femei țipă cât îi luă gura:

— Stăpâne, mai bine de cât să tae copilașul, primesc să'l las viu pe seama acestei femei! Tot în aceeaș vreme, cea-l-altă femeie dicea:

— Bine te-ai gândit, stăpâne, să împarți copilul pe din două!

Când auđi aceste vorbe, Solomon porunci să dea copilul femeii, care ceruse să'l lase în vieță, *căci numai aceea putea să'i fie mamă, care avea milă de pruncul ei..*

Pe cea l-altă femeie o gonì ca pre-o înșelătoare ce eră.

Tótă lumea *se miră de acésta dréptă judecată* a lui Solomon...

Solomon aduse la Ierusalim pe cei mai mari meșteri ce'i găsi, cari din porunca lui, făcură *o biserică saú un templu*, vestit în tótă lumea.

Solomon, a domnit, peste Evrei, cu dreptate și cu înțelepciune. 40 de ani. Când a murit, a fost jălit de întreg poporul.

Si cei mai învățați ómenii și regii, și împărații au nevoie de rugă și de ajutorul lui D-zeu, ca să făptuască, tot-d'a-una, ce'i drept și ce se cuvine.

---

214. Albinele și vespea.

** Când intri vara într'o grădină, unde sînt flori multe cu miros plăcut, trebuie să te ferești de albine. Albinele sbóră și bázăie, în jurul florilor. Pe urmă se aședă și staū mult pe dînsele, par'că acolo ar căută ceva. Dacă te duci și privești în linișce pe o albină, fără s'o superi, poți să veđi cum este ea.

Albina are trupul împărțit în trei părți: *Capul*, la care are două cornițe, ochii și botișorul ca o trombiță; *pieptul*, care e format din trei inele, din care plécă cele șese piciorușe pérose și cele patru aripioare; *pân-tecele* care are mai multe inele. În códă are un *ac* sau *ghimpe* veninos. Colórea albinelor este gălbuie-închisă.

Albinele trăesc mai mult împreună, în *stup*. Albinelor dintr'un stup li se dîce și un *roiū* de albine. În fie-care roiū se află trei feluri de albine: *Albinele lucrătóre*, *matea* și *trântorii*.

Albinele lucrătóre sînt acele ce le vedem ȕiūa, zburând prin grădină și pe câmpuri, cu flori. Ele pot să fie până la 30,000 într'un stup.

Matca, este mai mare decăt tóte cele-lalte albine. Ea are colóre roșcată, aripī scurte și picioare lungī. gălbuī. *Matca* este *mama* sau *regina* roiului. Numai *matca* face ouēle, din care se nasc tóte cele-lalte albine. De ea ascultă și după ea se iaū tóte albinele.

Trântorii sînt ceva mai mari și decăt *matca*. Ei, în numēr de la 300 până la 1000 nu lucréză nimic, ci numai mănāncă din mīerea făcută de albinele lucrătóre. *Trântorii* n'aū acel *ac* veninos, ce'l aū albinelor.

Albinele lucrătóre, în ȕile calde și frumoșe, de diminéță până séra, zboră mereū pe flori, din care sug și fac *céra* și *mīerea*.

Dacă le atingi, îndată ți se pun pe mână sau pe obraz și cu acul te înțepă așa de grozav, încat locul înțepat se umflă și te dóre strașnic. Ca să te vindecī, trebuie să scoți din piele acușorul, pe care albina l'a lăsat acolo și să speli locul umflat cu apă amestecată cu oțet sau și cu saramură.

Albinele cu *céra* și *mīerea* ce o fac, ne aduc mare folos. Ele sînt *fórtē silitóre*, la muncă.

La fel cu albina este *vespea*.

Vespea se deosibeșce de albină numai prin corpul

mai lunguieș, care la mijloc, este unit ca printr'un fir de ață. Apoi vespea are un ac mult mai lung de cât albina. Vespele își fac *cuibul*, în forma unei țesături, pe care o spânzură de copaci, ori o pun în găurile pământului, sau în crăpăturile zidurilor. Vespele se hrănesc cu pome și cu insecte vii, pe care le prind ca să le mănânce. Câte-odată vespele intră în stupul albinelor, pe care le omor și le mănâncă mierea. Vespea, mai ales pe călduri mari, urmărește pe cel care o supără și 'l înțepă cu acul, mult mai rău de cât albina.

Nu e bine să te freci unde ai fost înțepat de vespe
Vespea este o insectă *vătămătoare*. De aceea ómenii o stârpesc.

In ce sémână albina cu vespea ?

Albinele și vespele, pentru că au corpul împărțit în bucăți, se numesc insecte.

Insectele n'au nici óse, nici sânge roș, în trupul lor.

---

215. Mihaiu și Calăul.

*** Este ora ceea când un fluturel
Scutură de roiuă capu-î tinerel
Și lăsându-și patul cel de florișore,
Pe o rață dulce zboră către sóre.*

*. . . . .
Dar Mihaiu Vitezul șede ingenunchiat
Și își plcă capul spre a fi lăiat.
Lângă el se vede tinera Domniță.
Tremurând de spaimă ca o porumbiță.
Printre gena-î négră, a ei ochișori
Ard ca două stele ce lucesc sub nori.*

— De ce plângi ? întrebă bravul cu mirare.

Eú mor pentru țeră și neatárnare.

De aceea, dragă, să te veselești

Și cu flori cosița să ți-o impletești.

Cel-ce pentru lege, pentru țeră móre,

Iși privește mórtea ca o sêrbătoare !

— Plcă capul ! 'i strigă palidul calău ;

*Iar Mihaii întorce spre el capul său.
Fierul se ridică... poporul șoplește:*

— *Vē uitați !... calăul se impletecesce...
Fierul său aruncă ; cade fermecat
Sub căutătura mândrului bărbat...
Cine îi sfărâmă lanțurile sale
Și cu fală-l duce pe 'nflorita cale?...
Fetele 'ncunună părul lor cu flori.,,
Tot Româniî strigă de mai multe ori :
— Cel-ce pentru lege, pentru țeră móre,
Iși privește mórtea ca o sərbătóre.*

---

216. Melcul.

* Ce mai animal pöte fi și melcul ! Și totuș și melcul este animal !

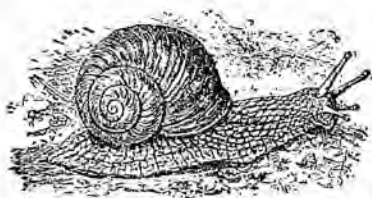
Melciî sînt de mărimi deosebite. La corpul melcului vedem două părți mai de frunte : *O căscîoră tare și o parte môle.*

Căscîora este învârtită ca un colac plin. Căscîora este de colóre alburie, cu dungî negricîose.

Partea cea môle este trupul melcului. Acesta se pôte vedé numai după o ploiță căldică.

Trupul melcului este tot-d'auna bălos și spumos. La

cap, îi veđi cele patru cornițe moî. Două cornițe sînt mai mari și două mai mici. Când vrei să atingi cornițele, melcul și le trage iute înapoi, în ghiócă. Melcul are doi ochișori, așezați în vârful a două cornițe.

Când vede melcul, că nu'l supără nimeni, plécă la drum. Incetinel, cu căsuța la spinare, melcul se târesce pe ierburî și pe florî. Ba el se urcă pe viță și pe pomî, până dă de frunze verđi și fragede, pe care le róde

Ast-fel melcul strică cu doi dințișori, ce-î are în gură. plantele tinere.

Melcii se înmulțesc din ouă. Ouăle le pun ei pe ierbă, unde le cloceșce căldura sórelui. Din ouă ies melcișorii, ce sémână cu părinții lor.

Iérna, melcul intră de tot în ghióca lui. Acolo dórme el până primăvara. Ca să nu-î fie frig, își astupă-gura saú feréstra căsuței sale cu un oblon de cójă tare, ce și-o face el din balele sale.

Unii ómenî mănâncă carnea melcilor fierți și gătiți. Cu tóte acestea, melcul este un animdl mai mult stricător de cât folositor.

— *Ah ! ce încet ! Ah ce încet. se mișcă melcul, mamă !
D'ar fi și dînsul mai șiret, ar sări pașiț d'o palmă !
Ah ! ce domol ! Ah ! ce domol, se plimbă melcu'n viță !
In locul lui, aș da târcol bolțiț din grădiniță !*

Așa vorbî o dată un băețel cătră mamă-sa. Dar a-césta îi răspunse așa :

— *Băete, nu veđi tu că el își duce tótă casa ?
Se mută cu cățel, purcel, cu patul și cu masa ?
D'ar fi să umbli tu așa, purtându-ți odăița,
Mě prinđ că nici nu te-ai mișcă și-ai căscă gurița !
Dar bietul melc. incetinel lucréză, nu de giaba,
Și bine se gândeșce el că graba strică tréba !*

217. Micul fumător.

** Luî Ghiță îi venise într'o ȃi poftă să fumeze și el o lulea de tutun, cum veduse că fumază tatăl său.

Tatăl său chiar eră dus d'acasă, după treburi. Mamă-sa deretică, câte ceva în cămară. Si Ghiță eră singurel în casă. El zări luleaşa tatălui său și tutunul pus într'o olă, în cui.

Nici una, nici două, Ghiță luă frumușel și lulea, și tutunul, și chibrituri, și huș, pe ușa afară, fără să-l fi zărit mamă-sa.

El se duse în fundul grădinei și se îndosi după un copac. Acolo se apucă și umplu lulea cu tutun. Apoi o aprinse binișor și începù să fumeze de-al binelea!

Abia însă trase câte va fumuri, și îi se făcu rău, cum înghițise fumul usturător de tutun. Fața îi se îngălbeni; apoi ameți și pe urmă cădu leșinat. la pământ...

Chiar isprăvise mă-sa cu dereticatul și ieșise în ușa tinzii să vadă pe Ghiță.

Ghiță—ca în palmă!

Mama îl strigă de mai multe ori. Dar, vedând că nu răspunde, se duse în grădină.

Acolo, îl găsi lungit la pământ... galben la față și amețit. Ba și vërsase de câte-va ori.

Atunci luat de scurt, Ghiță își mărturisì fapta. Mamă-sa îl povățui cu binișorul, îl ridică și-l ajută ca să mērgă încetinel, în casă...

Două zile, simți Ghiță urmările *fumatului său*.

Dar de atunci nu i-a mai venit lui Ghiță pofta să fumeze
Rău faci, rău găsești!

---

218. Preda-Buzescu.

**Preda-Buzescu, împreună cu frații săi Radu și Stroe. au fost niște căpitanii viteji ai lui Mihaiu-Vodă.

După Turci, cei mai aprigi vrăjmași ai Românilor au fost Tătarii. Ei năvăliau adesea ca niște cete sau

horde sălbătice în Țările-Românești și prădaș, și aprindea satele și ucidea pe creștinii.

Acésta o făcură ei și pe vremea lui Mihaiu-Vitezul. O dată, Mihaiu fiind ocupat într'altă parte, trâmise împotriva Tătarilor pe *Preda-Buzescu*, în capul unei mici oștiri. Tătarii au fost bătuti cu totul.

Despre *Preda-Buzescu* se povestește cum, mai pe urmă, s'a luat la luptă dreptă cu căpetenia Tătarilor. Povestea glăsuiește așa :

Iar Buzescu-Preda cum îl întâlne (pe capul Tătarilor).

Î ești 'nainte și ast-fel îi vorbi :

Dică nu-ți e frică, și ai credință-n tine,

O, Tătare, vino să te bați cu mine!...

Ei descălecară atunci amândoi

Și se iaă la luptă, ca doi junii eroi.

Ochii tuturorora cată cu mirare

La Buzescu-Preda și Tătarul mare.

Ei se bat la raza stelei cei de foc...

Flacărele-î albe, pe-a lor zale joc.

Vântul răcorește fruntea lor udată

Și mânia mare sufletul le 'mbată.

Ei se bat din spade—Spadele se frâng...

Ei se iaă la brațe, se smucesc, se strâng...

Când Tătarul scote o secure mică

Și lovind pe Preda, pavăza îi strică ;

Dar el cu măciuca ast-fel îl lovî,

Incât de-odată cădă și murî.

Iar după acésta, óstea românească,

Plécă și învinge hórda tătărăscă !

219. Datoriile către sănătate și cumpătare — Bolnavul vindecat.

** În Bezdead, un sat în județul Dâmbovița, trăia acum vre-o 60 de ani un proprietar foarte bogat. El moștenise de la tatăl său și turme de oi, și cireși de boi și de cai și mai mulți bani de cât minte.

Diminéta se sculă pe la prânz și mănca câte o găscă friptă. Intrégă și bea câte 2 óle de vin. Apoi se aședă

Intr'un jeț môle și fumă, și priveà a-lene pe fereastră.
La amieză, colea la un ceas. Iarăș mîncă și beà, cât șapte. Apoi dormià un ceas, două și iarăș se apucà de mîncare și de fumat. La dînsul nu scial cînd se îsprăvesce prînzul și cînd se începe cina. Și séra cînd se culcà se simțîa așa de obosit, ca și cînd ar fi muncit tótă ziua.

De la o vreme, bogatul nostru se îngrășă și se îngroșă ca un burduf. El începù să nu mai pótă umblă pe jos ; să nu mai aibă poftă de mîncare ; dar, de dormit, ar fi tot dormit. El ajunsese a nu fi nici sînătos. nici bolnav ; dar, de trîndav ce erà, abia se mai puteà mișcà și în fie-care zi, se plîngeà de altă bôlă. Cum aveà bani și trăsuri destule. începù să aducă la sine rînd pe rînd, pe toți doftorii cei mari, chiar de la București. El luase fel de fel de doftorii, și picături, și hapuri și prafuri. Aveà o odae plină de sticle și de cutii doftoricesci. Dar, tóte aceste nu-i folosiră la nimic, căci el nu urmă ce-i spuneau doftorii.

Intr'o zi, auđi el de la un perceptor că, departe, la Galați, ar fi un doftor, care ar vindecà pe bolnavi, numai uitându-se la ei. Bogatul chemă pre învățatorul din sat. care scrisese pentru dînsul doftorul din Galați o scrisóre, în care îi descoperi tótă bôla și-l rugă să-i dea un sfat ce să facă, că-i va plăti cât va cere, numai să se facă sînătos.

Doftorul așa-i răspunse, prin scrisóre :

Prietene, D-ta ai în pîntece un balaur cu șapte guri care nu preste multă vreme, are să te omóre. D-ta trebuie să vii la mine, să-l pipăesc eū pe balaur și cred că te-oii vindecà. Dar, să bagi de seamă. Să nu cum-va să vii călare sau în trăsură, că de se scutură balaurul, d'o dată îți spintecă mațele în șapte. D-ta trebuie să vii încetinel pe jos; rēzemat de un băș.... Apoi n'ai voie să mînănci de cât de două ori pe zi : diminéța o supă ușoră și la prînd o farfurie de mîncare de legume. De cum-va vei mîncă mai mult, să

scii că balaurul tot crește și în puține zile te omorâ
Iată sfatul meu!—D-ta fă cum voesc!.. Salutare !...

Citind scrisoarea doftorului, bolnavul întâiu se speria;
dar apoi se mângâia. Si a doua zi și plecâ la drum,
pe jos. El erâ trist și supărat de nu vedeâ pe nimeni.
În ziua întâiu merse așa de încet, în cât și un melc
i-ar fi putut fi tovarăș de drum. Dar a doua zi putu
să mERGă mai binișor. Ómenii, ce-l întâlnea, îl păreau
mai prietenoși. A treia zi, putu merge și mai bine.
Ast-fel merse el pe jos de la Bezdead până la Galați,
în 20 de zile. Se opriâ unde îl apucâ sEra. Si a doua
zi, des de diminEă, plecâ la drum. În ziua, când sosi
la Galați se simEia mai bine de cât ori când. Așa se
presentâ el la medic. Medicul îl primi vesel, îl prinse
de mânâ și Eise :

— Spune-mi acum, te rog, din fir în pEre, ce-ți li-
psesc! —

— Domnule doftor, acuma nu'mi lipsesc nimic.
Daca și D-ta ești așa de sãnãtos ca și mine, te fe-
licit.

Doftorul pricepu și îi Eise :

Ai avut noroc că m'ai ascultat. Balaurul acuma a
crãpat; dar aũ mai rEmas ouE în corpul D-tale. Tre-
bue sã te întorci acasã iarăș pe jos !

*Sã mânãnci numai atãta, ca sã-ti stãmperi fÓmea
și sã nu bei alt-ceva de cât apã curatã. Si dacã n'ai
de muncit pentru D-ta, sã muncesci pentru alEi !*

Dacã mE vei asculta, poEi sã ajungi o vãrstã fru-
mósã !

Si doftorul incepu sã zimbEscã ; iar bogatul Eise :

— Domnule doftor, te înEleg eũ.

Apoi scóse și îi dete 100 de galbeni.

Bogatul se reîntorse acasã și trãi, dupã sfatul dof-
torului, 87 de ani, sãnãtos ca pescele în apã.

Cât a trãit proprietarul nostru, a trimes doftorului
din Galați, la fie-care An-Noũ, drept recunoscinEã și
aducere a-minte, câte 50 de galbeni, în dar.

- 1) Să nu mândănci, nici să bei preste măsură!
- 2) Să nu lăcomesci, nici la baină, nici la masă, nici la casa, nici la moșia, nici la boul, nici la calul vecinului tău!
- 3) Să nu poftesci nici un lucru al de-apropelui tău!

---

220. Vine Maiu.

** Vine, vine luna Maiu!
Se pface tot în Raiu.
Cum încep căldurile,
Infrunzesc pădurele,
Inverdesc câmpiile,
Gradinile, viile.

Iar în luncă și în crâng
Mii de păseri mi se strâng.
Șașa cântă de cu foc,
De stă călătoru 'n loc.
Și de ce stă, par 'c'ar stă,
Și tot ar mai asculta.

Gândăcei și fluturei
Vin pe rând, pe rând și ei,
Imbrăcați ca'n serbători —
Mii de forme și culori.
Și copii cu păr bălaiu
Li primesc cu dulce-alaiu.....

Numai bietul melc, la drum
Ar plecă și n'are cum;
N'are cum ieși din casă;
Jalea tare'l mai apasă.
Stă pe loc să socotescă,
Cum s'o dea, să nimerescă.
Și vedând că alt chip n'are
O ia cu casa 'n spinare.

*Binișor prin ierba verde,
Aci'l veđi, aci se pierde.*

Tot e vesel, mulțumit
Maiū dorit, bine-ai venit !

221. Locusta.

*Un țeran cam cărturar, anume Vasile, se dusese încă din faptul dilei ca să-și secere grăul de pe câmp. El luase cu sine și pe băețelul său, Dinu. La amieză-đi când sórele dogoriă mai tare, secerătorul se aședă, cu copilul său, la umbra unui copaciū din apropiere ca să se odihnescă puțin. Abia se aședară jos pe ierbă, când deodată sări în póla cămășii lui Dinu un gândac verduiū. Băețelul puse iute mâna și 'l prinse.

— Uite, tată dragă, ce să fie gângania asta, care face nisce sărituri ca un ogar ?—

— Ce să fie, Dinule,—răspunse tatăl,—o locustă.

Uită-te bine la dînsa !
Veđi, locusta acésta
este și ea un animal.
Locusta are un *cap*
întors drept în jos și
cu córne. Pieptul îi
este format din trei
inele, iar pânțele

din 8 până la 10 inele. Pe spate are patru aripóre
Locusta, precum veđi, are șese picíóre, dintre care cele
două din dărăt sînt mai lungi și mai bune de sărit. Locusta
pune ouăle sale în pămînt, sau pe plante. Apoi, primă-
vara, îndată ce s'a încălđit puțin, ies din ouă micile
locuste, care, la început nu sémănă cu părinții lor. Lo-
custa mănâncă aprópe tot felul de plante verđi.

Locustele sînt de mai multe soiuri. Sînt un fel de
locuste *călétóre*, care vin la noi din spre *Résarit*, în
pâlcuri așa de mari și gróse, încât întunecă și razele
sórelui. Unde se aședă aceste locuste, acoper pămîntul
preste tot și rod tótă verdéța, și séménaturí, și ierbă
și frunze. După ele locul rămâne gol și deșert.

Locustele sînt însecte fórte vătémátóre.

Mai lesne se pot stârpi locustele prin ploí și prin
vênturi, ce le dobórá la pămînt. Atunci ómenii le adună
în gropi și le ard, ca să nu molipséscă aerul,

222. Păianjenul.

** Adese vedî în câte un colț de odaie o pânză fină. Este pânză de păianjen.

Păianjenul nu este mai mare de cât o albină; dar are corpul și membrele sale, toate mai puternice de cât ale albinei. Trupul lui este përos și este format din două bobite, lipite una de alta. La cea mică se află capul și pîeptul; la cea mare se află pantecele. De la pîeptul păianjenului se desprind patru perechi de picîore lungi, subțiri și încovoiate. Păianjenul tîrce și țese o rețea sau o pânză lată și subțire, cu fire, pe care le scote din pantecele lui.

Indată ce păianjenul vede, că o muscă sau un țînțar s'a incurcat

în pânza lui, se repede asupra prădiî și îi înfige în trup niște dințișori veninoși. Prada ameteșce și apoi păianjenul îi sugă tot ce este în trupul ei.

Și păianjenii sint de mai multe soțuri și de deosibite mărimi.

Păianjenul *sémănă* și el în cât-va cu insectele.

Păianjenul însă nu este insect ; trupul lui nu e împărțit, și n'are aripi.

---

223. Profetul Ilie.

** După mîrtea lui Solomon, cu vremea, mulți dintre Evrei se lepădară de legea lui D-șeu și se închinară la *idoli*, întocmai ca și păgânii.

Atunci, D-șeu le trimise niște ómeni sfinți, cărora li se dicea *prooroci* sau *profeti*. Proorocii muștrau pe cei răi și le vestiau mai din 'nainte pedepsele, cu care D-șeu avea să-i pedepsescă pentru necredința lor.

Unul din acei profeți a fost și sfântul *Ilie-Proorocul*.

Sfântul Ilie trăia cam cu 800 de ani înainte de venirea Domnului nostru Isus Hristos. Pe vremea aceea, domnia peste Evrei un rege rău și nelegiuit, ce-l ținea *Ahab*.

Regele, cu toți curtenii săi și cu mulți dintre Evrei, se închinau la un idol mare, pe care-l numeau *Baal*. Intr-o zi, Profetul Ilie merse la rege și îi spuse că, pentru necredința lui, nu va cădea pe pământ nici rouă, nici ploaie, timp de trei ani și șese luni... Și așa s'a și întâmplat..

Și s'a făcut fomete mare în țera Evreilor.. După porunca lui D-zeu Profetul Ilie a aflat hrană pentru sine, pe lângă un pârâu, într'un loc mai retras.

Chinuiți de fomete, și regele, și poporul se întorseră iarăș la adevărata credință a lui D-zeu. Atunci, după trei ani și șese luni, Sfântul Ilie, tot din porunca lui D-zeu, se întorse la regele Ahab și îimise:

—Adună poporul și pe preoții lui Baal pe muntele *Carmel*!—

Acolo porunci Ilie să ridice două altare și apoi mise preoților lui Baal:

—Alegeți-vă un junc; spălați-l, curățați-l și-l puneți pe altar! Chemați apoi pe idolul vostru să aprindă jertfa; foc însă să nu puneți!—

Preoții făcură așa și chemară pe Baal să-și arete puterea. De dimineță până la amieză-zi, de gîaba strigară preoții păgâni pe idolul lui Baal.

—Strigați mai tare, că poate idolul vostru are vre-o trebă, ori dorme! Strigați mai tare și se va deșteptă!—

De gîaba însă fură și strigătul, și ruga preoților lui Baal.

Atunci Sfântul Ilie, porunci să se facă alt altar; să se puie jertfa pe dînsul și să torne și apă multă peste altar, și peste jertfă.

Apoi, în fața poporului adunat, Sfântul Ilie ridică fața și mânele către cer și așa se rugă:

— *Auđi-mă Dómne! Auđi-mă, ca să cunóscă poporul acesta. că Tu ești D-đeul cel adevărat. În-tórce inima lor înapoi, aducându-i iarăs la credința cea adevărată!*

Atunci, de-odată a căđut din cer un fulger asupra altarului de jertfă și l'a aprins, și l'a mistuit. Și apoi, s'a deschis și cerul și a plouat.

Și, poporul adunat s'a întors și a cređut în D-đeul cel adevărat...

Și lumea cinstiă pe Ilie ca pre trimisul lui D-đeul, pentru că eră înțelept la sfat, puternic la vorbă și curat la inimă... După mórte, sufletul lui Ilie a ajuns în cer, la D-đeul ...

Credința în D-đeul cel adevărat trebuie să fie lucrul cel mai scump. Poporul, care își părăsesce legea și credința, se pedepsesce de către D-đeul cu secetă, cu fómete și cu alte rele.

Creștinii serbéză și astă-đi điuă Sfintului Ilie, în 20 Iulie. Atunci, de obicei, se ivesce furtună, cu tunete și cu fulgere îngrozitoare. Ómenii neșciutori đic că urule prin cer carul Sfintului Ilie-Proorocul. Creștinii luminași însă se închină lui D-đeul și își amintesc vieța și faptele Sfintului Ilie.

224. Cea din urmă nópte a lui Mihaiú Vitézul,

*** Ca un glob de aur luna strălucia
Și pe-o vale verde oștile dormia.
Dar pe-un vârf de munte stă Mihaiú la masă
Și pe dalba-í mână fruntea lui se lasă.
Stă în capul mesei între căpitani,
Și rechemă dulce tinerii săi ani.
Vieța noastră trece ca suava rouă,
Când speranța dulce ne surăde nouă.
Ast-fel astă-dată vieța lor cură;
Cugetele triste nu-í mai turbură.
Luna varsă raze dulci și argintóse.*

*Austrul le suflă còmele pletòse,
 Căpitanii tórănă prin pahare vin,
 Și în sănătatea lui Mihaiu inchin.
 Dar Mihaiu se scòlă și le mulțumește
 Și, luând paharul, ast-fel le vorbește :
 — Nu vè urez viéța, căpitanii mei !
 Din potrivă, mórte:— Iétă ce vè ceiù!
 Ce e viéța nòstră în sclavie óre?
 Nòptea fără stele, ziua fără sóre!
 Cei-ce rabdă jugul, ș'a trăi mai vor,
 Merită să'l pórte spre rușinea lor ;
 Sufletul lor nu e mai pre sus de fterul
 Ce le încinge brațul; taiù de martor cerul !
 Dar Românul nu va câmpuri fără flori,
 Dile lungi și triste fără sèrbătorì.
 Ast-fel e vulturul ce pe piscuri zboră ;
 Aripele tale-ì, că ar vrea să móră !
 Ast-fel e Românul, și Român sînt eù ;
 Si sub jugul barbar nu plec capul meù !!*

---

225. Plasa, Plaiul saù Ocolul.

** Mai multe comune învecinate forméză împreună o *plasă* saù un *ocol*. La munte, plasa se chiémă și *plaiu*.

Plasa nòstră se numesce . . . . Ea se află împrejmuită de mai multe plăși. Plasa nòstră póte fi de . . . orì mai mare de cât comuna nòstră, cu împrejurime cu tot. În plasa nòstră, suprafața pămîntului este mai mult saù mai puțin câmpie. Avem mai multe ape, dealungul cărora se află comunele. Comune mai însemnate în plasa nòstră sînt următóarele...

Intocmai precum comunele aù primărie, fie-care plasă își are *sub-prefectura sa*.

Sub-prefectura se află într'un târgușor, orì și într'un sat mai mare, ce-ì dîce *reședința sub-prefecturii*. Reședința sub-prefecturii nòstre se află în târgușorul... Deregătorul cel mai mare dintr'o plasă este *sub-prefectul*. Sub-prefectul, în slujba sa, este ajutat de către mai mulți deregători mai mici. Prin primarii din comunele sub-prefecturii sale, sub-prefectul se îngrijește ca toți

ómenii sǎ trǎiescǎ în pace și în bunǎ rǎnduélǎ. Dacă se ivesc în plasǎ fǎcétorii de rele, sub-prefectul prin jandarmii îi prinde și îi trage în judecatǎ, ca sǎ fie pedepsiți. Tot sub-prefectul pórtǎ de grijǎ ca drumurile, podurile și șoselele sǎ fie ținute în stare bunǎ.

Sub-prefectul priveghéazǎ ca școlile, bisericile și spitalele — din plasa sa — sǎ aibǎ tot ce le trebuie și sǎ nu sufere nici o lipsǎ.

În reședința sub-prefecturii se aflǎ de obicei și câte un *judecǎtor de ocol*. Judecǎtorul de ocol, cu ajutoarele sale, judecǎ neînțelegerile și pricinile dintre ómeni, când aceștia nu se pot împǎca la primǎrie. Tot judecǎtorul de ocol întǎreșce și învoelile fǎcute între ómeni, pentru fel de fel de daraveri.

Pentru lecuirea bolnavilor, la reședința sub-prefecturii, se aflǎ adesea și un *medic*, și o *farmacie*. În farmacie, farmacistul pregǎteșce doctoriile, dupǎ cum îl povéțueșce medicul.

Sub-prefectul și judecǎtorul de ocol sînt mai marii plǎșii. De dînșii trebuie sǎ asculte și pe ei trebuie sǎ-i respecte toți ómenii de bine.

Numai fǎcétorii de rele nu vor sǎ șcie de mai marii lor!

---

226. Arde apa.

** A fost o-datǎ un bǎet rǎu și stricat, anume Filip. El mereu umblǎ hoĭnar și, unde vedeǎ ceva, trebuia negreșit sǎ fure, așǎ cǎ de dînșul se puteǎ dice *ce vede ochiul nu lasǎ mǎna*.

Într'o di, trecĕnd pe lǎngǎ un loc unde se clǎdia o casǎ, el ochi o grǎmadǎ *de var nestins* și, cređĕnd cǎ e cretǎ, ciupi cǎți-va bulgǎri, fǎrǎ ca nimeni sǎ 'l bage de seamǎ. Apoi îi ascunse de grabǎ în sin, sub cǎmașǎ.

Merse ceva mai înainte și se întǎlni cu un prieten al lui, care ducea doi cai la gǎrlǎ, ca sǎ 'l scalde. Atǎta îi trebuia lui Filip; și hop! Iatǎ-l cǎlare pe calul lǎturaș.

Peste câte-va minute, câte-și patru tovarășii, băeț și cai, intrară în apă.

Dar, calul lui Filip se poticni de o pietroară în gărlă și călărețul *căzu drept în mijlocul apei*. Norocul lui fu că el scia să înote. Nu trecu însă un minut și Filip începù să strige speriat :

— Scăpați-mă vai de mine ! *Mă arde apa, imi arde pielea pe mine !*

Nișce ómenî, cari lucrau la mal, credeau că băetul glumește ; dar auđindu'l văietându-se din ce în ce mai tare, săriră să 'l scótă din apă. Când il duseră la mal, ce să vadă ! Cămașa lui eră arsă pe la brâu și tótă pïelea de pe pïept și de pe mijloc eră numai o rană, friptă și opărită. Varul nestins, *dând de apă, se înfierbîntase și arsese trupul hoșului, de Filip*. Varul furat îi făcuse de sineș pedépsa.

*Nu pune mâna pe ce nu-î al tēu,
Căci, fără șcire, ai să pați rău !*

---

227. Ión Corvin și corbul.

** Români, ca și noi se află și trăesc prin tótețerile, vecine cu România. Mulți și viteji Români se află în *Transilvania* și prin ținuturile din prejurul ei. De-acolo a venit și Radu-Negru în Muntenia ; de-acolo a descălecat și Dragoș-Vodă în Moldova.

După trecerea domnilor români, Radu Negru și Dragoș-Vodă, peste munți, Ungurii începură să asuprască mai tare pe poporul românesc, rămas în Transilvania.

Prin muncă și prin vitejie însă mulți Români se ridicară și în Transilvania la deregătoriile cele mai nalte. Si unii dintr'înșii erau sfetnici și prietenii regilor ungurești.

Ast-fel a fost boțerul român *Voicu* sau *Lupul*, care trăia mai acum vre-o 500 de ani. Pentru vitejia lui

Voicu, regele unguresc i-a dăruit oraşul şi ţinutul *Hunedorei*, în Ardeal.

Voicu a fost tatăl lui *Ión Corvin*.

Povestea spune că regele unguresc, plecând odată împreună cu boerul Voicu la luptă în contra Turcilor, şti-a scos un *inel* din deget şi l'a dat nevestei lui Voicu, pe care o cheamă Elisabeta.

Şi dându-i inelul regele i-a şis :

— Intimplându-se să te ajungă când-va vre-o nenorocire, alérgă la curtea mea! Acolo arată inelul acesta şi vei afla tot-d'a-una ajutor!—

Maî târziu, regele s'a întors acasă. Pe acele vremuri, Turcii neliniştiau mereu pre Românii. Veniau cu oştiri mari, ardeaŭ oraşele şi satele. Tăiaŭ şi făceaŭ robii pre cei ce rămăneaŭ, în vieţă. Atunci Voicu îşi luă soţia şi pre micul lor fiu, pre Ión, şi plecâ să mérgă la regele Sigismund. Pe cale poposiră odată într'o pădure, lângă un izvor cu apă rece. Mama dădu copilului inelul ca, jucându-se cu el, să tacă. Într'aceea, mama adormi lângă copil; iar tatăl Voicu plecâ cu arcul prin pădure.

Dintr'o dată începù copilul să ţipe cu glas tare. Mama-sa se deşteptă din somn şi întrebă pe copil de ce plânge. În acelaş timp observă ea, că inelul perise din mânele copilului. Copilul arătă cu mânuşitele în sus. Şi iată, în vârful unui copac, stetea *un corb cu inelul în cioc!*

Ce se întimplase? Corbul zări inelul strălucind în mânele copilului, se repeđi la el şi îi răpi inelul şi apoi zbură cu el în vârful copacului. Chiar atunci însă soseşce acolo şi tatăl Voicu. Acesta trage în corb, care cade mort numai de cât cu inelul la picióarele lor... Când ajunseră la rege, acesta primi pre Voicu şi pre al sêi cu bucurie şi cu mare onóre. .

Ca băét Ión aveà o purtare de tot bună; iubià învăţătura şi munca.

El ajunse un mare vitez. Şi atunci îşi luă drept *semn saŭ marcă, corbul ţinénd inelul în cioc.*

Dela acest semn, i-au ȕis și *Ión Corvin*.

Ión Corvin a ajuns Vodă în Transilvania; iar fiul său *Matei* a fost cel mai mare și *mai drept rege al Ungariei*.

---

228. Animalele.

** Vaca, cocoșul, peșcele, albina și melcul umblă dintr'un loc la altul, ca să-și caute hrană. Ele simțesc, ca și noi ómenii. Ființele aceste sînt *animale* sau *dobitóce*.

Părțile cele mai de căpetenie la ori-care animal sînt: *capul*, *trupul* și *piciórele* sau *membrele*. La *cap*, animalul are *ochii* cu cari vede, *urechile*, cu cari aude, *nasul*, cu care miróse și *gura* cu care mănâncă. Multe din animale au în gură *dinți*, cari macină mîncarea. După *hrană* unele animale sînt *carni-vore*, altele sînt *erbi-vore* și altele mănâncă *tot ce* le vine înainte, ca *porcul*. Porcul este *omni-vor*.

Trupul unor animale e acóperit cu *pěr*; al altora cu *pene*; și iarăș al altora cu *solzi*. Unele animale au trupul golaș; altele acoperit cu o *cójă*. — Trupul tuturilor animalelor e mai mult sau mai puțin *cárnos*. Unele animale au *óse* în trup și, de aceea se numesc animale *osóse* sau *vertebrate*; altele n'au óse și, de aceea se ȕic animale *fără óse*.

Piciórele animalelor sînt și ele fórte deosebite. Unele animale au *patru* picióre; de aceea le ȕicem *patru-pede*; altele au numai *două* picióre; de aceea le ȕicem *bi-pede*. Sînt însă animale, cari au mai mult de cît *patru* picióre; altele însă n'au de loc picióre, ci se tărESC pe jos. Apoi, alte animale au aripí, în loc de picióre; altele au și picióre și aripí. După *mișcare*, unele animale sînt *umblătóre*, altele *alergătóre*, altele *săritóre*, și iarăș altele *acăfătóre*. Unele animale sînt *zburătóre*, altele *înotătóre* și altele *tărítóre*.

După locuință, animale unele sînt *domestice*, și altele *sělbatice*. Unele trăesc numai pe *uscat*; altele numai în *apă*; altele și pe uscat și pe apă; unele trăesc în *pămînt*, și altele în *aer*.

Multe din animale îi sînt omului folosítóre. Așa sînt animalele *domestice*, care nu se sfiesc a se apropiã de ómeni. Ómenii le hrănesc, le adăpostesc și le îngrijesc. Cele mai multe animale trăesc în sělbaticie, pe cãmpurí și prin pãduri. Acele sînt *animale sělbatice*. U-

nele animale sînt nevinovate ; iar altele sînt fôrte rele, atît pentru ómenî cât și pentru animalele domestice. Acele animale sêlbaticе se numesc *fiare*.

Ómenii vîneză pe cele mai multe animale sêlbaticе. Pe fiare le vîneză spre a le stârpî nêmul, orî spre a le împuțina numêrul. Pe animalele nevinovate le prind și leucid spre a mîncă carnea, saũ spre a le întrebuintă pielea lor.

Nimenî nu cunoșce tóte animalele de pe pămînt, de cât numai unul Dumneđeũ, care le-a făcut spre ajutorul omului. Să-î mulțumim lui Dumneđeũ și pentru acêsta !

Tóte animalele, împreună, formeză clasa saũ împêrăția animalelor.

---

229. Profetul Isaia.

** Profetul Isaia a trăit cam cu 200 de anî în urma Sfîntului Ilie. Isaia se trăgea din nêmul lui David.

Isaia eră nalt la statură ; avea o înfățișare mărêță ; ochiî lui schînteaũ cu o privire pătrunđetóre ; el purta o barbă lungă. Pe timpul Proorocului Isaia, *Asirieniî* porniră cu rêsboiũ asupra Evreilor. Dar, prin rugăciunile bunului rege *Ezechia*, și mai ales ale Profetului Isaia, D-đeũ ajută pe Evrei, de scăpară de armatele dușmane.

Isaia eră pretutindenî fôrte bine vêđut și cinstit, chîr și la curtea regelui.

Dintre toți profetiî, Isaia a proorocit mai multe întimplări din viața Domnului nostru Iisus Hristos. El le-a spus de mai nainte așa de lămurit, ca și când le-ar fi vêđut cu ochiî

Iată câte-va din proorocirile Sfîntului Isaia.

Despre *nascerea* Domnului a spus el cuvintele :

— *Iată Fectóra va nașce fiũ și se va chieama numele lui : D-đeũ tare, biruitor, Domnul păcii.*

Despre *mînunile* Mântuitorului a pređis Isaia așa :

— *D-đeũ însuș va veni și vê va mântui pe voi. Atuncî se vor deschide ochiî orbilor și urechile surđilor. Atuncî va sări schlopul ca cerbul și se va deslega limba celor muți.*

În sfârșit despre *patimele* cele îngrozitoare ale Domnului, așa a spus Isaia proorocul :

— *Ca o oie la jughitere s'a dus, și ca un mțel ce nu'șt deschide gura, înaintea celui ce-l tunde.*

Și toate aceste proorocii și altele multe s'aũ împlinit întocmai, în persóna Mântuitorului, cu 700 de ani mai în urmă.

Pentru proorociile sale lămurite despre Domnul nostru Iisus Hristos, Isaia se numește *profetul-rege* al lui Israil.

Pentru *credința sa cea dréptă și satornică*, Proorocul Isaia a fost *taiat cu festrăul* din porunca unui rege rău, ce-l ȓicea *Manase*.

A suferi chinuri și a muri în durere pentru legea sa, însemnéză a muri mó te de martir, saũ de mu enic.

Isaia profetul a murit cu mórte de mucenic. — El a fost un mare prooroc și un adevărat mucenic.

Sfinta biserică cinstește pe mucenici, ca pre aleșii' lui D-deũ.

— *Nici odată, nici chțar în primejdie de mórte, să nu-ți părăsisci legea și să nu-ți tãgãduesci credința cea adevărală.*

*Taci și mori în legea ta,
Că tu ceru-'i câștiga!*

---

230. Bãeții rău nãrãviți.

(Timpul trecut).

** Bãeții pădurarului, cu vėrul lor Pãun și cu o grãmadă de tovarăși nebuni și zãpãciți ca dînșii, aũ pãrãsit alaltã-ierĩ șcõla, fãrã șcirea învėțãtorului

Pe la orele douã, dupã prãnz, pe cãnd bãcanul Tatar dormiã, ei s'aũ dus în prãvălia lui. Acolo aũ dat cu umėrul ca sã spargã ușa ; dar n'aũ putut s'o derãme. Atunci aũ asvãrlit cu cãrãmiđi în pãreți și în ferestre ; aũ spart giãmurile și aũ nãvãlit înãuntru. Acolo aũ risipit tóte mãrfurile bietului bãcan. Copiĩ bãcanului aũ sãrit speriați, în prãvălie. Dar svãnlurații de bãeți rėi aũ nãpãdit pe bieții copilași, le-aũ rupt cãmășile, nãdragii și

căciulile și le-au sfâșiat cărțile lor, care erau încă noi
Așa au făcut pagubi de peste 900 de lei... Apoi au fugit
ca niște sălbatici...

Băcanul păgubit a mers îndată cu jeluire la primărie
și toți acei băeți *răsvăritorii* au fost *zdravăn pedepșiți*.
Ei au fost închiși, unde au rămas două zile, *ne-*
mâncăți și nebeuți.

Așa li se cădeă pentru obrăznicia și răutatea lor !

Rău faci, rău găsești.

---

231. Grădina de flori.

** Florile din grădină aduc la ochi vedere frumoasă
prin forma și prin colorile lor. Ele însă mai adesea
aduc miros plăcut. Florile sînt foarte multe, la număr.
Unele cresc pe pomișori, cum sînt : Trandafirii, iasomia,
lămâița și liliacul. Altele se sîmîntă primăvara, înfloresc
vara și se scutură ori se usucă toamna.

In grădină o să găsești : Ghiocei și micșunele
bujori, crăițe, mixandre, mac, garoafe și lalele,
crini, rosetă, tiparose, albă, mîntă și zorele,

rosmarin și tufănică,
busuoc și livăntică,
maghiran și călțuneț,
gălbenele, stînjineț;
mărgăritărel, verbine
și vanili și gherghine,
apoi gura-leului
și moșul-curcanului,
ba și ochiul-boului,
lângă florea-sorelui.

.....
Dar cine mai pôte însiră tôte florile minunate, câte
sînt de împodobesc grădinile, smălțuiesc brazdele de

verdăță cu fețele lor cele vii și răspândesc *tot felul de dulci miroșuri!*

Daca vrea cine-va să aibă flori de acestea și preste iernă, le pune în ghiveciuri și așa le poate păstra în casă, la lumină și la căldură.

Unii ómenī — cu dare de mână — mai țin vara, în grădinile lor, în hârdaie mari, copăcei și pomișori străini. De soiul acestora sînt: Leandrii cei cu frumoșe flori albe și roșii, portocalii și lămâii cu flori mirositoare și cu fructe plăcute; rodii cu floricele mici cât garofița și roșii ca sângele și cu fructe mari ca merele.

În asemenea grădină se fac și umbrare cu viță, care ne dă strugurii,—cu iederă, cu carpen și cu viță sêlbatică. Cu plante de acestea se împodobesc și *pavilione* sau *kioșkuri*. În kioșkuri, căseniī se odihnesc vara cu plăcere, privind în jurul lor tóte frumusețile grădinii.

O asemenea grădină de flori este un adevărat Raiu de plăcere!

---

232. Ghicitóre.

** Prin ierbă, primăvara, creșce-o tuță resflrată,
Cu frunzele crestate și cu mici albe flori.
Ea face o dulce pómă, cu miros și cam roșcată,
De-ī spune-o, să aibi parte s'o mănânci adese-orī.*

---

233. Neagoe Basarab și Doamna Despina

*** Neagoe cel Mare în al său palat,
Ce domneșce pe Argeș, dice intristat:
— Mănăstirea nóstră nu e săvârșită,
Și a mea avere este isprăvită!
Dragi ostași, ce diceți? Nu ar fi păcat
Ca să înceteze lucrul minunat? —
— Biruri noi pe țeră pot ca să se puie! —
Aū răspuns ostașii, că să îl mângâie..
Dómna întră'n sală... și vorbeșce blând:
— Voi vreți biruri noi! Neagoe, te teme!
Mâne tóia țera o să te blesteme.
Astă mănăstire ce atât iubești,*

*Printre fum, cu lacrimi, pôte s'o priveși.
Iată diamanțuri! Vinde-le și urmază
Nobila lucrare ce te animază!
Câci aeeste scule nu le pot purtă,
Când femei pe față lacrimi vor vârsă...
Un bătrân se scôlă și — ast-fel le vorbește :
— Inima străbună încă vîețuește,
Țera, care naște astfel de femei,
Merită și viéță, și mărirea ei!*

---

234. Istoria Fiului risipitor.

**Intr'o ȝi, se apropiară de Domnul Iisus mai mult ȝi vameși și păcătoși, ca să-'l asculte cum învăța. Și cârtia ȝi cârturaril, ȝicînd, că *Iisus primesce și mînîncă cu păcătoși.*

Atunci le spuse Domnul următorea *asemînare* :

— Un om aveă doi fiil. Și a ȝis cel mai tînăr, dintre ei, tatălui său :

— Tată, dă-mi partea ce mi se cade din avuție.

Și tata le-a împărțit lor avuția sa. Si, nu după multe ȝile, adunându-și tôte, fiul cel mai tînăr, a plecat, într'o țera departe. Acolo și-a cheltuit tótă averea sa, trăind în desmîrdări...

Si, după ce el a cheltuit tot ce aveă, s'a făcut fόμε mare în țera aceea și el a început a duce lipsă. Atunci, tînărul s'a lipit acolo de un locuitor cu stare, care l'a trimes să-'l pască porcii. Si el doriă să-'și sature fόμεa din roșcovele și din rădăcinele, ce mânca ȝi porcii; și nimeni nu-l dă lu.

Mai pe urmă și-a tras bine seamă cu sine însuș și a ȝis :

— Câți argați ai tatălui meu sînt îndestulați de pâne; iar eu pîie ȝi fόμε! Scula-mă voi ȝi mă voi duce la tatăl meu și voi ȝice lu.—Tată greșit-am la cer și înainte ta și nu mai sînt vrednic a mă chîemă fiul tîu; fă-mă ca pre unul din argații tîi!

Si, sculându-se, se duse la tatăl său.

Si, când erà încă departe, l'a zărit pre dînsul tatăl lui și i s'a *facut mila de dînsul*. Tatăl a alergat înaintea lui, și a cădut pe grumajii lui, și l'a sărutat re el.— Si a ȓis lui, fiul :

— Tată, greșit'am la cer și înaintea ta și nu *mai isnt vrednic a mă chîema fiul tîu !*

Dar tatăl a ȓis slugilor sale :

— Aduceți haîna cea mai bună și-l îmbrăcați, și i dați inel în mînă și încălțăminte, în picîore. Aduceți și vițelul cel mai gras și-l înjunghiați și să mîncăm, și să ne veselim ! Că fiul meŭ acesta mort erà și a înviat, și pierdut erà și s'a aflat ! Si aŭ început a se veseli.

În ȓiua aceea, fiul cel mai mare erà la câmp. Si când a venit și s'a apropiat de casă, a auȓit cîntece și jocuri. Si a chîemat pre unul dintre servitorii și l'a întreat, ce sînt acestea ?

Acela i spuse tôte cîte se petreceau la casa tatălui său. Si s'a mîniat fiul cel mare și nu vroia să între. Atunci tatăl său a ieșit afară și l'a rugat pre el. Dar fiul ȓise către tatăl său :

— Iată, de atîta ani slujesc ție și nici odată porunca ta n'am călcat. Si mie nici odată nu m'ăi dat măcar un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Acum însă, când veni fiul tîu, acesta, care și-a prăpădit tótă avuția, junghiași pentru el vițelul cel mai gras...!—

Atunci l'a ȓis lui tatăl :

— Fiule, tu în tótă vreme ești cu mine și tôte ale mele, ale tale sînt..! Ci, se cădeă a ne veseli și a ne bucura, căci fratele tîu, acesta, mort erà și a înviat, și pierdut erà și s'a aflat !

N'aŭ trebuință de doctori cei sănătoși, ci cei bolnavi.

235. Laurul porcesc.

* Trei copii de țeran se jucară d'a purcēju, într'o ȃi de tómnă, cu rodurî sau cu fructe de *laur porcesc*.

Laurul porcesc, ce-î ȃic și *turbare*, este o buruîenă fôrte otravitóre sau *veninósă*. Ea creșce prin locurî murdare, neîngrijite și neîngrădite. — Copiîi aceîa, fără să mai *întrebe pe ciněva* mai mare, chiar și mâncară din semințele negriciósse ale acestor rodurî. Dar ei, câteș-trei, se îmbolnăviră fôrte greú. Si începură să tremure, în tot trupul. Ba doi dintr'înșîi, carî mâncară mai multe semințe, înnebuniră și muriră, în cele mai grozave durerî.

Al treilea copil, care mâncase mai puține semințe nebuneșci, scăpă cu mare greú, fiind ajutat de către un medic, care fu chemat îndată să-î dea ajutor.

A doúa ȃi, după acea mare nenorocire, învătătorul din sat duse cu sine în școlă mai multe rădăcinî de *turbare*, le arătă școlarilor sěi, și le vorbi despre dînsele. Atunci le-a

spus că laurulî porcesc îî mai ȃic și *turbare*, fiind-că cine mănâncă din semințele acestei plante, înnebuneșce sau *turbéză*; îî mai ȃic apoi și *cîuma-fetei*, fiindcă-că cei ce gustă dintr'înșă, pot să móră de acea bólă urâtă, ce-î ȃic *cîumă*.

Laurul porcesc pôte să creșcă până la o jumătate de metru. El are cotorul grosuț, frunzele mari și colțurate, flórea albă, ce séměnă cu o zorea colțurată. Rodul laurulî este ceva mai mare de cât nuca; este verde și acoperit cu ghimpî, asemenea verȃi. În năuntru acestor rodurî sînt semințele cele negriciósse, care sînt fôrte veninósse.

Rěú. fôrte rěú fac copiî, carî se jócă d'a purcēju ca acele semințe.

— *Cine întrebă, nu greșeșce!*

236. Județul.

* Plasa noastră împreună cu mai multe plăși învecinate alcătuiesc *județul* nostru. În județul nostru se află... plăși. Întreg județul nostru este de atâtea ori mai mare decât plasa noastră.

În fruntea județului se află *prefectul*. Prefectul își are reședința în orașul cel mai mare din județ. Acel oraș se numește *capitala județului*. Reședința prefectului din județul nostru se află în orașul... Prefectul priveghiază ca sub-prefecții și primarii să-și facă datoria. Prefectul este ajutat de către *directorul de prefectură* și de un *consiliu județen*, pe care 'l aleg locuitorii județului. Localul acela, în care se adună și se sfătuiește consiliul județen asupra treburilor din județ, se cheamă *prefectura județului*.

În capitala județului se află și câte un *tribunal*. Tribunalul se formează de mai mulți judecători. Judecătorii cercetază și judecă pricinele, ce n'aū putut să fie împăcate, nici de primari, nici de judecătorii de ocol.

În capitala județului se află mai multe școle. Toți învățătorii și toți institutorii, ca și toate învățătoarele și institutóarele, sînt sub ascultarea *revizorului școlar*, Fie-care județ mai are și câte un *protopop*. Protopopul priveghiază asupra preoților, a cântăreților și asupra bisericilor din județ.

La reședința prefectului mai e și *casieria* județenă.

Acolo se strâng și se păstrează banii adunați de la locuitori, pentru trebuințele județului. Tot acolo mai e și o *casarmă* a *dorobanților* și a *călărașilor*, cari stau sub conducerea și ascultarea *ofițerilor*. Acolo, se află în sfârșit, și câte un *spital*, unde bolnavii săraci sînt căutați de *medicii* județului.

Prefectul, directorul de prefectură, judecătorii, revizorul școlar, protopopul, casierul, ofițerii și medicii sînt *slujbașii* sau *deregătorii* cei mai de frunte din județ. Toții deregătorii muncesc și se îngrijesc de binele tuturor locuitorilor din județ.

Pe dinșii trebuie să-ı respecte totă lumea. Cine nu-ı ascultă, nu-ı respectă, ori ı înjură, acela este aspru pedepsit.

237. Munca înfrumusețază viața.

** Un țeran cumpărase odată două fiere de plug ce erau la fel. Pe unul îl puse la plug și începù să are mereu cu dînsul. Pe cel'alt îl aruncă într'un colț de pod, ca să-'l aibă la nevoie.

Cam după un an de țile, cele două fiere se întîlniră iarăș. Dar acum ce deosebire mare erà între dînsese! Cel ce a arat, lucià și strălucià, par'că ar fi fost de argint; iar cel-ce stătuse fără să lucreze, era urât și plin de rugină.

— Bine frate—șise fierul ruginit către cel strălucitor, — pe unde ai fost? Ce ai dres în timp așa de scurt, de când ne-am despărțit? Te ai făcut așa de frumos ca razele *cele strălucitoare* ale sórelui!

— Unde să fi fost? La munca câmpului, din zori de ți până în amurgul serei. Acolo *m'am curățat și și m'am făcut așa*, de par'că nu mă mai cunosc!... Dar ție, ce ți s'a întimplat, de ești mai urât și mai pocit de cât când ne am despărțit?... Se vede cât de colo, că ai fost bolnav!

— Bolnav eũ?... Ferescă D-șeu! *M'am tot odihnit. N'am lucrat nimic.* Și chiar de aceea mă mir, cum de tu ești mai frumos, mai vesel și mai sprinten de cât mine!

— Ascultă-mă fârtate—îl șise fierul sclipicios,—pre tine chiar *nelucrarea și trîndăvia* te-aũ făcut să ruginești, să te îmbolnăvești și să fi așa de pocit; iar mie *silința și munca mi-aũ dat frumusețea și strălucirea ce le veđi la mine!*

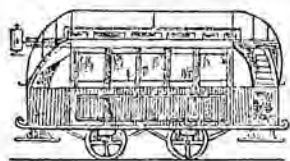
Sfînta Scriptură șice: — *Intru sudórea feței tale vei mânca pânea ta!*

---

238. Căi de comunicație.

* Ómenii umblă după treburile lor pe stradă, saũ pe jos, saũ călare, saũ cu trăsura. În orașe umblatut cu trăsura îl înlesnesc *birjariũ*. În orașe mari, ca Bucu-

reșcii, ómenii umblă și cu *tramecare* și cu *tramvaie*. Și tramcarele și tramvaiele sémână cu nișe căsuțe, ce sînt aședate pe roți și trase de către cai. Tramcarele sînt mai mici de cît tramvaiele. De aceea tramcarul îl pot trage caii, de obicei, doi sau trei, întocmai ca trăsura; tramvaiful, fiind mai mare și mai greú, se mișcă pe șine de fier, ca și vagónele de la drumul de fier.

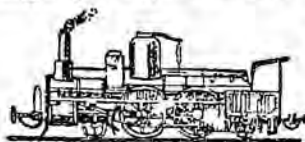

Strada, afară din comună, se ȃice *drum*. Pentru-ca în

timpurile ploioase sã nu se facã prea mare noroiú pe drumuri, ómenii le-au așternut cu *pietriș*. La drépta și la stînga drumurilor ómenii au sãpat șanțuri, unde se adunã apã de plóie. Drumurile ast-fel acoperite cu pietriș se numesc *șosele*. Șoselele cele mai potrivite sînt largi, ca sã pótã trece pe ele trei și patru trãsuri de-odatã, d'a largul lor.

Șoselele sînt de mai multe feluri. Șoselele, care trec de la un sat la altul, se numesc *comunale*. De dînsele se îngrijesc sãtenii. Șoselele, care lęgã satele cu capitala județului, se numesc *șosele județene*. De acestea se îngrijeșce județul. Sînt apoi șosele și mai mari de cît șoselele județene. Acele șosele mari trec d'alungul țerii, de la un oraș la altul. Acele se chiémã cã sînt *șosele naționale*, pentru-cã ele sînt ținute în stare bunã cu *chieltuella națiunei întregi, sau a statuluí*. Unde șoselele trec peste ape, acolo se zidesc poduri de lemn, de piétrã, ori de fier.

** Pe cãmp ómenii umblã, pe jos, pe *potecã*, sau pe *cãrare*; iar cu carele umblã pe *drumuri de cãmp*, care nu sînt nici ridicate, nici cu șanțuri pe de lãturi. Pe lãngã șosele, în multe pãrți ale țerii, sînt și *drumuri de fier* sau *cãi ferate*. Pe calea feratã, ómenii cãlătoresc și duc poveri mari, cu multã repeđiciune. Pe drumul de fier trãsurile numite *vagóne* legate șir, unul de altul, sînt trase de un

car mare de fier ce-í ȃie *locomotivã*. În locomotivã se aflã o cãldare cu *abur*, ce întórce rótele.

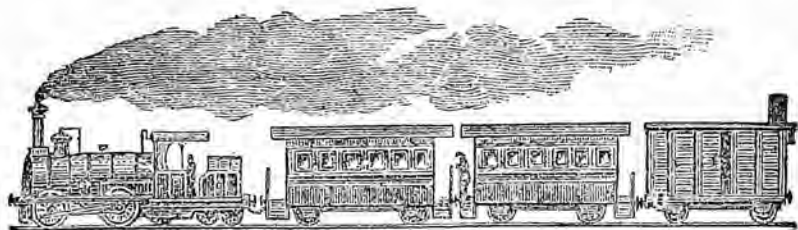
Pe lângă șosele și d'alungul drumurilor de fier sînt mai pretutîndeni stâlpi, pentru proptirea *sârmelor de telegraf*. Pe sârmele de la telegraf se dau semne, prin care oamenii își trimit unii altora știri cu o repeđiciune, și mai mare decăt a drumurilor de fier. Știrile prin *scrisori* le duce și *poșta*, dintr'un loc în altul.

Pe unde sînt rîuri, oamenii umblă și pe apă cu *luntri* cu *plute*, cu *bărci* și cu *corăbiu* sau *nave*.

Drumurile și rîurile se cheamă căi de comunicație. Poșta, drumul de fier, vasele de apă și telegraful se numesc mijlăce de comunicație.

---

239. Drumul de fier.

*** Drumul de fier este un smeu,
Ce trece munți în zborul său.
Și rîuri, mari, și văi adânci,
Și bălți, și rîpi, și 'nalte stânci.*

*Drumul de fier, cu-aripă de foc,
Duce lumină în oră-ce loc.
Și 'n calea lui naște belșug,
Și 'n urma lui lipsele fug.*

*Drumul de fier unește 'n zbor
Oră-ce popor cu alt popor,
El va sădă amor frățesc
În oră-ce suflet românesc.*

240. Băétul bețiv.

* Nicolae al lui Stan Gheorghe rămase orfan de părinti, când era de 7 ani.

De atunci nimeni nu-l mai purtă de grijă. El umblă de capul lui pe stradele satului. Mâncă ce căpătă și umblă trențeros, ca vai de capul lui. Pe urmă îl luă cârciumarul să-l muncască și în schimb dă-i dea de mâncare și îmbrăcăminte.

Dar Nicolae în fie-care zi, când cârciumarul ieșea după ceva treburi, se repezise, ca un desmetic, la bătură, și bea pe ce putea pune mâna, și vin, și țuică, și basamac. Nicola se făcu *un băét bețiv*.

În cele din urmă, cârciumarul, aflând de obiceiul cel rău a lui Nicolae, îl alungă de la sine.

De atunci băétul umblă iarăș, fără căpătăi. Mai pe urmă, se duse în orașul apropiat. Acolo se făcu vințetor de țigare. Ce câștigă, tot dedea pe bătură. Adesea îl vedea pe stradă, mergând șovăind și lovindu-se de ziduri, sau de trecători. Une-orî se împedica și cădea jos. Câte-o-dată îl vedea că se mai scolară; altă dată, stetea lungit la pământ. De glaba se încerca câte un trecător să-l ajute să se ridice. Nicolae nu se putea mișca, și nici nu putea să răspundă ceva, cu rost; nu putea nici ochii să și-i deschidă. Era galben la față, cu buzele albastrii și, mai mort de oboselă. Une-orî când se lovia de pietre, era plin de sânge. La haîne era trențeros, murdar și plin de noroi. Lumea se adună atunci în jurul lui; venia și sergentul de stradă și cu mare greu îl târa până la secție. Acolo stetea peste noapte până a doua zi, când se desteptă..

Așa a dus nenorocitul de Nicolae, din o beție în alta, până ce într-o noapte de iernă, degeră, când a doua zi îl aflară mort de ger... Ast-fel s'a sfârșit nenorocitul de băét!

Bețivul este un om nenorocit. El e urgisit de totă lumea.—Beția aduce și morțe.

Beția este un mare păcat.

241. Istoria Tinărului bogat.

** Intr'o zi, veni la Domnul Iisus un tiner bogat și l'a întrebat:

— Invțătorule bune, ce bine să fac ca să dobândesc vięta cea vecinică? —

Domnul Iisus l'a rěspuns:

— De voesci să fii fericit, păzește poruncile!

Dis'a tinerul către Domnul Iisus: — Care porunci?

Iar Domnul l'a dis;

— Să nu uciđi! Să nu faci fapte rușinoșe și mărșave! Să nu furi! Să nu fii mărturie mincinosă! Cinstesce pre tatăl tēu și pre muma ta și să iubești pre vecinul tēu, ca însuși pre tine! —

Tinerul rěspunse atunci lui Iisus:

— Tóte aceste le-am implinit din tinerețele mele. Ce încă imi lipsesce? —

Atunci Domnul Iisus, il privi zimbind și l' duse:

— De voesci să fii desăvârșit, mergi, și-ți vinde averile tale, și le dă săracilor și vei avé comóra în cer. Și vino, de'mi urmėză mie! —

Iar tinerul auđind cuvintele acestea, s'a îndepărtat intristat de la Domnul Iisus, că aveă avuți multe.

Atunci duse Domnul invțăceilor săi:

Amin, grăesc voue, *cu anevoe va intră bogatul întru împărăția cerurilor!*

---

242. Horia și Cloșca.

** Dintre Români rămași în Ardél, cei mai viteji și mai bogați trăiaū bine alături de boerii ungurești. Aceștia însă asupriaū greū pre poporul cel de jos, al Românilor.

Boerii unguri adesea luaū Românilor tot ce agonisaū, și il băteaū, și il schiunglăiaū. Acum 100 de ani, suferințele Românilor, din partea Ungurilor, ajunseră la culme.

Bietul Român abia erà suferit în țeră lui, în Ardél.
Românul erà străin în țera lui!

*Casa lui, focul din vatră, vila lui de lângă casă,
Apa, codru și câmpia, bucățica de pe masă ;
Pruncii lui și chiar soția : tot ce are, e'n perire,
Căci Unguru'și înșușește românésca moștenire.*

Atunci Românii se hotărâră să se ridice cu puterea împotriva asupritorilor Unguri. Ei așteptău numai niște conducători harnici și viteji. Și pe aceștia îi găsiră în vitejii muntei Horia și Cloșca, niște Români verzi din Munții Abrudului, în Ardél.

Lui Horia îi mai diceău și *Nicolae Ursu*. Cu Horia și cu Cloșca se mai întovărăși un viléz, munténul *Crișan-*

Câte-și trei s'aũ pus în fruntea Românilor dela munte, ce le dice și *Moș*.

Românii, în mai multe hărțuțeli, învinséră și băgară frică în Unguri. Dar în cele din urmă, Horia cu cei doi tovarăși ai săi, aũ fost prinși de către Unguri și osândiți la mórte.

După mórtea conducătorilor, Românii s'aũ liniștit ; dar și Ungurii s'aũ mai cuminițit, în purtările lor cu Românii.

243. Cucuta și măsălarîța.

* Pe lângă laurul porcesc, mai sînt și alte burueni veninoase, precum : Cucuta, măsălarîța, rodul pămîntului, cépa ciorii, mărul lupului, laptele cânelui și altele

Mătrăguna .

Cucuta sémănă, încâtva, la frunze cu pătrunjelul. Dar ea crește mai mare, până la nălțimea de un metru. La rădăcină are un fus alb, ca fusul roșcat al morcovului. Cotorul este drept și gol, pe-din-năuntru; dar cu multe ramuri. Frunzele sînt crestate și crețe; ele miróse urât. Florile sînt așezate la vârful ramurilor, ca nișce umbreluțe. Cucuta crește pe lângă garduri și pe lângă ziduri vechi, ba și pe malul bălților.

Tot cam prin acele locuri se află și *măsălarîța*, sau *nebunărița*. Se póte cunoșce că pe cotor, pe frunze și pe fructe, ea are peste tot, nișce perișori mici și un fel de cleiú, ce miróse greú. Ea este mai mică de cât cucuta. Frunzele măsălarîței sînt mari, colțurose și lipite de cotor. Flórea ei este cu cinci foițe galbui, rămurită, cu firicele negre. Rodurile ei cresc, și ele, împrejurul cotorului, și se află într'o tēcă borcánată. Ele cuprind semínțele. Tóte părțile măsălarîței sînt pline de otrava cea mai strașnică.

** Pe *câmp* crește și înflorește, colo în spre tómnă, *cépa ciorii*; apoi *laptele saú ierba cânelui*, care, rupënd-o, iese din ea un lichid, ca laptele. În păduri, la locuri umede și bine umbrite, crește *rodul pămîntului* sa *úpi-ciorul vițelului*, care se cunoșce, primăvara, pe florile roșii, ce sémănă cu o urechie de cal; iar vara îl poți cunoșce pe

bobițele lui roșii.

Mătrăguna sau *Dómna-Mare*, crește, prin pădurile despre munte, unde acopere poeni întinse. Rodurile ei sémănă cu o ciréșă negriciósă ; dar ele sunt lipite pe cincî foițe verđi.

Tot printre plantele veninóse trebuiesc socotite și mai multe soiuri de *cūpercî*. Dacă le rupi sau le tai, din cūpercile veninóse, iese un lichid și pe dată se învineșesc.

Laurul porcesc, cucuta, măsélarița și mătrăguna sînt plante veninóse.

Tóte plantele veninóse otrăvesc pe cela ce se atinge cu mânilé de ele, sau le gustă ; iar dacă le mánăncă cine-va, se îmbolnăvesce greú ; ba póte să și înebunéscă, sau să turbeze. Atunci face spume la gură și, în cele din urmă, móre în cele mai grozave chinuri. Céi otrăviți cu asemeni burueni, mai ales copiii, fórte rar scapă de o mórte înfiorátóre.

Dacă cine-va se otrăvesce cu burueni veninóse, până ce soseșce un medic, este bine să bea lapte cald, sau apă calduță cu săpun, ca să producă vėrsare. Lucrul cel mai cu minte însă este, să te ferești de orice plantă ce n'o cunoști bine !

244. Profetul Ieremia.

** Ieremia Proorocul a trăit cam cu 100 de ani în urma Sfintului Isaia.

Ieremia se trăgeă din ném preoțesc. El eră mic la statură, blând la înfățișare, cu glas dulce și prietenos. Céi cari îl cunosceaú de aprópe, îl iúbiaú fórte.

Pe vremea Proorocului Ieremia, și regiil, și poporul evreesc eraú réi. Céi mari asupraú pe cei mici ; il prădaú fără milă, juraú strămb, luaú numele Domnului în deșert, chinuiaú și omoraú ca nisce ómeni fără-de-lege. Mai toți se inchinaú la idoli, ca și păgânii.

Sfintul Ieremia mai întâiú *povėtuí* pe Evreii să-și aducă a-minte și să trélescă după porunçile lui D-đeu. Dar de gřaba. Glasul lui rėsună în deșert. Evreii nu ascultară de povețele proorocului.

Atunci, Sfintul Ieremia începú să *amenințe* pe frațiil sėi, spunėndu-le că D-đeu va trimite asupra-le *fómete, ciumă, sabiă și robiă* : și că va arde Ierusalimul, cu

foc nestins. Dar poporul îndărătnic *nu vroi să asculte nici de povețele cele înțelepte, nici de amenințările Proorocului Ieremia.*

De aceea, D-zeu trimise asupra Evreilor toate pedepsele, cu care profetul îi amenințase

Un popor străin cu numele *Caldei* porni cu război în contra Evreilor. Vrajmașii înconjurară Ierusalimul de toate părțile și nu lăsară să intre nici un fel de merinde în oraș... Ast-fel se făcù *fomete mare*, în cât mamele își omorau copiii și, de fómé, îl mâncau.. În cele din urmă, Evreii fură biruiți. Regele lor fu prins și Caldeii îi scóseră ochii. Cel mai mulți dintre Evreii fuseră omorâți, Caldeii arseră toate casele și, orașul cel mândru al Ierusalimului îl dărâmară de nu mai rămăsese piétră pe piétră..

Poporul și regele fură duși *în robia Vavilonului.*

Pentru bunătatea lui, împératul păgân dete voie lui Ieremia Proorocul să rămâie în patria-î pustiiată. Amar plângea el pe ruinile Ierusalimului și dicea :

— *Râuri de lacrimi varsă ochii mei, pentru nimicirea poporului.—*

Ieremia Proorocul își iubiă și patriă; și némul și, mai presus de toate, legea cea dréptă. De aceea D-zeu a avut milă de dinsul și l-a făgăduit că *pentru puțin timp a părăsit pe poporul său ; dar că, după ce se vor pocâi Evreii, cu îndurare mare, îi va adunà iarăș.*

Intocmai ca Isaia, și Ieremia profetul a murit cu mórte de mucenic. Necredincioșii l'au bătut cu pietre până ce l'au omorit.

D-zeu povățuesce, amenință, pedepsesce pe vinovat; iar pre cel ce se pocăesce, îl iértă, căci nu vrea mórtea păcătosului, ci să se întórcă de la păcate și să fie viu.

Creștinii serbéză aducerea aminte a Sfintului Prooroc și mucenic Ieremia, în ziua de *1 Maiu* a fie-cărui an. Sêrbătórea Sfintului Ieremia se mai numesce și *Arminden.*

245. Constantin Brâncovénu.

** Brâncovénu Constantin,
Boer vechiū și domn creștin,
De averi ce tît strîngea,
Sultanul se îngrijă,
Și de mörte-l hotără,
Căci visirul îl pără.
Intr'o foț de dimineță,
Di scurtărit lūt de vieță,
Brâncovénu se sculă,
Fața blândă el spălă,
Barba albă-și pleptănă,
La icóne se 'nchină.
Pe feréstră-apoi cătă,
Și amar se 'nspăimintă
—Dragiț meț, coconi tibișli!

Lăsați somnul, vē treziți,
Armele vi le gătiți!
Că pe noi ne-a 'nconjurat
Pașa cel neîmpăcat,
Cu-țeniceri cu tunuri mari,
Ce sparg ziduri cât de tari—
Bine vorba nu sfârșică,
Turcii 'n casă năvăliacă,
Pe tuspătru mi-ți prindeacă
Și-ți duceacă de-ți închideacă

La Stambul, în turnul mare,
Unde za: fețe domneșci
Și soli mari împărătești.
Mult acolo nu zăcea
Că Sultanu-ți aducea
Lângă foșorul lūt,
Pe malul Bosforului.
—Brâncovene Constantin
Boer vechiū, ghiaur hain!
Adevăr e c'at chitit
Pân'a nu fi mazilit,
Se despartă a ta domnie
De a noastră 'mpărăție ?
Că de mult ce ești avut,
Bani de aur ai bătut
Făr'a-ți fi de mine tēmă,
Făr'a vrea ca să-mi dai sēmă—
—De-am fost bun, rău, la domnie
Dumnedeū singur o șcie ;
De-am fost mare pe pămînt,
Cațacum, de vești ce sînt !
—Constantine Brâncovene!
Nu-mi grăi vorbe viclene!
De țte milă de copit
Și de vrei, ca să măi fi.
Lasă legea creștinescă
Și te dă 'n legea turcescă!—
—Facă Dumnedeū ce-a vreal
Iar pe toți de ne-ați tăia,
Nu mă las de legea mea!—
Sultanul din foșor
Dete semn lūt Imbrihor,
Doț gelati veniaū curând
Săbiile fluturând,
Și spre robī dacă mergeai,
Din coconi își alegeai
Pe cel mare și frumos.
Și-l puneai pe scaun, jos,
Și cât pala repedeai
Capul tute-ți rețesai...
Brâncovénu greū ofță
Și din gură cuvîntă :
—Dómne! fie 'n vola ta !...
Cet gelati tarăș mergeai

*Și din doi își alegeau
 Pe cel gingaș mijlociul,
 Cu păr neted și gălbui,
 Și pe scaun îl puneau
 Și capul îi repuneau...
 Brâncovenul greu oftă
 Și din suflet cuvînta :
 — Dómnne fie 'n voia ta !
 Sultanul se minună
 Și cu mila se 'ngîndă :
 — Brâncovene Constantin,
 Boer vechi și Domn creștin,
 Trei cuconți tu ai avut,
 Din trei, doi ți-ai pierdut
 Numai unul ți-a rămas...
 Cu dîle de vrei să-l las,
 Lasă legea creștină
 Și te dă 'n legea turcă —
 — Mare-i Domnul Dumne-
 de !
 Creștin bun m'am născut eu
 Creștin bun a muri vreau...
 Tac, draguță ! nu mai plînge
 Că-n plept inima-mi se frînge.
 Tac și mori în legea ta
 Că tu ceru-i căpeta ! —
 Imbrihorul se 'ncrunță,
 Gelații înaintău
 Și pe blîndul copilaș,
 Dragul tatei fecioraș,
 La pămînt îl aruncau,
 Și dîlele-î ridicau.
 Brâncovenul greu oftă*

*Și cu lacrimi cuvînta :
 — Dómnne fie 'n voia ta ! —
 Apoi, el se 'ntunecă,
 Inima-î se despică,
 Pe copit se aruncă,
 Îi bociă, îi sărută
 Și turbând apoi strigă :
 — Alelei ! tâlhari păgâni
 Alei ! voi factori de cânt !
 Trei coconți ce am avut
 Pe tustrei mi-î-ați pierdut.
 Dare-ar Domnul Dumne-de !
 Să fie pe gândul meu :
 Să vă ștergeți pe pămînt
 Cum se șterg norii la vînt ;
 Să n'aveți loc de 'ngropat,
 Nicî copit de sărutat ! —
 Turcii crunt să oșerau,
 Și pe dînsul tăbărau,
 Haîne mîndre i-le rupeau,
 Trupu-î de piele jupuiau,
 Pielea cu paie-o umpleau,
 Prin noroiu o tăvăliau
 Și d'un palten o legaui,
 Și rîdînd așa strigaui :
 — Brâncovene Constantin,
 Ghitaur vechi, ghitaur hain !
 Cască ochi-a te uită,
 De cunoști tu pielea ta ? —
 — Cînt turbați, Turci, liftă rea
 De-ți mânca și carnea mea,
 Să șciți c'a murit creștin
 Brâncovenul Constantin !*

246. Câmpul.

* Ieșind din sat pe drum, ajungî la loc larg, în câmp. O parte a câmpului se ară și se sîmînă cu bucate. Partea aceea se numește *țerină*. Altă parte a câmpului ómenii o lasă pentru *ierbă*. Din câmpul cu ierbă, o parte se pașce cu vitele. Locul, unde pasc vitele, se chîemă *pășune*, *izlaz* sau *îmaș*. Pe altă parte din câmp se lasă să crească ierba mare, de *cosit*. Locul acesta se dice *livede*. Printre țerine și livede se vîd drumuri pentru care ; se vîd și rîzore, orî șanțuri, orî brazde ce le dice *mejdi*.

Porumbul, grâul și celelalte bucate, după ce se coc, se adună. Pe locul lor rămâne *miriște*. Ierburile se coșesc; se fac *fânețe*. Pe timpul muncii câmpului, țerina este plină de lume.

⚡ Izlazul este al tuturilor oamenilor din comună. În izlaz ies dimineața la pășune, vitele, caii, porcii, oile și păsările oamenilor. Păzitori și ciobani păzesc și îngrijesc de animale, să nu facă stricăciune prin țerină.

În câmp, mai ales, pe cîstele din spre Mieză-ți ale delurilor se află și *viș*, sau *podgoriș*. Unele deluri, ba și unele locuri aședate din câmp sînt acoperite cu păduri de tot felul ca, crîng, dumbravă, codru.

Primăvara, vara și toamna, câmpul geme de oameni, cari veseli muncesc pămîntul. Vorbe, chiote, cântece din zorii de zi, pîn' n noapte, de-ți e mai mare dragul!

*Sună'n faptul zorilor
Glasul muncitorilor,*

*Și'n frunzișul văilor
Cornul vânătorilor!*

247. Hora copiilor.

* *Sub teiū cu frunza lată,
Venii copii la joc,
Și hora la olaltă
S'o învârtim cu foc!*

*Sub teiū cu frunza lată,
Și sub desiiș de fag,
Noi hora răsfiatā
S'o învîrtim cu drag.*

*Venii, trăsescă țera,
În horă ne legăm;
Tresalte inimioara,
Noi hora s'o jucăm.*

*Ea unde se 'nvârteșce.
Câmpiile 'nverdesc;
Tot omu 'nsufleșce
E joc, joc românesc!*

248. Scânteia.

* Un copil de țeran se năvălise a se tot juca cu tăciuni aprinși. El se învârtia une-orî cu ei prin tindă și pe dinaintea ușii. Mare chef făcea, când vedeă scântele scăpărând din tăciune și sărind în drépta și în stînga.

O dată, când părinții săi nu erau acasă, începù să se jöce iarăș așa cu un tăciune, pe dinaintea ușii. O scântee mai mare zburâ sus de tot și cădù pe acoperișul casei. Casa erà învelită cu paie. Paiele luară îndată foc și începură să arđă. Dar copilul, zăpăcit de jocul său, nu bagă de seamă. Când el prinse de veste, isbucnise flacăra d'asupra casei. Atunci copilului îi fù frică și fugi, fără ca să chîeme pe nimeni.

Focul se întinse repede. Intr'o clipă cuprinse tötă casa. Erà un lucru de spaimă. Toți aduceau doniți cu apă, ca să stingă focul; dar nu mai erà mijloc! Flăcările pătruseră în tóte părțile casei. Totul ardea, de sus până jos. Păreții începură a se surpa. Se vedeă în odaie, cum ardeau paturile, și scaunele, și mesele, și tot!.... In câte-va minute tötă casa se prefăcù în scrum și în cenușă.

Părinții acestui copil nu mai aveaù casă. Ei nu mai aveaù unde să ședă, unde să lucreze, unde să dormă. Ei n'aveau nici haîne, nici de mâncare; ei n'aveau nici bani să 'și cumpere alte paturi, alte scaune, mese, rufe, haîne, bucate și vase. De casă nici vorbă!

Ei, din ómenî cu stare, șe făcură în câte-va cîasuksî săraci.

Fîlîngeau, vai! bieții părinți!
Și cîne erà de vină?....—*Copilul, care se jucase cu focul!*

Din scânteia mică se
aprinde focul mare.

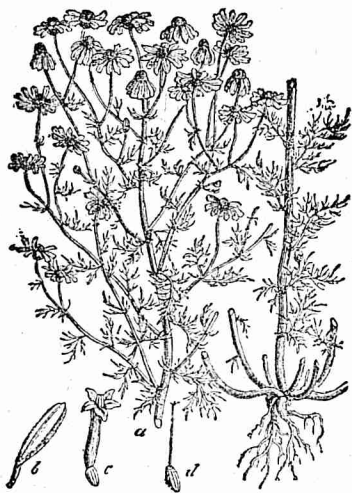
249. Mușetelul, cöda șorecelului și isma.

* Prin fânețe și prin livede cresc o mulțime de Yerburî, cu florî mirositoare, care slujesc ca doctoriî în unele bóle. Așa este mușetelul, cöda șorecelului și isma.

Mușețelul sau *romanța* crește nu numai prin liveze și pe câmp, ci și pe marginea drumurilor. și prin curțile caselor. Mușețelul are tulpină ierbosă cu mai multe rămurele. Frunzele îi sint crestate și împărțite în fire subțiri. Florile mușețelului sint la mijloc galbene; iar la margine, albe. Ce miros plăcut răspândește mușețelul! Din florile uscate de mușețel se face cel mai bun ceai pentru dureri de stomac.

Códa șorecelului crește mai adesea prin liveze. Este mai mare de cât mușețelul. Și *códa șoricelului* are tulpină ierbosă și rămurosă. Frunzele îi sint lungulețe, de colóre verde-intunecată; iar floricele au colóre albă. Din frunzele și din florile acestei plante se face un fel de ceai, ce se bea în anume bóle sau dureri, din năuntru.

Isma sau *menta* crește, și de la sine prin liveze, și răsădită prin grădină. Isma are rămurelele verzi sau roșii. Frunzele ismei au forma oului și sint dințate, pe margine. Floricele cele albastre sint așezate pe vârful rămurelor. Isma are un miros foarte plăcut. De aceea și din ismă se fierbe un ceai plăcut și folositor, pentru cei ce sufer de stomac.

Mușețelul, códa șorecelului și isma se cheamă că sint ierburii medicinale —

250. Munca și economia.

**In comuna Gorganî, nu departe de Bucuresci, trăiau doi frați săraci, Petre și Vasile. Acești frați nu semănau unul cu altul, nici de frică.

Petre n'avea nici poftă de muncă, nici poftă de traiu mai bun. El se mulțumiă cu o bucată de mămăliguță rece și cu nisce halne, ce nu le-ai fi ridicat nici de jos, și pe care le aruncă frate-său, ori vre-un vecin.

— Ce să mai muncesc?—își dicea adesea Petre.—
—Vedă eă că n'am nici un noroc! *Unde nu-î nimica, acolo nimica se adună.*

Așa s'a și întâmplat. Petre a rămas totă viața lui un *Lasă-mă să te las, un calic fără nimic!*

Nu tot așa eră nea Vasile. El cu totă casa lui, se scula din-și-de dimineță, își orânduia lucrurile bine și frumos. Apoi cu o *sfință cruce* și cu un *Dómne ajută!* se apucă de muncă.

Si din nimica se póte face ceva, cu ajutorul lui D-zeu și prin voia omului—își dicea adesea nea Vasile.

Ađi așa, mâine așa, și tot așa munciă nea Vasile cu nevasta sa din cap de și până în nópte. La început, mergea greu și încetinel. Dar vorba lui. *Si din nimica se face ceva* i da inimă la muncă și ródele muncii i tot măria nădejdea. Toți ai sêi erau bine și erau sănătoși, vesei și voioși.

Și tot mai rămânea ceva lui nea Vasile din *câștig, ceva ce puneă de o parte.*

De la o vreme, începú să-î mergică și mai bine lui nea Vasile. I creșcură doi băieți ca doi smeșori. Și aceia, unde nu gândia, acolo îi afla, la muncă.

Prin *muncă neobosită, prin economie și cu ajutorul lui D-zeu, nea Vasile ajunsese cel mai bogat și cel mai vedut om din Gorganî.*

Iar frate-său Petre ajunsese ca val de capul lui, trăind din mila lui frate-său și din pomana străinilor.

· *Muncesce copile, căci munca e viață!*

Prin muncă, tot omul ca 'n Raiu se răsfață.

Trândavul în lume e nenorocit.

De Domnul, de ómenī el e urgisit.

Sfīnta Scripturǎ așa ne învață :

Tot cel ce pórtǎ grijǎ are de prisosit. Cel ne purtǎtor de grijǎ, în lipsǎ va fi.

251. Fiica cea bunǎ.

(Deprinderi gramaticale pñtru timpurile verbului).

**Regele unei țeri mari treceǎ odatǎ cǎlare printr'un sat, fǎrǎ sǎ-l cunóscǎ cine-va. Ajungēndu-l setea, cum erǎ și cald, a cerut apǎ de la o fetișǎ, care chǎr veniǎ de la fântǎnǎ, cu donișǎ plinǎ. Ea îndatǎ alergǎ la dñnsulși, ridicǎnd donișǎ pe umer, ǎ-a dat sǎ bea.

— Bunǎ și vrednicǎ copilǎ eșǎi tu— ǎi đise regele mulțumindu-ǎ.— Dacă ǎi vrea, eũ te-aș luǎ cu mine la oraș și te-aș dǎ sǎ înveșǎ carte.

— Carte aș înveșǎ bucuros, Domnule, rēspunse fetișǎ, care nu sciǎ cu cine vorbesce;— dar de aci, din satul nostru, nu pot sǎ mē duc, cǎ cine o sǎ îngrijescǎ de mama, care e bolnavǎ ?!

— Dar unde e mamǎ-ta ?— întrebǎ regele.— Voiũ s'o vēd !—

Copila duse pe rege într'o colibǎ, unde biēta mamǎ a fetișii zǎceǎ pe nisce pașe, slabǎ și gemēnd de dureri. Ea se tǎngui regelui cǎt e de bolnavǎ, de sǎracǎ și de nenorocitǎ și cǎ de sigur ar muri îndatǎ, de n'ar îngriji fetișǎ ei de dñnsa.

Aceste cuvinte le đise ea tremurǎnd și plǎngēnd. Pe rege însuș l'ǎũ podidit lacrimi de milǎ, pentru mumǎ, și de bucurie pentru inima cea bunǎ a vrednicel fetișe.

Pe urmǎ, regele așa a vorbit cu glas dulce :

— Voiũ îngriji ca sǎ aveșǎ casǎ mai bunǎ, unde n'o sǎ vē lipsescǎ nimic. Pe fetișǎ o voiũ ajuta ca sǎ înveșe carte și-ǎ dǎruesc 5000 de lei pentru vremea cǎnd se va mǎritǎ. Apoi, la plecare đise :

— *Așa se îngrijesce regele de ficele cele bune ale supușilor sē !...*

252. Trifoiul și Sulfina.

** Tot ierburile medicinale sînt și *trifoiul* și *sulfina*.

Trifoiul crește de la sine prin fânețe, în locuri mai grase. Dar el se cultivă și anume prin livezi, fiind-că trifoiul uscat este cel mai bun nutreț pentru vite. Trifoiul are o tulpină ierbosă cu mai multe rămurele. Frunzele trifoiului sînt așezate de obicei cîte *trei* împreună, în forma palmei. Floricelele formază buchete rotunde de color albastră sau albuie. Dintr'însele, după ce s'au uscat, se face un fel de ceai. Dar mai mult se cultivă trifoiul pentru hrana vitelor.

Sulfina crește prin porumbiști, pe lângă drumuri și pe șanțuri, pînă la o înălțime de un metru și mai bine. Tulpina sulfinei este și ea ierbosă și nu prea grosă, pe cît este ea de înaltă. Frunzele îi sînt măricele, cu margini dințate și împărțite în *trei* părți, în forma frunzelor de trifoiu. Floricelele au forma de ciorchine. Ele au color, de obicei, galbenă; dar este sulfina cu flori și albă, sau chiar albastră. Sulfina are un miros plăcut, une-orî mai slab, alte orî mai tare. Ea înflorește prin Iunie și prin Iulie. Frunzele și florile sulfinei se pun printre vestminte pe care le apără în contra *moliilor*. Frunzele uscate se întrebuintează și ca léc.

Mușetelul, cîda șorecelului, isma, trifoiul și sul-

fină sînt plante ierbóse cu tulpine rãmurose. Tóte acestea se mai ñic și ierburî medicinale.

Sînt și alte plante, din ale cãror pãrți, fierbendu-se se fac doctoriî pentru anume bóle. Așa este chimenul, florile de soc și cele de teiú, semințele de ienuper, rãdãcinele de pătrunjel, cele de cimbru, pelinul și altele.

In ce sémënë plantele medicinale cu cele otrãvitóre ?
Și în ce se deosibesc unele de altele ?

253. Ce e tata ?

* *Tatãl-meú este plugar ;
Are plug și are cur.
Vara el în câmp se duce
Și bucate ne aduce.*

*Tatãl-meú este tãmplar ;
El lucrãzã brad, stejur.
Cu barda mi-ți'i cïoplesce.
Lucruri mãndre tot gãlesce.*

*Tatãl meú e croitor ;
Și lucrãzã cu mult spor.
Cu acșorul tot grãbeșce
Pãn'ce baîna isprãveșce.*

*Tatãl-meú este cizmar ;
Om ca el gãsesci cam rar.
Taie talpã, taie piele
Și face cizme din ele,*

*Tata e neguțãtor ;
Vinde marfã tuturor.
Orî-ce lucru-ți trebuiesce,
La el prea bun se gãsesce.*

*Tata preot se numesce ;
La altarul sfînt slujesce,
El, la bunul Dumeđeu,
Iși inaltã glasul seú.*

Tatăl meu și tatăl tău
Să mi-î țite Dumneșeu !
Tot în bine să sporască
Ca de noi să îngijesca !

---

254. Agricultura, industria și comerțul.

* La câmpie și la dél țeranii lucrază sau *cultivă* pământul. Pe acolo, cresc grâu, orz, secară, ovéz, porumb și alte bucate. Munca țeranului se chiémă *cultura pământului* sau *agricultură*.

La câmpie, la dél, ca și la munte, țeranii țin apoi și tot felul de animale: Vacă, boi, cai, oi, capre, albine și altele. Acest fel de muncă, se chiémă *creșterea vitelor*.

Pe cóstele délurilor se cultivă *viță*. Acesta rodeșce cu belșug strugurii, din cari se face vinul. Prin liveđi cresc tot felul de pomi sau *pometuri*.

Țeranii se ocupă mai mult cu agricultura, cu creșterea vitelor și cu pometuri.

Țeranul adesea își face singur plugul, grapa, carul și alte unelte trebuincioșe. Țeranca face tot felul de pânzeturii și de haîne pentru toți căsenii. Uneltele ce și le face țeranul și lucrurile făcute de țerancă forméză *industria săténului*.

În târguri și în orașe, ómenii nu muncesc numai la câmp. Unii fac cizme, alții haîne și, iarăș, alții fac fel de fel de unelte ca : Securi, cóse și mobile de tot felul. Acei ómeni se chiémă *meșteșugari* sau *meseriași*.

Produsele lor forméză *industria meșteșugarilor*.

Atât meșteșugarii cât și țeranii, dacă sînt silitori la muncă și nu cheltuesc prea mult, pot să-și facă stare frumósă. Așa apoi, pot să trăiescă ei cât se póte de bine.

** Dar nici săténii, nici meșteșugarii nu 'și pot face, ei înșiși, tóte lucrurile trebuincioșe. Săténul și meșteșugarul nu póte să lucreze singur câmpul, ca să aibă bucate. Și săténul și meșteșugarul este silit *sa vîndă* din produsul lui ce-î prisoseșce și, pe banii *capetați să își cumpere* de ce are nevoie. Locul, unde ómenii se adună ca să vîndă și se cumpere, se chiémă *bâlcii* sau *târg*. Schimbarea în bani a produselor de prisos și cumpărarea altor lucruri trebuincioșe, se chiémă *comerciú*. Ómenii, cari se ocupă numai cu cumpărarea și cu vin-

đarea produselor deosebite, se numesc *comercianđi* și *neguđatori*. Cei mai mulđi comercianđi trăesc prin țărguri; dar mai ales prin orașe.

Agricultorii sânt aprópe tođi *Români*. Printre meșteșugari și printre comercianđi sânt însă mulđi *streini*. Lucrul cu minte este ca, Români, pretutindenea, să învețe și meșteșugul și comerciul.

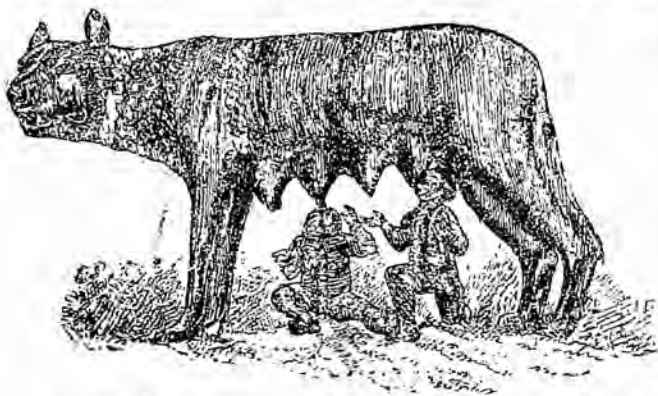
Agricultura, industria și comerciul sânt lucrările de căpetenie ale ómenilor.

---

255. Intemeierea Romei.

** In partea despre Apus de la noi, cale de o đi și jumătate cu trenul, este o țără frumoasă, călduroasă și bogată, care se cheamă *Italia*. Cam în mijlocul acelei țări este o cetate, mare, veche și vestită, care se cheamă *Roma*. De pe acolo ne tragem și noi; de aceea ne numim *Români*.

In vremea veche, veche de tot, sânt adică acum două mii și cinci sute de ani, eră în *Italia* un rege, anume

Numitor. Acesta avea numai o fată, numită *Rea Silvia*. Tocmai când *Rea Silvia* născuse doi prunci gemeni, se sculă *Amuliú*, un frate al lui *Numitor*, îl abirul în războiú și îl închise. *Amuliú* porunci să se omóre *Rea Silvia*; iar pe gemenii ei prunci îi puse într'o albie și dete drumul albiei pe râul *Tibru*, care tocmai eră revărsat.

Tibrul duse la mal albia cu copii și, find-că locurile pe

acolo erau pustii, abia se *gasi o lupóica numai, ca sa'i hrănescă*. Pe copii gemeni îi chemă, pe unul *Romul* și pe cel-lalt *Remu*. Romul și Remu *supseră dar lapte de la lupóică* și se făcură mari și voinici.

Atunci ei se duseră la unchiul lor Amuliu, îl goniră de pe scaunul domniei și puseră, în locul lui, pe bunicul lor, pe Numitor.

Acesta, drept mulțumire, că'l scăpaseră din robie, le, dete voie să *cladescă o cetate*, chiar pe locul unde îi crescuse lupóica.

Dar îndată se născu neînțelegere între Romul și Remu care dintr'înșii doi are să fie mai mare peste cetate și cine din ei să'i dea numele său. În partea locului erau șapte déluri, răspândite în câmpie, d'alungul râului Tibrul. Romul și Remu se învoiră ca fie-care din ei să se urce pe câte un dél și, căruia i se va arătă pe cer un semn mai bun, acela să rămăie stăpân pe cetate.

Remu vedu mai întâiu *șese* vulturi, zburând pe cer d'asupra capului. Dar îndată veniră *doi-spre-dece* vulturi peste capul lui Romul și'l arătară că este mai vrednic de cât fratele său. Dar acuma, Remu nu voi să se țină de învoielă și fu pedepsit.

Romul rămase stăpân pe cetate și îi dete numele său. De atunci, ea se cheamă *Roma*.

Roma crescù, mereu și ajunse într'o vreme a fi stăpâna lumii întregi.

---

256. Înălțarea Domnului Iisus Hristos.

Rusaliile.

* La 40 de zile după înviere, Domnul Iisus împreună cu prietenii săi aù ieșit afară de Ierusalim, pe muntele *Măslinelor*, saù al *Olivelor*. Acolo le-a spus că Dinsul se va duce iarăș la Dumneđu Tatăl, în cer, de unde a venit. Prietenii săi s'aù întristat; iar Domnul Iisus i-a mângâiat spunându-le că în locul său le va trimite pe *Sfintul-Duh*. *Acesta o să rămăie cu ei până la capetul lunei.*

Când vorbiă așa, Domnul Iisus *ridică mânilé și îi bine-cuvintă*, cum face cu mâna părintele preot către creștinî, din ușa sfintului altar.

Și s'a întâmplat, pe când i-a bine-cuvîntat, s'a depărtat de la dînșii și un nor l'a luat de la ochii lor și s'a înălțat la cer, unde s'a așezat de-a dreapta Tatălui.

Apostolii s'au întors în oraș, și acolo așteptară pe Duhul-

Sfînt. A decea și de la Înălțarea la cer a Domnului Hristos, apostolii erau adunați la un loc...

Si fără de știre s'a făcut tunet din cer ca de un vînt ce vine cu vișor și a umplut totă casa, unde ședeau.. Și s'au umplut toți de Duhul-Sfînt, și au căpătat curaj și putere, și au început a vorbi într'alte limbi, precum le-a dat Duhul-Sfînt a vorbi.

La *Rusali* prăznuim coborîrea *Duhului-Sfînt* preste Apostoli.

Crăciunul, Pașcile, Înălțarea și Rusaliile sînt sîrbătorile cele mai mari și mai frumoase ale creștinilor.

Atunci, mai ales, trebuie să mergem la sînta biserică, să ne rugăm și să mulțumim lui Dumnezeu pentru toate bunătățile ce ni le dăruiește, nouă, omenilor.

---

257. Vara.

**O! mult îmi place vara,
Cu verzi păduri stufose;
Cu pomi plini de rîde.
Cu grânele, secara;*

*Cu luna cea curată;
Cu aerul cel lin,
Cu paseri cîntătoare,
Cu fluturii pe flîre;
Cu stupi de miere plini!*

*Cu holde mari frumoase;
Cu spicul, care cade.
Cu noptea instelată,
Cu cerul oel senin,*

*Căci rar se află besne;
Căci tot e veselie.
Căci roșia scânteléză,
Când ziua se ivește;*

*O, vara, călătorul
Să umble-î lesne,
Și-n munte, și-n câmpie,
Căci rece e izvorul;*

*Căci raza luminează..
Și când se ostenește.
O umbră se întinde,
Și-n brațe îl cuprinde!*

---

258. Ghinda și dovlécul.

*Un țeran, cam guguman, dar care se credea foarte înțelept, cum se cred toți gugumanii, ajunse odată în calea sa, peste câmp, pe malul unei gârle. Pe acel câmp el vedu vrejuri slabe și lungi, cu frunze verzi, lipite pământului; iar printre frunze, erau risipiți o mulțime de dovléci, galbeni frumoși și mari cât o baniță.

Pe malul gârlei era un copac gros, nalt și frumos, cât să umbrască o turmă întregă de oi. Copacul era un stejar bătrân, ale cărui rămurele erau pline de ghindă coptă.

Se uită țeranul la ghinda cea mică, aninată în sus, de stejarul cel mare; se uită și la dovleciul cel mare așternuți pe jos, printre vrejurile moi și slăbănoge:

Hi! — ți se el, — dar neprețut a fost cine a făcut astfel de rânduie. De m'ar fi întreat pe mine, aș fi pus să *crească dovleciul cel mare pe ramurile stejarului*; iar *ghinda cea mică aș fi lăsat'o să crească pe jos, pe aceste mici vrejuri*. —

După acastă chibzuie, el se aședă la umbra stejarului, cu cōsa lângă dinsul și, obosit de așa gânduri adânci, începū să moșale și până-una-alta, se și aședă cu fața în sus, să tragă un somn zdravăn. De odată însă îl trezi din somn ceva, care îi cădū drept, pe nas. Se deșteptă speriat, puse mâna la nas și, vedū că eră o blētă *ghindă* picată din copac.

— Bine c'a fost o ghindă — ți se el, — dacă eră dovlece, rămâneam cu nasul frânt!...

— *Dōmne fereșce! Las'! că tot bine s'a gândit Dumneđe de a pus ghinda în copaci și dovleci în bostănărie... Se vede că tot eū sînt un guguman!*

---

259. Iubirea de meserie.

* Dumitru al Sandei, din Pucioșa, aveă cinci băeți și numai o căsuță, un petec de grădină și o mică livadă de pruni sau o siliște.

Petrică, băetel cel mai mare al lui nenea Dumitru, chiar isprăvisc școla din sat, cu succes foarte bun. Tatăl său parale nu aveă să-l ducă la gimnasiu, la Târgoviște. Ast-fel se tot munciă cu gândul, ce o să fie de blētul Petrică, fiind-că erau săraci.

Intr'o zi iată că nea Dumitru se întâlneșce cu bătrînul lor învățator. Acesta chiar ieșise la pensie. Învățatorul eră iubit și stimat de totă lumea, pentru sfaturile înțelepte ce le dă omenilor.

— Bună ziua, nea Dumitre! Unde te duci?... Ce mai faci?—

—Mulțumim D-tale, Domnule învățător... Sint sănătos și lucrez cât pot. Aș lucra și mai mult; dar n'am unde. Sciî D-ta, că eû n'am pămînt, de muncă.

Dar bine că te întâlniî. Chîar eră să vin la D-ta, acasă, să te rog de un sfat și de o învățătură. D-ta bucuros ne povățueșci, și pe bogătașî, și pe noi, pe cei săracî.

— Prea bucurôs, nea Dumitre, dacă-ți pôte fi de ceva folos sfatul meû. Vorba nu costă parale!—

— Sciî, Domnule învățător, Petrică al meû acû a isprăvit șcôla. El e un băét fôrte cu minte. Nu-l chip să-l dăm să învețe mai departe. Ii place să tot cîoplască și cu securea, și cu barda, și cu cuțitul, și cu tot ce-l pică în mână.—Așa, m'am gândit să-l dau *la o meserie*. Să-l fac un *dulgher* harnic. Veđi D-ta, pe némțul Adolf, ce bine trăeșce. Și el, și nevasta, și copîl lui bine îmbrăcați, bine trăiți, toți veseli și voioși!

— Fôrte bine te-ai gândit, bade Dumitre! Sciî D-ta đicătórea :—*Meseria este brățară de aur*. Păcat că nu s'a gândit l'al d'astea părințiî noștri. De te duci la Târgovisce, la Ploescî, la Bucurescî și în or-ce oraș din țeră, tot de meșteri străini dai: Nemți, Unguri, Italiani și mai scie D-đeû ce...

Meșterul este tot cu paraûa în mână. Sciî đicătórea —*Cu cîocannî face banul*.—Pe când *slujbașul*, adesea n'are nici o para în pungă.

E vremea, *nea Dumitre*, să *ne gândim și noi, Româniî la meseriî*. Mai ales părinți ca D-ta, cari n'aveți pămînt, dar copîl destul, căci, Ian, gândeșce-te D-ta, când toți copîl D-tale vor fi mari, unde să-și pue casele. Unde să muncască? Cu ce să trăască? — De aceea să dai, nu pe unul ci pe doi, pe trei și pe patru la meseriî. Unul va fi *rotar*, altul *ferar*, al treilea *dulgher* și al patrulea *cojocar*. La început o să le mERGă mai greû; o să sufere și de fóme pôte. Dar, mai târđiû, să veđi ce bine o să ajungă. De aceea îți điceam, că fôrte bine te-ai gândit, nea Dumitre. D-đeû să-ți ajute!

—Fôrte îți mulțumesc, Domnule învățător!

Mâne, cu nóptea în cap, și plec la Târgoviște și 'l bag pe Petrică al meu la un dulgher, căci la așa meserie veđ că'l trage înima.—

Și nea Dumitru așa și făcù cu Petrică; așa făcù și cu alți trei băeți de al săi. Pe unul singur, pe cel mai mic îl ținù pe lângă sine, acasă, la mica lui gospodărie.

Astă-dți cel mai de frunte meseriași din Târgoviște sînt băeții lui nea Dumitru al Sandei din Puciósa.

Cu ciocanul face banul.—Meseria este brățară de aur.

---

260. Visul unei copile.

<i>** Odat'o copiliță</i>	<i>— Vē·daŭ prea bucurósă</i>
<i>Visă un vis frumos:</i>	<i>Din cele ce-avem noi.</i>
<i>Eră într'o grădinișă</i>	<i>Dar și voi să-mi aduceși</i>
<i>La flori plecată jos.</i>	<i>Din care cresc la voi.—</i>

<i>Și 'ncetișor veniră</i>	<i>Și ingerii veniră</i>
<i>La ea trei ingerei...</i>	<i>Ținēnd al lor cuvînt</i>
<i>Frumos o salutară,</i>	<i>Șaduse flori din ceruri</i>
<i>Cerēnd din flori și ei.</i>	<i>Copilei pe pămînt:</i>

Modestia fu întăia :
Blăndețea îi urmă ;
Sinceritatea sfîntă
Coroană o încheidă.

---

261. Cele patru timpuri ale anului.

Deprinderi gramaticale. Analiză.

* Noptile scad. Dilele cresc. Sórele luminéză. Aerul se încâldeșce. Zăpada se topeșce. Pomii acum vor înflori. Copacii vor înverđi. Drăgălașele rîndunele ađi, mâne se vor întórce la noi. Albinițele bázăne. Bróșcele

orăcălesc. Turmele pasc. Micii, cu sutele, alérgă. Copii, câte doi, și câte trei și mai mulți, se jócă p'afară. Eî habar n'aũ nicî chîiar de mîncare. Grădinarul silitor sémênă. Apoi, el îș udă grădina. Plugarul harnic ară.

Așa este primăvara !

Sórele arde. Tunetul bubuie... Cireșele se coc. Țăraniî cosesc. Holdele acuş se vor îngălbeni. Ómenii vor seceră. Plugariî vor treera. Grăunțele se vîntură. Cîmpul geme de lume.

Așa este vara !

S'aũ secerat spicósele ! S'aũ copt pómele. Unele se și culeg. Se coc și struguriî. Frunza a început să îngălbenescă ; suflată de vînt, ea cade la pămînt. Păséřile călétóre aũ început să plece. Țăraniî ađi, mâne, se vor apuca să are, de tómnă. Zilele scad. Noptile cresc. Aerul s'a récit binîșor. Adesea, điuă cade câte-o plóie rece. Diminéța te pomeneșci că peste nópte a *brumat*. Florile se veșteđesc.

Așa este tómnă !

Sórele rêsare tot mai târđiũ. Se însereză tot mai de vreme. Aerul se tot răceșce. Incepe crivêțul cel rece. Cerul se îmbracă cu o haină cernită. Une-orî se pune câte-o negură grósă, de nu veđi trei pași împrejur. Intr'o bună diminéța te pomeneșci că o haină albă de zăpadă acopere pămîntul, cât veđi că ochiî. Gerul creșce. Ómenii se adună în casă. Focul arde în sobă. Cum o să lunece sániile pe zăpadă ! Afără, la cîmp, e linișce, e tăcere. Ici, colo, mai zbugheșce un biet iepuraș, din zăpadă. Din colo, sare o vulpe cu o códă, cât o mătură. Lupii și alte fiare stăpânesc pădurile și codriî.

- Așa este iérna !

*Iérna când e frig și ger,
Florî și iérbă, tóte pier ;
Primăvara le învîie
Prin grădinî și pe cîmpie;
Vara, tóte cresc cu spor
Ca un minunat odor.
Tómnă 'nčet le veșteđeșce...
Si iar gerul le stărpeșce.*

262. Dicători și Invățături.

** *Din scânteia mică se aprinde focul mare.*

*Mulț, mari lucruri socotesc,
și nici mici nu isprăvesc.*

Ce poți face ađi, nu lăsa pe mâne!

Maí bună-ı o pace strâmbă de cât o judecată dréptă.

*Făgăduielă dată
e datorie curată.*

Lege, limbă și obiceiuri, lucruri sfinte la strămoși erau.

*Dumneđeü ce hotărăsece,
negreșit El și 'mplineșce.*

*Fără bunul Dumneđeü
în zadar e lucrul tēü.*

*Hristos din morți a înviat;
pe noi de mórte ne-a scăpat.*

---

263. Plantele și gruparea ființelor.

** Pomii, copacii, legumele, florile, ierburile și buruienile se sémână, cresc, se nutresc și se sporesc. Va să dică, tóte lucrurile aceste aü *viéță*; tóte sînt *vietățî* sau *ființe vii*.

Numesce alte ființe vii! Animalele încă se și *mișcă* dintr'un loc într'altul și aü și *simțire*. Pomii, copacii, legumele, florile, ierburile și buruienile n'aü simțire; ele nu se pot nici mișca, ci stau *implântate* în pămînt. Ființele acestea se numesc *plante*.

Dacă scótem din pămînt un merișor tînér sau altă plantă, vedem la dînsa, tocmai ca la animale, trei părți , de căpetenie: *Rădăcinele, trunchiul și crăcile*.

Rădăcinele se întind prin pămînt. Ele țin planta în pămînt și dintr'însul îi duc umeđélă, cu care se hrăneșce planta. Rădăcinele sînt de mai multe soîuri. Din rădăcină se ridică în sus *trunchiul*. La arbori și la copăcei, trunchiul se chîemă *tulpină*. La legume, la flori și la buruieni trunchiul se numesce *cotor*; iar la ierburi, la grău și la cele-l'alte bucate, se chîemă *paiü*. La unele plante și mai ales la copaci, din trunchiü cresc

crăcile. Din crăci cresc ramuri, și din ramuri rămurele pe care cresc frunzele, florile și fructele. Și frunzele, ajută la nutrirea plantei. Frunzele au o mulțime de găurele mici, ce le dic *pori*. Prin pori răsufală plantele întocmai ca oamenii prin plămâni.

Fructele copacilor, dacă sînt bune de mîncat, se chiemă *pome* și copacii se numesc *pomi*; celor-l'alți copaci de dicem că sînt *arbori*.

Plantele, întocmai ca animalele, nu le pot face oamenii. Pe ele le face, sau le *produce natura*. De aceea animalele și plantele se chiemă *produse naturale*. Și *pietritele și mineralele sunt produse naturale*.

Tôte plantele, împreună, formază clasa sau împărăția plantelor.

Animalele și plantele se hrănesc și se înmulțesc cu ajutorul unor anume *organe*. De aceea animalele și plantele se dic că sînt *ființe*, sau *produse organice*. Pietrele și mineralele n'au organe ca animalele și ca plantele. De aceea pietrele și mineralele se numesc *produse neorganice*.

Deci, *tôte ființele și tôte lucrurile din natură sînt, sau produse organice, sau produse neorganice.*

In ce sémăna și in ce se deosebesc plantele de animale ?

Dar de minerale ?

(Maiestăților Lor Regelui Carol I și Reginei Elisabeta)

*** Sus pe dël, la Catedrală,
Ved mulțimea alergând ;
Si armata, a țerii fală,
Stégul tricolor purtând.*

*Cine-î Vitezul călare,
De vitejî înconjurat
Ca 'ntre stele mândrul sóre,
Ce străluce înfocat ! ?.*

*E Mărirea Sa Regală,
Bunul nostru Domnitor !
E a țerii noastre fală,
Este primul Luptător.*

*Cine e și Acea femeie
Cu chip mândru ingeresc,
Cu ochiî dulce ce scântee.
Când răniții o privesc ?*

*Este falnica Regină,
Este-un suflet smuls din Raiî
Ce durerea-n piept alină,
Când auđi dulcele-î graiî.*

*Salutați-î cu iubire,
Cu supunere și onor !
Urați le fericire
Si un mândru viitor !*

265. Dumneđeũ A-tot-puternic.

*** Mica flóre care creşce
Printre ierburĩ şi 'nfloresce;
Pomiã mãndri din grãdinã
In a lor pompã deplinã:
Nu-'s fãptura omului,
Ci-'s zidirea Domnului.*

*Codrul vesel în verdéã;
Munãii nalãi pãnã la cêã;
Apa-'n râuri curgêtoare;
Om, finãi vieãuitoare;
Cerul, mãri şi-'ntreg pãmîntul,
Le-a zidit Dumneđeũ Sfîntul.*

*In veci fie prea-mãrit
Cel-ce tóte le-a zidit!
Impêrat, în veci statornic,
Dumneđeũ A-tot-puternic!*

F I N E

TABLA DE MATERII

TRIMESTRUL I

	<u>Pag.</u>
1. Sórele răsare (Poesie de G. Sion)	7
2. Diminéța	8
3. Rugăciunea Dimineții (Poesie **.)	9
4. Prânzul în Familie	9
5. Sérpele casei (« <i>Albina</i> »)	10
6. Lumea (Dialog)	1
7. Facerea Lumii	12
8. Ha! la școlă (Poesie)	13
9. Cartea de citire	14
10. Ghicitoare	15
11. Adam și Eva	15
12. Jocul «D'a Vrăbiile»	16
13. Români în munți	16
14. Pe câmp	17
15. Râulet (Poesie **.)	18
16. Răutatea ómenilor	18
17. Grădina	19
18. Ghicitoare (Umbra)	20
19. Potopul	21
20. Negru-Vodă (Poesie **.)	21
21. Nucul	22
22. Punctele cardinale (Escursiune)	23
23. Curcubeul lui Noe	24
24. Păuna și mama ei	25
25. Alți pomi de grădină	26
26. Bogatul nemilostiv	27
27. Mama și fetița (Poesie **.)	28
28. Nuca	29
29. Vița	29
30. Nucul și vița	31
31. Buna-voință către servitorii	31
32. Cântecul Rândunicii (Poesie **.)	32
33. Turnul Babel	33
34. Grădina de legume	34
35. Bucur Clobanul	34
36. Dâmbovița (Poesie **.)	35

37. Orientarea în clasă	36
38. Fasolea	37
39. Avram în pământul Canaan	37
40. Ceapa	38
41. Fetița și Porumbița (Poesie **)	39
42. Planul clasei	40
43. Scumpul mai mult păgubește (După Rîureanu)	41
44. Varța și sfecla	41
45. Jertfa lui Isac	42
46. Castravetele și pepenele	42
47. Fetița murdară	43
48. Planul școlii	44
49. Dragoș-Vodă la vânătoare	45
50. Orientarea după stele	47
51. Rugăciunea de seră (Poesie **)	48
52. Bunul Școlar	49
53. Ce te legeni codrule? (Eminescu)	50
54. Datoriile către bătrâni	50
55. Cuțnea sa și bucătăria	51
56. Cum e toamna?	53
57. Cânele credincios	54
58. Curtea	54
59. Animalele domestice patru-pede	55
60. Mila către animale	57
61. Ghicitoare (Măgarul)	58
62. Capra	58
63. Calul credincios	59
64. Iacov și copiii săi	60
65. Gâsca și rața	61
66. Cele două capre	63
67. Găina și Curca	63
68. Corpul omenesc	65
69. Iubesc curățenia! (Poesie **)	66
70. Vêdul	66
71. Ghicitoare. (Ochii)	67
72. Un copil la diua tatălui (Poesie **)	67
73. Condeele lui Vodă.	68
74. Aușul.	69
75. Ghicitoare (Urechile)	70
76. Frații lui Iosif.	70
77. Mirosul.	71
78. Vecinii.	72
79. Gustul.	72
80. Copiii Iacomii.	74
81. Iosif vîndut de frații săi.	75
82. Pipăitul.	76
83. Ghicitoare. (Mâna)	76
84. Sfat bun.	77
85. Cele cinci simțuri.	77
86. Ingrijirea sănătății.	78
87. Țicători și Invătători.	70

TRIMESTRUL II

88. Iérna.	80
89. Visul lui Faraon.	81
90. Merele putredé și merele bune.	82

91. Vrabia la feréstră (Poesie)	83
92. Înălțarea lui Iosif.	84
93. Pădurea.	84
94. Ghicitóre. (Masa)	85
95. Stefan-Vodă cel Mare.	86
96. Tatăl nostru, carele ești în cer!	86
97. Planul simigiului. (Poesie de Panu)	88
98. Sfințescă-se numele Tău!	89
99. Moș-Ajun.	90
100. Stejarul.	91
101. Vie împărăția Ta!	93
102. Bradul și fagul.	94
103. Cântecul bradului. (Poesie **)	96
104. Nascerea Domnului Nostru Iisus Hristos.	96
105. Colinda. Florile dalbe	97
106. Facă-se voia Ta, precum în cer și pe pământ.	97
107. Legenda Cetății-Neamțu.	99
108. Strada	100
109. Sorcova	101
110. Fuga lui Iisus în Egipt	102
111. Pânea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi	103
112. Ce e familia?	104
113. Lupul	105
114. Mama capra și cei trei leiși cuculeși	106
115. Și ne iertă nouă greșelele noastre, precum și nouă greșiților noștri	107
116. Pățania celor trei leiși cuculeși	108
117. Domnul nostru Iisus Hristos în templu	109
118. Vulpea	110
119. Și nu ne duce pe noi în ispită	111
120. Cătun și sat	113
121. Ștefan-Vodă și Șoiman Burcel	114
122. Ursul	115
123. Ci ne mântuesce de cel rău !	116
124. Sfințul Ion Botezătorul	118
125. Târgul și orașul	119
126. Că a ta este împărăția și puterea și mărirea, în vecii vecilor. Amin	120
127. Iubirea de adevăr a lui Șoiman-Burcel	122
128. Copilul neascultător	123
129. Iepurele	123
130. Botezul Domnului Iisus Hristos	126
131. Omul și păsărica (Poesie de Boiu)	126
132. Păsculeș cel mincinos	127
133. Căprioara și Capra neagră	127
134. Răsplata lui Burcel	129
135. Stufișul	129
136. Sfatură asupra lăcomiei	130
137. Rața și găscă sălbatică	131
138. Samaritanul milostiv	132
139. Vânătoarea	133
140. Aprodul Purice-Movilă	134
141. Fericirile lui Iov	135
142. Bățul milos	136
143. Biserica	137
144. Legenda mănăstirii Putna	138
145. Locuitorii după neam și după religiune	139
146. Limba românească (Poesie de Sion)	140
147. Nenorocirile lui Iov	140

	Pag.
148. Ocupațiunea locuitorilor	141
149. Datoriile avuțiilor către săraci	142
150. Dumbrava Roșie	143
151. Pîetra de var	144
152. Credința și răsplata lui Iov	145
153. Zicători și învățături	146

TRIMESTRUL III

154. Primăvara	147
155. Vrabia și Ciocărlia	148
156. Parabola despre puterea rugăciunii	148
157. Alegerea locului pentru Mănăstirea de Argeș	149
158. Cuiul de fier (După Riureanu)	150
159. Stigletele și ciocărlanul (Poesie de Panu)	151
160. Fierul	152
161. Visul Meșterului Manole	153
162. Jocul «D'a porumbeii»	154
163. Rândunica	155
164. Dulgherul și fierarul	156
165. Pascile	157
166. Ocupațiunile sătenilor. Plugarul (Poesie de Alesandri)	158
167. Priveghetorea	158
168. Soția Meșterului Manole	159
169. Somnorose paserele (Poesie de Eminescu)	160
170. Infățșarea pămîntului uscat	161
171. Jocul «Da Baba-Gaia»	162
172. Cióra și Corbul	163
173. Gluma lui Manole	164
174. Uliul și Cucuvéua	165
175. Lunca și Salcea	166
176. Isprava lui Manole	167
177. Crângul. Măceșul	168
178. Ghicitóre (Măceșul)	168
179. Istoria vameșului și a fariseului	169
180. Jubirea de mamă, cântec (Poesie de Coșbuc)	169
181. Neagoe-Vodă și meșterii	170
182. Râu, lac, baltă, mlaștină	171
183. Barza sau cocostârcul	173
184. Cei trei călători	174
185. Mórtea meșterilor și a lui Manole	174
186. Brósca	175
187. Șerpele și Șoparla	177
188. Copila și fluturul (Poesie * *)	178
189. Nascerea lui Moisi	179
190. Pescarul și peștișorul	180
191. Petru-Rareș Pescar	181
192. Ariciul	182
193. Crapul și știuca	183
194. Petru Rareș Domn	183
195. Copilăria lui Moisi	184
196. Comparațiunea crapului cu brósca	185
197. Tufișul inflăcărat	186
198. Pescuitul	187
199. Ghicitóre (Plasa)	189
200. Ieșirea Evreilor din Egipt	189

201. Organizarea comunei	190
202. Sobiesky și Plăeșii	191
203. Pribegirea prin deșert	192
204. Racul și Vulpea	193
205. Racul	194
206. Copilul și mama (Poesie de Coșbuc)	195
207. Primirea Legii	196
208. Răsplatata lui Ilie cel nebunatic	197
209. Violența lui Sobiesky	198
210. Lipitorile	199
211. David regele Evreilor	202
212. Legenda ursului (de G. Coșbuc)	203
213. Solomon	204
214. Albinele și vespea	206
215. Mihai și Călăul	207
216. Melcul	208
217. Micul fumător	210
218. Preda Buzescu	210
219. Datoriile către sănătate și cumpătare—Bolnavul vindecat	212
220. Vine Maiu (Poesie de I. Onu)	214
221. Locusta	215
223. Păianjenul	216
223. Profetul Ilie	216
224. Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazul	218
225. Plasa, Plaiul său Ocolul	219
226. Arde apa	220
227. Ion Corvin și corbul	221
228. Animalele	223
229. Profetul Isaia	224
230. Băieții rău nărașiți. (Timpul trecut).	225
231. Grădina de flori.	226
232. Ghicitoare (Căpșunele)	227
233. Neagoe Basarab și Doamna Despina.	227
234. Istoria fiului risipitor.	228
235. Laurul porcesc.	230
236. Județul.	231
237. Munca infrumusețează viața.	232
238. Căi de comunicație.	232
239. Drumul de fier. (Poesie de Alesandri)	234
240. Băețul bețiv.	235
241. Istoria tinerului bogat.	236
242. Horia și Cloșca.	236
243. Cucuta și măsălarita.	239
244. Profetu Ieremia.	241
245. Constantin Brincovenu.	241
247. Câmpul.	242
246. Hora copiilor (Poesie **)	243
248. Scântela.	244
249. Mușetele, coda șorecelului și isma.	244
250. Munca și economia. —	246
252. Fica cea bună	247
251. Trifoiul și sulfina.	248
253. Ce e tata? (Poesie **)	249
254. Agricultură, industrie și comerțul	250
255. Intemeierea Romei	251
256. Înălțarea Domnului Iisus Hristos	252
257. Vara Poesie **)	253

258. Ghinda și dovleacul	254
259. Iubirea de meserie	255
260. Visul unei copile (Poesie de Boiă)	259
261. Cele patru timpuri ale anului	257
262. Dicțorii și Invățături	258
263. Plantele și gruparea ființelor	259
264. 10 Mai 1881 (Poesie **.)	261
265. Dumneșeu A-tot-Puternic (Poesie **.)	262

OBSERVARI: 1) Cunoștințele introduse în Legende sînt prelucrate după manuscrisul d-lui G. I. Ionescu-Gion.

2) Unele bucăți, descrieri și narațiuni, la expresă voință a regretatului meu colaborator A. I. Oțobescu, sînt prelucrate după «Cartea de citire de Odobescu-Slavici».

3) Poesiile de proveniență necunoscută, sînt însemnate cu **.

4) Tablourile Negru-Vodă, Dragoș-Vodă, Petru-Rareș, Mihaïu Viteul, Tudor-Vladimirescu și Cuza-Vodă sînt reproduse după tablourile orice ale d-lui Secăreanu, cu consimțimîntul D-sale.

V. Gr. Borgovanu

Distribuirea bucăților după cei doi ani de școală.

Pentru anul I

Bucățile numerotate cu : 1, 2, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 16, 17* 19, 20, 21, 22*—24, 27, 28, 29, 32, 33, 35, 38, 39, 40, 43, 44, 46, 47, 49*, 51, 52, 55, 56*, 59*—60, 61, 64, 65*—67, 68, 69, 71, 73, 74*—75, 76, 77*—79* 80, 81, 82, 83, 84, 89, 91, 92, 94, 97, 99, 100*—102*—, 105, 107, 109, 110, 113, 114, 116, 117, 118, 121, 122, 124, 127, 128, 129, 130, 133, 134, 137, 138, 140, 141, 142, 144, 146, 150, 151, 154, 155, 157, 161, 163, 164, 166, 168, 171, 172*, 173, 174, 175, 176, 180, 181, 182*, 183, 185, 186*, 187*, 188, 190, 191, 193, 199, 202, 204, 206, 208, 209, 210, 212, 216, 221, 232, 235, 238*—, 240, 243*—, 247, 248, 249, 253, 254*—, 256, 257, 258, 261.

Pentru Anul al II

Bucățile numerotate cu: 4, 6, 9, 13, 14, 15, 17**— 18, 22**— 23, 25, 26, 30, 31, 34, 36, 37, 41, 42, 45, 48, 49**, 50, 53, 54, 56**, 57, 58, 59**— 62, 63, 65**— 66, 70, 72, 74**— 77**— 78, 79**— 85, 86, 87, 88, 90, 93, 95, 96, 98, 100**— 101, 102**— 103, 104, 106, 108, 111, 112, 115, 119, 120, 123, 125, 126, 131, 132, 135, 136, 139, 143, 145, 147, 148, 149, 152, 153, 156, 158, 159, 160, 162, 165, 167, 169, 170, 172**, 177, 178, 179, 182**, 184, 186**, 187**, 189, 192, 194, 195, 196, 197, 198, 200, 201, 203, 205, 207, 211, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 233, 234, 236, 237, 238**— 239, 241, 242, 243**— 244, 245, 246, 250, 251, 252, 254**— 255, 259, 260, 262, 263, 264, 265.

V. Gr. Borgovanu.

~~~~~  
Tip. GUTENBERG, Joseph Göbl, str. Dómnei, 20.— Bucuresci.  
~~~~~